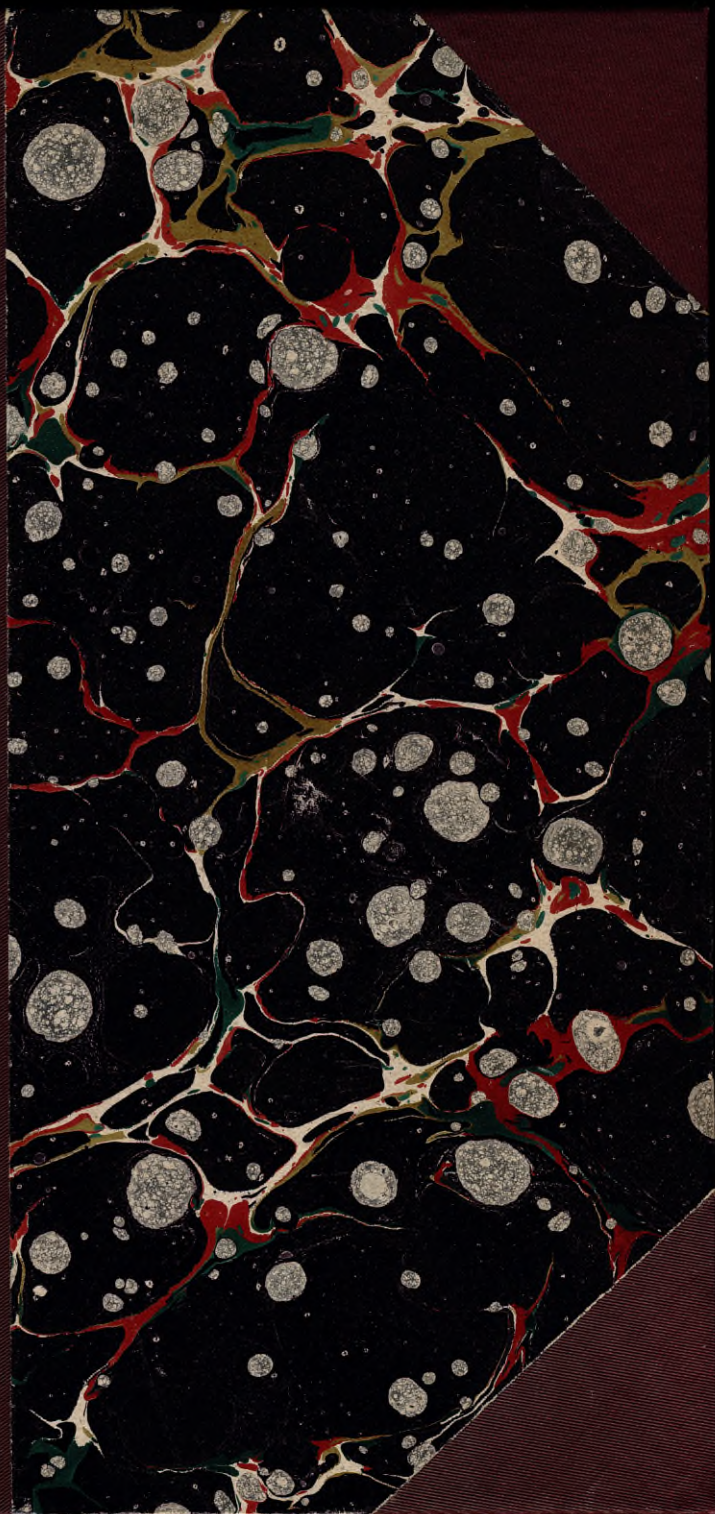

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

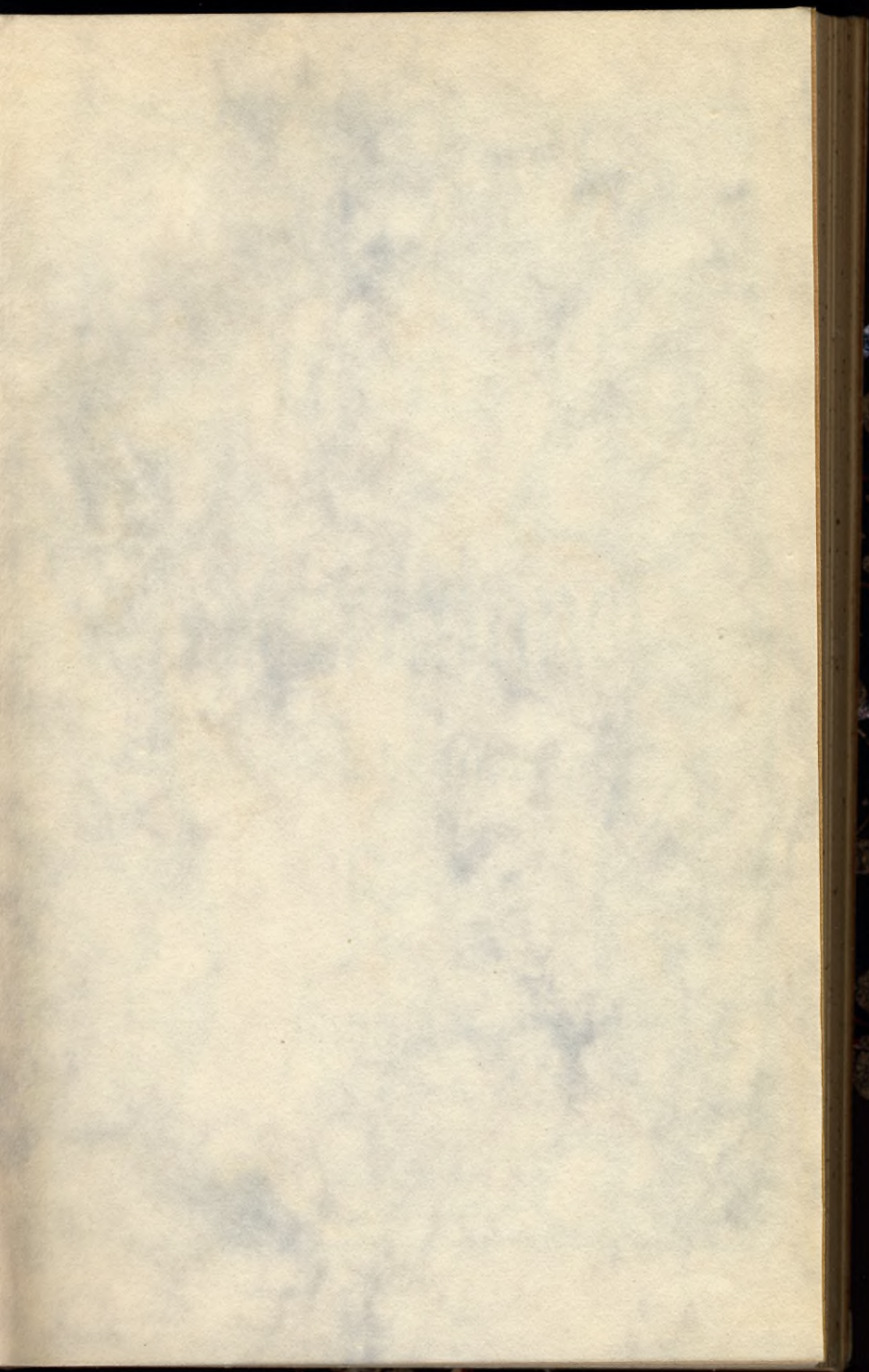

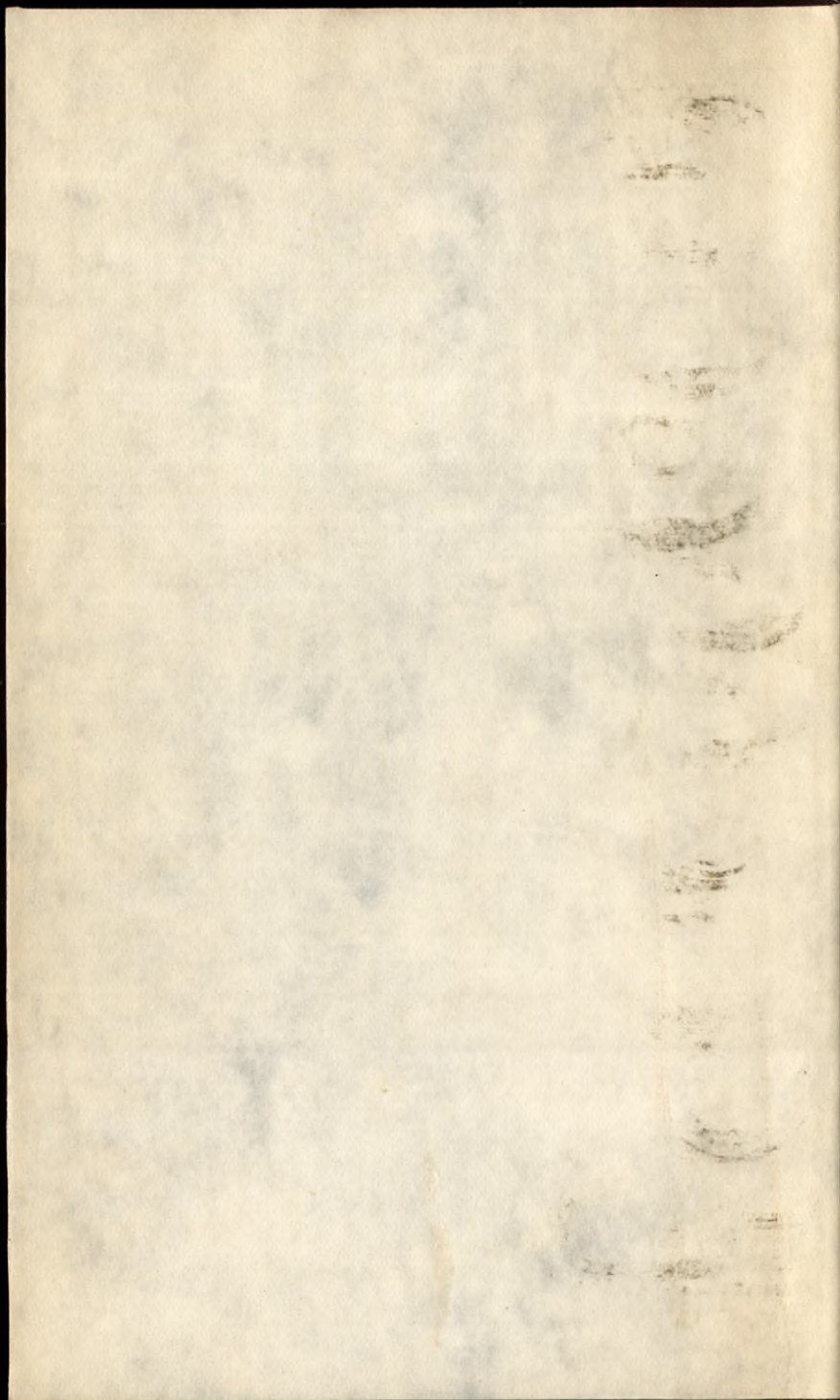

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Samfundet

Litt.

מרת
מרים

Mariamne

av makkabéernas ätt

Roman

av

Anna Maria Roos

Stockholm.

P. A. Norstedt & Söner

50.92/89.8

Campesey 1916.

ANNA MARIA ROOS

M A R I A M N E

~~Handwritten scribbles and marks at the top of the page.~~

M A R I A M N E

AV MAKKABÉERNAS ÄTT

HISTORISK ROMAN

AV

ANNA MARIA ROOS

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

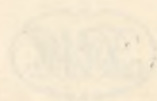

M A R I A M I E

AV HERRSKAPETS ATT

HISTORISKE ROMAN

ANNA MARIA ROOS

PAPPER FRÅN LESSEBO

STOCKHOLM 1916

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

162883

I.

Molntungt mörker över den vida hed;
stigande storm som sveper bland klippiga pass;
röster som ropa och klaga:
»Ve oss! Ve den hemlösa flyktens folk!

Fjärran redan ligger Jerusalem.
Skola vi någonsin åter dess murar se?
Skola vi nå'nsin åter
stå i det skinande tempel på Moriah berg?

Fjärran redan ligger Guds helga stad.
Parthernas grymma pilar och vassa spjut
drevo oss hän från hemmen,
drevo oss hän å, villande nattmörk stig.

Parthernas pilar — vina de efter oss än?
Parthernas vindsnabba fålar — höras de ej?
Höras ej hovar dåna
genom den susande nattens dova skräck?

Ve oss, ve oss! Jahveh oss övergett!
Trolöse fursten, som drog till parthernas folk,
han, makkabéers ättling,
han har svikit sitt folk och svikit sin Gud.

Hämnd, o Jahveh, över Antigonos!
Hämnd, o Jahveh, över hans dolska svek,
han som förrådde åt parthen
Herrens heliga stad, Jerusalem.»

Molntungt mörker över den vida hed;
svepande storm som brusar ur klippiga pass;
röster som ropa och klaga:
»Ve oss! Ve den hemlösa flyktens folk!»

II.

Lågor fladdra kring lägereldens ris,
lågor spraka högt emot nattlig sky;
runt om eldarna vila
trötta män och kvinnor och kvidande barn.

En är stoltast i ångstfyllda kvinnors krets:
Alexandra, drottningen, hon som drevs
hän från den helga staden
av Antigonos — fränden som fränder svek.

En är vänast i späda ungmörs flock:
Mariamne, ljuv som den fagra ros,
vilken en daggig morgon
blickar skyggt ur grönskande snåren fram.

En är djärvast, slugast i männens hop:
han med buskprydd hjälm över gamlika drag,
iduméen Herodes,
han som är hövding för hela den flyende flock.

Men Kypros, Herodes' moder, hov upp sin röst och sade: »Ve oss, icke tyckes det nu som om det skulle gå i uppfyllelse, det som Menahem, esséen, spådde min son.»

Ofta var det icke som Alexandra, drottningen, riktade ord till Kypros, arabkvinnan. Ty hon var av makkabéernas ädla ätt och var stolt till sinnes och föraktade dem som voro av ringa börd. Men i denna natt, då olyckan låg tung över dem alla, svarade dock Alexandra och sade: »Vad var det som den esséiske profeten förutsade din son?»

Då berättade Kypros:

»Min son var ännu en liten pilt, han gick ute på vägen och mötte Menahem, profeten. Och Menahem hälsade honom och sade: 'Hell dig, judarnas konung!' Då förundrade sig min son och sade: 'Du tyckes icke veta vem jag är: Jag är Herodes, son till Antipatros,

som är en idumeisk man.' Då såg Menahem bort över piltens huvud, som om han sett in i en fjärran rymd, och han lade sin hand på piltens skuldra och sade: 'Jag säger dig, du skall varda judarnas konung.' Men se, nu fly vi för fiendens härar och Antigonos härskar i Jerusalem.»

Keziah hette en kvinna, äldst till åren i hela den flyende skaran. Hennes kinder voro fårade, hennes hår voro grå, hennes blick var tung av sorg. Ty mycket ve hade hennes ögon skådat. Mera än andra mindes hon, mera än andra visste hon om vad som tillföreने skett. Och när hon talade, lyssnade alla till hennes ord.

Och Keziah hov upp sin stämman och sade:

»Frukta dig icke, o Kypros, ty har Menahem, profeten, sagt detta, så skall det visserligen också ske. Har du icke hört om Judas, som också var en esseisk man, och om vad han förutspådde Antigonos, Johannes Hyrkanos' son, och om huru det allt gick i uppfyllelse?»

Och Keziah begynte förtälja:

»På den tiden då Aristobulos, Johannes Hyrkanos' son, var konung i Jerusalem, hände det en dag, när Antigonos, konungens broder, gick över det torget som är emellan borgen och templet, att Judas, esséen, stod där med sina lärjungar. Och strax kom anden över Judas, och han sade till sina lärjungar: 'Jag säger eder:

denne Antigonos skall bliva dödad i Stratons torn på den och den dagen.'

Och Stratons torn är, såsom I alla veten, en stad som ligger vid kusten.

Någon tid därefter hände det, att Antigonos drog ut i krig och vann seger över Israels fiender. Men då han kom tillbaka till Jerusalem med sin här, sades det till honom: 'Din broder konungen ligger sjuk.' Då gick Antigonos strax upp till templet för att offra för sin broders vederfående. Och Antigonos var en stark hjälte och skön att åse och var klädd i en härlig rustning. Och då folket såg honom gå upp till templet och såg de krigare, som följde honom, hälsade de honom med höga rop av glädje.

Men bland konungens män var det några som hyste avund till Antigonos och allra mest för detta: att konungen, hans broder, höll honom kär. Och mer än en gång hade de sagt till konung Aristobulos: 'Tag dig i akt! Ty din broder traktar efter din krona.' Och bland dem som hyste agg till Antigonos var också drottningen. Ty det harmade henne, att konungen lyssnade mera till sin broders råd än till hennes.

Dock aktade icke konungen på vad dessa sade emot Antigonos, ty han höll sin broder kär.

Men då nu folket fröjdades över Antigonos och med höga rop prisade hans segrar, begynte åter avunds-

männen att säga till konung Aristobulos, där han låg sjuk på sitt läger: 'Tag dig i akt! Din broder traktar efter ditt liv. Hör huru han vunnit folkets hjärtan. Hör huru de hylla honom med höga rop!'

Och nu begynte det gro i konungens sinne, det som länge där varit sått, och avund och misstro vaknade i hans hjärta. Och han sade till en av sina män: 'Gå åstad till min broder och tillsäg honom att strax komma till mig! Men obehäpnad må han komma och utan rustning.'

Och till livvaktens anförare sade konungen: 'Tag några män med dig och gå och ställ dig i den skummaste delen av den gång som leder hit till mitt gemak. Och om min broder kommer, såsom jag befallt honom, låten honom då draga i frid. Men kommer han klädd i vapen och rustning, skynden då strax fram och dräpen honom.'

När nu budbäraren gick bort för att bringa Antigonos konungens budskap, hastade drottningen efter honom och sade: 'Icke så, min vän! Säg icke så som konungen sade, utan säg i stället: Konungen, din broder, har sport att du har en övermåttan skön rustning; därför beder han dig nu att strax komma till honom, iklädd denna rustning, på det att konungen må fröjdas åt dess åsyn. Om du så säger, vill jag rikligen löna dig.'

Och budbäraren fann Antigonos i templet och sade till honom såsom drottningen tillsagt honom.

Då gick Antigonos strax ut ur templet och begav sig hän till konungens borg. Och vid det han gick över torget, hände det sig att Judas, esséen, åter stod där med sina lärjungar. Då begynte Judas klaga och säga:

'Ve mig, man skall säga, att jag är en dålig profet och att Herren har tagit sin ande ifrån mig. Ty sade jag icke att denne skulle bliva dödad i Stratons torn på just denna dag. Och se, nu är han här, och dagen lider mot sitt slut och till Stratons torn är det en lång dagsresa. Ve mig, det hade varit bättre, om jag blivit död, än att det skulle sägas att Herren tagit sin ande ifrån mig.'

Men Antigonos fördes in i den gång som ledde till konungens gemak, och den gången löpte fram genom dunkla kamrar och under skumma valv. I den skummaste delen av gången stodo konungens män bidande. Och detta var under ett torn som kallas Stratons torn. Då nu männen hörde Antigonos komma och hörde av rasslandet att han bar rustning, störtade de fram och höggo honom med svärd. Men han kämpade emot dem och fällde några och rev sig lös. Och han förmådde ännu skynda framåt ett stycke, fastän han var svårt sårad. Ty han menade, att om han blott hunne fram till sin broder, så vore han i säkerhet. Men då han hunnit till det förhänge som skilde konungens gemak från den sal som var där utanför, förmådde han icke längre,

utan föll ned med ett högt anskri. Och han gav upp sin anda och vart död.

Medan nu Judas, profeten, ännu stod kvar på torget och klagade över att spådomsandan vikit ifrån honom, kommo män löpande och förtalte vad som hänt; nämligen att Antigonos blivit dräpt och att detta skett i Stratons torn.

Därför, o Kypros, var vid gott mod, ty om en profet har spått din son lycka och makt, så skall detta visserligen tillfalla honom. Ty Herren själv talar genom dessa siares mun.»

Bland dem, som lyddes till vad Keziah förtalde, voro också Mariamne och Aristobulos, drottning Alexandras barn. Med bleknande kinder lyddes de båda konungabarnen till hennes ord; i bävande ångest tryckte de sig samman.

Och när Keziah slutat, ropade pilten Aristobulos med skälvande läppar:

»Säg mig, Keziah, vart han icke straffad av Jahveh, den konungen som tog sin broders liv? Säg icke de heliga skrifterna, att Jahveh är rättfärdig?»

Keziah såg på pilten och sade: »Jag vill förtälja dig, o Aristobulos, huru Jahveh straffade den konung, vars namn du bär. Men allra först må det förtäljas, att denne Aristobulos också hade vållat sin moders död. Ty när hans fader dött, ville hans moder taga makten

och tillstodde icke sin son att härska; då lät han sätta henne i tornet och behöll själv nyckeln därtill och lät i flera dagar icke giva henne något att äta. Och sedan gick han dit och öppnade dörren och menade, att nu vore väl hans moder spak till sinnes och skulle ej mer sätta sig upp emot hans vilja. Och se, när han trädde in i tornet, då låg hans moder där död.

Men sedan den stunden, då konung Aristobulos hört sin broders dödsskri, vart det sämre med hans sjukdom, och han begynte utspy blod. Så hände det en dag att en tjänare, som bar ut i ett fat det blod som konungen utspytt, halkade och föll. Och detta var på densamma platsen, där Antigonos segnat ned och där blodfläckar ännu sågos å marmorstenarna. När konungens män, som stodo omkring sin herres bädd, sågo detta: att konungens blod vart utspillt på densamma platsen där hans broder gjutit sitt blod, gåvo de till ett anskri av förfäran. Ty detta tycktes dem vara ett ont varsel.

Men konungen, som låg i sin bädd, hade icke sett vad som hänt, och han sporde sina hovmän varför de ropat. Då ville de icke säga det. Men han sporde dem ytterligare och befallde dem strängeligen att yppa vad det var som förfärat dem. Dock ville de alls icke säga det. Då uppfylldes konungen av vrede, och han ropade att bödelsknektarna skulle komma och grymmeligen pina hans män, ända tills de bekände vad de hade sett.

Då yppade de till sist vad det var, de yppade det och sade: 'O konung, ditt blod vart utspillt av tjänaren, och detta skedde just på den plats där din broder föll ned och dog.'

Då teg konungen och svarade intet. Längre låg han tigande. Men så med ens begynte han ropa högt i ångest. Ty han såg sin broders vålnad, vilken stod invid förhänget och såg på honom. Och åter ropade han och sade, att han såg också sin moders vålnad.

Och där var en stor förfäran över konung Aristobulos. Och han lät icke av att skria och bedja sin moder och sin broder, att de dock icke måtte stå där och se på honom, ty han kunde icke längre härda ut därmed.

Och sålunda låg han och kved, till dess att han gav upp sin anda och vart död.»

Och Keziah vart upptänd i anden och begynte ropa och säga:

»Ja, i sanning, rättfärdig är Herren, och den som ond är må icke mena, att han skall undgå sitt straff. Och sägen icke, I män och kvinnor av Juda, att Jahveh har övergett sitt folk, ty det är folket, som övergett Herren — folket och dess furstar. Huru har den icke förbytts — förvandlats och förbytts — makkabéernas stolta ätt, sedan de dagar då den stridde för Herrens sak och sitt folks frihet. Egen ära och egen makt hava de kämpat för, de väldiga furstar, och ofärd har följt

dem alltsedan den stund, då Jonathan, Guds lejon fälldes av Tryphons, den svekfulles, dolk.

Vart icke Simeon vid ett gästabud dräpt av Ptolemaios, som var hans dotters make? Och Simeons maka och hans tvenne unga söner togos av Ptolemaios till fånga och fördes bort till Dagon's borg. Och han sökte ävenledes efter Johannes Hyrkanos, Simeons äldste son, men Johannes undkom honom och samlade en här och drog mot Dagon och lade sig utanför dess murar.

Då ropade Ptolemaios från muren och sade: 'Kom blott, kom blott an, du unge hjälte! Se, här är din moder, och här äro dina bröder. Om nu dina män rycka an mot min borg, då skall din moder piskas med gissel, och om de slunga sina spjut, då skola hennes lemmar huggas av, och då dina krigare begynna stiga upp på muren, då skall din moder dräpas och dina unga bröder likaså.'

Och han tillsade en av sina män, och denne lyfte ett gissel och begynte slå Johannes' moder, till dess att hennes blod flöt.

Då nu Johannes såg detta, skalv hans hjärta inom honom av medömkan, och han ropade till sina män: 'Stannen! Icke ett steg mera mån I gå framåt.'

Men hans moder räckte ut sina händer mot honom och ropade och sade: 'Icke så, min son! Du måste hämnas din faders död på denne onde och svekfulle man.

Akta icke på att jag plågas. Ty detta skall dock vara mig en vällust mitt i kvalen: att jag vet att du skall hämnas mig.'

Och åter ropade Johannes till sina män, att de skulle rycka an och skjuta med bågar och spjut mot dem, som stodo å muren.

Då drog Ptolemaios sitt svärd och högg själv hennes högra hand av.

Och åter vart Johannes överväldigad av sin sorg och medömkan och ropade till sina män att hejda sitt anlopp.

Och sålunda gingo dagarna, och sabbatsåret bröt in, då det icke är lovligt för vårt folk att strida emot sina fiender. Då drog Johannes bort ifrån Dagon. Och Ptolemaios lät dräpa hans moder och hans bröder och kasta deras kroppar i vallgraven.

Ve, ve, har det väl sedan den dagen funnits *ett* ätteled av makkabéernas stolta släkt, där icke frände stått mot frände: son mot moder och fader mot son och broder mot broder?

Ty när Alexander Janneus vart konung, lät han dräpa sin broder. Och hans folk begynte knota emot honom och göra uppror emot honom. Då tog han vid Bethome till fånga åtta hundra män av judarnas ädlaste ätter, och medan han höll fest med sina frillor utanför staden och åt och drack, lät han korsfästa dem alla ute

på slätten. Och medan de ännu levde, lät han föra fram deras hustrur och deras barn och lät strypa dem i deras åsyn, som hängde på korsen.

Men när han sedan sporde, att hans folk bar hat till honom, frågade han dem en dag: 'Vad viljen I då att jag skall göra?' Då skriade folket: 'Att du måtte taga ditt eget liv!'

Och huru Aristobulos och Hyrkanos, Alexander Janneus' söner, kämpat emot varandra, det minnens I väl, I, som ären något till åren, och huru Antipatros, iduméen, åter sådde split emellan dem, sedan de förlikts. Och huru Pompejus, romaren, som kom för att döma emellan dem, vann Jerusalem med svärdsegg, och huru han drog in i staden och gick in i templet och såg det heliga, som icke är lovligt för någon att se utom för prästerna. Men Hyrkanos hjälpte honom gladeligen att vinna staden, på det att hans broder måtte bliva fördriven därifrån. Ty så är seden i makkabéernas ätt: frände mot frände och broder mot broder, och blod och svek och våld och Jahvehs hämnd över dem alla.»

Och åter upptändes Keziah i anden och begynte ropa:

»Ve, ve, trefalt ve över makkabéernas ätt, ty ännu äro deras sorger icke slut. Flyende irra de kring, kungars ättlingar, och deras enda hopp står till en vanbörding, en Edoms son. Men han skall svika dem och

bringa dem ofärd, såsom hans fader bragte ofärd över deras fäder.»

Ordnande och befallande, hade Herodes, Antipatros' son, gått kring lägret och icke lyssnat till Keziah's tal. Men de sista orden hörde han. Och han upptändes av vrede — allra mest därför att hon kallat honom vanbörding, och detta inför Mariamne och hennes moder.

Och Herodes sade till sin tjänare Raguel: »I morgon tidigt, då vi draga vidare, må du ställa om att du går vid den gamla kvinnan Keziah's sida. Och när det blir något lägligt tillfälle, må du bringa henne om livet — dock så att ingen märker det, utan att det menas att hon av våda omkommit.»

Och följande dag, medan morgondimmorna ännu lågo mellan klipporna, gick Raguel vid Keziah's sida, och då de kommo till ett stycke av vägen där ett bråddjup var tätt invid, stötte han till henne. Och hon föll ned i avgrunden och slogs till döds mot klipporna.

Men Raguel begynte ropa: »Ve, ve, den gamla kvinnan Keziah föll ned i avgrunden, och jag sökte gripa tag i hennes klädnad för att rädda henne, men fick icke fatt i henne.»

Och han begynte klaga och gråta och likaså de andra flyktingarna. Och mest av alla klagade Herodes, Antipatros' son.

III.

Två vägar förde upp till fästet Masada, som låg å en klippa invid det havet, som kallas det Döda: en brant stig, som ledde ifrån sjöns strand och var så slingrande, att den kallades Ormen, och en annan, vilken västerifrån förde upp till borgen och var något långsammare i sin stigning, så att hästar och mulor där kunde taga sig fram.

Och borgen Masada hade tjocka murar och starka torn, och i dess valv funnos stora förråd av dadlar och torkade skidfrukter, vilka blivit ditförda av de makka-beiska konungarna, som där hade en tillflykt och ett värn emot de iduméer och araber, som bodde söder om Judæa.

I denna borg hade nu en av Herodes' vänner befälet; och dit nådde i den mörka kvällen de trötta skaror som nu funno trygghet och ro.

Men morgonen därpå gingo Mariamne och hennes broder ut genom den östra porten och kommo ut på den lilla högslätt, som låg bakom fästet.

Där ven morgonvinden kring vajande ginstbuskar och klängande getört. Och i öster över Moabs berg steg solen strålände klar. Men djupt där nere låg den döda sjön, mörk och ödslig, med tunga, salta böljor.

Uppe på högslätten gick en herde, förande sina getter och får i bet. Han hälsade de båda barnen, och då han var en man, som levde i stor enslighet uppe under himmelens skyar, gladdede det honom att få tala till dem. Och när han såg dem blicka ned emot den döda sjön, pekade han mot dess strand och sade:

»Där låg i forna tider den stora staden Sodom. Och därifrån gingo de ut, Ballas och Barsas, Senabar och Samobor, de fyra konungarna, som stredo emot jättarnas besegrare.»

»Vilka jättar?» sporde Mariamne.

»Har du icke hört», sade herden, »att där fordom i Syriens land funnos mör så fagra, att himmelens änglar grepos av kärlek till dem? Och änglarna sade: 'Stigen upp till oss.' Men kvinnorna sade: 'Vi mäktade det icke.' Då läto sig änglarna dragas ned i älskog till jordens döttrar. Och dessa födde dem söner. Och när dessa änglarnas söner växte upp, vordo de större och starkare än människors barn och därtill klokare i många ting. Och dessa giganter yvdes över sin börd och sågo med förakt ned på människorna och förtryckte dem. Ty de sade: 'Se dessa usla små människor, hur eländiga äro de icke, och huru futtiga äro deras tankar! Vartill skulle de väl duga om icke till att tjäna oss?'

Men då de alltmera förtryckte jordens barn, slöto sig fyra konungar samman, nämligen Amraphel, Arioch,

Kedorlaomer och Tidal: dessa kommo ifrån Assyrien och hade med sig mycket folk och besegrade jättarna och dödade dem alla.

Dock begynte dessa konungar sedan att likaledes yvas och säga: 'Vem kan väl förliknas vid oss? Ty se, vi hava befriat folken från jättarnas tyranni. Det är blott tillbörligt att alla folk på jorden skola hylla och lyda oss.'

Och de drogo ned emot Judæa för att underlägga sig också detta land. Men då var det som Ballas, Barsas, Senabar och Samobor gingo ut ifrån Sodom till att strida emot dem. Och Sodoms konungar segrade över Assyriens konungar.

Men därefter hände det att folket i Sodoms stad och allt landet däromkring blev alltmera begivet på att förlusta sig och söka allehanda förnöjelser, som voro av skändlig art. Då vredgades Gud och sände dem en straffdom av himmelen: Ijungeld for ned och slog människorna ihjäl och satte deras städer i brand, och marken hävde sig och djupens böljor bröto fram och fördränkte hela landet. Ty Herren Gud kan väl till någon tid lida att människorna kivas och göra vad ogudaktigt är, men den kommer dock, den dag, då han slår till i sin starka harm och hämmar människornas ondska.»

Aristobulos sade: »Jag vill bedja till Herren Gud,

att han slår också våra fiender, dessa som gjort oss orätt och drivit oss bort från våra fäders stad.»

Mariamne hade tagit upp i sin famn ett av de små lammen; sakta strök hon över dess vita ull och sade:

»Jag vill bedja till Herren Gud, att han beveker människornas hjärtan, så att de icke mera kivas utan hålla frid med varandra.»

Som hon nu stod där, med det lilla lammet i sina armar, var hon så fager att åse och hennes blick var så full av höghet och oskuld, att herden, som såg på henne, tänkte vid sig själv: »Visserligen är denna likaså vän som de Syriens döttrar, vilka lockade himmelens änglar till älskog! Men om en ängel sade till denna: 'Höj dig till den rymd, där Guds änglar dväljas', då tror jag icke att hon skulle nödgas svara: 'Jag mäktar det ej.'»

*

Men Herodes talade till de kvinnor, som voro med honom, nämligen Alexandra och hennes dotter Mariamne och Kypros, hans moder, och Salome, hans syster; han talade till dem och sade:

»I denna borg kunnen I leva utan fruktan, ty den är den starkaste av Juda borgar. Och vad beträffar livmedel, så finnas de i överflöd. Och min broder Joseph skall hava befälet här och skall tillse att intet ont ve-

derfares eder, ty själv vill jag nu begiva mig härifrån. Jag aktar nämligen draga till Petra, där Malchus, konungen av Arabien, bor, och begära hans bistånd. Han har rönt många välgärningar av både min fader och mig. Och sedan vill jag draga till Egypti land och där stiga på skepp och segla till Rom. Ty Marcus Antonius är ock en vän till mig och till min faders hus, alltsedan han drog med Julius Cæsar till Egypten och min fader bistod dem på mångahanda sätt. Och då det för Marcus Antonius och den romerska senaten varder kunnigt att Antigonos genom förbund med partherna vunnit kronan från Hyrkanos, skola de för visso icke underlåta att bestraffa honom, eftersom partherna äro romarnas fiender.»

Men när Alexandra förnam detta: att hon skulle med sina barn lämnas kvar i detta bergfäste tillika med de idumeiska kvinnorna, vart hon illa till freds. Och hon tog Herodes avsides och sade till honom:

»Lämna mig icke här, jag besvär dig, utan låt mig med mina barn följa dig till Egypti land. Ty jag har hört att drottning Kleopatra, som där råder, är av ett kungligt sinnelag emot dem, som anropa henne om hjälp, änskönt hon strängeligen straffar dem, som sätta sig upp emot henne. Därför synes det mig bäst att vi förtro oss åt hennes gästvänskap, medan du är i Rom. Ty mig, som är en konungs dotter och varit en konungs

maka, höves det icke att dväljas här bland dessa vilda klippor.»

När Herodes hörde detta, teg han först och stod eftersinnande. Och han besinnade, att om drottning Kleopatra fattade behag till Alexandra och hennes barn, så kunde hon bliva dem och honom en mäktig bundsförvant. Och han jakade därför till Alexandras begäran och sade: »Det må ske såsom du sagt.»

Dock, när Kypros fick höra detta: att Alexandra och konungabarnen skulle färdas med Herodes till Egypten, men att hon skulle lämnas kvar med sin dotter, vart hon förbittrad i sitt sinne. Och hon beklagade sig högljutt inför sin dotter Salome.

Då log Salome. Hennes ögon voro smala som en ödla, och hennes läppar voro tunna som vesslans. Och hon log gäckande och sade: »Har du ej märkt, o moder, att alltsedan den dag Herodes av Hyrkanos blev lovad att få Mariamne till äkta, räknas vi båda av honom för intet. Ty icke äro vi av så ädel ätt som dessa högmodiga makkabéer. Dock vill jag säga dig något, moder: det kan väl komma den dag, då Herodes likväl märker, att vi äro honom närmare än dessa.»

Sålunda talade Salome. Och Kypros vart icke litet tröstad av hennes ord.

Men till Malchus, konungen av Arabien, kommo hasteligen bud, som förtalde: »Herodes, iduméen, nal-kas din stad, och han har blott en ringa hop folk med sig.»

Och Malchus hade redan hört vad som hänt i Jeru-salem, nämligen att Antigonos tagit staden och att Herodes blivit fördriven. Och han begynte säga till sig själv: »Nu kommer denne Herodes och vill att jag skall giva igen de penningar, som hans fader lånat mig, och vill att jag skall hjälpa honom, därför att han hul-pit mig.»

Och han var illa till freds häröver.

Och där voro flera av de arabiska hövdingarna, vilka likaledes av Herodes och av hans fader mottagit gåvor och lån. Och de styrkte sin konung i hans tankar och sade: »Låt honom icke komma hit!«

Så sände då Malchus bud till Herodes, som sade: »Kom icke till mig, jag beder dig, ty jag fruktar att partherna skulle taga det illa upp och därför begynna krig med mig.»

När nu Herodes fick detta budskap, skrattade han högt och hårt. Och han sade till sändebuden: »Gån åstad till eder konung och sägen: 'Herodes skall icke göra dig omak. Men icke skall jag heller förgäta vad du gjort.'»

Med långa, tysta, tassande steg skredo kamelerna framåt genom öknens gula sand. Raggiga, krumma halsar sträcktes framåt, mörka, halvslutna ögon skådade emellan täta ögonhår hän emot ett avlägset fjärran av ro efter tunga mödor.

I en sadel, liknande en korg, fastgjord framför ridjurets puckel, satt Alexandra, drottningen; och jämte henne var hennes dotter. Mariamnes huvud hängde trött emot ena skuldran, och hennes ögon voro nära att slutas i sömn.

Herodes, som än var före, än efter karavanen, för att alltjämt vaka över dess säkerhet, kom nu ridande fram till dem.

»Nu är det icke långt till vilan», sade han. »Före natten skola vi vara i staden Rhinokolura.»

Men ordet Rhinokolura, som är ett grekiskt ord, betyder Näslösa.

»Varför heter den staden så?» sporde Mariamne, vaknande upp ur halvslummern.

»Det skall jag säga dig», sade Herodes. »För länge sedan var det en konung i Egypten, av det folket Hyksos, vilken hade för vana att låta hugga näsan av varje förbrytare, som icke dömdes att mista livet. Då det nu begynte bliva många i landet, som voro utan näsa, sade dessa till varandra: 'Låtom oss begiva oss bort ifrån detta land, där vi lida smälek, eftersom en-

var, som ser oss, säger: Denne har begått någon ogärning.'

Sålunda slöto sig nu dessa tillsammans och drogo ut ur landet och gingo genom öknen. Och då de kommo till en plats vid havet, där det fanns en källa, satte de sig ned där och byggde sig hyddor och levde av fiske och av det, som kom drivande med vågorna från skepp, som förgåtts. Och många av dem hade sina hustrur med sig, och deras stad har nu vuxit och äger icke få invånare, men alltjämt kallas den Näslösa.»

Ytterst i havet sjönk solen flammande röd. Och genom Rhinokoluras stadsportar drog den flyende skaran in.

En stor gård, omsluten av murar — detta var stadens härbärge. På en sida stodo, ett stycke från muren, en rad avhuggna palmstammar, neddrivna i marken, och emellan dessa kolonner och muren låg ett tak av sammanflätade grenar.

Mittpå gården gjorde tjänarna upp en eld av drivved, och kvinnorna begynte syssla med att tillreda måltiden, medan kamelerna lågo tjudrade runtomkring.

Vid porten stodo Mariamne och hennes broder. Undrande blickade de ut mot havets vida rymd, som blänkte stilla i stjärnljuset. Aldrig förr hade de sett ett vatten, som nådde till himmelens rand.

Borta på vägen syntes en skugga nalkas. Var det manne Lilith, jättars moder, hon, den uråldriga, om vilken varje barn i Judæa hört skräckfyllda sägner: hon som gled omkring i nattens dunkel och fyllde människornas sinnen med bävan?

Skepnaden kom närmare. Nu varsnades, att det var en kamel, å vilken red en kvinna. Hon stannade vid porten, gled ned till marken och sade:

»Sägen mig, barn, är Herodes, iduméen, här?»

Mariamne pekade bort emot elden. Där stod hövdingen, och de fladdrande lågorna belyste hans mörkskägghiga ansikte.

Kvinnan gick fram emot honom och slog åt sidan det dok, som höljde hennes huvud. Herodes kände strax igen henne: hon var den kvinna, som hans broder Phasael höll kär. Och Phasael hade tagits till fånga av partherna.

»Är du här, Akme,» ropade Herodes hastigt. »Hur är det med min broder Phasael?»

Kvinnan sade:

»Detta är vad som hänt din broder Phasael: han satt i tornet, bunden i bojor, och han visste att Antigonos ämnade låta dräpa honom. Men det tycktes honom vara bättre och mera värdigt en man att själv taga sitt liv än att låta sig av en fiende plågas och dödas. Och väl voro hans händer bundna, men han tvekade

icke, utan slog sitt huvud mot muren till dess att han miste sansen. Dock vart han icke död därav. Och till Antigonos kom bud om vad som hänt. Då sade Antigonos till sin läkare: 'Gå dit och förbind honom.' Och de, som hörde detta, prisade Antigonos för att han förbarmade sig över sin fiende. Men hemligen sade Antigonos till läkaren, att han skulle drypa gift i Phasaels sår. Och läkaren gjorde så.

Och jag hade hela tiden dröjt utanför tornet, natt och dag, och bett till väktarna att få komma in till honom, men det hade icke tillstatts mig. Nu var det likväl till sist en väktare, som hade medömkan med mig och sade: 'Gå in till honom, ty han har icke lång stund kvar att leva.'

Och jag trädde in och såg honom ligga på markens stenar, och hans ansikte hade dödens färg, och hans ögon hade dödens dysterhet. Och då han såg mig, sade han: 'Nu är det icke tid att tala om sådant som kvinnor vilja höra.' Men jag sade: 'Blott detta bud vill jag bringa dig: din broder Herodes har undkommit.' Då gled där ett leende av fröjd över hans ansikte, och han sade: 'Nu dör jag nöjd, då jag vet att den lever, som skall hämnas mig.' Och därpå gav han upp sin ande. Men jag begav mig strax ut och har skyndat efter dig för att säga dig detta.»

Och när Herodes hörde, vad kvinnan berättade

honom, grät han högt. Och han lyfte sin hand och sade: »Jag svär det vid den gud, som är i himmelen, och finnes det en gud i underjorden, så svär jag också vid honom, att jag icke skall vila, förrän jag hämnats min broder.»

*

I Pelusion stego de på skepp, och när de kommo till Alexandria, begav sig Herodes strax, följd av några tjänare, till konungaborgen.

Och den borg som Ptolemaierna byggt i Alexandria, var så stor som en stad, ty där lågo inom en hög mur icke få palats och byggnader, och emellan dem voro de skönaste lustgårdar.

Och Herodes lät sina tjänare klappa på porten, och då väktaren sporde vilka de voro och vad de ville, sade de:

»Herodes, tetrark av Judæa, beder att få träda inför drottning Kleopatra.»

Då öppnade väktaren porten, och Herodes trädde in. Och där mötte honom drottningens tjänare och förde honom till det största av palatsen och in i en sal, där jättehöga pelare buro upp taket och väggarna voro målade med helig skrift.

Och efter en stund kom en av drottningens kamerrare och förde honom till en annan sal, där tvenne

sfinxer lågo liksom på vakt å var sin sida om dörren och väggarna voro behängda med bonader, stickade med guld.

Och på en tron av guld, belagd med smaragder, satt drottning Kleopatra, och hon bar en klädnad av den finaste byssus, färgad i purpur, och en krona prydd med de ädlaste stenar.

Och drottning Kleopatra var den skönaste av alla kvinnor och därtill vis och kunnig i mångahanda ting, så att hon visste och förstod mera än de flesta män.

Och Herodes trädde inför henne och hälsade henne. Och då hon hälsat honom igen och sport efter hans ärende, talade han och sade:

»Det är icke nödigt, o drottning, att för dig förtälja om den kungliga ätt, som redan länge varit rådande över det judiska folket, nämligen den makkabeiska, ty du vet redan och har försport dess öden: huru Aristobulos, konungen, och hans broder Hyrkanos, översteprästen, kommo i tvist, men huru de en gång, då de sändes, vordo överens om att deras barn skulle äkta varandra, så att Alexander, Aristobulos' son, vart förmäld med Alexandra, Hyrkanos' dotter. Dock råkade de åter i strid, och Hyrkanos vädjade till romarna, och Pompejus dömde att Hyrkanos skulle vara etnark, men förde Aristobulos fången till Rom. Icke heller torde det vara dig fördolt, o, drottning, att Aristobulos blev

förgiven och hans son Alexander avdagatagen med svärd. Men törhända har du icke ännu förnummit vad som för icke länge sedan tilldragit sig, nämligen att Antigonos, som är Aristobulos' yngste son, begav sig till partherna och med dem ingick ett förbund, som väl må kallas skändligt, ty han lovade dem, att om de hjälpte honom till att erövra det judiska landet och gjorde honom till konung, så ville han giva dem ett tusen talenter och därtill fem hundra kvinnor av de ädlaste ätter bland judarna. Och då nu partherna kommo dragande, och sedan de genom trolöshet och svek tagit till fånga Hyrkanos och min broder Phasael, fann jag det bäst att med en skara av dem, som voro mig trogna, begiva mig ifrån Jerusalem. Och detta icke av omsorg för mitt eget liv — ty jag är en krigare och har mången gång vågat mitt blod och skall väl ännu mången gång göra det — utan därför att jag ville rädda från det skymfligaste öde de ädla kvinnor av makkabéernas ätt, som i sin nöd icke hade någon annan än mig att trygga sig till. Och dessa, nämligen drottning Alexandra och hennes dotter Mariamne, äro nu här med mig och likaså pilten Aristobulos, och detta emedan det tycktes oss att de ingenstädes kunde hoppas få ett bättre beskydd än hos dig, o drottning, som är känd över hela världen för ditt kungliga sinnelag emot dem, som anropa ditt beskärm.»

Då Kleopatra hörde detta, gav hon strax befallning om att Alexandra och hennes barn skulle föras till henne. Och hon mottog dem med mycken huldhet, ty hon såg att de i sanning ägde ett konungsligt väsen, liksom de voro av ädel skapnad. Och hon lät dem bo i ett palats på halvön Lochias och gav dem tjänare och tjänarinnor och försåg dem rikligen med allt vad de behövde.

Men när Kleopatra förnam att Herodes aktade sig till Rom, sade hon till honom: »Bliv hellre här, så vill jag göra dig till hövitsman över hela min här och vill rikligen löna dig.»

Ty drottningen visste att Herodes var en tapper och lyckosam krigsherre, och bland egyptierna, som voro veka till sin natur, fanns ingen, som hade en sådan kraft och insikt i krigsärenden som han. Och drottningen hade allehanda planer på att erövra nya länder, ty hon kunde icke höra om en fager nejde eller en härlig stad utan att strax önska äga den; därför ville hon nu gärna hava Herodes i sin tjänst.

Men Herodes svarade: »Jag har svurit att hämnas min broder Phasael och att icke vila, förrän jag drivit Antigonos bort eller tagit hans liv.»

Då sade Kleopatra: »Det tör väl hända, att jag sänder dig emot Antigonos till att fördriva honom.»

Men Herodes var en man som själv ville råda, och

han ville ingalunda lyda under en kvinna. Därför nekade han till hennes begäran och sade: »Jag måste strax resa till Rom, ty det är tillbörligt att jag med all hast förtäljer för Marcus Antonius vad som hänt.»

Men Kleopatra var icke van vid att en man sade nej till vad hon önskade, och hon begynte nu bete sig såsom kvinnor pläga, när de gärna av en man vilja vinna något: nämligen så att de med blickar och löjen och suckar tyckas lova något, vilket de sedan törhända icke ärna hålla. Och drottning Kleopatra hade en röst som, när hon så ville, var lenare än flöjtens klang. Och när hon lyfte en arm eller böjde sig framåt, skedde detta med den glidande mjukheten hos en bölja, som häver sig emot stranden. Därföre, om så ock skulle hända att en man kunde träda inför Kleopatra utan att strax dåras av hennes skönhet, så var där dock ingen, som hörde henne tala eller såg henne le, vilken mäktade emotstå henne.

Men Herodes var en klok man, och han hade hört mycket om huru Kleopatra snärjde männen; han hade ock hört förtäljas om huru Marcus Antonius, när han var tillsammans med Kleopatra, var såsom förtrollad av henne och icke mäktade annat än göra vad hon ville. Därför såg han nu icke på henne, när hon talade till honom. Och när han kände huru likväl blodet började brinna inom honom, steg han med hast upp och bad

drottningen, att hon måtte urskulda honom, ty han måste nu strax gå ned till det skeppet, som blott väntade på honom för att segla åstad till Pamphylien.

Och sålunda gick han ifrån henne.

Men Kleopatra var icke litet vred över att denne man stått henne emot.

IV.

Men detta var på den tid av året då vinterstormarna pläga rasa, och det skeppet, på vilket Herodes for, blev av vinden drivet bort till Rhodos.

Så snart de nu kastat ankar utanför Rhodos, sände Herodes bud till två av sina vänner, Sappinas och Ptolemaios, vilka bodde där i staden. Och de kommo strax ned till skeppet, och Sappinas inbjöd Herodes att bo i hans hus. När nu Herodes gick med dessa genom staden, såg han, att många hus och flera av templet voro nedbrända eller skadade av eld. Och hans vänner berättade, att allt detta skett genom Cassius. Ty sedan denne jämte Marcus Brutus mördat Julius Cæsar, hade han begivit sig till Syrien och samlade där en här, och krävde allestädes ut stora skatter och pålagor. Och då Rhodos' invånare icke förmådde strax

samla ihop så mycket som han begärde och då han visste att staden höll sig till Marcus Antonii parti, lät han sina soldater plundra den och sticka eld på densamma. Och nu ägde borgarna icke medel till att åter uppbygga sin stad i dess forna härlighet.

Då Herodes hörde detta, tog han ur det skrin, i vilket han förvarade sina skatter — nämligen det, som han icke dolt i Masada och å andra platser i det judiska landet — femtio talenter och lät bära dem till stadens råd, bedjande att dessa pengar måtte användas till att uppbygga något av det som blivit förstört av Cassius. Och han sade, att han sörjde blott över ett, nämligen att han icke kunde giva ännu mera, på det att en så härlig och vida berömd stad måtte bli helt återställd till sin forna glans.

Då nu detta vart sport i staden, kommo alla dess invånare med hast till Sappinas' hus och begärde att få se en man, som visat en sådan frikostighet emot en främmande stad. Och de prisade honom med höga rop och sade, att han handlat såsom en konung, ja mera frikostigt än någon konung, som de hört förtäljas om.

Och det var intet, som gjorde Herodes så mycken glädje som när människor prisade honom.

Men i Rhodos lät han sedan utrusta ett tredäckat skepp och seglade med detta till Brundisium i Italien,

och han hade med sig på skeppet Sappinas och Ptolemaios och därtill några tjänare. Och i Brundisium köpte han hästar och red så med all hast till Rom, tillika med sitt följe.

*

Vid Tibern i det palats som fordom tillhört Pompejus, bodde Marcus Antonius, imperatorn.

Och Antonius hade då nyligen kommit från Alexandria och hade slutit fred och förbund med Cajus Octavianus, med vilken han förut en tid varit i ovänskap. Och dessa två hade jämte Marcus Lepidus delat världen emellan sig, och Antonius skulle vara prokonsul över alla de riken öster om det Joniska havet, som Rom underlagt sitt välde. Och de hade låtit senaten bekräfta detta beslut. Ty ehuru senaten icke vågade annat än besluta vad dessa tre ville — eftersom de befallde över hären —, likväl önskade triumvirerna för folkets skull att de skulle hava ett sken av laglighet i vad de företogo sig.

Och av dessa tre var Lepidus den som hade det minsta anseendet, men Antonius var den som av folket räknades såsom den främste. Och detta icke endast därför att han var en man kommen till mogna år, medan Octavianus ännu var en yngling, utan också därför att han i många strider visat sig såsom en tapper man

och en skicklig fältherre. Och alla visste att han hade hela äran av segern vid Philippi, då Brutus och Cassius blevo övervunna. Därtill kom att han var schön till utseendet och av en reslig gestalt, så att man plägade säga att han liknade Hercules, från vilken, sades det, hans ätt stammade. Och det behagade Antonius högeligen när någon sade honom detta: att han liknade sin ättefader. Därför klädde han sig ock ofta i likhet med dennes bildstoder, nämligen med uppskörtad tunika och med togan hängande blott över ena skuldran och ett brett svärd vid sidan.

Och bland soldaterna var Antonius mycket älskad, ty han plägade sätta sig ibland dem och le och skämta och åt av deras mat och tedde sig ingalunda med något högmod utan snarare som om han varit deras like. Men bland de borgare i Rom som voro av ett betänksamt och allvarligt sinnelag, var han illa sedd, ty de klandrade honom därför att han höll dryckeslag sent in på nätterna och sedan strövade omkring staden under stoj och oljud och detta stundom i sådant sällskap som ingalunda hövdes honom. Ty då han älskade en kvinna vid namn Kitharis, som var skådespelerska, hade han genom henne kommit i lag med skådespelare och gycklare och trivdes så väl med dem, att de ofta voro på gästabud hos honom, medan han ej sällan avvisade dem som kommo till honom i allvarliga ärenden.

När Herodes kom på besök, hade han med sig slavar, vilka buro skänker till imperatorn. Och Antonius tog vänligt emot tetrarken, både för dessa gåvors skull och därför att han kom ihåg huru Herodes, när de mötts i Syrien, givit honom en krona av guld. Ty emedan Antonius på sina fester förslösade mycket penningar och därtill var frikostig till sin natur, behövde han ständigt mera guld.

Och Herodes talade till Antonius och sade:

»Det är blott tillbörligt, o Antonius, att jag hastar att för dig omtala vad som tilldragit sig i vårt land, enär du städse visat vårt folk och allrämest min faders hus en icke ringa ynnest. Vet då, o Antonius, att denne Antigonos, som en tid vistades här i Rom såsom fånge tillika med sin fader Aristobulos, men sedan undkom, har begivit sig till parthernas konung och med allehanda förespeglingar förmått honom till vad han önskade, nämligen att sända en här för att intaga Jerusalem. Men partherna skulle näppeligen hava förmått intaga vår stad, om de icke brukat ett det skändligaste svek. Deras hövidsman, Barzaphernes, sände nämligen ett budskap till Hyrkanos och bad honom komma till deras läger för att överlägga och lovade med de heligaste eder att honom skulle intet ont vederfaras, ej heller de män, som följde honom, utan de skulle i frid få draga tillbaka till sin stad. När nu Hyrkanos redde

sig att draga ut till dem, följd av min broder Phasael, bad jag dem att icke begiva sig dit; ty, sade jag dem, barbarer äro av naturen trolösa. Men de aktade icke på mina varningar, utan begåvo sig ut till Barzaphernes' läger och blevo där tagna till fånga. Då nu folket i Jerusalem förnam detta, kom där en stor modlöshet över dem. Och barbarerna trängde in i staden och redde sig till att belägra borgen. Och då jag förstod att denna icke skulle kunna länge försvaras, begav jag mig hemligen, vid nattetid, ut genom den södra porten och hade med mig de trognaste av mitt folk samt några kvinnor av våra ädlaste ätter, på det att dem icke måtte vederfaras den skymfen att falla i barbarernas händer. Och om du ännu vill höra huru gudlös denne Antigonos är, så vill jag förtälja dig detta, vilket blivit mig sagt av en viss kvinna vid namn Akme, som flydde ur Jerusalem och sökte upp mig, nämligen att sedan partherna gjort Antigonos till konung, överlämnade de till honom såsom fångar hans farbroder Hyrkanos och min broder Phasael. Och då Hyrkanos vart kallad inför konungen och trädde inför honom och såg att hans blickar voro vreda, föll han på knä och bad för sitt liv. Och då begick konungen ett det gudlösaste dåd, ty han böjde sig fram ifrån tronen och bet med sina tänder av etnarkens öron. Och detta gjorde han törhända av ursinne, ty han var mycket vred över att några av de

kvinnor han lovat till partherna — och därtill de skönaste och mest ädelborna av dem alla — hade undkommit honom, men förhända var det ock därför att det i vår lag icke är tillåtet för någon, som har ett lyte på sin kropp, att vara överstepräst; därför, när han sålunda stympade sin faders broder, visste han att ingen jude mer skulle resa sig till uppror för att göra Hyrkanos till överstepräst på nytt.

Och nu, o Antonius, har jag hastat genom heta öknar och över stormiga hav för att på det snaraste hinna fram till dig, du som är mitt enda hopp. Och jag vill nu spörja dig: månne väl romarna skola lida, att den etnark, som de tillsatt i Jerusalem, bliver berövad sin makt och detta av en man, som trätt i förbund med romarnas fiender?»

Härtill svarade Antonius:

»Då jag nu hört, o Herodes, vad du haft att förtälja, skall jag icke dröja med att tillsäga konsulerna att sammankalla senaten. Så må du inför densamma framföra dina klagomål. Och icke betvivlar jag, att de skola döma Antigonos från kronan. Men efter det du berättat om Hyrkanos och det som vederfarits honom, synes det mig icke lämpligt att han åter göres till etnark. Föga ägnad att styra ett rike tycktes han mig alltid, redan då jag såg honom i Egypten och sedan i Daphne, ty han var alltför vek och trög till sinnes. Och nu, då

han ej mer av eder lag tillåtes att vara överstepräst, tyckes det mig än mindre vara skäligt.»

»Sant talar du nu, o Antonius.»

»Är där då någon annan av eder kungaätt, vilken har rätt till kronan?»

»Där finnes en pilt, vid namn Aristobulos, som är son till Hyrkanos' dotter.»

»Så må då han göras till konung.»

»Han är ännu alltför späd, o Antonius, för att kunna härska över ett folk.»

»Så må vi ställa vid hans sida en klok och erfaren man, som vet att leda honom, till dess han hunnit till mogen ålder. Helt visst skulle du, o Herodes, vara den, som bättre än någon annan förstode att styra honom och hans rike.»

»Jag tackar dig, o imperator, för dessa ord. Men är det icke så, synes dig, att alltför ofta oro uppstår i ett land, när dess konung är späd? Ty då äro de många som vilja styra. Och denne Aristobulos har en moder, som är mera begiven på att härska än någon annan kvinna jag sett.»

Antonius begynte att le. Han log högljutt och sade:

»Så är det törhända bäst, att vi strax göra den kloke och erfarne mannen till konung? Är detta din mening, o Herodes?»

»Jag är villig att göra vad som kan vara mitt land till gagn. Och jag väntar på att din vishet skall avgöra frågan, o imperator.»

»Där är dock ett hinder för detta», sade Antonius. »När Cæsar slöt ett fördrag med Hyrkanos, lovade han honom å det romerska folkets vägnar att hans ätt skulle få behålla Judæas krona.»

»Det är sant, o imperator. Men denne pilt Aristobulos har en syster vid namn Mariamne, som är något äldre än han, och hennes moder såväl som hennes moders fader hava lovat henne åt mig; jag ärnar därför äkta henne så snart hon bliver manbar. Och om sedan en gång herraväldet över Judæa gives åt de barn som jag får av henne, då skall likväl Hyrkanos' ätt besitta Judæa.»

Åter log Antonius.

»Vid Hercules, slug är du, och på allt har du tänkt, o Herodes. Men slughet kräves av den som vill härska, och jag skall gärna i senaten föreslå dig till att efterträda Antigonos.»

När nu Herodes gick ut ifrån Antonii hus, begav han sig strax upp på den palatinska kullen, där Octavianus hade sin bostad, och begärde att få tala med den unge Cæsar och fördes in till honom.

Och Octavianus, som vid denna tid var föga mer än tjuugu år gammal, hade ett skägglöst ansikte och en

spenslig gestalt; men hans blick var kall och lugn och klok som hos en gammal man. Och i allo visade han sig mån om att göra det som för honom var mest gagneligt och nyttigt. Och sålunda hade han nyligen förskjutit sin första hustru Clodia och äktat Scribonia, vilken var en åldrande kvinna men ägde stora rikedomar och en mäktig släkt.

Och Herodes förtalde för Octavianus detsamma som han sagt åt Antonius och berättade yttermera, att Antonius ärnade föreslå honom till att bliva konung i Judæa.

»Och detta», sade Herodes, »tyckes mig väl vara ett tungt och bekymmersamt värv, men det synes mig, att en man icke bör tveka att åtaga sig vad han tror kan gagna hans fädernesland. Och häri, o Cæsar, tror jag mig också uttala din mening, ty det tyckes mig, efter allt vad jag hört om dig, som om den store Cæsar, när han adopterade dig, också givit dig i arv sin stor-sinhet. Därför väntar sig ju ock envar, att även du skall utföra de största ting för att tjäna Rom och världen.»

Och hans tal behagade Octavianus. Och han lovade Herodes, att också han skulle i senaten tala för hans val till konung av Judæa.

När nu Herodes gick ut ifrån Octaviani hus och ned ifrån Palatinen, var hans hjärta uppfyllt av fröjd, och

hans ögon ljungade av stolthet. Och när han gick över forum, sporde de som där stodo:

»Vem är denne? Ty hans hållning är lik en konungs, och hans ögon äro lika örnens, då han spejar efter rov.»

Och några sade: »Det är en främling från Österland, det ses av hans anletsdrag.»

Och de frågade hans tjänare, som gingo efter honom: »Vem är denne?»

Då svarade hans tjänare: »Denne är Herodes, Antipatros' son, tetrark av Judæa.»

V.

Och dagen därefter församlades senaten i Curia Hostilii, vilken låg vid foten av den Capitolinska kullen.

Och detta var en dag kort efter vintersolståndet. Och vid tredje timmen, då senatorerna voro kallade att mötas, låg ännu frost å den del av forum, där Palatinen kastade skugga. Men från Curians tak som redan nåddes av solen, föllo glittrande droppar ned å trappstegen.

Från alla håll kommo nu senatorerna, somliga i

flockar, andra ensamma; och några, som voro ålderstigna eller vid klen hälsa, buros dit i bärstolar av sina slavar. Men på dem alla kunde man väl märka att de tillhörde senaten, ty alla buro de en purpurrand på tunikan och purpurfärgade skor. Och de som innehade curuliska ämbeten, hade skorna sammanhållna av ett halvmånformat spänne.

Ute i pelarhallen stodo nu senatorerna och talades vid, avvaktande den stund då alla vore komna och sammanträdet skulle begynna. Bland dessa voro Asinius Pollio — den ene av konsulerna för detta år — och Valerius Messala Corvinus, vilken vid denna tid var överste för rytteriet. Och Herodes gick fram och hälsade dem.

Asinius Pollio sade: »Vi vänta alla på Antonius, och detta icke för första gången, ty han plägar sällan komma vid den rätta tiden.»

Domitius Ahenobarbus tillade: »Det finns nämligen ingen i Rom som sover så långt in på dagen som Antonius.»

»Du förstår helt visst, o Herodes», inföll nu Messala, »att detta är emedan Antonius sitter uppe så länge om nätterna och läser i sina bokrullar.»

Då logo alla. Men Octavianus, som i detta ögonblick nalkades, sade:

»Åt detta mån I ej le. Ty helt visst måste Antonius

flitigt forska för att kunna i Cæsars anteckningar finna allt vad han där har upptäckt.»

Då log man ännu mer. Ty alla visste väl huru Antonius, när han önskade en sak, plögade säga: »Detta är förordnat i Cæsars papper.» Senaten hade nämligen beslutat att allt vad Cæsar i sina efterlämnade anteckningar förordnat, skulle gälla, men Antonius var den som hade dessa papper i förvar.

Nu ropade Cajus Domitius Calvinus, vilken var den äldste av årets konsuler:

»Träden nu in i salen, fäder, ty Antonius har mer än en gång bett mig att icke länge uppskjuta ett sammanträde för hans skull. Och om vi nu begynna förhandlingarna, så kommer han helt visst innan vi fattat vårt beslut.»

Och alla gingo nu in i salen och satte sig där.

Och Domitius Calvinus satte sig å den ena av de stolar av elfenben och brons som stodo å en estrad i salen och begynte sålunda:

»I veten redan, församlade fäder, för vad orsak I denna gång kallats tillsammans, nämligen för att besluta angående landet Judæa, där partherna brutit in. Och nu, o Messala, må du träda fram.»

Och Messala trädde fram och ledde vid handen Herodes och talade sålunda:

»I veten, församlade fäder, att när det romerska

folket, på den tid då Cajus Julius Cæsar var diktator, ingick förbund med det judiska folket och dess etnark Hyrkanos, så vart där skrivet, att när judarna skickade sändebud till Rom, skulle dessa äga rätt att införas i senaten av endera diktatorn eller översten för rytteriet. Och denne Herodes, som jag nu för fram inför eder, blev jämte sin broder Phasael gjord till tetrark av Marcus Antonius, då han var i Syrien, och detta emedan dessa båda, likasom ock deras fader Antipatros, alltid varit vänner till vårt folk. Och nu, o Herodes, må du själv inför senaten andraga, vad du har att säga.»

Då talade Herodes och sade:

»Församlade fäder, ehuru väl jag med sanning kan säga, att jag aldrig i striden känt fruktan, gripes dock i denna stund mitt hjärta av bävan. Och detta emedan jag nu skådar, vad jag aldrig trott att någon dödlig kunde få se, nämligen en församling av konungar. Ty till skick och hållning ären I alla såsom konungar. Och den makt I ägen är ock större än någon furstes, eftersom hela den värld, där människor bo, känner och vördar den romerska senatens makt. Och detta ej blott därför att Rom äger härsmakt och skepp större och starkare än något annat rike, utan ock därför att I alltid och allestädes söken skipa rätt och rättvisa, så att det är som om de komme från gudarna själva, de domar I dömen.»

Och därpå förtalde nu Herodes utförligt allt vad som hade skett i det judiska landet.

Då begynte Calvinus spörja senatorerna vad de menade härom, begynnande med Octavianus. Han sade:

»Säg, Cæsar Octavianus, vad anser du i denna sak?»

Octavianus reste sig och sade:

»Det tyckes mig, församlade fäder, på alla sätt tillbörligt, att denne Antigonos bliver straffad. Ty han icke upprest sig emot det romerska riket, då han störtat en furste, vilken av romarna insatts som etnark — och än mer då han tagit emot sin krona av parthernas konung, liksom om denne vore förmer och mäktigare än Rom. Och om vi nu förklara denne Antigonos för republikens fiende, så tyckes det mig ock, att om vi åt denne Herodes giva i uppdrag att utföra straffdomen, så hava vi härtill valt den rätte. Ty han är en skicklig fältherre och känner landet väl.»

Calvinus sporde:

»Och du, Asinius Pollio?»

Denne sade: »Också jag menar att Herodes bör utses till att fördriva Antigonos. Ty han har alltid varit en romarnas vän.»

Nu var det många av senatorerna som reste sig upp och gingo bort till Octavianus och ställde sig bakom honom. Ty detta var ett bruk inom senaten: att om

någon ville tillkännagiva att han röstade för vad en annan föreslagit, så gick han bort till honom. Och sålunda blevo ärendena snabbare avgjorda än om konsuln varit nödgad att tillspörja var och en.

Nu trädde Marcus Antonius in i salen. Och alla reste sig och hälsade honom. Och sedan han satt sig ned, sade Calvinus till honom:

»Det är dig icke obekant, o Antonius, vad vi överlägga om, och jag spörjer nu dig: vad menar du i denna sak?»

Antonius sade:

»Det är enligt min mening, församlade fäder, icke nog med att vi fördriva Antigonos; vi böra ock hava omsorg om vilken som skall efterträda honom såsom styresman över judafolket. Ty denne Hyrkanos, som förr härskat över dem, är nu gammal och svag och därtill stympad, så att han enligt judarnas lag icke längre kan vara deras överstepräst; det torde därför hända, att de skulle anse det för skymfligt, om han åter bleve insatt till deras furste. Må vi då i stället göra tetrarken Herodes till judarnas konung. Han är en man av mycken klokhet, och ehuru ännu ung har han redan länge stått vid Hyrkanos' sida och varit hans rådgivare och hans högra hand. Och då denne Herodes blivit lovad att få till äkta Hyrkanos' dotters dotter, så snart hon bliver manbar, så skola vi på detta sätt

också uppfylla det löfte, som givits åt Hyrkanos av det romerska folket, nämligen att hans ätt skall behålla väldet över Judæa. Det skall ock bliva till gagn för vårt välde i Asien, att Herodes där bliver konung, ty för visso skall han alltid bliva en fiende till våra fiender partherna. Och då det redan blivit beslutat, att Ventidius Bassus skall draga ut emot de parthiska skaror som nu förhärja Syrien, så vill jag ock anbefalla honom att bistå denne Herodes till att fördriva Antigonos från Jerusalem.»

Så snart nu Antonius slutat tala, reste sig Octavianus och gick bort till honom, därmed tillkännagivande, att också han gäve sitt bifall till att Herodes bleve konung.

Då nu senatorerna sågo detta: att de båda triumvirerna voro ense i denna sak, och då de för övrigt funno det lämpligt, det som de föreslagit, begynte nu stora flockar samlas kring dessa två, så att Calvinus icke behövde spörja många till, innan han fann att alla voro eniga i det ärende som förehades.

Och han vände sig till en man, som satt bakom honom och som var överhuvud för senatens skrivare och sade till honom: »Besörj nu strax att detta beslut bliver inrstat på en koppartavla, vilken må inläggas i aerarium å Capitolium.»

Och sedan vände han sig till senaten och sade:

»Då nu detta vårt ärende blivit avgjort, så beder jag eder, församlade fäder, att följa mig till Jupiters tempel och enligt gammal sed offra till guden, på det att det må bliva till lycka, det som vi nu beslutat.»

Och sålunda gingo de ut ur Curian och stego upp för trapporna till Capitolium och offrade där en tupp å Jupiters altare.

Därpå gingo de åter ned och ut på forum. Främst gingo Antonius och Octavianus, och emellan sig hade de Herodes, den nyvalde konungen. Och efter dem kommo konsulerna och pretorerna och edilerna och hela skaran av senatorer.

Och solen stod nu högt på himmelen och luften var värlig och blid. Och från Basilica Julia ljödo hammarslag och sång av de arbetare, som voro sysselsatta med byggnaden, och i portiken utanför bröderna Sossius' bokhandel stod en poet, omgiven av en flock unga män, och läste upp ett epigram; och icke långt därifrån sågs en åsna med två korgar på ryggen och bredvid henne en man, som högljutt ropade: »Oliver! Oliver! Två kopparass för måttet!»

Men borta vid talarstolen stodo några och tvistade om en rättssak, och ut ifrån Vestas tempel, glimmande av parisk marmor, trädde två vestaler, klädda i snövita pallor; föregångna av en liktor, skredo de med stilla, värdig hållning fram igenom alléen av cypresser

och hän emot domus regia, där pontifex maximus hade sin boning. Och svalorna flögo högt och skreko gällt, och människorna strömmade om varandra, och överallt ljud ett glättigt sorl, ty alla fröjdade sig åt den ljumma luften och solskenet.

Men då nu senatorerna kommo gående, stannade alla och sågo på dem.

Och där voro många, som sporde varandra: »Vem är väl den mannen, som går där emellan Antonius och Octavianus? Kraftig är han till växten, och djärv är hans blick, och slughet lyser ur hans anlete.»

Och Sappinas, Herodes' vän, hade redan fått höra, vad som blivit beslutat, och när han nu, stående bland de andra på forum, hörde dessa spörsmål, svarade han: »Denne är Herodes, Antipatros' son, judarnas konung.»

VI.

Samma dag höll Marcus Antonius ett gästbud i sitt hus till ära för den nye konungen.

Och Antonius hade någon tid förut ingått gifte med Octavia, Octavianus' syster, vilken var änka efter Marcellus. Detta hade skett för att befästa vänskapen emellan de båda triumvirerna. Och Octavias

anlete var välbildat och hennes ansiktsfärg var röd och vit och hennes ögon voro kalla och blå, och hon hade en sedesam uppsyn.

Då Octavia hörde att Herodes kom ifrån Egypten, begynte hon spörja honom om Kleopatra. Och Herodes yttrade sig först med någon varsamhet, men då han förstod, att Octavia ej var drottningen blid, eftersom Antonius länge dröjt i Alexandria och alla visste att han varit fängslad av Kleopatras trollkraft, sade han dock om henne ett och annat, som icke var gynnsamt. Och när han nu snart märkte att Octavia med iver och förnöjelse lyssnade till detta, begynte han säga mycket ont om drottning Kleopatra och däribland icke litet, som han själv fann på.

Och Octavia suckade och slog ned sina ögon och sade, att hon fruktade att drottning Kleopatra icke var någon god och för gudarna behaglig kvinna.

Medan nu gästerna lågo kring borden, buro unga slavar omkring de kostligaste rätter och hällde vin i gyllene bägare. Och slavinnor trädde in och satte friska rosenkransar på gästernas huvud, och ifrån atrium ljud sång och strängospel av egyptiska dansare och pipare.

Messala, vilken var en man som både till väsen och anletsdrag mera liknade en grek än en romare, sade till Ventidius, som låg jämte honom på samma triclinium:

»Den dagen, o Ventidius, skall jag fröjda mig, när jag får höra att du besegrat partherna. Ty jag har hatat dessa parther och deras trolöshet, alltsedan de dödade Crassus. Och vad det beträffar att de sände en arab till hans läger för att på det listigaste ställa sig in hos honom och leda honom vilse och föra legionerna ut i öknen, så klandrar jag dem visserligen icke därför, ty att den som vill värja sitt land, utvecklar någon list gentemot fienden, må väl anses tillåtligt. Men det jag finner gudlöst, det är att Surenas, sedan han inbjudit Crassus till ett samtal — och detta under de heligaste eder om att honom skulle intet ont vederfaras — likväl lät rycka honom ned ifrån hästen och döda honom.»

Då sade Asinius Pollio, som låg på andra sidan om Messala: »Mer än en gång hörde jag Cassius tala om huru det var, när mitt i öknen barbarernas skaror oförmodat kommo framstormande, allt under det de avsköto sina järnskodda pilar. Och det hände, sade Cassius, att när han befallde sina legionärer att rycka framåt, visade somliga hurusom de icke kunde gå ett steg, ej heller bruka sina händer, därför att den ena foten var fastnaglad vid marken genom en pil och den ena handen likaledes fastnaglad vid skölden. Och i begynnelsen hoppades de väl: snart skola dock barbarerna hava skjutit bort sina pilar, och då kunna vi bruka våra svärd emot dem. Men sedan de märkt att partherna hade

med sig många kameler, lastade med dessa hullingförsedda pilar, sjönk deras mod. Och ännu när under natten Cassius drog bort ifrån huvudhären med sina kohorter, sökte de araber, som voro hans vägvisare, att besvika honom och sade: 'Bida dock litet! Ser du icke, att månen nu är i Skorpionens tecken? Och Skorpionens stjärnor bringa olycka.' Då svarade Cassius: 'Jag fruktar mera Skytten än Skorpionen.'

Messala sade: »Också jag har hört icke litet om dessa strider, dock mest av en, som icke var med och stred. När jag senast var i Grekland, mötte jag nämligen där en skådespelare vid namn Jason, bördig från Thralles, som en tid vistats i Armenien, vid konung Artavastas' hov. Ty det tyckes som om armenierna, ehuru väl de äro barbarer, likväl i någon mån bemöda sig om att vara såsom de folk, vilka besitta mera hyfsning än de; och sålunda pläga också de vid sina gästabud hava någon som sjunger eller reciterar för dem. Och i synnerhet äro de måna om att få grekiska sångare och skådespelare därtill. Då nu Orodes, parthernas konung — medan Surenas var ute i fälttåget mot Crassus — befann sig i Tigranocerta för att ingå förbund med konung Artavastas, hade denne för honom ett gästabud. Och sedan borden blivit bortflyttade, steg Jason fram och begynte recitera ur Euripides' tragedi Bakkanterna, medan en kör svarade honom. Då trädde plötsligt en

man in, sänd av Surenas, och slungade fram mitt på golvet ett blodigt huvud. Och det var Crassi huvud. Då gjorde Jason detta, som han sedan berömde sig icke litet av: han grep huvudet, lyfte upp det och sjöng dessa rader av Euripides:

Från bergen vi bringa till salarna hem
en nyfälld hjort, en ypperlig fångst.

Och över detta jublade barbarerna och funno det övermåttan fyndigt, och konung Orodes skänkte Jason en talent.»

»Jag har hört berättas,» sade Asinius Pollio, »att partherna, när de togo Rustius tillfånga, hos honom funno en rulle med grekiska dikter, vilka voro av ett otuktigt innehåll, och att de då hånande sade: 'Kunna romarna icke ens när de äro i fält undvara sådant?' Likväl tyckes det mig, att det illa anstod partherna att säga något sådant, ty när Surenas drog ut i krig, plägade han — så har det sagts mig — hava med sig ett tusen kameler, lastade med hans egen tross, och två hundra hängbårar med kvinnor. Och likaså har jag hört att Surenas, när han gick till striden, plägade sminka sitt anlete och bena sitt hår, vilket tyckes mig omanligt och i sanning barbariskt.»

Nu talade Ventidius, vilken var en man med grova drag och hittills på det ivrigaste varit sysselsatt med

att äta och dricka; han sade: »Om de än med rätta nämnas barbarer, dessa parther, så äro de dock lika tappra och skickliga i krigskonsten som något annat folk.»

Messala log och sade: »Jag märker, o Ventidius, att du befarar vi skola underskatta din bragd, när du en gång besestrar dem. Men jag lovar dig, att jag i senaten skall rösta för att du får fira den stora triumfen. Glöm blott icke att i triumftåget medföra två hundra hängbårar med parthiska kvinnor!»

»Det skall jag icke glömma att förnöja dig med,» svarade Ventidius, »men jag utbeder mig i gengäld att du diktar ett ode till min ära. Ty du, o Messala, är ju lik Cæsar däri att du förstår bruka både pennan och svärdet. Men skulle du icke äga nödig vana vid att sammanfoga verser, så begär då hjälp av din vän, den där sprätten Tibullus.»

»Det skall jag göra. Och eftersom du också nämner Cæsar, så skall jag med tålmod fördraga att du talar om min penna. Men annars vet jag väl att de som blott bruka svärdet, mena att de som hava för vana att å pergamentsrullar skriva ned sina tankar, härav bliva odugliga till att handla.»

»Därtill synas de mig hava föga skäl,» inföll Asinius Pollio. »Ty stred icke Sophokles lika manligt som någon annan vid Samos!»

»Ack, min Pollio,» genmälde Messala, »också du är jävig i denna sak, ty det är icke fördolt för någon att du diktar både epigram och tragedier. Och om Ventidius räknar mig till last att jag är Tibulli vän, huru mycket mera skall han icke då klandra dig, som av den där unge mannen Virgilius, vilken du hjälpt, fått dig tillägnad en eklog. Men vad beträffar det mod som diktare och talare visat, så nödgas jag påminna dig, o Pollio, därom att Demosthenes flydde vid Chaironeia och att Cicero synnerligen lägligt blev sjuk före striden vid Pharsalos.»

»Nå, därmed må förhålla sig hur som helst,» sade Pollio, »du och jag, o Messala, vi hava dock vunnit mer än en drabbning och hava aldrig flytt ur striden. Men vad beträffar partherna, så är det väl ingen som förnekar att de äro modiga män; likväl är det enligt min mening blott en ringa dygd hos en barbar att visa mod, ty det liv han för är så eländigt, att det tyckes föga underligt om han är redo att våga det. Och huru mycket svårare — och därför mera dygdigt — det är för en man att vara tapper, när livet för honom äger värde, det visas av något, som en gång hände Xerxes, konungen av Persien. Ty denne hade — såsom det berättats för mig — bland sina krigare en, som alltid visade en synnerlig djärvhet i striden. En gång sporde nu konungen honom, huru det kom sig att hans an-

siktsfärg var så blek. Då yppade mannen att han hade en svår sjukdom. Strax sade konungen till sin egen läkare, att han skulle söka att bota denne man. 'Och', sade han, 'spara därvid inga omsorger. Ty denne är min tappreste och bästa krigare.' Genom läkarens omvårdnad blev också mannen fri från sin sjukdom. Men någon tid därefter varsnade Xerxes under en strid, att denne man ingalunda kämpade med samma mod som förut. Konungen förundrade sig häröver och sporde honom om orsaken. Då sade mannen: 'Förr, o konung, hade jag så svåra plågor, att det ofta tycktes mig bättre att dö än att leva. Men nu, då jag är frisk, vill jag gärna bevara mitt liv och är därför mera varsam i striden.'»

»Det må vara», genmälde Messala, »att de flesta av barbarerna föra ett eländigt liv, men vad beträffar deras befälhavare, så tyckes det mig som om de ej skulle vara helt utestängda från livets glädje. När jag nämligen tänker på de två hundra hängbårarna . . .»

Nu hördes Antonii stämman över alla de andras. Han var upphettad av vinet och log och talade högljutt.

»Det veta vi redan,» ropade han till Octavianus, »det veta vi att du gärna lustvandrar och att du menar detta är gott för din sundhet. Och i sanning, var icke detta förträffligt för din sundhet, när vi voro vid Philippi!»

Och Antonius skakade av skratt. Men i hela salen

uppstod en tystnad. Ty alla visste att där var intet som grämde Octavianus mera än detta: att han, då slaget vid Philippi begynte, var ute på en lång lustvandring och att han förstod många menade detta vara för att han ville hålla sig undan från striden.

Octaviani bleka anlete hade blivit blossande rött. Men efter ett par ögonblick var det sig åter likt. Och hans stämma var kylig och lugn såsom alltid, då han svarade: »Du har rätt, o Antonius, jag företager gärna vandringar om dagarna, men för din del lustvandar du visst hellre om nätterna.»

Då logo alla och Antonius icke minst, ty han var av en godmodig natur och tålde att man skämtade med honom. Men därpå genmälde han:

»Ja, för dig, Octavianus, vore det nog icke nyttigt att gå ute om nätterna! Ty då bleve du helt visst undfägnad med ris av Scribonia.»

Nu var det många som sänkte sina ögon mot bordet för att dölja att där var ett leende i dem. Ty eftersom Octavianus hade en sådan natur att han sällan glömde en skymf, fruktade man mera att förtörna honom än Antonius.

Men Octavianus sade:

»Det är sant, o Antonius, att i det avseendet hade du det bättre, då du var i Alexandria. Ty Kleopatra gick ju själv med dig, när du var ute och strövade om

nätterna och bultade på fönsterluckorna hos varje handa folk. Dock har jag hört sägas, att du stundom fick stryk ute på gatorna av dem, som du sålunda ofredade. Men vad beträffar min sundhet så vill jag säga dig, o du Hercules' ättling: en gång skall du märka, att jag är starkare än vad du trott.»

Då log åter Antonius.

»Nu bits han, den lille Cæsar,» sade han. »Men lik den store Cæsar blir han dock aldrig.»

*

Men när alla, som varit Antonii gäster, tagit farväl av värden och begivit sig hemåt, gick Valerius Messala med Herodes, ty det hus, där denne bodde, låg nära Messalas. Och före dem gingo slavar med facklor.

Och Messala var en man, som städse var angelägen att få lära känna allt, som var nytt och okänt. Och fastän han tillbragt en icke liten del av sitt liv i krig, var honom dock intet kärare än att läsa i de många bokrullar, som han ägde. Som han nu vandrade hemåt tillsammans med Herodes, sporde han denne, om huru det förhöll sig med både det ena och det andra i det judiska landet.

Då de nalkades det Isistempel, som låg å slutningen av Mons Equus, sade Messala:

»Se, där lyser ännu lampan inne hos min vän Sopater. Han älskar liksom jag att forska i pergamenten, och dagen räcker icke till för hans iver.»

Herodes sporde: »Är denne Sopater densamme, om vilken I taladen nyss vid gästabudet?»

»Du sade det: han är densamme, om vilken Pollio yttrade, att han bättre än någon annan i Rom förstår att tyda, vad stjärnorna hava att bebåda de dödliga. Och jag vet icke vad I tänken om sådana ting i edert land, men jag har för icke länge sedan vistats i Athen och har där mött en thessalisk man, som just var ifrån den staden Atrax, där de kunnigaste trollkarlarna bo; denne sade mig ting, som skulle förestå mig, och i sanning, hans spådomar hava icke slagit fel.»

»Också i vårt land», svarade Herodes, »finnas män, som se in i framtiden. När jag var en liten pilt, mötte jag en dag en profet, som sade mig, att jag skulle varda judarnas konung.»

»Då, vid Jupiter, tyckes du vara en gudarnas gunstling, eftersom de redan i din barndom utkorat dig till något stort och därtill låtit dig tidigt få veta det. Men när så är, vill du då icke på denna dag, sedan det nu blivit uppfyllt som du väntat på, utspörja ödet vad det till äventyrs ännu har i beredskap för dig? Se, jag känner väl denne Sopater, och han torde hysa vänskap för mig, emedan jag skänkt honom en thessalisk perga-

mentrulle, som han gärna ville äga; därför, om jag nu klappar på hans dörr och begär, att han skall säga, vad stjärnorna förebåda en man, som är min vän, tror jag icke att han skall vredgas, änskönt timmen är sen. Och om du offerar åt gudinnan några gulddenarer, skall helt visst Sopater giva dig ett orakelsvar.»

Och Herodes hade hela denna dag varit uppfylld av stolthet och brusande fröjd, emedan det så snabbt blivit honom givet, det som han länge trått till; därför tänkte han nu: Måhända hava gudarna ännu stora ting att förkunna mig. Och han sade:

»Om denne man vill säga mig mitt öde, så vill jag gärna lyssna till honom. Men säg honom icke vem jag är eller vad som i dag vederfarits mig, ty därav skall jag se hans visdom, om han likväl skönjer något av detta.»

Då gick Messala fram till en låg port å sidan av templet och klappade på.

Och en regel drogs ifrån där innanför, och porten öppnades något litet, och en stämman, som var låg och lugn, sporde: »Vem är det, som klappar?»

Då log Messala och sade: »I sanning, Sopater, du visar strax att du bättre än andra dödliga förnimmer av vad natur det är, som nalkas dig. Ty ingen annan man i Rom skulle vid denna timme ha dragit regeln ifrån och öppnat sin port utan att först spörja, vem

den klappande var, på det att icke till äventyrs en rövare måtte tränga in i hans hus och plundra honom. Men nu har du redan hört min stämma och förnummit, att det är din vän Messala, som kallat på dig. Och med mig är en vän, en främling, som gärna skulle vilja höra, vad du kan hava att säga om hans öde.»

Sopater öppnade helt sin dörr och sade: »Du är välkommen, o Messala, och likaså din vän. Stigen in i min kammare!»

Och de trädde in i en kammare, där många bokrullar lågo å ett bord, och en kopparlampa brann där bredvid. Men Sopater själv bar en vit klädnad av linne, och hans ansikte var smalt och mörkt och likt en fågels ansikte, och hans hjässa var rakad och bar.

Och Sopater sade till Messala: »Bliv du här!» Men till Herodes sade han: »Följ mig!»

Och han öppnade en dörr och gick in i en gång, där mörker rådde, och Herodes följde honom efter. Så förbyttes mörkret i ett det svagaste ljus, då de trädde ut i själva templet.

Där reste sig mäktiga kolonner mot höjden, och allra överst, där de blevo till lotusblommor, glimmade kring dem ett skimmer av nattens stjärnor. Men nere vid marken låg mörkret tungt och tätt.

Längst bort i tempelcellan satt Isis, gudamodern; hög och hemlighetsfull satt hon där med anletet höljt

i slöjor. Men vid hennes fot glimmade en lampa med ett grön matt sken.

Sopater tecknade åt främlingen att dröja kvar nere vid dörren. Men själv gick han långsamt med ljudlösa steg upp emot gudamoderns bild.

Så föll han ned på sitt ansikte.

Sakta mumlade han ord på ett främmande tungomål — ord, vilka ekade tillbaka likt viskningar från alla templets skumma vrår. Sedan tystnade han. Och intet hördes mer än en vilsen vind, som for in genom cellans taköppning och fläktade med gudinnans slöja och klagande smög kring i kolonnernas skog.

Vit lyste prästens klädnad i den glimmande lampans sken. Liksom död låg han där, utsträckt å golvet stenar.

En flädermus flög upp; svartvingad fladdrade den i det gröna skenet, flög så åter in i dunklet.

Gledo där gudar omkring i den susande tystnaden? Smögo där demoner i mörkret mellan pelarna?

En ovan bävan fyllde iduméens bröst; hans händer voro kalla av ångest.

Nu reste sig prästen upp. Han stod vid gudinnans fot, sträckte sina armar uppåt och skådade mot de stjärnor, som i fjärran glans gingo fram över nattens himmel.

Och han begynte tala. Men hans stämman var icke densamma, som den Herodes hört, då de stodo i den låga kammaren. Lik en susande vind ljud den nu, lik

en mullrande åska bland bergen. Och genljuden stego och sjönko bland kolonner och ekande murar.

Sålunda talade Sopater:

»Konung hälsar jag dig — fast icke ditt rike du äger.
Vinna det skall du likväl. Mäktig du härskar och styr.

Blodröd lyser din stjärna. Men en gång, när aftonen
nalkas,
blänker en stjärna fram, klarare, högre än din.»

Glidande, ljudlöst gick prästen åter mellan pelarnas skuggor. Ånyo trädde han in i den mörka gången, vinkande åt främlingen att följa honom.

Då de åter stodo i kammaren, där Messala väntade dem, sporde Herodes:

»Säg mig, Sopater, han, vars stjärna skall tändas i min aftonstund, är det en man, som skall taga min makt ifrån mig?»

Tigande skakade prästen sitt huvud. Och Herodes förstod, att han icke själv visste svaret, eller ock att gudarna icke tillstodde honom att säga det.

Så trädde de åter ut ur tempelhuset, Messala och Herodes, ut på det nattdunkla torget, där deras slavar bidade dem med facklorna. Och de fortsatte sin väg.

Men Herodes hade blivit tyst och fåordig.

VII.

Men omkring palatset å halvön Lochias var en härlig lustgård, kringgårdad av en mur. Och där begynte nu hyacinter sticka upp ur mullen, och mandelträden stodo i blom, och i myrtenånren lyste ljusa skott.

Och en dag, medan solen sken och det var stilla lugnt, gick Mariamne ut allena i lustgården och satte sig i skuggan av ett olivträd och såg ut över havet som svallade blått, och emot fyrtornet å ön Pharos, vars murar blänkte vita i solskenet.

Och Mariamne var i de åren, då en ungmös bröst börja svälla och då hennes drömmar äro fladdrande och skygga och fulla av längtan.

Och medan hon nu satt där under olivträdet, kom drottning Kleopatra till palatset för att göra ett besök hos drottning Alexandra och konungabarnen. Och då hon förnam, att Mariamne var ute i lustgården, sade hon: »Jag vill gå ut till henne.» Drottning Alexandra sade: »Nej, utan jag skall sända efter henne.» Men drottning Kleopatra ville det icke, ty hon ville hellre tala allena med barnet. Hon hade nämligen fattat behag till detsamma. Och detta icke allenast därför att Mariamne ägde ett det fagraste anlete och en den ädlaste gestalt — spädlemmad och likväl högvuxen —

utan också därför att hon var mild och blid till sinnes och dock med icke litet av stolthet i skick och väsen.

Och med drottning Kleopatra själv förhöll det sig sålunda, att hennes liv varit upprört av många stormar, och hon hade varit älskad och åtrådd mera än någon annan kvinna; likväl hade hon därjämte skådat mera av mänskors ondska och mänskors svek än vad andra gjort. Därför hade hennes sinne blivit hårt och fullt av förakt. Men det tycktes henne att Mariamne var av ädlare art än de flesta hon mött; därför hade hon fattat en icke ringa ömhet för henne.

Och då hon nu fann Mariamne under oliveträdet, satte hon sig vid hennes sida och begynte tala med henne om allehanda ting och berättade för henne om mycket, som var märkligt och av sällsam natur i hennes vida rike. Och Mariamne lyssnade till henne med stora och drömmande ögon, och hon förundrade sig att någon kunde tala så väl.

Och Mariamne såg på henne och sade: »Huru måste icke ditt folk älska dig! Ty skönare drottning hava de väl aldrig ägt!»

Men drottningen log och skakade sitt huvud och sade: »Mitt folk hatar främlingar, och som främlingar betraktas ännu lagidernas ätt, fastän den i nära tre hundra år härskat över detta land. Och varje egyptier kan säga dig, vem som varit Egyptens skönaste drott-

ning: det var Nethkris, som grekerna kalla Nitokris. Om du vill, skall jag berätta dig hennes saga.»

Och drottningen berättade:

»En gång för många år sedan bodde i Grekland en köpman, som hade en enda dotter. Men då landet härjades av krig, gick det illa med hans näring, och han var så fattig, att han knappast hade bröd för sig själv och sin dotter. Så mötte han en dag en man, som han kände och som ägde ett skepp, med vilket han plägade segla över till Egypten, förande last av vin och oliver. Och köpmannen sade till honom:

’Käre, låt mig och min dotter få följa med ditt skepp, när du härnäst seglar till Egypti land; törhända skola vi där lättare kunna förvärva vårt bröd.’

Och mannen, som ägde skeppet, jakade härtill och lät honom och hans dotter följa med till Egypti land.

Där satte sig nu köpmannen ned i Bubastis och började idka handel med vin från de grekiska öarna.

Och i hela trakten där han bodde, spridde sig snart ryktet att hans dotter Nethkris var den fagreste mö, som någonsin blivit sedd. Ty hon hade det vänaste anlete och ett guldgult hår, såsom grekerna stundom hava, men aldrig någon i vårt land. Och hennes kinder voro röda och vita såsom rosor och snö, medan egyptiska kvinnor pläga hava en ansiktsfärg lik olivens. Och hon var icke endast fager utan hon var ock leende

och blid och glad, så att det var en fröjd för sjuka ögon att se henne.

Och folket i Bubastis gav köpmannens dotter namnet Rosenkind, och de plögade säga till varandra: 'Kom, låt oss gå till greken och köpa vin, på det att vi må få se hans dotter Rosenkind.'

Ty medan greken hällde upp vin ur amforan i de kärl som bragtes till honom, stod Nethkris bredvid och spann på sin slända eller satt vid handkvarnen och malde vete och ris.

Men därav att nu så många kommo till greken för att se på hans dotter och köpa hans vin, gick det honom väl i händer. Och då han kommit till välstånd, köpte han en negerslavinna till att hjälpa Nethkris med sysslorna. Och han gav också sin dotter vackra kläder.

Ty han höll henne mycket kär, och han plögade säga: 'Det är du, som bragt mig lycka.'

En gång, då han skänkt Rosenkind ett par nya sandaler, gav han henne också guldtråd till att därmed pryda remmarna. Och Rosenkind stickade med guld de skönaste blommor på de remmar, som bundo sandalen vid foten.

Så hände det nu en dag, att Rosenkind gick ned till en bukt av floden för att bada. Och medan hon badade, satt negerkvinnan på stranden för att vakta hennes kläder och tillse att ingen nalkades. Men en

gam kom flygande och såg Rosenkinds sandaler glimma i sanden. Och han grep en av dem i sina klor och flög bort.

Negerkvinnan begynte skrika: 'Vilken olycka! Vilken olycka!'

Och hon sprang efter gamen och ropade åt honom och slog ihop händerna. Men han flög långt bort och bar med sig sandalen.

Vid denna tid rådde i Egypten en ung konung, som ännu icke tagit sig maka. Men hans rådgivare och prästerna i Memphis hade överlagt härom och sagt: 'Det är tid på att vår konung tager sig maka. Men vem skola vi utse härtill, som är värdig att vara konungens gemål?'

Så hände det en dag, när konungen satt utanför sitt palats och dömde folket, att en gam kom flygande, vilken bar något i sina klor. Och han släppte det, och det föll ned i konungens sköte. Och se, det var en liten kvinnosandal, stickad med guld.

Då begynte folket sorla och ropa: 'Se den heliga fågeln!'

Ty i vårt land räknas gamarna som heliga fåglar.

Och folket sade: 'Se, den heliga fågeln har givit vår konung en gåva.'

Då reste sig med hast en gammal präst av dem, som sutto omkring tronen, och det var översteprästen i Ammon-Ras tempel. Han ropade: 'Detta är ett

tecken ifrån Gud. Den kvinna, som denna sandal tillhör, hon skall varda konungens brud.'

Och denne överstepräst ansågs som en helig man och såsom en den där hörde gudomens röst i sin själ; därför voro både konungen och folket vissa om att det förhöll sig så som han sade.

Så sändes där nu härolder ut i hela nejden, som överallt sporde: 'Är här någon kvinna, som mist en sandal, stickad med guld, så må hon komma till konungens palats och uppvisa maken därtill.'

Men ingen kunde visa maken till den lilla guldstickade sandalen.

Då sändes härolderna ut ännu vidare omkring i landet till att utropa detta.

Men likväl vart icke den funnen, som mist sandalen.

Och alla vordo bekymrade. Ty gudomens vilja måste ju lydast.

Men översteprästen sade: 'Låten rista detta samma budskap på koppartavlor, och läggen till att vem som äger maken till sandalen skall varda konungens brud, och låten sätta upp dessa koppartavlor överallt i riket.'

Och man gjorde så.

Och också i Bubastis — som ligger långt borta från Memphis — vart en sådan koppartavla uppsatt. Och även den grekiske köpmannen gick där förbi; dock läste han ej inskriften, ty eftersom han var grek, för-

stod han icke de heliga tecken, med vilka egypterna skriva.

Men negerkvinnan hade en talför tunga, och hon berättade för vem hon träffade: 'Tänk eder vilken olycka! Rosenkind hade två guldsydda sandaler, de vackraste sandaler i världen, men den ena har hon mist! Ty den vart bortrövad av en gam.'

Nu var det en man i Bubastis, som hört negerkvinnan berätta detta, och när han kom förbi koppartavlan och läste vad där stod skrivet, sade han till sig själv: 'Männe icke detta är Rosenkinds sandal?'

Så gick han till greken och berättade honom om vad som stod på koppartavlan. Och köpmannen fröjdade sig högeligen och ropade på sin dotter och sade: 'Kom, Rosenkind, vi skola fara till Memphis, och där skall du bliva konungens maka.'

Och han berättade alltsammans för sin dotter.

Men Rosenkind vart förfärad och sade: 'Vem är väl jag, att jag skulle bliva Faraos maka!'

Hennes fader svarade, leende av förnöjelse: 'Faraos vilja måste ju lydast.'

Så steg han då på en båt tillsammans med Rosenkind och negerkvinnan och for på den heliga floden till Memphis.

Och negerkvinnan sjöng av glädje och ropade till vem som de mötte på floden: 'Vilken lycka! Vilken

lycka! Tänk er, Rosenkind har mist sin sandal! Och tänk er, den vart bortrövad av en gam!

Så kommo de till Memphis och gingo till Faraos palats.

Och när köpmannen såg dess prakt, vart han något försagd, och han frågade en dörrvakt: 'Männe vi kunna få tala vid någon av konungens skrivare?'

Då såg vakten högmodigt på honom och sade: 'Vad vill du konungens skrivare?'

Köpmannen vart ännu mera försagd, och Rosenkind var nära att börja gråta. Men negerkvinnan skrek: 'Det är ju vår Rosenkind, som har mist sin sandal! Hör du icke, att en gam har rövat vår Rosenkinds gyllene sandal!'

Då vart dörrvakten som förvandlad, och han lopp strax in och ropade: 'Nu är hon kommen, hon som mist sandalen!'

Och konungens kamrerare skyndade till och gick ut i porten och begärde att få se den sandalen, som resenärerna hade med sig. Och se, det var just maken till den, som fallit i konungens sköte.

Då hastade han in till konungen och sade: 'Hit har kommit en man med sin dotter, och hon har med sig maken till sandalen, och hon kallas Rosenkind.'

Konungen stod upp och vart blek av sinnesrörelse och sade: 'För henne strax hit.'

Då fördes Rosenkind in i Faraos sal.

Och Farao gick emot henne.

Och då han mötte henne, stod han först tyst. Och sedan sade han sakta, sakta: 'Ack, Rosenkind, Rosenkind, hur fager du är!'

Och i hans hjärta tändes en brinnande ömhet.

Och Rosenkind stod tyst och förlägen. Men också hon fick den unge konungen kär allt ifrån första stund hon såg honom.

Nu vart det fröjd över hela landet, att konungen funnit sin brud, som solguden själv utsett åt honom. Dock voro där några i konungens hov, som knorrade därför att Nethkris var en grekinna och icke en egyptiska. Och de sade: 'Icke har det någonsin varit sed i vårt land, att Faraos maka varit en främling.'

Men översteprästen i Ammon-Ras tempel sade: 'Gudomens vilja måste åtlydas.'

Så vart då Farao förmäld med Rosenkind. Och de älskade varandra högeligen och voro så lyckliga, att ingen någonsin sett en konung och hans maka vara så lyckliga.

Och folket älskade Rosenkind, och detta icke endast därför att hon var skön, utan också därför att hon var god och gärna ville bringa glädje och huggnad åt alla.

Men några av dem som voro vid Faraos hov kunde

icke förlika sig med detta: att drottningen var från ett främmande land. Ty de voro högmodiga, och det förtörnade dem, att de voro nödgade att buga inför en främling, eftersom de menade, att deras eget folk var det främsta av alla jordens folk.

Så ingingo de en sammansvärjning och sade till varandra: 'Denne konung måste dö, därför att han brutit emot vårt lands sedvänjor. Ty om detta icke straffas, skola andra göra på samma sätt.'

Och de voro sex av de förnämsta hovmännen, som ingingo denna sammansvärjning, men där voro också många andra, som visste därom

Och en dag — när tre år gått, efter det att konungen gift sig med Rosenkind — vart Farao inne i sitt gemak omringad av dessa sex, vilka dödade honom med sina svärd.

Några av dem sade: 'Vi måste också döda Rosenkind.' Men andra sade: 'Nej, må hon leva.' Ty de ömkade sig över henne, eftersom hon var så ung och så fager och god. Och de fruktade också, att folket skulle alltför mycket harmas, ifall hon dödades. Och även menade de: Om en drottning regerar vårt land, få vi mera makt. Rosenkind är vek och mild, hon skall låta oss styra landet.

Därför sade de: 'Vi må bida och se, om hon söker hämnas på oss. Märka vi detta, så skall också hon dö.'

Men Faraos tjänare kommo förfärade till Neth-kris, och de gräto och ropade: 'Faraos är död! Han är mördad i sitt gemak.'

Och de trodde, att hon skulle begynna ropa högt och gråta och riva sina kläder, eftersom hon hållit konungen så kär. Men hon satt helt tyst, fast hennes kinder blevo vita som snö.

Icke heller talade hon sedan om att hämnas konungens död.

Så vart nu Faraos lik balsamerat och lindat i bindlar och inlagt i en kista, som var målad och prydd, och fört till den pyramid, som han själv uppbyggt åt sig. Ty i vårt land är det sed att varje konung uppbygger den pyramid, i vilken han skall vila efter sin död.

Och när nu konungens kista blivit insatt i gravkammaren, murade slavar in de stenar, som skulle stänga ingången. Men innan den sista stenen sattes in, lutade sig drottningen fram emot kistan och viskade sakta, sakta: 'Nu är det för Rosenkind blott två ting, som återstå i detta liv: att bygga sin pyramid och att hämnas din död.'

Så begynte hon nu strax att låta uppbygga sin pyramid. Men hon började också ett annat byggnadsverk, nämligen en gästbudsal, som grävdes under jorden. Och hon sade: 'När det blir hett i sommartiden,

då skall det vara gott att hava denna sal under jorden, dit ingen stråle av solen någonsin tränger.'

Och denna gästabudsal pryddes rikt med målningar och sniderier. Och när både den och pyramiden voro färdiga, lät Rosenkind inbjuda de förnämsta i sitt rike, nämligen alla dem, som varit med om sammansvärjningen mot hennes make, till en fest i den salen, som låg under jorden.

Och alla kommo och förundrade sig över salens skönhet och satte sig ned vid borden och åto och drucko och voro glada.

Men när ingen märkte det, gick Nethkris ut ur salen.

Och hon gick bort till en bom, som var där och drog bort den. Och därmed öppnades en dammlucka, och ett stort dån av vatten hördes. Ty hon hade låtit leda dit rör ifrån floden.

Och in i salen strömmade böljorna och fördränkte alla dem, som där voro.

Men innan detta skett, hade drottningen tillsagt sina tjänare att elda i valvet under hennes badrum. Och så mycket hade de — på hennes befallning — eldat, att salen däröver var het som en ugn, så att ingen kunde träda ditin utan att strax falla ned död.

Så trädde nu Rosenkind ditin. Och hon föll ned död och slutade så sitt unga liv.

Och i hela landet sörjde man över Rosenkind.

Men ibland prästerna uppstod det ett spörsmål: 'Skola vi tillåta, att drottningen begravas i sin pyramid? Ty säga icke våra lagar att den människan, som begått ett brott, hennes kropp må icke balsameras eller begravas utan skall kastas i floden. Och var icke det ett brott att bedrägligt locka dessa ned i salen och sedan döda dem?'

Men andra av prästerna sade: 'Hade hon icke rätt att straffa dem, som mördat konungen, hennes make? Och hon visste väl, att hon aldrig skulle mäkta göra det, om hon ej gjorde det med list.'

Då de nu ej vordo överens om detta, beslöto de att hänskjuta saken till folket. Och när folket var församlat, förelade de dem denna fråga.

Då ropade hela folket såsom med en mun: 'Rosenkind skall hava sin grav! Rosenkind skall vila i den pyramid, hon uppbyggt åt sig.'

Och sålunda blev det ock.

Och detta är nu många hundra år sedan, men ännu i dag, säges det, ses ofta i kvällen en vit skepnad sväva kring den pyramiden, där Rosenkind vilar. Och den vita gestalten har ett anlete vitt som snö och en mild och leende blick. Och de som möta henne, bliva icke förfärade och gripna av ångest, såsom annars människor bliva, när de skåda skepnader av dem, som dött.

Utan de säga blott till varandra: 'Se, Rosenkind älskar ännu så högt det land, där hon fann sin lycka och sörjde sin sorg, att hon stundom svävar hit ned för att spörja: 'Suckar mitt folk under olyckan, eller gläder det sig i goda dagar?''»

När drottning Kleopatra slutat sin berättelse, sade hon: »Nu kan du väl skönja, Mariamne, att där måste finnas många i mitt land, som se mig med ovilja, då icke ens Rosenkind vart förlåten, att hon var en främling.»

Men därpå begynte drottningen tala om något annat. Ty hon sade:

»Det har blivit mig sagt, o Mariamne, att du av din moder och din moders fader är lovad till äkta åt Herodes, tetrarken. Och det plägar ju så vara i alla länder, att en ungmö lovas bort av sina fränder, och ingen spörjer efter vad hon själv vill och önskar. Och mången har därigenom blivit bragt till den bitt-raste sorg. Men dig, Mariamne, unnar jag allt gott, och jag skulle sörja, om du bleve given till en man, som vore hård emot dig, såsom män ofta äro. Därför säger jag dig nu: om det är emot din vilja och ditt behag, att du blivit lovad till Herodes, så frukta icke att säga det till mig. Ty vet, att jag är din vän och att jag vill vara dig en hjälp, så att ingen må tvinga dig emot din vilja.»

Och detta sade Kleopatra icke därför att hon var vred på Herodes, utan därför att hon såg, att han var en hård och våldsam man, och hon ömkade sig över Mariamne.

Men när Mariamne hörde drottning Kleopatra så tala, vart hon förlägen, såsom ungmör för det mesta bliva, när man talar till dem om älskog eller om deras giftermål. Och Mariamnes anlete vart till färgen såsom en av de ljusröda lotusblommor, vilka vagga på Nilens vågor, och hon visste icke, vad hon skulle svara.

Och när drottningen märkte detta, sade hon till henne med mildhet: »Jag ser, o Mariamne, att du i detta ämne icke vet, vad du vill; därför är det bättre, att jag lämnar dig till att i ensamhet begrunda vad jag sagt. Och när några dagar gått, vill jag åter spörja dig om huru du önskar i detta.»

Och drottningen gick därifrån, och Mariamne satt allena kvar och såg ut över det svallande havet och hörde löven susa över sitt huvud.

Och nu var det så att Mariamne hade tillföre icke mycket tänkt över detta: att hon en gång skulle givas åt Herodes till brud. Ty hon visste, att sådant var en ungmös öde: att hon gavs åt den, som hennes fränder hade utvalt. Men då nu drottning Kleopatra sagt henne, att hon skulle häri själv göra sitt val, var det som om en brusande oro dragit igenom hennes själ.

Och hon mindes allt, vad hon hört förtäljas om Herodes och vad hon sett av honom och hört honom tala och säga. Och allrämest mindes hon honom sådan han varit den dagen, då han kom till dem och bjöd dem farväl för att draga till Rom. Tillföre hade han icke mycket betraktat henne, men i den stunden märkte han, att hon vuxit ut och snart skulle bliva manbar. Och ävenså att hon skulle bliva fagrare än någon annan kvinna han skådat. Och han såg på henne såsom en man, vilken betraktar sin egendom och gläder sig däröver och aktar snarligen taga den i besittning.

Och Mariamne förstod icke hans blick eller vad han därvid tänkte, men också den gången hade hon blivit så röd som den röda lotusblomman och hade vänt bort sin blick och bävande sänkt sitt huvud.

Och när hon nu kom ihåg hans blick, kände hon åter liksom en darrande fruktan.

Men hon mindes ock, huru djärv han var i faran och huru rådsnar i nödens stund. Och när han stod bland andra män, då tycktes han liksom ett lejon ibland schakaler.

Och dagarna flöto hän och var Mariamne gick, var det en drömmande oro över henne. Men när hon satt vid havet under oliveträdens grenar, blevo hennes tankar till susande sång:

»Fågeln lik, som skälvande flyr för snaran,
så jag bävar när jag hans blickar möter,
så jag darrar i ångest, när jag undrar:
Skall han mig fånga?»

Skall väl han, den starke, min herre vardas?
Skall för hans ljungande öga mitt huvud sänkas?
Skall han taga mig i sin famn med kyssar
brännande, heta?»

Skälvande ville jag fly, när så jag tänker,
ängslande flykta hän . . . Men om jag flydde,
ack, jag ville dock jagas — ville tagas
utav den starke.»

Och när drottning Kleopatra kom och sporde Mariamne, huru hon valt, svarade hon förlägen, att det visst vore det bästa att bliva vid vad hennes moder och hennes moders fader beslutat.

Och Kleopatra förstod. Ty bättre än de flesta kände hon människors hjärtan. Och hon talade icke mera om denna sak.

VIII.

Där lopp ett rykte genom Syrien och genom hela det judiska landet: »Herodes, Antipatros' son, har stigit

i land i Ptolemais; han samlar en här för att tåga emot konung Antigonos. God sold lovar han, och rikligt med byte kunna hans krigare förvänta, ty han är en segersam hjälte».

Och många flockades till honom för vinnings skull, men från Judæa kommo ock många av hat mot Antigonos, som fört de vilda partherna emot sin fäderne-stad. Så hade Herodes snart en anseelig här. Och han vann med svärdshugg staden Joppe och drog därpå uppåt Samarien. Och staden Samaria öppnade godvilligt sina portar för honom och hyllade honom såsom konung. Sedan drog han igenom Jordans floddal och kom till Masada och bragte undsättning åt borgen. Men sin moder och sin syster tog han därifrån och förde dem till Samaria.

Under tiden tågade Ventidius Bassus med två legioner emot Jerusalem, såsom Antonius hade befallt honom att göra. Men när han slagit läger utanför staden, kommo sändebud ut och bragte honom kostliga skänker ifrån Antigonos. Och detta behagade Ventidius väl. Därför begav han sig bort för att tåga emot Pacorus, Orodes' son, vilken härjade i Syrien. Och en legion tog han med sig från lägret utanför Jerusalem, men en lämnade han kvar under befäl av Silo.

Åter sände Antigonos bud ut till det romerska lägret vilka bragte härliga skänker av guld och silver till

Silo. Och detta behagade Silo väl, så att han lät sina män ligga overksamman och alls icke gjorde några angrepp mot staden.

Då nu Herodes kom tågande från Samaria, lade han sig i läger på den norra sidan. Och han gick fram och ropade till folket som stod på muren och sade:

»I skolen icke mena, I Jerusalems invånare, att jag är eder fiende, ty jag vill eder väl, och om I öppnen edra portar för mig, skall jag icke åt någon göra något ont, utan skall tillgiva alla dem, som förut stått mig emot.»

Men då Antigonos hörde detta, steg han fram på muren och ropade tillbaka och sade:

»Vem är då du, Herodes, att du talar så stora ord och vill bliva konung över judafolket! Av låg börd är du, och det finnes icke en man i denna stad så ringa och så fattig, att han icke är förmer än du! Ty vi äro alla av Abrahams säd, men du är en främling av Esaus ätt. Och I, Jerusalems invånare, om det är så, att I ej längre viljen hava mig till eder konung, så tagen då hellre någon annan av makkabéernas ätt, men tagen icke denne vanbörding!»

Och därpå ropade han till sitt folk att skjuta, och strax sköto de med sina bågar och slungade sina spjut emot Herodes, så att denne måste draga sig tillbaka.

Och när en annan dag Herodes red omkring muren,

ordnande med belägringsarbetena, ropade Antigonos hånande till honom: »Rid du där och kråma dig — du hoppas väl att finna en Tarbis på muren!»

Då logo alla Antigonos' krigare. Ty de kände väl berättelsen om den etiopiska prinsessan Tarbis, som stod på Meroes mur och såg Moses, vilken anförde egypternas här, och såg att han var skönare och resligare än andra män och förälskade sig i honom, så att hon hemligen sände honom bud och sade: »Om du lovar att taga mig till maka, så vill jag öppna portarna för dig och ditt folk.»

*

Men en dag sade Herodes till Silo: »I morgon må vi med all kraft löpa till storms emot staden.»

Och Silo dristade sig icke till att säga nej, eftersom han var befalld att bistå Herodes. Men han talade hemligen till sina soldater och sade: »Gören ett upplopp i lägret och ropen: 'Vi vilja icke längre vara här, ty här finnes icke mat åt oss, eftersom landet häromkring är förhärjat av Antigonos. Vi vilja nu strax draga bort till städer, där vi kunna lägga oss i vinterkvarter.'»

Och soldaterna gjorde så som Silo tillsagt dem.

Då nu Herodes fick höra om detta upplopp, gick han ut till soldaterna och sade: »Given eder till freds,

mina vänner! Jag skall strax förskaffa eder mat i överflöd.»

Och han sände med all hast budbärare till Samaria med brev, och där var skrivet: »Sänden mig strax korn och vin och olja och boskap, så mycket I kunnen undvara, så vill jag sedan rikligen löna eder.»

Och därpå drog han själv med fem kohorter att möta dem, som bragte förråden. Och soldaterna fingo fullt upp av allting, och Silo kunde icke längre finna på någon förevändning att draga dädan.

*

Men Antonius hade sänt brev till Ventidius och befallt honom att giva konung Herodes mera bistånd. Och Ventidius skickade då Macheras, som var en man mycket förfaren i krig, och med honom två legioner och ett tusen ryttare.

När nu Macheras nalkades Jerusalem, sände Antigonos ut bud till honom och bjöd honom en icke ringa summa penningar, ifall han ville låta sin här lägga sig i kvarter och icke företaga något emot staden. Men Macheras ville icke svika Herodes. Och dessutom hade Herodes redan givit honom en ännu större summa, än den som Antigonos bjöd honom.

Men sedan Macheras avvisat sändebuden, begynte han tänka: »Det hade varit bättre, att jag sagt: Jag

vill komma till dig och tala närmare om detta. Så hade jag kunnat utspeja hans befästningar.» Och han tänkte: »Jag vill sända honom ett brev och säga: Jag har åtrat mig, jag vill gärna komma till dig och tala med dig om det du skrev till mig om.»

Men när Herodes hörde detta, avrådde han honom därifrån och sade: »Gör det icke! Ty han är dig för slug.»

Dock gjorde Macheras såsom han ville. Och Antigonos svarade på hans bud och sade: »Kom, jag beder dig.»

Men Antigonos förstod att Macheras ville svika honom. Och när denne nalkades muren, följd av en stor hop soldater, begynte de, som stodo på muren, kasta ned stenar på dem och slunga spjut emot dem. Och på muren stod också Antigonos, och han log högt och ropade: »Varför kommer du dock icke in, Macheras, och hälsar på mig? Det gäller ju blott att stiga över muren.»

Och Macheras måste med hast draga sig tillbaka med sitt folk ända till staden Emmaus.

Men han var förbittrad i sitt sinne. Och liksom en vildgalt, vilken träffats av jägarens spjut och icke kan nå den som sårat honom, vänder sig i sitt ursinne emot vem som kommer i hans närhet, alltså lät nu Macheras sin harm utgå emot alla judar han mötte, evad de voro

av Antigonos' eller Herodes' parti. Han slog dem alla ihjäl, varhelst han såg dem.

När Herodes förnam detta, vart han uppfylld av vrede. Och han sade: »Jag vill draga till Marcus Antonius och säga: Hellre vill jag icke hava någon hjälp av eder, I romare, än att I sänden mig sådana som denne Macheras, vilken gör mig mera skada än gagn.»

Då nu Macheras sporde detta, greps han likväl av fruktan, och han skyndade efter Herodes och bad honom: »Anklaga mig icke hos Antonius, jag beder dig, att han icke må straffa mig!»

Och Herodes lät beveka sig och förlikte sig med honom.

*

Vid denna tid vart där ett uppror i Samaria land, vilket leddes av de rövarstammar, som bodde i klippdalen vid Arbeel i Galiléen.

Och Herodes bröt upp med en del av sin här och kom till Samaria land och slog de upproriske. Och då rövorna flydde åter till sina hålor, drog han efter dem, ty han ville i grund utrota dem, för att de icke ånyo skulle oro landet.

Men när han kom till den dalen, som kallas Duvdalen, märkte han, att det var över måttan svårt att nå dessa män. Ty mitt å stupbranta klippväggar befunno sig mynningarna till deras hålor, och ingen kunde

komma dit utan att väl känna alla remnor i bergväggen och de steg, som där voro inhuggna. Och om en man än kände stigen, måste han vara väl van vid att gå den för att ej störta ned i bråddjupet. Och om han än var väl van vid att gå dessa stigar, måste han falla ned, ifall blott någon stötte till honom. Därför kunde den, som stod vid en hålas mynning, lätteligen värjadesamma emot en hel legion.

Men då nu Herodes stod uppe å bergskränet och såg ned i klippdalen och betänkte detta, fann han likväl på råd. Ty han lät sina män förfärdiga kistor, vilka voro stora och starka, så att några män kunde stå i dem, och dessa kistor sänktes med järnkedjor ned ifrån bergshöjden.

Och de män, som stodo i dem, sköto med bågar och spjut inåt hålorna, ja, de sprungo ock in i hålorna och kämpade med rövarna. Och när dessa flydde undan och dolde sig i mörka gångar, satte soldaterna eld på det bränsle, som fanns hopat i hålorna, och dödade sålunda genom röken de flyende.

Men nu räckte Herodes ut sin högra hand och ropade och sade: »I galileiska män, varför låten I längre döda eder till intet gagn? Se, jag räcker här ut min högra hand till en pant därpå, att vem av eder, som vill underkasta sig och lägga ned sina vapen, honom skall intet ont vederfaras.»

Och då rövorna hörde detta — de, till vilkas hålor soldaterna ännu ej hunnit — var det icke få av dem, som trädde fram och ropade, att de ville giva sig.

Men bland rövorna var det en gammal man vid namn Kareah, som bodde i en håla tillsammans med sin hustru och sina sju söner. Och hans söner talade sinsemellan och med sin moder, och därpå trädde de fram inför sin fader och sade:

»Fader, varför skola vi låta döda oss till intet gagn? Det tyckes oss bättre att taga den fred som bjudes oss.»

Kareah såg på dem och sade:

»Är detta allas eder mening?»

De svarade: »Det är så.»

Och Kareah sporde sin hustru: »Är detta också din mening?»

Hon svarade: »Det är så.»

Då sade han: »Så gån då, om I viljen.»

Och han gick ut och ställde sig vid hålans mynning.

Så kom nu den äldste sonen och gick honom förbi och steg ned på den smala stig, som ledde därifrån. Och han sade: »Farväl, fader.»

Kareah sade: »Farväl, min son.»

Och i detsamma böjde han sig fram och stötte till sonens skuldra. Och den unge mannen miste sitt fäste och föll ned i avgrunden.

Men där var ett sorl av vatten nere i klyftan och

ett larm av vapen därovanför å berget och ett fladdrande av myriader duvor, som där i dalen hade sina bon, och ett skriande av gamar, som sletos om roven; därför var det ingen av dem, som voro inne i hålan, som hörde dödsskriet från honom, som föll.

Så kom då den andre sonen, och han sade: »Farväl, min fader,» och steg ut.

Och Kareah sade: »Farväl, min son!» Och han stötte också honom ned i avgrunden.

Sammalunda ock med den tredje sonen.

Men Herodes såg allt detta uppifrån berget. Och han böjde sig fram och ropade och sade: »Du gamle man, gör dock icke så! Tag hellre den fred jag bjuder, och låt dina unga söner leva.»

Då bröt Kareah ut: »Du vanbörding, du idumeiske hund, vad hava vi med dig att göra? Varför har du kommit hit? Vi äro fria galileiska män, och åt vår fader Assur har Gud givit detta land; aldrig skola vi lyda en son av Esaus förbannade ätt!»

I detsamma kom den fjärde sonen ut. Och han störtade också honom ned i klyftan.

Sammalunda gjorde han med dem alla sju. Sist stötte han också sin hustru ned i djupet. Och därpå ropade han ännu en förbannelse till Herodes och kastade sig så utför klippan.

Och svarta gamar kommo flygande.

Någon tid därefter sade Herodes till sin broder Joseph: »Begiv dig till landet Egypten och tag med dig vid pass tre hundra män och sök upp drottning Alexandra och säg till henne: Nu är det tid, att du kommer tillbaka till ditt land, ty länge lär det icke töva, innan du åter kan draga in i dina fäders borg i Jerusalem.»

Och Joseph gjorde såsom hans broder tillsagt honom och begav sig till Egypti land. Men när han kom dit, var drottning Kleopatra ute på ett skepp å floden Nilen, och med henne voro drottning Alexandra och konungabarnen.

Och då Joseph hörde detta, red han ned till Thebe.

Då han nu, när det begynte lida mot solnedgången, kom till Thebe och red ned till strandbrädden, såg han där ett skepp komma farande på floden.

Och skeppet glimmade av guld och silke, och från detsamma ljud sång och strängaspel, och slavarna, som rodde skeppet, läto sina åror sänkas i vattnet i rytm med sången.

Och sålunda ljud sången från skeppet:

Stilla glider solen mot västerns port;
stilla glider vårt skepp på flodens väg;
stilla somnar i säven
vind, som föddes i solheta öknars famn.

Vind, som föddes i öknen, stormade fram,
het av oro, virvlande sand mot sky;
kom så i solfallstimmen
fram till stranden — somnar i solfallsfred.

Stilla glider vår båt å flodens våg,
stilla glider solen mot västerns port.
Drömmar bida i skuggan:
snart de glida tysta i själarna in.

Då nu skeppet kom närmare, varsnades å dess däck
ett tälttak av grönt siden, uppuret av gyllene stänger.
Och därunder vilade å purpurhyenden drottning Kleo-
patra och hennes gäster.

Pilten Aristobulos var den, som först märkte män-
nen å stranden, och han ropade strax:

»Se, där kommer den mannen Joseph för att hämta
oss härifrån. Men bättre är det att vara här än att
återvända till kiv och strid i våra fäders land. Fagrare
och bättre är det i drottning Kleopatras rike, och aldrig
tillförene har jag hört sång och strängaspel så ljuvliga
som de toner, vilka här klinga å flodens vatten och i
de höga tempelsalarnas dunkel.»

Då harmades hans moder och sade: »Är du en mak-
kabé och talar sålunda om dina fäders land!»

När de nu stigit i land, hälsade dem Joseph och
sade såsom hans broder tillsagt honom.

Då vart drottning Alexandra strax upptänd av iver. Ty intet var henne kärare än att härska, och hon var trött på att blott hava några slavar att råda över.

Och hon redde sig strax till att följa med Joseph.

Men Mariamne och Aristobulos sörjde över att lämna drottning Kleopatra. Och drottningen sade: »Min-
nens det, om I kommen i nöd och fara, att jag
alltid är eder vän.»

Så färdades de nu med Joseph genom kustlan-
det. Och Joseph förde dem till staden Samaria, såsom
hans broder budit honom.

Men Herodes begav sig icke strax dit. Ty han
tänkte: »Först vill jag vinna Jerusalem, såsom jag sagt,
och sedan vill jag komma och hämta min brud och
föra henne in i hennes fäders borg.»

IX.

Vid denna tid begav sig Marcus Antonius tillika
med Octavia ifrån Rom till Grekland. Och han tog sin
bostad i Athen, att därifrån styra de riken, över vilka
han såsom romersk prokonsul hade att råda.

Medan han nu lade stora pålagor på Asiens konun-
gar och städer, förfor han både häri och annars med

skonsamhet emot grekerna. Och han tillät, att athenarna valde honom till sin gymnasiark. När han sålunda hade uppsikt över idrottstävlingarna i Gymnasion, hände det icke sällan, att han kastade toga och tunika ifrån sig och själv steg ned på arenan och begynte brottas med ynglingarna. Och då han var stark och skicklig i idrotter mer än de flesta, besegrade han snart dem han kämpade emot och slog omkull dem å sanden. Och när athenarna sågo detta, jublade de och ropade: »I sanning, o Antonius, du är lik din ättefader Herakles!»

Men han plögade också bevista de föreläsningar, som av filosofer höllos i Akademians lunder och dess pelargångar, och han lät desslikes inviga sig i de heliga mysterier, genom vilka, sades det, en människa blev delaktig av gudomens liv och vann visshet om att leva ännu efter döden.

Genom allt detta vann nu Antonius grekernas hjärtan, så att de kallade honom grekvännen och athenarvännen. Och detta gladde honom högeligen, ty varje romare ärade Grekland såsom bildningens vagga och fröjdade sig, när han förmådde vinna grekernas bifall.

*

Nu hände det en dag, då Antonius kom hem ifrån rännarbanan tidigare än han väntats, att han, vid det

att han trädde in i atrium, fann Octavia i samtal med Philothas, hans förtrogne tjänare. Och Octavia røjde någon förlägenhet över att härvid bliva överraskad av sin make och gick hastigt bort.

Då sporde Antonius sin slav: »Om vad var det Octavia talade med dig?»

Och Philothas bekände att Octavia frågat honom, om det var sant, det som hon hört sägas: att Kitharis, skådespelerskan, skulle hava kommit till Athen. Och även berättade Philothas, på Antonii frågor, att Octavia, innan de anträtt färden från Rom, sport honom om Antonius nyligen varit samman med denna Kitharis.

När Antonius hörde detta, harmades han icke litet över att hans maka sökte utspeja, vad han förehade. Dock sade han intet åt henne därom.

Men han begynte nu åter — liksom många gånger förut — att i sina tankar jämföra Octavia med Kleopatra. Och han tänkte på huru Ptolemaiernas dotter väl kunde harmas och rasa och säga ord så svidande hårda som gisselslag, men att hon likväl hade ett kungligt sinne och aldrig skulle kunna sänka sig till att sålunda söka utspeja hans företag.

Och han greps av en stor längtan till Kleopatra, såsom redan mången gång förut under den tid, då han varit Octavias make. Ty han kom ihåg, huru fager hon var, egypternas drottning, och huru ljuv

hennes stämma: så rik på skiftande klanger som den sjusträngade kitharan, vilken rymmer alla jordens väljud i sina toner — och huru hennes ögon glimmade, när hon log, och huru hennes sinne var skiftande liksom havet, så att den ena stunden icke var lik den andra, när man var samman med henne. Ty antingen hon log eller grät eller harmades eller talade om djupa och förborgade ting, var det som en ständigt flödande rikedom att vara samman med henne.

Och han beslöt att ännu en gång skriva ett brev till henne.

Redan förut — då det blivit överenskommet att han skulle äkta Octavia — hade han nämligen sänt ett brev till Kleopatra. Och han hade däri skrivit, att han blivit nödgad till detta gifte. Ty han hade, såsom hon väl visste, begivit sig från Alexandria till Italien, därför att Octavianus, som begynte där vinna mycken makt, hade visat sig fientlig emot honom; men då han kommit seglande med sin här till Brundusium och Octavianus kommit tågande med sina legioner honom till mötes, hade det bland bådas deras trupper blivit upplopp och soldaterna hade ropat och sagt, att de väl vore redo att kämpa emot främlingar och barbarer, men att de icke åter ville strida emot landsmän och bröder, såsom de under de senaste åren mer än en gång nödgats göra. Och sålunda hade de förmått de båda

triumvirerna till förlikning. Men soldaterna hade dessutom krävt, att, till stadfästande av förlikningen, Antonius skulle förmäla sig med Octaviani syster.

Härom hade Antonius skrivit till Kleopatra. Men han hade tillagt, att han aldrig skulle älska någon annan kvinna såsom han älskade henne, och att det var hans mening att snart komma på besök till henne.

Detta brev hade Antonius sänt till Alexandria. Men då sändebudet få dagar efter det Antonius firat sitt bröllop med Octavia, återkom till Rom, hade han med sig ifrån drottningen detta svar:

»Kleopatra, egypternas drottning, till Marcus Antonius, imperatorn.

Ditt brev har jag emottagit och har därav förnummit vad din avsikt nu är att göra. Och häri har du din frihet, ty ingalunda är jag den som tigger männen vare sig att komma till mig eller att stanna hos mig. Men vad det beträffar, att du säger dig vilja göra mig ett besök, så må du veta, att mig behagar icke en man, som söker dela sig emellan tvenne. Därför, om du åter skiljer dig ifrån Octavia, så är du välkommen till mig, men så länge du är hennes make, skall du icke bliva mottagen i min konungaborg.»

Då Antonius läste detta brev, tänkte han, att icke skulle han hava något emot att skilja sig från Octavia. Ty han hade aldrig haft henne kär, emedan hennes natur tycktes honom alltför lik hennes broders. Också hon var nämligen kylig och varsam och klok, så att hon alltid sade och gjorde sådant, som kom människorna att prisa henne. Men därför sades ock i Rom och i hela Italien, att Octavia liknade Roms kvinnor sådana de voro under republikens stora tid, ty hon tog vård om sitt hus och sina barn och jagade icke efter förlustelser, såsom annars de flesta kvinnor vid denna tid gjorde. Och Antonius visste, att om han försköte henne för Kleopatras skull, så skulle hela Rom harmas däröver. Och om då Octavianus anfölle honom med krig, skulle alla ställa sig på den unge Cæsars sida.

Men då han mycket längtade efter att åter se drottning Kleopatra, skrev han nu från Athen ett nytt brev till henne och bad att dock få göra henne ett besök. Och han skrev, att han gärna ville se sina barn. Ty efter det Antonius lämnat Alexandria, hade Kleopatra fött tvillingar, en son och en dotter. Och han skrev ävenledes och berättade om huru han hörde på filosofernas föreläsningar, ty han trodde, att detta skulle behaga henne, emedan hon plögade säga: »I romare, I tänken blott på krig och erövringar, men i det som vik-

tigare är, nämligen att odla själen, ären I långt efter greker och egypter.» Och Antonius skrev, att om drottningen tillstodde honom att komma, ville han strax stiga på ett skepp och segla över till Alexandria.

Men när hans budbärare vände åter från Egypten, bragte han ifrån drottningen blott detta svar:

»Jag har redan sagt dig, vad jag härutinnan har beslutat.»

*

Så rustade sig nu Antonius med all iver till sitt härtåg emot parthernas land. Och med detta härtåg förhöll det sig på följande sätt:

Den dagen, då Cæsar blivit mördad, hade Antonius, sedan mörkret brutit in, hastat till Domus Regia, det huset vid Palatinens fot, där pontifex maximus hade sin boning och där sålunda Cæsar bodde. Och sedan Antonius klappat på porten, ropande sitt namn, öppnades densamma och Calpurnia tog emot honom, gråtande, och visade honom var Cæsar låg, höljd i sin blodiga toga. Och Antonius sade till Cæsars maka: »Ett är det som vi måste skydda för Cæsars mördare, och det är de pergament och papyrusrullar å vilka han nedskrivit sina tankar och planer. Och det är bättre att du nu strax giver dessa åt mig, ty kanhända kommer redan i morgon Cassius och begär dem, och näppe-

ligen kan du, som är en kvinna, förvägra, vad dessa män kräva.»

Då visade Calpurnia honom den kista, i vilken alla Cæsars papper lågo; och Antonii slavar lyfte upp den och buro den hem till honom.

När sedan Antonius begynte läsa i dessa anteckningar, fann han häribland också den plan, som Cæsar uppgjort till ett fälttåg emot partherna. Och om detta tåg hade han mer än en gång talat med Antonius, och denne visste sålunda, att det var Cæsars mening att hämnas Crassus' död och återtaga de romerska fälttecken, som partherna erövrat, och vinna de stora rikedomar som funnos hopade i Ktesiphon och Seleukia och Phraaspa, varest de gamla perserkonungarnas skatter av guld, silver och ädla stenar voro förvarade. Och Antonius betraktade det som en icke ringa vinning, att han nu hade den store Cæsars noggranna plan härtill. Och redan då hade han inom sig fattat det beslutet att själv en gång utföra denna bragd.

Nu sände han sålunda budskap till alla konungar och furstar i Romerska Asien och Syrien, att de skulle på alla sätt bistå honom i detta företag, både med penningar och med folk. Och det var hans avsikt att — följande Cæsars plan — församla en stor här i Lilla Armeniens högland och därifrån infalla i parthernas land.

Medan han nu var sysselsatt med detta — och förstod, att det ännu skulle dröja lång tid, innan allt vore ordnat för denna sak — fick han budskap från Ventidius Bassus: att han besegrat de parthiska härar, som härjade i Syrien och dödat deras anförare Pacorus konung Orodes' äldste son. Och i hela Asien spred sig ryktet härom, och alla menade, att Ventidius härmed vunnit stor ära, ty detta var första gången, som partherna blivit besegrade.

Då greps Antonius av avund, och han ville icke, att Ventidius skulle hava hela äran av detta krig. Därför beslöt han att draga emot konung Antiochos av Kommagene, vilken trätt i förbund med partherna. Och han bröt upp och tågade genom Asien och genom passen i Taurusbergen och kom så till landet Kommagene. Och där lade han sig utanför staden Samosata, vilken var konung Antiochos' huvudstad.

Då Herodes hörde detta, beslöt han att tåga till hans hjälp.

Ty han tänkte: »Jag kan väl bliva honom till hjälp vid belägringen, och Antonius skall prisa mig för min vänskap, och därav kan jag sedan hava icke litet gagn.»

Därför lämnade han åt sin broder Joseph befälet över de trupper, som voro kvar i det judiska landet, men tillsade honom att icke våga sig i någon strid

med Antigonos' folk. Och själv drog han med en del av sin här emot Eufrat.

Men vid pass två dagsresor ifrån Samosata var en skog, i vilken en hop rövare höllo till. Dessa hade länge härjat i landet däromkring och hade nedgjort dem, som ville bringa livsmedel till Antonii här. Då de nu märkte Herodes' förtrupp komma, lågo de stilla i skogen, till dess att truppen hade kommit ut på en liten slätt emellan bergen. Då bröto de fram, föllo dem i ryggen, dödade många och väckte stor förfäran hos de andra, så att de flydde åt alla håll.

Men konung Herodes, som förde eftertruppen, hörde vapenlarm och satte sporrarna i sin häst och ropade till sitt folk att med all hast följa honom efter. Och han högg in på rövarna och fällde många. Och då de, som flydde, märkte att deras konung var där, fattade de nytt mod och vände om och anföllu fienderna på nytt. Och sålunda blevo dessa omringade och alla dräpta.

Och i hela nejden spred sig ryktet om att rövarna som så länge plågat dem, voro utrotade. Och ryktet härom kom också till Marcus Antonius. Då red Antonius konungen till mötes, och då Herodes sprang av sin häst, gjorde Antonius likaså; och han omfamnade Herodes i hela härens åsyn och ropade: »Detta är i sanning att vara en trogen vän! Ty du, o Herodes,

har ännu icke hunnit erövra huvudstaden i ditt eget rike och kommer likväl hit för att bistå mig i att vinna denna stad!»

Och Herodes var Antonius till icke ringa nytta, så att konung Antiochos snart nödgades uppgiva sin stad och bedja om fred.

Sedan de nu hade tågat in i Samosata, sade Marcus Antonius till Herodes:

»Då du så väl hjälpt mig, vill jag ock ännu en gång bistå dig; jag vill tillsäga min hövitsman Sossius, att han, när trupperna hunnit något vila ut, drager med sina legioner till Jerusalem och hjälper dig till att erövra denna stad.»

Och Antonius delade sin här i tre delar, och en del sände han tillika med Ventidius till Rom. Och han sade till honom: »Nu får du pröva på huru det är att åka å triumfvagnen i stället för att gå framför den.»

Ty Ventidius hade en gång, då han kämpat emot Pompejus i bundsförvanternas krig, blivit besegrad av denne och måst gå fångslad i kedjor i hans triumf.

Men en del av hären lämnade Antonius kvar med Sossius. Den tredje följde honom själv, då han nu vände åter till Athen.

X.

Men konung Herodes begav sig tillbaka till det judiska landet.

Och när han på återvägen kom till staden Daphne vid Antiochia, låg han där över natten. Och han hade en dröm: han såg sin broder Joseph stå framför honom med blottat huvud och bleka kinder, och kring halsen hade han liksom en röd ring, och från denna flöt det blod nedåt hans klädnad.

När konungen i detsamma vaknade, trädde där in till honom män, som förkunnade att Joseph, hans broder, var död. Och de förtalde ock huru därmed tillgått. Ty när Herodes dragit bort, hade hans broder förgätit vad som blivit honom anbefallt och hade dragit ut till strid emot Pappos, konung Antigonos' hövitsman. Och hans här hade blivit slagen, och han själv hade fallit i striden. Och Antigonos hade låtit avskära Josephs huvud och uppsätta det på en påle, och detta änskönt Pheroras, Herodes' och Josephs broder, bjudit honom femtio talenter för att få tillbaka den döde och få begrava honom.

När nu Herodes hörde detta, ropade han högt och klagade över sin broder och rev sina kläder, såsom

judarnas sedvänja är, då de sörja. Och därpå stod han upp för att hämnas honom.

Och han drog upp emot slätterna vid Jericho och mötte där Pappos och hans här. Och Herodes stred våldeliga och drev Pappos tillbaka emot staden. Och inne på Jerichos gator kämpade härarna emot varandra. Och konungens svärd föll vinande bland flockarna, och hans ögon ljungade, så att alla grepos av förfäran, som sågo honom. Och många soldater hade flytt in i husen. Då tillsade Herodes sitt folk, att de skulle gå upp för de trappor av lera, som utifrån ledde upp på taken. Och de gjorde så och föllo över sina fiender genom de luckor, som voro på taket. Och stundom brast taket, och de som voro därnere, krossades till döds.

Och när aftonen nalkades, var Pappos själv fallen och likaså alla hans krigare utom de, som flytt bort åt skogarna.

Då nu konungen var trött och varm efter striden, begav han sig till thermerna, följd blott av en enda tjänare. Och denne hjälpte honom att lossa hjälm och harnesk och tog sedan en amfora och göt vatten över hans skuldror.

Men nu var det så, att några av Pappos' soldater flytt in i thermerna och dolt sig där. Och mot aftonen märkte de, att där icke längre hördes något vapenlarm

ute i staden; då sade de till varandra: »Nu må vi pröva på att smyga oss ut för att sedan fly uppåt bergen. Men en och en måste vi begiva oss härifrån, på det att man icke så mycket må lägga märke till oss.»

Som nu den första av soldaterna kom med smygande steg och trädde in i den sal, där konungen tog sitt bad, spratt han till av förfäran, vid det att han varsnade konungen. Och han mindes ingalunda, att han själv hade svärd och sköld och hjälm, medan konungen stod där naken och hans tjänare likaså, utan han lopp med darrande knän igenom salen och ut.

Strax därpå kom den andre smygande. Och då han varsnade konungen, spratt han till av förskräckelse, så att han tappade sitt svärd, som han höll i handen. Och han lutade sig ned och tog upp det och flydde sedan med stor hast.

Och till sist kom nu den tredje soldaten. Och även han vart förfärad, ty han hade förut sett konungen i striden och sett huru hans blickar flammade liksom eldsågor. Och han mindes icke heller, att han själv bar vapen men icke konungen, utan han flydde med ilande snabbhet ut genom dörren

Då log konungen högt över detta: att tre män i vapen flytt för honom, när han själv stod där naken och utan vapen.

Men morgonen därpå befallde han, att man skulle

leta bland liken till dess man funnit Pappos. Och då han blivit funnen, lät konungen skära av hans huvud och sände det till sin broder Pheroras, på det att också denne måtte fröjdas över att deras ovän var fallen.

XI.

Men i Samaria bodde Mariamne med sin moder och sin broder.

Och Samaria stad ligger på en kulle, och runt omkring äro dalar och där bortom andra kullar. Och i dälдер och å kullar äro täcka lunder av löviga träd och blommande buskar och däremellan åkerfält och vingårdar. Men i öster, högt över staden, reser sig berget Garizim.

Och Alexandra hade låtit sända efter en skrifflärd man till att undervisa Aristobulos i lagen och profeterna, på det att han måtte varda kunnig i allt det som anstode honom att veta, när han en gång bleve överstepräst, såsom hans fäder varit före honom. Och Mariamne hade begärt att få åhöra, när hennes broder undervisades, och det blev henne tillstatt.

Men när de icke sysslade härmed, plägade Mariamne och hennes broder gå ut till att lustvandra i marken.

Och de gingo genom den gatan i Samaria som var upplåten åt köpmän från Damaskus. Och dessa stodo vid sina diskar och ropade: »Se, vilka härliga vävnader!» Och: »Se vilka sköna halskedjor!» Och »här är den ljuvligaste rosenolja, vilken giver en doft såsom från paradiset!» Och till Mariamne, när hon gick förbi: »Kom hit, du den fagraste av Juda döttrar, och köp något av oss och gläd oss med din åsyn!»

Men Mariamne log och skakade sitt huvud och fortsatte sin väg med sin broder.

Ut igenom stadsporten gingo de, ut i de sköna ängderna runt omkring staden.

Och en dag under den tidiga vårens tid, då liljor blommade å fälten och bäckar risslade emellan torra löv och turturduvor kurrade i träden och de blåa ringduvorna flögo omkring i klapprande flykt, gingo de upp på det höga berget Garizim.

Och de kommo till den plats å bergets krön, där templet legat, det som Sanballat byggt och som blivit nederstörtat av Simeon, makkabéen, när han låg i strid med samariterna. Nu sågos där kullfallna pelare och brustna bågar och hopar av sten och grus, över vilka murgröna och getört klängde.

Och de satte sig ned på marmorstenar och sågo ut över det vida landet, som glimmade av fågring i solens sken. Och i fjärran sågs Genezarets sjö, skimrande

likt ett öga som blickar i stilla glädje emot himmelen; och där bortom lyste Hermon med huvudet vitt av snö. Och vinden spelade omkring dem, och träden susade i vårens fröjd.

Medan de nu sutto där, kom en kvinna vandrande upp till höjden och gick fram dit, där en flat klipphäll låg, och föll ned och bad. Ty detta var den plats, där brännoffersaltaret stått, och samariterna plägade gå upp till detta rum för att bedja.

Och sedan hon bedit, gick hon fram till de båda som där sutto å marmorstenarna, och hälsade dem. Och det var en åldrande kvinna med ett sorgedok över sitt huvud.

Och Mariamne sporde den gamla, varifrån hon kom.

Då sade hon: »Jag kommer ifrån staden Bet-Arbeel, vars kvinnor av ålder äro berömda för att de spinna så väl på slända. Men jag är född i Samaria stad, och därför ville jag ännu en gång komma hit och bedja på mina fäders berg. Och detta allra mest, därför att jag ville bedja för min syster, att hon måtte hava frid i Scheols värld, där hon nu bor. Och denna min syster kom liksom jag vid späda år ifrån Samaria till Bet-Arbeel, då vår fader flyttade dit; men sedan vart hon given till maka åt Kareah, galiléen. Och om honom och hans hus och huru det med dem gick, haven I helt visst hört förtäljas.»

Mariamne och Aristobulos sade:

»Nej, därom hava vi intet hört. Ty vi hava ännu icke lång tid varit här i nejden.»

Då förtalde kvinnan för dem om Kareah, grottmannen, som störtade sina sju söner och sin hustru ned i avgrunden och sig själv efter.

Och bävande lyddes de till den skräckfyllda sagan.

När sedan kvinnan gått bort ifrån dem, sade Mariamne till sin broder: »Ack, min broder, tyckes det dig icke som om detta vore vad profeten Hosea menat, när han talar om 'Arbeels hus, där modern över barnen krossad varder'?»

Och Aristobulos sade: »I sanning, min syster, det tyckes som om profeten hade sett förut i en syn detta som nu hänt.»

Och åter sade Mariamne: »Ack, min broder, när du en gång varder överstepräst, såsom våra fäder varit, vill du icke då av allt ditt hjärta förmana folket till att hålla frid, så att de icke kivas och slå varandra ihjäl, utan förbarma sig den ena över den andra? Ty se, huru skön har icke vår Gud skapat sin värld, såsom om han menat den till en boning för glädje och endräkt! Och för visso måste Herren och hans änglar sörja för varje gång människor vredgas och strida och göra vad ont är.»

Och Aristobulos sade: »Jag lovar dig, min syster,

att antingen jag bliver utvald till överstepräst eller icke, så vill jag — om annars Gud låter mig leva — göra vad jag förmår för att minna människorna om att Han är Barmhärtighet.»

Och Mariamne sade: »Och jag vill icke låta av att bedja den man, till vars maka jag är korad, att han måtte visa förbarmande mot dem som han råder över och att han måtte välja frid hellre än strid, så snart det står i hans makt att göra det.»

Och ännu en stund sutto de däruppe på berget och sågo solen sänka sig emot väster och sprida ett rosigt sken över höjder och dalar och fjärran vatten.

Och i deras hjärtan brann liksom en helig glöd.

*

Men eftersom det ännu skulle dröja någon tid, innan Sossius kom med sina legioner, beslöt sig Herodes för att draga till Samaria att besöka sin moder och tillsammans med henne sörja över sin broder Joseph. Ty då han strax velat hämnas dennes död, hade han ännu icke hedrat honom med att i sju dagar klaga över honom, såsom judarna plägade göra, när någon av deras fränder dött, nämligen de, som hade någon försyn för vad som var skick och sed. Därför begav sig nu Herodes till sin moders hus i Samaria och klagade där över sin broder och ropade högt och rev sina kläder och

strödde aska å sitt huvud. Och sedan han sålunda i sju dagar i allo betett sig på ett tillbörligt sätt, tvådde han sig och iklädde sig nya kläder.

Och därpå gick han att besöka drottning Alexandra. Ty eftersom det var osämja emellan henne och de idumeiska kvinnorna, bodde hon icke i samma hus som de.

Men då nu Herodes trädde in i Alexandras hus och i den sal, där hon satt med sina barn, vart han häpen och liksom förstummad, då han varnade Mariamne. Ty väl hade det varit för alla märkbart, att Mariamne skulle bliva en fager kvinna, när hon vuxit upp, men när hon nu stod där inför honom, var hon såsom en drottning till skick och gestalt och anletsdrag, och likväl var där den ljuvaste fågring i hennes anlete och den blidaste glans i hennes blick. Och hennes ögon voro som två klara stjärnor, och hennes läppar såsom rosor och hennes hår såsom den mörka mantel, vilken natten drager över sina skuldror, då månen är i nedan.

Och Herodes såg på henne, och en stor kärlek upp-tändes strax i hans hjärta.

Och hans själ var fylld av en ovan förvirring. Och även Mariamne var liksom bävande, och hennes ögon sänkte sig skyggt inför hans.

Men Herodes tog drottning Alexandra avsidet och sade till henne: »Strax må du begynna reda till bröllop!

Ty jag vill nu icke längre bida. När månen nästa gång går i ny, kommer jag hit att hämta min brud.»

Och därpå red Herodes tillbaka till sitt läger utanför Jerusalem.

Och han kallade till sig Doris, en kvinna av ringa börd, vilken dittills varit hans hustru. Och han sade till henne: »Du må nu strax draga härifrån och taga med dig pilten Antipatros. Ty jag aktar nu taga till maka Mariamne, konungadottern, och det är icke tillbörligt, att det då finnes en annan kvinna i mitt hus. Begiv dig därför till staden Sichein, och jag vill giva dig till din nödort, för dig och pilten.»

Och Doris sänkte sitt huvud och lydde honom och tog sin son vid handen och gick. Bort till staden Sichein drog hon med sin son.

Men pilten Antipatros var ond till sinnes, och han knöt sina händer och sade: »Var tröst, moder, det kommer väl den dag, då jag hämnas dig!»

*

Och detta var i den tiden, då våren log ute å marken och blomstren lyste å ängarna och turturduvorna läto sig höras i lunden.

När månen var i sitt ny, kom Herodes ridande med sitt följe, och han var klädd i en skarlakansfärgad

mantel och hade en gyllene ring om pannan och svärd och sköld vid sidan.

Och allt folket i Samaria strömmade honom till mötes och ropade: »Hell vår konung! Lycka åt vår konung!»

Och konungen red till drottning Alexandras hus, och där var ett stort gästabad. Men när alla ätit och druckit, fördes bruden ned till en vagn, förspänd med två vita mulor och behängd med blomsterkransar. Och bruden var klädd i slöjor av skirt silkestyg och hon satte sig upp i vagnen, och tvenne tjänare gingo framför och ledde mulorna vid betslen.

Men före och efter gingo pipare och lekare, som blåste fröjdelåtar, och unga gossar och unga mör, som sjöngo bröllopsånger. Och solen lyste ännu varm och röd, och berget Garizim glimmade i dess strålar, och tåget drog genom Samarias gator hän emot det hus, där Herodes bodde.

Och vinden ven genom mandelträdens blom, och doften steg från buskar och örter, och sången lyfte sig emot fästets klara valv.

Och sålunda ljöd den sången, som de sjöngo:

Ängarna blomma och vindarna vina i snåren,
dofterna stiga från buskar och örter i kvällen,
duvorna kurra av ömhet, och rodnande solen
sjunker i väster.

Fager är bruden, som kommer från blommiga marker,
fager lik liljan, som växer ur soldruckna ängar,
fager och vän lik gasellen, som skyggande nalkas
källan i lunden.

Liksom gasellen, som skyggar och väjer för faran,
fruktar en spelande skugga, en darrning i löven,
så är den ungmö, som skänker åt mannen sin blyga,
bävande oskuld.

Tag henne varligt, du starke! Ack, skräm ej den veka!
Tag henne varligt och bjud henne ömhetens skatter,
liksom den strålande kvällen, som skänker åt jorden
eldkyss och sällhet.

Ängarna blomma och vindarna vina i snåren,
dofterna stiga från buskar och örter i kvällen.
Snart kommer natten och gömmer i stjärniga slöjan
rodnande sällhet.

XII.

Uppe på Jerusalems mur stod konung Antigonos.
Han såg på de skaror, som nu slogo läger utanför sta-
den: Herodes' krigare, vilka under vinterkylans dagar
legat i kvarter i städerna, men nu, när våren kommit,
åter tågat upp emot Jerusalem. Och de slogo upp tält

och hämtade vatten och gjorde upp eldar ute på marken till att koka sin mat. Och där var ett kommande och gående och ett sorl av röster, som hördes väl uppe på muren.

Och konung Antigonos sade till den hövitsman, som stod bredvid honom:

»Starka äro dock våra murar och höga våra torn, och Hinnoms dal går på en sida om staden och Kidrons dal på den andra. Icke skola dessa tränga in i Jerusalem!»

Medan han ännu talade, märktes där ett dammoln norrut. Och molnet närmade sig, och där varsnades skaror av ryttare och fotfolk, och i spetsen red en man på en skäckig fåle. Och då han kom ännu litet närmare, såg Antigonos, att det var Herodes.

Då log Antigonos och sade spefullt till hövitsmannen:

»Se, vår nyvordne frände har redan förmått slita sig ifrån sin brud! Nåväl, här skall han snart få bröllopsgåvor av järn, så mycket som honom lyster.»

Dagen därefter stod Antigonos åter uppe på muren.

Och han såg ett dammoln i väster. Och molnet nalkades och växte, och där skönjdes män till häst och män till fots, och i spetsen för dem buros Roms örnar. Och tre legioner såg Antigonos tåga fram, klädda i harnesk och hjälmar och svärd. Och därefter kommo vagnar, dragna av buffeloxar, spända det ena paret efter

det andra, och på vagnarna fördes katapulter, sådana som nyttjas till att kasta stora stenar emot fästningar, och vädurar och murbräckor, vilka stöta med bjälkar mot murarna. Och därefter kommo andra vagnar med tält och med vapen och med föda åt krigarna. Men efter allt detta tågade åter tre legioner till fots. Och allra sist redo ett tusen ryttare med vajande hästsvansar å hjälmarna.

Och Antigonos såg, huru härskarorna lade sig på alla sidor omkring staden.

Då beslöt Antigonos att åter pröva med att sända skänker till romarna. Och han skickade till Sossius män, som förde med sig kostbara skänker.

Men när sändemännen kommo till Sossius, kastade han de gyllene kärnen för deras fötter och sade:

»Gån tillbaka till eder konung och sägen honom: om du ännu en gång sänder bud i slikt ärende till Sossius, så låter han dräpa dina sändebud.»

*

Och Sossius förde fram sina katapulter, vilka slungade stenar emot murarna, och vädurar och murbräckor, som stötte emot dem med bjälkar. Och hans och Herodes' folk begynte uppbygga höga bålverk för att kunna från dem kasta ut änterbryggor till Jerusalems murar.

Men judarna, som voro i Jerusalem, vordo ingalunda modfällda. Ty de gjorde utfall och stredo manligen och brände upp mer än en av romarnas vädurar, och när murar stöttes omkull, hade de redan byggt andra där bakom, och när de belägrande grovo gångar under jorden för att på så sätt komma in i staden, grovo också de hemliga gångar för att sålunda kunna falla över Herodes' folk nattetid. Och det hände sig så att de som grävde gångarna — de som kommo ifrån staden och de, som kommo ifrån lägret — möttes under jorden. Då vart där strid emellan dem, och de slogo varandra ihjäl.

Och det som var Jerusalems invånare till icke ringa tröst och gjorde dem hårdnackade i kampen, det var de falska profeternas spådomar. Ty falska profeter gingo omkring i staden och ropade: »Jahveh skall göra ett under, Jahveh skall hjälpa sitt folk.» Och prästerna sade till folket: »Skulle icke Jahveh så mycket mera hjälpa sitt folk, då det nu är sabbatsåret och då I lytt hans stadgar och detta år alls intet sått, ej heller tagit trädens frukter?»

Men då Jerusalems invånare snart hade föga kvar att äta och blevo försvagade av hunger, voro där några av dem som sade: »Må vi då icke taga oliverna från våra oljeträd och fikonen från våra fikonsträd? Om Gud låter dem växa också under sabbatsåret, månne

det icke då är lovligt för oss att taga dem och därmed stilla vår hunger?»

Men prästerna vredgades högeligen på dem, som så sade. Och när det varsnades, att någon tog frukt av sina träd, vart han strängeligen straffad därför.

Till stort gagn för de belägrande var också detta: att det på sabbaten icke var lovligt för judarna att anfalla sina fiender utan endast att försvara sig, om de angreps. Så snart romarna märkt detta, avhöllo de sig ifrån att på sabbatsdagarna anfalla staden, men byggde då i stället ivrigt på sina bålverk. Och judarna stodo på muren och sågo fiendens byggnader resa sig allt högre, men det var dem icke tillstatt att på sabbaten göra något för att hindra dem.

*

När nu mer än fyra månader hade gått, sedan Sossius kommit konungen till hjälp, hände det en dag, att tjugu utvalda män av Herodes' här lyckades komma över den yttersta muren. Och strax därpå kom Sossius själv över och jämte honom några av hans krigare. Och femton dagar därefter gingo de över den inre muren och föllo in i staden och togo dess lägre del ända till dalsänkan Tyropaion. Men judarna flydde upp till den övre staden, där templet och konungaborgen lågo, och försvarade sig där.

Då de nu likväl icke hade några offerdjur, sände de ut till Herodes sändebud, som sade: »O du som ock är av judisk tro, icke vill du väl förmäna oss att bringa Jahveh det offer, som han är van att dagligen få i sitt tempel? Tillåt oss därför att föra in de offerdjur vi behöva till tempeltjänsten.»

Och Herodes tillstodde dem detta. Ty han menade, att de nu likväl måste snart uppgiva sitt motstånd.

Men då han märkte, att de ännu voro hårdnackade och icke ville giva sig — ty de väntade ännu på att Jahveh skulle göra ett under och fördriva deras fiender — så lät han hela hären på en gång löpa till storms och intog så även templet och den övre staden.

Och soldaterna, som voro fulla av förtrytelse över en så långvarig belägring, störtade fram såsom ursinniga och höggo ned alla som de mötte på gatorna eller funno inne i husen. Och de skonade därvid varken kvinnor eller späda barn eller åldringar, som knappast mäktade gå. Och de judar, som voro av Herodes' parti, voro ingalunda mindre hätska än romarna, ty de dödade alla, som voro av Antigonos' parti och ville icke lämna en enda vid liv.

Men när konung Herodes märkte detta, red han omkring överallt och befallde alla att upphöra med slaktandet. Dock lydde romarna alls icke hans ord, och hans eget folk blott i den stund, han såg dem,

men när de sedan sågo, att romarna alltjämt plundrade och dräpte, började också de på nytt därmed.

Då nu konung Antigonos såg, att staden var förlorad, kom han ut ur sin borg och uppsökte Sossius, ty han ville hellre giva sig åt denne främling än åt Herodes. Och när han kom fram till Sossius, föll han ned på sina knän framför honom och bad om sitt liv.

Men då romaren såg, att konungen ej ägde mera mod, sade han, full av förakt, till honom: »Tigger du nu om ditt liv, o Antigone?»

Och genom att kalla honom Antigone, ville han säga, att konungen uppförde sig snarare såsom en kvinna än såsom en man. Och Sossius befallde sina män att belägga konungen med bojor och väl förvara honom.

Nu begynte några av de romerska soldaterna att ropa till varandra: »Kom, låtom oss gå in i templet — detta tempel, vilket judarna så mycket prisa! Vi vilja se, vad som finnes inne i det rum, som kallas det allra heligaste.»

Och det var en anseelig skara, som nu stormade in i templet. Men när de ville tränga in i det allra heligaste, skockade sig i hast några judar av Herodes' folk framför ingången och sökte hejda dem. Och de ropade till romarna: »I veten icke vad I gören! Jahveh skall straffa den, som kränker hans helgedom!»

Och Herodes fick höra om detta och skyndade strax dit, full av oro, ty han visste, att om det allra heligaste bleve oskärat, skulle judarna aldrig förlåta honom detta. Och han ställde sig framför ingången till det allra heligaste och bad de romerska legionärerna och hotade dem för att förmå dem till att begiva sig därifrån. Och till sist drog han sitt svärd och sade: »Så sant jag lever, jag hugger ned den förste, som söker här tränga in!»

Då drogo de knotande bort därifrån.

Men Herodes sökte upp Sossius och sade: »Är det eder mening, I romare, att jag skall bliva konung över en öken? Se, dina soldater låta icke av att dräpa och att plundra!»

Då svarade Sossius: »Det är icke mer än tillbörligt, att soldaterna få någon lön för sina långa mödor och många faror.»

Herodes sade: »Om du blott vill tillsäga dem att upphöra med plundringen och morden, så vill jag av mitt eget giva åt varje soldat ett hundra femtio drachmer silver och åt varje centurion dubbelt så mycket. Och åt dig vill jag giva en kunglig föräring.»

Då tillsade Sossius sina lurblåsare att rida ut överallt i staden och förkunna, vad konung Herodes lovat soldaterna.

Och så vart det stilla i staden, och soldaterna fingo vad Herodes lovat dem och gävo sig så till freds.

Och eftersom Sossius av Herodes fått många praktfulla skänker, offrade han därav åt Jahveh en krona av guld, på det att Jahveh måtte bliva honom bevågen och ej vara honom gramse för den skada, som skett templet. Och därpå drog Sossius bort med hela sin här. Och konung Antigonos förde han med sig.

*

Och Sossius sände brev till Marcus Antonius och berättade vad som hänt och sporde vad som skulle göras med Antigonos. Sedan han hunnit till Antiochia, fick han Antonii svar: att Antigonos skulle föras å skepp till Italien för att gå med i triumftåget.

Ty Antonius visste, att det var intet som i romarnas ögon var så ärofullt för en imperator som att i sitt triumftåg hava en fången konung, och att det var intet som så mycket fröjdade hopen som att se en konung vandrande i kedjor framför triumfvagnen med blottat huvud och höljd av damm, och att få ropa till honom hånande och grova ord.

Men när Herodes förnam att detta var Antonii avsikt, vart han bekymrad, ty han tänkte: »Om Antigonos kommer till Rom, så tör det hända att honom gives tillfälle att tala inför senaten. Och då skall han för visso säga, att judarna hellre vilja hava en konung av sin gamla konungaätt än en som icke är av kunglig

börd, och han skall bedja senaten att, om den ej vill hava honom till konung, dock taga någon annan av makkabéernas ätt. Och för Roms senat plägar detta synas som det icke minst viktiga: att ett folk icke genom sådant som är emot dess meningar och vanor, retas till oroligheter.»

Därför skrev nu Herodes ett brev till Antonius, och med budet, som bragte brevet, sände han kostbara skänker. Och brevet lydde sålunda:

»Herodes, judarnas konung, till Marcus Antonius, imperatorn.

Om du är vid god hälsa, så är det väl. Jag och de mina äro vid god hälsa. Jag vill icke, o Antonius, låta dig vara i okunnighet därom, att judarna äro ett gensträvt folk, städse benäget för omstörtningar; därför så länge denne Antigonos är vid liv, skall det icke felas män, som stämpla för att åter uppsätta honom på hans faders tron. Och då du, o Antonius, och den romerska senaten önska att i världen, såvitt möjligt är, måtte råda fred, beder jag dig därför, att du strax låter bringa denne Antigonos om livet, vilket han ock genom många missgärningar förskyllt. Och om du hyser någon vänskap för mig, så tror jag, att du skall göra detta.»

Då nu Antonius mottog detta brev och de härliga gåvor, som voro sända jämte detsamma, syntes det ho-

nom, att han icke kunde förvägra Herodes denna begäran. Och han sände strax ett brev till Sossius och befallde honom att låta hugga huvudet av Antigonos.

Så vart då Antigonos förd ut på torget i Antiochia, och hans huvud vart avhugget med en bila.

Och bland den hop, som åskådade detta, var också Saramalla, vilken var den rikaste mannen i hela Syriens land. Ty han hade alltifrån ungdomen idkat köpenskap och hade därvid visat mycken driftighet och klokhet, så att han genom karavaner, som kommo från Bagdad eller från Persien, lät hämta just de kryddor och varor, som romarna helst ville hava, och därpå sände dem med skepp till Rom. Och denne Saramalla hade mycket anseende i hela Syrien och hade även i Rom många vänner och det ingalunda av de minst mäktiga männen.

Då han nu gick hemåt, sade han till sina vänner som följde honom:

»Väl minnes jag den gången, då jag var en liten pilt och var med min fader i Jerusalem och såg denne Antigonos som då ock var späd: med stor prakt var han klädd och bars i en bärstol med gyllene stänger. Icke kunde någon då tänka, att han, ännu i barnåren, skulle varda förd såsom fånge till Rom och nödgas att jämte sin fader vandra framför den store Pompeji triumfvagn. Och sedan han flytt från Rom och, irrande omkring,

en dag kom till mig och begärde att få låna ett hundra silverdrachmer, på det att han måtte hava något till sin nödortf — då var det ingen som kunde tänka, att han en dag skulle varda konung. Och åter, när han sedan satt i sin makt och härlighet i Jerusalems konungaborg, skulle väl ingen hava trott, att han på detta sätt skulle sluta sitt liv, nämligen för en bödels bila. Därför tyckes mig dennes öde visa huru litet de dödliga veta, vad som är dem förelagt. Och om det är en Gud, som bestämmer däröver, såsom judarna säga, eller om det är moirorna, såsom grekerna mena, det tilltror jag mig icke att avgöra. Men det tyckes mig, att man därav kan lära, att ingen må i motgångens dagar fälla modet, ej heller i medgången bliva övermodig.»

Och detta var vad Saramalla sade.

*

Men så snart de döda blivit bortförda från Jerusalems gator och konungaborgen blivit ordnad, sände Herodes sin broder Pheroras med femhundra ryttare till Samaria för att hämta Mariamne, hans maka.

Och Mariamne satt i en bärstol, som bars av en kamel, och likaså Alexandra, hennes moder; men Aristobulos red å en apelgrå fåle med vitglänsande man.

Och när de nalkades Jerusalem, kom konung Hero-

des dem till mötes. Och då de redo in genom stadens port, kommo pipare och harpolekare som spelade fröjdesånger. Och folket jublade och ropade: »Se vår drottning, hur fager hon är!»

Då kom Mariamne ihåg den natten, då de drogo ut ifrån Jerusalem under höstens jagande storm, med gråt och klagan och mycken ängslan. Och hon sade sakta för sig själv profetens ord: »Underbart har Herren hulptit.»

Och Herodes berättade för henne, huru han kämpat för att rädda Herrans tempel från vanhelgande och huru han stävjat romarnas plundring och mord.

Då log hon emot honom med ett leende så strålande och mildt som morgonsolens över daggiga fält.

XIII.

Utanför Jerusalems konungaborg ljöd ett sorl av gråt och ett brus av klagan. Barfota, med rivna kläder, med sorgedok över sina huvuden, stodo där en flock kvinnor. Och de begärde att få träda inför Mariamne, drottningen.

Men dörrvakterna drevo dem bort och sade: »Inglunda kommen I här in.»

När likväl Mariamne hörde sorlet därutanför, sände hon ned en tjänare för att spörja, vad bullret gällde. Och när hon förnam, att där voro sörjande kvinnor, som bådo att få tala med henne, sade hon: »Låt dem komma!»

Då de nu trädde in och hälsade henne, såg hon med förundran, att de voro kvinnor av Jerusalems ädlaste släkter. Och hon sporde dem:

»Vad önsken I av mig?»

Då upphov en av dem, en gammal kvinna vid namn Malthake, sin stämman och sade:

»Törhända är du, o drottning, den enda som ännu icke vet vad som tilldragit sig i vår stad. Ty konung Herodes' tjänare hava trängt in i många hus och gripit männen, som där bodde, och fört dem bort och kastat dem i fängelse. Och de hava av konungen blivit dömda att dö, därför att de voro konung Antigonos' vänner. Och vi, som du här ser inför dig, o drottning, vi äro mödrar och hustrur till dessa män, och vi hava kommit för att anropa dig: Bed din make, konungen, att han må varkunna sig över oss och över dessa, som han dömt, och giva dem livet och friheten!»

Och alla kvinnorna föllo ned på sina knän inför Mariamne och ropade med gråtande tårar: »Hjälp oss, o Mariamne! Se dock till våra tårar och vår sorg!»

Och Mariamne ömkade sig över dem och grät med

dem. Och hon sade: »Varen vid gott mod! Jag vill bedja för eder.»

Och de gingo bort ifrån henne och voro icke litet tröstade.

Så gick då Mariamne in till sin make. Och han glädde sig, när han såg henne träda in. Ty han höll henne mycket kär.

Men när hon sade sitt ärende och begynte bedja för dem, som voro dömda till döden, förmörkades hans ansikte, och han sade: »Tala icke därom! Ty du vet icke, varom du beder.»

Dock upphörde hon icke att bedja honom. Hon sade: »Om än dessa män hava gjort dig emot, så skola de för visso, om du nu tillgiver dem, bliva dig i allo trogna. Och deras hustrur och deras mödrar skola välsigna dig, om du varkunnar dig över dem. Och om du håller mig kär, så förvägra mig icke det första, som jag beder dig om.»

Och Herodes vart illa till mods. Ty han blygdes över att säga till henne, varför dessa män måste dö: nämligen därför att han på kriget och på det som han skänkt åt Sossius och åt de romerska soldaterna utgivit alla sina ägodelar. Därför hade han nu utvalt fyrtiofem de rikaste av Jerusalems invånare och dömt dem till döden, för att kunna taga allt vad de ägde och sålunda förvärva sig de penningar, som han var i be-

hov av. Men han blygdes för att säga till Mariamne: »Jag räddade dessas liv ifrån romarna för att själv döda dem och deras ägodelar ifrån legionärernas plundringar för att själv kunna roffa dem till mig.»

Därför sade han blott: »Tala icke om detta, som du icke förstår. Ty kvinnor förstå icke sådant som gäller rikets vård. Bed mig därför aldrig om slikt, men om du önskar dig kläder eller smycken eller vad annars plägar gläda kvinnors hjärtan, så vill jag gärna giva dig det.»

Då gick Mariamne bort ifrån honom, sörjande.

Och hon sörjde icke allenast för dessa mäns skull, som nu måste dö, och för deras hustrurs och mödrars skull, utan också därför att det tycktes henne, att hennes make icke var sådan, som hon trott honom vara.

Så blevo nu alla dessa dödade. Och Herodes lät hämta ur deras hus allt deras guld och silver och alla deras ägodelar, och han ställde väktare vid stadsporten, som undersökte de döda, när de buros ut till att begravas, för att tillse om till äventyrs deras fränder givit dem med några smycken eller dyrbara ting. Och om något sådant fanns på de döda, togs det strax och bars till konungen.

Och på detta sätt förvärvade konungen stora skat-

ter av silver och guld, i stället för allt det som han givit åt Antonius och åt Sossius och åt legionerna.

*

Men när Herodes märkte, att judarna voro honom föga bevågna, så att där voro några, som oaktat de plågades på det grymmaste, ej kunde förmås att kalla honom konung, då tänkte han, att det vore säkrare för honom att hava i sitt våld Hyrkanos, deras forne överstepräst och konung, på det att icke till äventyrs några av judarna måtte göra uppror för att åter få honom till sin härskare.

Och denne Hyrkanos, som nu var en gammal man, hade av Barzaphernes, parthernas befälhavare, blivit bortförd i fångenskap till staden Ktesiphon vid Tigris. Men Orodes, parthernas konung, hade behandlat honom med mildhet, eftersom han visste, att han var av ädlaste börd och såg, att han var en godsinnad man. Och sålunda lät Orodes honom hava sin frihet att gå ut och in och att vara samman med de judar, som i ett icke ringa antal bodde vid Tigris' stränder — nämligen ättlingarna av dem, som blivit kvar i nejden av Babylon den gången, då Israels barn under Esra och Nehemia drogo hem till sina fäders land.

Och dessa judar hade med stor glädje och kärlek tagit emot Hyrkanos, ty det tycktes dem vara en ej

ringa ära för dem att hava ibland sig den som varit överstepräst och konung i Jerusalem. Och de älskade honom, därför att han var mild till sinnes, och de visade honom den största vördnad och bragte honom gåvor och gjorde allt, vad de förmådde för att göra honom glädje.

Men en dag kom där till Ktesiphon ett sändebud från konung Herodes med brev till Hyrkanos. Och Herodes skrev däri och bad honom komma åter till Jerusalem. Och han skrev: »Nu är den stunden kommen, då jag kan löna dig för allt gott du gjort mig allt sedan min barndoms år. Kom till mig och härska med mig över judafolket!»

Och samma sändebud hade ock brev och gåvor med till konung Oodes. Och till honom skrev Herodes och bad, att han ville giva Hyrkanos fri.

Och när parthernas konung hört Herodes' brev läsas för sig och sett hans gåvor, sade han till Hyrkanos: »Du är fri att draga till dina fäders land, när helst du vill.»

Och Hyrkanos vart glad häröver, ty han hade en stor längtan att komma åter till Jerusalem

Men när judarna vid Tigris hörde detta: att Hyrkanos aktade draga bort ifrån dem, begynte de gråta och säga till honom: »Varför vill du övergiva oss? Hava vi icke älskat dig som en fader? Hava vi ej vördat

dina gråa hår och ditt vita skägg, och hava vi ej fört till dig offerdjur, att du måtte kunna offra åt våra fäders Gud? Se, vi hava hyllat dig såsom vår överstepräst och vår konung! Och du kan icke bliva mera hedrad i Jerusalem än här, utan snarare mindre, ty där skall du icke tillåtas frambära offer, eftersom du är stympad. Och var icke så viss på att Herodes skall löna dig för din godhet emot honom, ty en konung plägar icke visa tacksamhet emot den, som hjälpt honom på den tid då han ännu ej vunnit sin krona.»

Sålunda talade judarna, men Hyrkanos svarade dem och sade:

»Barn, jag sörjer ock över att lämna eder, men i Jerusalem är jag född, och mitt hjärta längtar dit efter det sköna Guds tempel, som skiner där på Moriah berg. Därför måste jag nu begiva mig bort ifrån eder.»

Då sade judarna: »Är det så att du är fast i ditt beslut, då vilja vi icke, att du skall komma tillbaka såsom en arm fånge, utan vi akta giva dig allt vad som tarvas, för att du må resa såsom det anstår dig.»

Och de sköto tillhoppa penningar och utrustade åt honom ett följe och gåvo honom tjänare och kameler och allt som tarvades för färden. Och många av judarna följde honom ett stycke till vägs och togo sedan under tårar farväl och sade: »Herren beskydde dig!»

Och när Hyrkanos kom tillbaka till Jerusalem, vi-

sade Herodes honom mycken heder. Vid gästabud lät han honom alltid sitta överst, och han sade till honom: »Du skall vara såsom min fader, och vi skola tillsammans styra riket.»

Men Herodes visste väl, att Hyrkanos icke hade något begär att styra. Han satt helst, tyst och blid, utanför sitt hus i skuggan av sitt fikonsträd, och gladdes över att åter vara i sina fäders stad.

*

Icke långt därefter hände det, att översteprästen vart död, nämligen den överstepräst, som Antigonos satt till efter Hyrkanos.

Då drottning Alexandra hörde detta, fröjdade hon sig i sitt hjärta. Ty hon tänkte: »Nu skall min son bliva överstepräst, såsom hans fäder före honom, och bliva den ypperste mannen i riket näst konungen.»

Ty Aristobulos var då femton år och hade den ålder att det var lovligt för honom att förrätta offer.

Men Herodes ville ingalunda hava till överstepräst en av makkabéernas ätt, som folket älskade. Utan han utvalde en präst vid namn Ananelos, som var av ett stilla och fogligt sinnelag, och gjorde honom till överstepräst.

Men när drottning Alexandra sporde detta, blev

hon uppfylld av vrede. Ty det syntes henne, att härmed en den största skymf vederfarits hennes son.

Likväl vågade hon icke inför Herodes säga, huru hon harmades. Men då hon ej heller ville tala till honom, såsom om hon unnade honom allt gott, begav hon sig bort ifrån Jerusalem och till Jeriko, där hon ägde ett hus, vilket sedan gammal tillhört hennes släkt.

Och med henne följde hennes son Aristobulos.

XIV.

Medan nu drottning Alexandra var i Jeriko, kom en dag hennes dotter Mariamne för att besöka sin moder.

På tre sidor om drottning Alexandras hus var en härlig lustgård: där susade träd, där blommade örter, där blänkte en fiskdamm mellan vassiga stränder. Men på den fjärde sidan var ett torg, å vilket folket i Jeriko köpte och sålde.

Medan nu Alexandra satt tillika med sina barn i en sal, som vette åt torget, hörde de, huru någon därnere spelade på cittra och sjöng.

Och Aristobulos sade: »Låtom oss öppna luckan, så att vi höra honom bättre!»

Som de nu sköto upp fönsterluckan, varsnade de

mannen, som stod på torget och spelade och sjöng. Och det var en ung man, vilken var klädd såsom en syrier, och hans ögon voro mörka och milda. Och detta var den sång, som han sjöng:

Nu är den tid, då saven stiger stark,
nu är den tid, då marken står i blom,
då muntra kiden springa högt av fröjd
och vatturika bäckar sorla glatt.

Nu är den tid då uti mänskobröst
där föds en längtan stormande och stark:
att söka vägar ut i okänd rymd,
att söka lyckan i en kvinnas famn.

Aristobulos sade: »Moder, jag vill sända en tjänare ned till denne mannen och bedja honom komma in och sjunga också andra sånger för oss. Ty alltsedan jag var i Egypti land, har jag icke hört någon, som sjungit så fagert och så väl.»

Hans moder sade: »Gör så, om det lyster dig.»

Och Aristobulos sände ned en tjänare att hämta mannen.

Denne trädde in, hälsade och sade till Aristobulos:

»Vad önskar du av mig, o herre?»

Aristobulos svarade: »Allra först att du må säga mig, vem du är, och varifrån du stammar, och var du har lärt att sjunga och spela så som du gör.»

Då berättade mannen:

»Mitt namn är Aizel, och jag är ifrån den staden Dor, som ligger vid kusten emellan Stratons torn och berget Karmel. Och när jag ännu var en liten pilt, skar jag mig pipor av pilträd och satt vid havet och spelade de visor, som havet sjöng för mig. Men sedan jag vuxit upp, vandrade jag vida omkring, och var jag hörde, att det fanns någon sångare eller någon spelman, som var beryktad ibland folket, så begav jag mig till honom för att lära av honom. Men allrämest lärde jag mig, när jag var i det landet Egypten.»

Aristobulos sade:

»Detta var vad jag tänkte, när jag hörde dig: att du lärt dig spela i Egypti land.»

Och Mariamne sade likaså:

»Det tycktes mig, att jag åter hörde harpolekarna i Egypti land, när jag hörde dig spela. Ty också vid ditt spel väcktes där ett längtande ve i mitt bröst och på samma gång en stor glädje.»

Då fäste Aizel sina ögon på Mariamne. Och han hade förut föga sett på henne, eftersom han kom ifrån torget, där solen lyste; därför, när han trädde in i den skumma salen, såg han först icke dem, som voro därinne, undantagandes Aristobulos, som satt där det var ljusast. Men när han nu fäste sina ögon på Mariamne och såg huru skön hon var, förundrade han sig. Ty

fastän han vida vandrat och sett många kvinnor, hade han aldrig sett en, som var så fager.

Aristobulos sade: »Jag beder dig, o Aizel, sjung ännu en sång för oss!»

Aizel svarade: »Jag vill sjunga en sång, som jag diktade på ön Rhodos, då jag satt invid havet och såg en ungmö dansa å stranden.»

Och han lekte å cittran och sjöng:

Se den unga dansande där på stranden!
Mjuka lemmar röras i rytmisk vaggning,
mjuka slöjor av byssos fladdra kring vårligt
knoppande fågning.

Högt hon lyfter en kluven gren i handen,
täckt av mandelblom uti skärvit fågning;
där under dansen den lyfts och sänks, den tyckes
likna en lyra.

Havets sång — det är den musik hon följer:
havets stigande sorl och fallande dyning
tona i hennes själ och styra de späda
fötter i dansen.

Soligt glittrande dansa de vinblå vågor,
fröjda sig åt härliga dagens skimmer,
spruta i yster glädje det vita skummet
upp emot stranden.

Och betagen, hänryckt, den unga dansar,
rör sig smidigt över den vita sanden;
havets fröjd där är i de snabba stegens
vingade glädje.

Havets fröjd och livets jublande yra,
ungdomslustens sprittning i varma lemmar,
glittrande ögons gäckande lek och trotsigt
spefulla löjen.

Se — men där en molnsky i väster stiger!
Himlen mörknar. Stormen på svarta vingar
ilar fram och piskar det vida hav till
skummande oro.

Och den ungas väsen — hur snabbt det gripes
av ett mörknande kval, en skälvande ångest,
av den vefyllda aning, som tidigt viskar:
Sorgen skall komma!

Högt och flämtande späda barmen häves,
smärtsamt dragas de fina brynen samman,
häftigt ilar hon fram med sträckta armar,
jagad av stormen . . .

Se — men nu med ens hon förvandlad synes!
Oron stillats, och i en långsam vaggning
glider hon böljemjukt uti vita sløjors
fladdrande skyar.

Havets längtan dansar hon, när om kvällen,
lyst av silvrade månens blida skimmer,
sorlande det häver sig högt mot strand i
suckande trånad.

Längtan är det ur hennes ögon lyser.
Längtan är där i varje steg, som glider
sakta, trånande, över den månevita
glittrande sanden.

Och det är som en bävande viskning stege
ur hennes hela späda, skälvande väsen,
ur de dansande rytters trån matt mjuka,
glidande vaggning.

»Kom, o kärlek, du som jag redan tillhör!
Kom, o kärlek, tag mig då i besittning!
Vaken och i slummer om dig jag drömmer,
du är min längtan!

Kärlek, kärlek, du är den gud jag dyrkar!
Du är mig morgonens ljus och nattens stjärna!
Du är den tankes tanke, som tvinnar sig genom
hela mitt väsen.»

Havet sjunger i kvällen sin långa längtan,
Kärleken sjunger i den ungas hjärta,
kärleken, den mäktiga, som hon redan
bävande anar.

Sedan Aizel slutat sin sång, sporde honom Aristobulos:

»Säg mig, var det länge sedan du var i Egypti land?»

Aizel svarade: »Det är länge sedan. Men jag aktar nu åter begiva mig dit.»

När Alexandra hörde detta, sade hon:

»Om du aktar dig till Egypten, vill du då bära med dig ett brev till drottning Kleopatra? Och vill du svärja mig en ed att lämna det i hennes egna händer och icke för någon yppa, att du bär med dig ett brev från mig? Om du i detta tjänar mig troget, vill jag väl löna dig.»

Aizel svarade:

»Det är mig lön nog att jag fått sjunga inför dig, o drottning, och inför dina barn. Och jag svär dig vid mitt eget liv, att jag icke skall låta någon annan än drottning Kleopatra se detta brev eller höra något om det.»

Då tillsade drottning Alexandra en tjänare att bringa henne en vaxtavla och en stilus. Och detta var vad hon skrev:

»Alexandra, Hyrkanos' dotter, till Kleopatra, drottning av Egypten. Om du är vid god hälsa, är det väl. Jag och de mina äro vid god hälsa. Jag vill icke, o Kleopatra, låta dig vara i okunnighet om detta: att Herodes icke handlat tillbörligt emot mig och emot

min son, ty han har gjort till överstepräst en man av ringa ätt, och detta fastän min son nu är i den ålder att han kan förrätta offren, efter de lagar, som gälla för vårt folk. Och detta är en svår skymf emot min son, eftersom hans fäder i mer än hundra år hava varit överstepräster i detta land. Därför beder jag dig nu, o Kleopatra, att du talar med Marcus Antonius om denna sak, på det att han må tillskriva Herodes här-om. Och detta beder jag, därför att du lovat att vara min vän och mina barns vän.»

Detta brev gav nu Alexandra åt Aizel, och han tog det och stack det i sin barm.

Och han bugade sig intill jorden och gick ut och begav sig strax på väg till Egypti land.

XV.

Grönskande och fager höjer sig ur det vinblå havet ön Kerkyra. På dess sluttningar växa knotiga olive-träd med silvergrå blad, och i dess hamn söka skeppen sin tillflykt undan stormar och oväder.

En dag sågo Kerkyras invånare en flotta, kommande västerifrån, styra in mot deras ö. Främst gick ett stort och skönt smyckat skepp, från vilket å ömse

sidor tio rader av långa åror stucko ut — den ena raden ovanför den andra. Samtidigt sänktes de i vatten, och samtidigt höjdes de åter. Kerkyréerna kände väl igen det skeppet; det tillhörde den mäktigaste mannen i världen, Marcus Antonius, Roms prokonsul i dess välde i öster.

»Se, nu är Antonius på återfärd från Italien», sade de till varandra. »Så har han väl nu förnyat sitt förbund med Octavianus. Ty därför var det han begav sig till Rom.»

In i hamnen löpte skeppen, ankarna kastades ut, och på små jollar foro befälhavare och legionärer i land. Men slavarna avtog sina kläder, buro dem på huvudet och vadade till stranden. Och somliga skyndade att uppresa tält, medan andra hämtade vatten eller gjorde upp eldar till att koka maten.

I sitt tält låg Marcus Antonius på vilobädden av elfenben. Vid huvudgården var där i tältduken en liten reva, som nyss vid uppsättandet rivits av tältstängerna. Genom denna såg han ett stycke av strandslutningen. Därborta vid ett olivetråd stod Octavia i samtal med Eros, hans unge husslav. Vad ville Octavia honom? Eros såg besvärad ut och blickade omkring sig, liksom orolig att bliva hörd eller sedd.

En stund senare, då Eros trädde in i tältet, sporde Antonius, vad Octavia talat om. Och slaven bekände,

att hon utfrågat honom angående hans herres förhavanden och om han plägade emottaga brev från drottning Kleopatra.

Då vart Antonius vred. Och denna gång underlät han icke att tala ut. Harmfull sade han till Octavia, att han icke ville hava henne med, utan att hon måste begiva sig tillbaka till Italien.

Då vågade Octavia icke annat än lyda honom. Och sålunda seglade hon jämte sina barn och sina tjänare efter ett par dagar tillbaka till Brundisium.

Men till sina vänner och följeslagare sade de båda, att eftersom Antonius aktade snart begiva sig ut på sitt härtåg mot partherna, tycktes det dem bäst, att Octavia under tiden toge vård om hans hus i Rom.

*

Strax sände nu Antonius Fontejus Capiton till Kleopatra med ett brev. Och där stod skrivet: »Octavia har jag sänt bort och ämnar icke mera se henne för mina ögon. Dock vill jag icke ännu skriva henne skiljobrev, utan aktar göra det först sedan jag vänt åter från tåget emot partherna. Ty när jag återtagit de fälttecken, som barbarerna erövrade från Crassus, och befriat de romare, som där ännu försmäkta i fångenskap, och vunnit perserkonungarnas skatter, då skall Rom och hela världen prisa mig, och ingen skall våga

klandra mig för vad jag gör. Likväl är jag icke längre Octavias make, och jag beder dig därför, o Kleopatra, låt mig få komma till dig och åter se ditt ansikte och höra din röst, ty jag längtar högeligen till dig.»

Men när Kleopatra mottog detta brev, tänkte hon, att eftersom Antonius ofta visat sig ostadig till sinnes, så kunde det väl hända, att han åter en gång, för att vinna ökad makt, skulle övergiva henne för Octavia. Därför skrev hon nu till svar:

»Om du vill bliva min make, o Antonius, är du välkommen till mig, men annars icke. Och om du menar att detta icke ännu kan ske, därför att det i Rom icke är brukligt, att en man har två hustrur, så vill jag säga dig detta: du är herre över många Asiens konungar, vilka hava för sed att äga flera hustrur; skulle då icke du, som är deras behärskare, äga samma rätt? Och jag vet, att Helvius Cinna hade i uppdrag av Cæsar att skriva och lägga fram för senaten en lag, i vilken åt honom gåves rätt att äkta mer än en kvinna.»

Strax sände Antonius det svaret, att han var redo till detta som hon önskade. Och han bad henne att möta honom i Antiochia.

Och att Antonius valde Antiochia och icke Alexandria, det var av två skäl: Först detta, att intet folk var så spelystet som alexandrinerna, och sålunda skulle för visso många smådevisor sjungas å Alexan-

drias gator, ifall deras bröllop bleve firat där. Men allrämest var Antonius obenägen för att hålla bröllopfest i Alexandria, emedan nyheten därom då strax skulle komma till Rom.

Och Kleopatra redde sig till att med stor prakt och ståt segla till Antiochia.

Men innan hon begivit sig i väg, kom Aizel, citterspelaren, och överlämnade till drottningen Alexandras brev.

Och när Kleopatra läst detta brev, skrev hon ett svar och gav det till Aizel. Och häri var skrivet, att hon ville snarligen tala med Antonius om detta ärende.

*

Där floden Orontes flyter ut i Medelhavet, ligger den stora staden Antiochia med pelarprydda hus och skönt bågiga broar. Dess tempel glimma av jaspis och pentelisk marmor, dess torg äro smyckade med bildstoder, och i svala lunder sorlar springvattnens sång.

Där möttes nu Marcus Antonius och drottning Kleopatra.

Och i stormande jubel flögo deras hjärtan emot varandra, efter långa år av skilsmässa och bitterhet.

Och hela staden fröjdades med dem. Dess borgare tände glädjeeldar, som lyste vid flodens strand och speglades i dess glidande vågor; de klädde sina hus

med brokiga bonader; de göto rosenolja i silverkäril, ur vilka dallrande dofter stego och svävade med vinden genom stadens gator.

Och Antonius gav sin brud i morgongåva ön Cypern, den härligaste av öar, och städerna Gaza och Askalon å den syriska kusten och ett stycke av Steniga Arabien, vilket han tog ifrån konung Malchus, och därtill landet Coelesyrien, som ligger emellan Libanon och Antilibanon.

Och Kleopatra talade med honom om det som Alexandra skrivit; och hon sade: »Skriv till Herodes, jag beder dig, och tillsäg honom att göra pilten till överstepräst.»

Men ehuru Antonius annars var redo att göra allt vad Kleopatra begärde av honom, ville han dock icke giva Herodes denna befallning. Ty han kom ihåg, huru stora och kostliga gåvor Herodes givit honom. Därför sade han:

»Törhända är det så, att Herodes enligt judarnas stadgar icke kan taga översteprästämbetet ifrån den man, som han en gång givit det till. Sålunda är det ju i Rom, ty då nyligen Octavianus kom i strid med Lepidus och tog ifrån honom hans länder, vågade han dock icke taga ifrån honom det översteprästerliga ämbetet. Och icke tyckes det mig heller lämpligt att befalla en konung, huru han skall styra inom sitt eget rike.»

Från isjöklarna å Ararats berg kom vinden farande; över den vida högslätten, där gräset grönskade och vårbloinstren glimmade i solen, svepte den hän emot dalen, där floden Araxes rullade sina strida böljor.

Icke var det nu, såsom annars, endast kringirrande herdar som från dessa slätter blickade upp emot Ararat för att av skyarnas gång kring dess evigt snötäckta höjder sluta sig till, om det stundade regn eller storm; icke var det endast getter och får som nu betade av högslättens gröna gräs. Tält vid tält lyste där nu i långa rader; flockar av tjudrade hästar och mulor betade av den saftiga grönskan, och tusenden och åter tusenden av krigare sågos rida omkring eller öva sig i vapnens bruk.

Där sågos furstar och konungar från alla länder i Romerska Asien. Där sågs konung Polemon av Pontos, som hade Marcus Antonius att tacka för sin krona; där red Dejotaros, tetrark av Galatien; där satt utanför sitt kostbart prydda tält Artavasdas, konung av Armenien. Alla bidade de på den mannen som stämt dem hit: Marcus Antonius, Roms prokonsul.

Och när Antonius, efter att i Antiochia hava skilts ifrån drottning Kleopatra, kom tågande med sina romerska legioner, kunde han med stolthet mönstra en här av hundra gånger tusen krigare. Och han tänkte inom sig, att dessa trupper skulle barbarerna ej kunna motstå.

Och han bröt upp och tågade emot staden Phraaspa, som låg i den del av parthernas rike, vilken kallades Atropatene. Ty Phraates, som nyligen efterträtt sin fader Orodes, hade tagit denna stad till sin huvudstad.

Men vägarna i bergstrakten voro branta och oländiga, så att det var svårt att föra fram de stora katapulterna och de andra belägringsmaskinerna. Då befallde Antonius, att dessa skulle föras genom Araxes' floddal; ty om än denna väg var längre, var den dock mindre brant. Och han gav åt Oppius Statianus befälet över denna avdelning. Men konung Polemon av Pontos fick sig ålagt att med sina trupper följa och beskydda densamma.

När nu Antonius med huvudhären nått till gränsen av Atropatene, menade alla hans hövitsmän, att man här borde invänta Statianus. Men Antonius befallde, att man strax skulle tåga fram emot Phraaspa.

Då nu hären efter en natts vila åter gjorde upp-brott, sade Cajus Sossius till Domitius Ahenobarbus, som red vid hans sida:

»Ovist är detta, ty Antonius kan ej hava någon framgång med belägringen utan Statiani katapult; ej heller kan eftertruppen äga någon trygghet utan Antonius och hans legioner.»

Domitius höjde på axlarna.

»Det är så», sade han. »Men Antonius har lovat

Kleopatra att om möjligt vara tillbaka i Alexandria före vintern.»

»Nå, är det så», sade Sossius. »Då förstår jag, varför alla råd voro gagnlösa.»

XVI.

Quintus Dellius hette en man, som var slug och smidig och av en lastbar natur; han var en av Antonii förtrogna vänner, och så snart imperatorn slagit läger utanför Phraaspas murar, sände han honom med ett brev till drottning Kleopatra.

Då Dellius återvände med drottningens svar, tog han vägen genom det judiska landet och kom så till Jerusalem. Där höll konung Herodes ett gästabad för honom, och till detta kommo också Alexandra och hennes son Aristobulos från Jeriko.

Och när Dellius såg Mariamne och Aristobulos, förundrade han sig högeligen över deras skönhet. Och han sade till Alexandra, deras moder: »Säll prisar jag den kvinna, som fött till världen sådana barn, ty i sanning, de tyckas mera likna gudar än människor.»

Och detta hans tal behagade Alexandra. Och då hon betänkte att denne Dellius var Antonii vän och

nu var på väg till imperatorn, tycktes det henne angeläget att vinna honom på sin sida. Och hon begynte tala om detta, som hon sörjde över: att icke Aristobulos blivit överstepräst, och bad Dellius, att han måtte framföra detta till Antonius.

Då sade Dellius:

»Jag vill säga dig, huru du skall göra, o drottning: tillsäg en målare, som väl förstår sin konst, att måla en bild av din son och en bild av din dotter, och giv dessa bilder till mig, så vill jag taga dem med mig till Antonius. Och när Antonius ser, vilken gudalik skönhet dina barn äga, så att de i sanning synas vara för mer än andra människor, då skall han harmas över att Herodes handlat, såsom han gjort. Och han skall icke neka dig någonting, som du beder honom om.»

Och Alexandra gjorde såsom Dellius sagt. Dock, för att det måtte vara hemligt för Herodes, bad hon Mariamne komma till henne i Jeriko, och dit lät hon hämta en grek, som då var i Jerusalem, och tillsade honom att måla de bilder, vilka Dellius begärt.

Sedan Dellius fått dessa bilder, begav han sig vidare på sin färd. Och han kom till lägret utanför Phraaspa, och så snart han hälsat på Antonius, drog han fram dem och sade: »Säg, Antonius, skulle du icke gärna vilja hava dessa hos dig?»

Och även Antonius förundrade sig över deras skön-

het. Och han sade: »Jag kan icke befalla Herodes att göra pilten till överstepräst, men detta vill jag göra: jag skall skriva till honom ett brev, att han sänder till mig sin makas broder, att jag må draga försorg om honom.»

Och Antonius skrev till Herodes, att han hört, att Aristobulos var en yngling, som gav goda löften; därför ville han nu upptaga honom i sitt följe och väl sörja för honom.

Men Herodes var ingalunda hågad att efterkomma denna Antonii begäran. Ty han tänkte: »Om Aristobulos kommer i gunst hos Antonius, så giver kanske denne åt pilten hans fäders krona.»

Därför svarade nu Herodes, att han icke vågade låta Aristobulos resa ut ur landet, ty judarna älskade ynglingen högt och skulle helt visst begynna ett upplopp, ifall de finge höra, att han fördes bort.

Men sedan Herodes sänt till Antonius detta svar, förstod han, att denne icke skulle bliva tillfreds därmed, utan skulle återkomma med sin begäran. Och han begynte tänka, att det törhända vore bättre om Aristobulos bleve överstepräst, ty i judarnas stadgar var det förbjudet för översteprästen att någonsin begiva sig ur landet.

Mer än en gång hade Mariamne bett sin make, att han skulle giva hennes broder det översteprästerliga ämbetet. Och detta både därför att hennes moder till-

sagt henne därom och därför att hon höll sin broder kär. Ty änskönt Aristobulos ingalunda så mycket som Alexandra trådde till makten och äran, likväl, då han alltjämt hörde sin moder säga, att detta var en skymf för honom, så sörjde också han däröver.

När nu en dag Mariamne åter begynte tala med Herodes om detta, svarade han henne:

»Skriv ett brev till din moder och sänd det med ett bud till Jeriko, och bed att hon kommer till mig den och den dagen, så vill jag tala med henne om denna sak.»

Och Herodes förstod väl, att Alexandra var honom gramse, och han hade misstankar om att hon skrivit till Kleopatra om dessa saker. Ja, han trodde även, att hon stämplade för att fördriva honom och få sin son till konung. Ty Herodes var av ett sådant sinne, att han var snar till att tro andra om ont.

Så kallade han nu tillsammans en skara av sina vänner — nämligen dem med vilka han hade för vana att rådpläga om sina angelägenheter — att de skulle vara hos honom den dag, då han stämt Alexandra till sig. Och när de alla voro församlade, begynte han tala till dem och säga:

»Det är eder väl kunnigt, huru jag städse och på mångahanda sätt hulpit och beskyddat alla av Hyrkanos' hus. Och att jag icke strax gjorde Aristobulos till överstepräst, det var allenast därför att han tycktes

mig vara alltför ung. Och emedan jag på många sätt bevisat Alexandra och hennes barn välgärningar, därför har det förundrat mig, att hon nu stämplat emot mig och velat taga min krona ifrån mig. Likväl, för att I alla mågen se, att jag är den som vet att löna ont med gott, därför säger jag eder nu, vad jag beslutat; nämligen att taga översteprästämbetet ifrån Anelos och giva det åt Aristobulos».

Då Alexandra hörde detta, gladdes hon högeligen över att hennes son så oförmodat skulle vinna den värdighet, som hittills förnekats honom, men på samma gång vart hon förfärad över att höra vilka misstankar Herodes hade emot henne. Och hon begynte gråta och säga: »Ingalunda, o Herodes, har jag stämplat emot dig eller velat dig något ont! Men jag tillstår, att jag sörjt över att min son ej fått den heder som, tycktes det mig, tillkom honom. Då du nu likväl uppfyllt alla mina önsknigar, beder jag dig om tillgift, om jag tilläventyrs någon gång i min sorg sagt något otillbörligt, och jag lovar dig, att jag härefter skall i allo lyda dig.»

Och sålunda försonade sig Herodes och Alexandra.

Och Herodes sände bud till Anelos och sade till honom: »Jag har beslutat att lämna ditt ämbete till Aristobulos, vars fäder i många släktled varit överstepräster.»

Och Anelos vågade icke säga konungen emot. Och sålunda vart nu Aristobulos överstepräst.

XVII.

Men Herodes hade alltjämt misstankar emot Alexandra: att hon stämplade emot honom för att göra sin son till konung. Och för att kunna bättre bevaka henne, befallde han, att hon alltid skulle bo i Jerusalem, i konungaborgen, och icke mera tillåtas att bo i Jeriko. Och han lät giva henne en livvakt, som alltid skulle vara i hennes närhet, och sade, att detta var för att hedra henne, på det att alla skulle märka att hon var en konungs dotter och en konungs änka. Men livvakten var tillsagd att noga giva akt på allt som skedde hos drottning Alexandra och att berätta för konungen allt vad hon sade och gjorde.

Men då Alexandra märkte detta: att hon hölls såsom en fånge, greps hon av vrede och av hat till Herodes. Och det tycktes henne att hon hellre ville lida vad ont som helst än att på detta sätt vara berövad sin frihet. Och hon beslöt att åter skriva till drottning Kleopatra och klaga sin nöd; dock visste hon icke huru hon skulle få ett bud till henne, ty hon kunde intet företaga utan att Herodes strax fick veta det.

Men nu var det så att Aizel, syriern, icke kunnat förgäta Mariamne allt sedan den dagen, då han sjöng inför henne i Jeriko. Dock, eftersom hon stod så högt

över honom och detta icke allenast till börd och ställning, utan ock så att hon tycktes honom den ädlaste och renaste av kvinnor — därför dristade han sig icke ens i sina hemligaste drömmar att tänka på att vinna henne; men vad han åstundade såsom en den största glädje var detta: att vara henne till något gagn och någon hugnad.

Och efter det att han vänt åter ifrån Egypten, begav han sig därför icke ut på vandringar, såsom han eljes plägade, utan blev stilla i Jerusalem.

Och en dag ställde han sig på det torget som låg emellan kungaborgen och templet och begynte spela och sjunga.

Ty han tänkte: Om de törhända åter vilja sända mig ut med något bud, så skola de få veta, att jag är här.

Nu hände det sig så att Alexandra och hennes dotter Mariamne den dagen sutto och spunno å sländor i ett gemak, vilket vette ut åt torget. Och Mariamne lyfte hastigt sitt huvud, när hon hörde cittrans ljud. Men i detsamma mötte hon sin moders blick, vilken såg varnande på henne, såsom om hon ville säga: »Tag dig i akt inför våra vaktare, så att de ej märka att denne är vår vän.»

Dagen därpå hörde de åter Aizels cittra. Då förstodo de, att han bidade på ett budskap ifrån dem och var beredd att hjälpa dem i vad han förmådde.

När nu natten kom och Alexandra var fri ifrån sina vaktare, sade hon till den tjänarinna, som låg vid dörren till hennes kammare: »Stå upp och tänd min lampa.»

Då stod tjänarinnan upp och gick ut i det rummet där maten tillreddes och hämtade från askan å härden ett glödkol och tände därmed oljan i drottningens kopparlampa.

Så sade drottningen: »Bringa mig en skrivtavla!»

Och tjänarinnan gick bort till en kista och hämtade en skrivtavla, överdragen med vax, och en stilus.

Och drottningen skrev ett brev till drottning Kleopatra och berättade däri vad som hänt och klagade över att Herodes höll henne såsom en fånge.

Och hon gav sin tjänarinna brevet och sade: »Stick det innanför din gördel och låt ingen se det, men i morgon, om Aizel, syriern, åter höres spela där ute, gå då hän och öppna luckan och luta dig ut liksom för att lyssna till hans spel. Och i en stund då ingen annan synes på torget, kasta då ned tavlan till honom.»

När dagen kom, sjöng Aizel åter därutanför.

Då gick tjänarinnan fram till luckan, men helt långsamt och liksom om det blott fallit henne in att vilja se ut. Och då hon räckte ut huvudet, såg Aizel henne och närmade sig. Och då ingen syntes i närheten, släppte tjänarinnan ned skrivtavlan.

Och Aizel tog emot den och dolde den innanför sin kappa och gick därifrån.

Och då han kommit in i sin boning, läste han vad där stod och fann att det var ett brev till drottning Kleopatra. Då stod han upp och begav sig på väg till Egypti land.

Och när drottning Kleopatra mottog detta brev, skrev hon strax ett svar och sade: »Kommen hit till mig, du och din son, och jag vill skydda eder och vill söka bedriva det så att din son vinner sina fäders krona. Begiven eder ned till Joppe, ty jag skall sända ett skepp till att hämta eder.»

Och Aizel begav sig åter till Jerusalem med detta brev. Men när han kom till staden, ville han icke gå till någon av dörrvaktarna med brevet, ty han fruktade att de skulle lämna det till Herodes och icke till drottning Alexandra. Utan han ställde sig utanför på torget och spelade på sin cittra.

Och drottning Alexandra hade tillföre sagt till sin tjänarinna, huru hon skulle göra, när hon åter hörde syriern spela. Så gick hon nu bort till luckan, öppnade den, lutade sig ut, tog fram ur barmen ett snöre, vid vilket en sten var fastbunden, och lät det sänka sig ned till marken.

Då grep Aizel snöret och band fast skrivtavlan därvid. Och tjänarinnan drog åter upp snöret och

fick tavlan i hand och dolde den i sina kläder. Och när natten kom, gav hon den åt drottningen.

Då nu Alexandra såg vilket råd som gavs henne av Kleopatra, behagade det henne. Men när hon talade därom med sin son, var han först tveksam, eftersom det i stadgarna var översteprästen förbjudet att lämna landet. Dock övertalade honom hans moder till att lyda hennes vilja. Och sålunda beredde de sig till att hemligen begiva sig bort ifrån Herodes.

Och Alexandra tillsade två av sina slavinnor att gömma sig inne i en kammare. Sedan sade hon till vaktarna vid dörren: »Sänden ut i staden och köpen mig två kistor, ty två av mina slavinnor hava hastigt dött, och jag vill i denna natt föra dem ut till att begravas.»

Och vaktarna gjorde som hon bad dem.

Men nu hände det samma dag, att Aisopos, en av Alexandras tjänare, vilken var en av dem som visste om den tillämnade flykten, mötte ute i staden Sabion, som var en av Alexandras vänner. Och Sabion sporde honom: »Huru är det hos drottningen?»

Och eftersom Sabion var drottningens vän och ej sällan var hos henne, trodde Aisopos att han visste vad som förehades. Och han sade därför: »Jo, nu är allt redo.»

Då vart Sabion nyfiken. Men eftersom han var en

slug man, ställde han sig så som om han redan visste allt, för att sålunda så mycket säkrare få veta det. Och han sade:

»Är du ock viss, Aisopos, att allt är färdigt och intet förgätet?»

»Visserligen», sade Aisopos, »kistorna hava redan kommit.»

Sabion tänkte: detta var märkligt! Och han sade: »Äro då kistorna stora nog?»

Aisopos svarade: »De hava redan blivit prövade. Och drottningen fick gott plats, men Aristobulos måtte kröka sig för att få rum, eftersom han är så högvuxen.»

»Så bliver det väl svårt för honom att länge ligga där?»

Aisopos svarade: »Det bliver väl icke så länge, ty till byn Bethabara kommer man snart, även om man har en kista att bära på.»

Så sade Sabion: »Kunna de då i trygghet stiga ur kistorna i Bethabara?»

Aisopos sade: »Visserligen, ty vid midnatt är ingen vaken i byn, mera än den som är sänd dit med hästarna.»

Sabion sporde: »Är det då goda hästar man utvalt, så att de hinna fram innan natten är förbi?»

Aisopos sade: »Visserligen skola de hinna fram före daggroningen, ty till Joppe är det ju blott sextio stadiers väg.»

Och eftersom Joppe är en hamnstad, förstod Sabion, att de hade för avsikt att där stiga på skepp; därför sporde han: »Är ock skeppet där och redo att strax segla av?»

»Helt visst», sade Aisopos. »Därför har ju drottning Kleopatra sörjt.»

Då visste Sabion allt vad han ville veta. Och han sade: »Det är gott, Aisopos!» och gick ifrån honom.

Men nu förhöll det sig så att denne Sabion alltid varit i ogunst hos Herodes, ty konungen misstänkte honom att hava varit med ibland dem som förgiftat hans fader. Och Sabion tänkte vid sig själv: När nu Herodes märker, att Alexandra flytt tillika med sin son, då låter han strax fasttaga alla, som äro kända såsom drottningens vänner, och låter tortera dem för att utranssaka om de veta något därom, och så bliver också jag fasttagen och törhända dräpt. Men om jag i stället går till Herodes och säger vad jag nu vet, då skall han berömma mig och räkna mig som sin vän och skall upphöra att visa mig ogunst. Därför är det bättre, att jag nu strax går till Herodes och säger honom detta.

Och han urskuldade sig inför sig själv och sade: Om drottningen visat mig förtroende och förtalt mig detta, då skulle jag icke hava svikit henne, men hon har icke sagt mig det, utan jag har själv funnit ut det.

Och vad jag själv funnit ut, därmed må jag väl göra såsom mig lyster.

Och han gick strax till konungaborgen och begärde att få tala med Herodes, sägande att han hade något viktigt att uppenbara för honom. Och han kom inför konungen och förtalde för honom vad han fått veta.

Och Herodes sade: »Du har gjort väl, som kommit till mig med detta.»

Och strax därefter kommo till konungen två av de soldater, som varit på vakt hos drottning Alexandra, nämligen de som nyss blivit avlösta. Ty det var vakterna anbefallt att, så snart de blivit avlösta, komma till konungen och säga honom vad som skett hos drottningen.

Och Herodes sporde: »Har något hänt?»

De svarade: »Intet annat än att två av drottningens slavinnor hastigt dött.»

Herodes sade: »Så är det väl sörjt för att de skola begravas?»

Väktarna sade: »Kistorna äro redan komna, och när det blir natt, skola de bäras ut till att begravas.»

Och konungen sade: »Gott.»

Därpå lät han kalla till sig hövitsmannen för drottningens vakt, vilken var en man vid namn Simeon. Och han sade till honom: »Tag med dig tjugu man och rid i kväll, sedan mörkret inträtt, till byn Bethabara, som ligger vid Joppevägen. Och när du kommer dit,

rid då in i den olivelunden, som är till vänster om vägen, och göm dig där med ditt folk.»

Och han sade honom ytterligare noga huru han skulle göra.

När nu natten kom, lade sig drottning Alexandra ned i den ena av kistorna och Aristobulos i den andra, och därpå buro dem tjänarna ut ur borgen. Och när de kommo till stadsporten, ropade tjänarna till vaktaren: »Öppna för oss, ty vi skola bära ut till gravplatsen i Kidrons dal två av drottning Alexandras slavinnor.»

Och det var en sedvänja att först efter nattens inbrott bära ut till gravplatserna tjänare och slavar; därför förundrade sig icke vaktaren utan öppnade för dem och lät dem gå ut.

Och de kommo till Bethabara och satte där ned kistorna och lyfte av de kläden, som voro lagda över dem. Och Alexandra och Aristobulos stego ur, och drottningen sade till Aisopos: »Skynda dig att hämta hit hästarna!»

Och hon log av glädje och sade: »Snart äro vi fjärran från Herodes' borg!»

Men i samma stund sade Aristobulos, bleknande: »Vilka äro dessa, som komma där?»

Ty fram ur olivelunden redo tjugu ryttare. Och främst red Simeon, och han hälsade och sade: »Konung

Herodes har befallt mig att ledsaga dig på din hemfärd, o drottning, ty han fruktade att det annars skulle kunna hända dig något ont på din lustfärd.»

Och så måste de sitta upp på de hästar, som Aisopos gått att hämta, och rida tillbaka till Jerusalem.

XVIII.

Någon tid därefter var det lövhyddohögtiden.

Och Aristobulos påtog sig den vita livklädnaden och band om sig gördeln, som var stickad i scharlakan och purpur och blått. Och däröver tog han den rocken, som kallades Meeir, vilken var blå såsom himmelen är blå och hade en frans av gyllene klockor och röda granatäpplen. Och prästerna hjälpte honom med att binda fast den gyllene bröstplåten, som var prydd med tolv ädla stenar, och fäste på hans skuldror de båda skinande sardonystenarna. Och kring hans huvud lindades en duk och däruppå sattes den gyllene kronan, som hade tre ringar, och vid densamma var fäst en gyllene plåt, som hängde ned i hans panna och å vilken Guds, den Heliges, namn var skrivet.

Och Aristobulos gick till brännoffersaltaret, och offerdjuren leddes fram till honom och han sänkte

kniven i deras strupar. Men under det offret förbrann å altaret, lyfte han sina händer mot höjden och bad Jahveh välsigna folket.

Och hans anlete var skönt såsom dagen, och hans hjärta var ungt och oskyldigt och fullt av en bävande, undrande vördnad inför den Gud, som uppfyller himlarna och jorden och dock lyss till människobarnens böner.

Och allt folket, som var församlat, såg honom stå där klädd i härlighet och själv skön såsom en dag och med ögonen lysande, likasom fyllda av ett inre ljus. Då steg där ett sorl ibland dem, såsom när havet sorlar för morgonvinden. Och somliga ropade: »Se, huru skön är han icke!» Och andra sade: »I sanning, det märkes att han har konungar till ättfäder.» Och andra: »Han är lik den ängeln, som kom till Manoah och som sade: 'Vi spörjer du efter mitt namn? Underbar — så är mitt namn'.» Och åter andra begynte gråta och säga: »Huru lyckligt var icke vårt folk, då våra konungar voro av makkabéernas ädla ätt!»

Och Herodes hörde allt detta, där han satt.

Och nu förhöll det sig så med Herodes, att lika mycket som han älskade att höra sitt eget pris, lika mycket hatade han att höra andra prisas. Och i denna stund tänkte han i sitt hjärta: Denne måste dö!

Och detta hade han väl tänkt redan då Aristobulos

och hans moder sökt att fly undan till Egypti land. Men i denna stund, då han hörde folkets jubel och kände avunden stinga sitt hjärta likt en tagg, sade han till sig själv: Denne måste nu snarligen dö.

Dock ville han låta dräpa honom på ett sådant sätt att det skulle tros att han av våda dött. Och på det att ingen skulle fatta misstankar mot honom, begynte han visa Aristobulos och hans moder mera vänskap än han någonsin gjort efter den dag då de sökt att fly undan ifrån honom. Och han sade till Alexandra: »Om du så vill, begiv dig nu strax till ditt hus i Jeriko. Ty där är ljuvligt i Jerikos lustgårdar, och allra mest nu när höstvindarna börja blåsa svala här uppe i Jerusalem.»

Ty staden Jeriko ligger djupt nere bland de dälдер, som äro omkring Jordan, och där är varmare än i Jerusalem, som ligger å högslätten.

Och Alexandra gladdde sig över att hon åter tilläts att begiva sig till sitt hus, och icke minst gladdes hon över vad Herodes lovade, nämligen att hon skulle vara fri från sin livvakt. Och hon begav sig till Jeriko med sina tjänare och sina tjänarinnor, och hennes son Aristobulos följde henne.

Men innan de begåvo sig bort, sade Herodes till Alexandra: »Jag vill gärna komma och gästa dig en dag tillsammans med mina vänner.»

Därför tillredde nu Alexandra ett gästabad. Och Herodes och Mariamne kommo till henne och med dem några av Herodes' vänner.

Och de åto och drucko och voro glada. Och Herodes talade mycket med Aristobulos och log och skämtade med honom och betedde sig på det vänligaste emot honom.

Men när dagen begynte svalkas, gick Herodes med Aristobulos och med sina vänner ut i lustgården, medan kvinnorna gingo upp på husets tak. Där sutto Alexandra och Mariamne och deras tärnor och sågo hur Jordanfloden glimmade i fjärran och huru Moabs blåa berg begynte färgas röda av den sjunkande solen.

Men ute på torget satt Aizel och spelade på sin cittra. Ty han visste, att Mariamne var hos sin moder och att hon skulle höra hans spel och hans sång. Denna dag var dock Aizels hjärta svårmodigt, och detta var den sång han sjöng:

Där gled en vind ut ur den skumma skog;
ur dunkla klyftan ljud schakalens skri;
en darrning smyger genom palmens blad,
och sorgset susa terebintens löv.

En darrning smyger genom palmens blad;
en ångestskälvning inför nattens vind,
en bävan inför dunkla skuggors här,
som krypa fram utur den skumma skog.

Och Herodes och Aristobulos gingo omkring i lustgården. Och Herodes log alltjämt och skämtade. Men Aristobulos hade blivit tyst och förströdd, ty han lyddes till cittrans toner och till sången, som ljud därborta:

En ångestskälvning inför nattens vind —
Vad söka skuggorna, som glida fram?
Vad dölja skuggorna, som breda sig
och hölja jorden i sin mörka famn?

Så kommo de nu till den fiskdamm, som var där i lustgården. Och Herodes' vänner hade redan förut hunnit dit och hade lagt sina kläder på dammens brädd och hade gått i för att bada. Ty det var ännu mycket varmt och luften var tung.

Och månen hade gått upp på fästet och lyste över dammens vatten och över de träd, som stodo där omkring.

Då sade Herodes till Aristobulos: »Skall icke också du gå i och bada?»

Och Aristobulos lydde honom och lade av sig sina kläder. Men som han skulle stiga ned i vattnet, hejdade han sig för att lyssna till sången:

Vad söka skuggorna, som glida fram?
Vi skälver palmen som i ordlös sorg?
Vi bävar hjärtat i osägligt ve
inför den mörka nattens stumma skräck?

Och där kom en beklämning över ynglingen, och han stod där tvekande å dammens brädd.

Och de som badade i dammen och de som stodo däromkring, sågo på ynglingen, där han stod naken i månljuset, och det tycktes dem att han var lik en av de gudar, som hellenerna pläga ställa på sina torg och i sina tempel.

Men när Herodes såg honom tveka, ropade han otåligt: »Är du rädd för vattnet, gosse?»

Och Simeon och Sameas ropade från dammen:

»Kom hit ned! Det är ljuvligt att få svalka efter dagens hetta.»

Och Aristobulos sprang i.

Då kommo Simeon och Sameas fram till honom och summo en på var sin sida om honom.

Men en terebint, som växte invid dammen och lutade sig ut över densamma, skuggade över en del av vattnet, så att månens ljus icke nådde dit. Och då nu Aristobulos sam in i terebintens skugga, grepo Simeon och Sameas honom om halsen och tryckte ned hans huvud under vattnet.

Alltjämt ljud sången därborta. Och cittrans klang flög darrande ut i natten:

Hur sorgset susa terebintens löv!
Vi skälver hjärtat av osägligt ve?
Vad rymmer mörkret av osäglig skräck?
Ur dunklet ljuder dovt schakalens skri.

Men när Simeon och Sameas efter en stund märkte, att ynglingen ej längre kämpade emot utan att han blivit stilla och orörlig, släppte de honom. Och han sjönk till botten av dammen.

Då begynte Simeon och Sameas ropa: »Var är Aristobulos? Nyss sågo vi honom simma här, men nu se vi honom icke mer.»

Och några doko ned till dammens botten. Och där funno de Aristobulos och togo upp honom och lade honom på stranden.

Och de sågo, att han var död.

Då bröto de ut i klagorop. Och allra mest klagade Herodes.

Och några av dem lyfte upp honom på sina axlar, och de bredde över honom hans kläder och buro honom så till palatset.

Men kvinnorna, som sutto på taket, sade till varandra: »Vad är detta för rop, som höras bortifrån dammen?»

Och Mariamne och Alexandra grepos båda av förfäran och skyndade nedför trappan och ut i trädgården.

Där kommo nu männen emot dem, bärande Aristobulos på sina axlar. Och från hans huvud hade manteln glidit undan, och hans anlete lyste vitt och stilla i månens sken.

Då bröt där ett skri över Alexandras läppar. Och hon ropade: »Vad haven I gjort med honom?»

Herodes kom hastigt fram och sade: »Han sjönk i vattnet — vi veta icke hur det tillgick.»

Då fäste Alexandra sin blick på honom. Och hon såg att han ljög, och att det var han, som var mördaren.

Men hon vågade icke säga det.

Och medan hon klagande kastade sig över sin sons döda kropp, tycktes henne detta vara det bittraste av allt: att hon icke fick ropa ut att han var mördad och kräva hämnd över mördaren.

Men Mariamne grät heta, sorgsna tårar.

Och hon visste icke själv vilket som var henne tyngst och bittrast: att hon mist sin broder, vilken alltifrån deras spädaste år varit henne mycket kär, eller att hon måste tro att hennes make var hans mördare. Ty också hon hade av Herodes' blick och röst förstått, att det var han som låtit dräpa Aristobulos.

XIX.

Men utanför Phraaspa väntade Antonius med otålighet på belägringsmaskinerna för att kunna intaga staden, vilken var väl befäst med starka murar och torn.

Så hände det en dag, att imperatorn själv red ut

med några kohorter, som skulle anskaffa föda åt hären. Då mötte de en man, vilken kom skyndande fram ur skogen. Hans ena arm var förbunden, och han var klädd i trasor; dock hade han på huvudet en romersk hjälm. Han ropade till Antonius: »Jag hälsar dig, o imperator!» Och därpå brast han i gråt.

Nu igenkände Antonius honom: att han var en centurion i Statianii här. Och bestört sporde han: »Vad har hänt, o Publius?»

Då berättade mannen, att Statianii avdelning i ett pass blivit omringad av en medisk här — ty konungen av Medien var i förbund med konungen av Parthien — och att många blivit dödade och många tillfångatagna och bland dem konungen av Pontos. Och Publius, som blivit sårad, hade gömt sig i en klipphåla och hade därifrån sett, huru mederna satte eld på de stora belägringsmaskinerna. Men sedan alla begivit sig bort därifrån, hade han smugit sig ut ur hålan och sedan under mödor och faror letat sig väg till Antonius för att förtälja för honom om denna olycka.

Då Antonius och hans folk kommit tillbaka till lägret, blev där snart för alla kunnigt vad som hänt. Och konung Artavasdas av Armenien, som förut på det ivrigaste rått Antonius till detta fälttåg, bröt följande morgon före dag gryningen upp med sin här och tågade i hast och i hemlighet därifrån.

När de romerska legionerna märkte detta: att armenierna lömskt övergivit dem, grepos de av förbittring över deras trolöshet. Men från den dagen sänkte där sig ock en icke ringa modlöshet över hären.

Dock ville Antonius ingalunda uppgiva belägringen. Han hoppades, att staden genom hunger skulle tvingas att giva sig. Och han befalldes sina krigare att fälla träd i en närbelägen skog och lät dem timra upp nya belägringsmaskiner.

Likväl ledde romarna icke litet förfång genom de parthiska ryttarskaror, vilka svärmade omkring dem — liksom getingar vilka kringsvärma en lantman och störa honom i hans arbete ute på fältet. Och dessa ryttarskaror stredo på det sättet, att de, när de mötte motstånd, hastigt flydde undan, men ännu under flykten vände sig om på hästryggen och avsköto dödande pilar. Och sålunda hände det ofta, att om än romarna tycktes segra i striderna, så föllo där långt flera bland dem än bland fienderna.

Nu fanns där bland partherna en man vid namn Monaises, en av de rikaste och förnämsta männen ibland dem, vilken en gång kommit i ovänskap med konung Orodes och då begivit sig till Antonius. Sedan hade han likväl återvänt och försonat sig med konung Phraates.

Till denne Monaises sade nu en dag konung Phraates:

»Snart är vintern här, och då skola icke de romerska soldaterna längre kunna ligga i fältläger; helt visst måste då Antonius draga bort härifrån.»

Härtill svarade Monaises: »De romerska soldaterna äro vana att uthärda mycket, men du vet, o konung, att ditt eget folk aldrig vill strida om vintern, utan de säga, att detta är emot deras bruk. Därför skola de ryttarskaror, som nu svärma omkring romarnas läger och oroa dem, snart begiva sig hem och lämna fienderna att med mera kraft anfälla din stad. Det tyckes mig sålunda, o konung, att när du hoppas på vintern, så är du lik Cassius, när han förlitade sig på lejonen i Megara. Och om du icke hört, huru därmed förhöll sig, så vill jag berätta dig det: en gång då Cassius — densamme som sedan mördade Cæsar — befann sig i staden Megara i Thessalien, blev han där belägrad av fiender. Och i staden funnos då en hop lejon, vilka Julius Cæsar låtit hämta från Asien och vilka skulle föras vidare till Rom för att där strida å arenan. När nu fienderna redan begynt med sina maskiner stöta håll i Megaras murar och voro redo att storma in, befallde Cassius: 'Släppen lejonerna lösa emot dem!' Och burarna fördes intill muren och öppnades där. Men lejonerna rusade icke, såsom Cassius tänkt, emot de inträngande fienderna, utan de vände sig i stället emot Megaras invånare, dem de anföllo och med raseri sön-

dersleto. Och mig tyckes det nu sannolikt, att på samma sätt skall vintern visa sig snarare såsom din fiende än såsom romarnas.»

Då nu Phraates hörde detta Monaises' svar och betänkte, att där redan uppstått brist på livsmedel i staden, sade han till honom: »Vad råder du mig då att göra?»

Monaises svarade: »Detsamma som Surenas gjorde med Crassus, då han med förespeglingar om stillestånd uppeggade dennes trupper emot fältherren. Ty ehuru Antonius plägar hålla sträng ordning i sin här och mer än en gång, när han varit missnöjd med legionernas uppförande, bestraffat dem genom att under en lång tid låta giva dem råg i stället för vete till föda, så är det dock sannolikt, att hans trupper äro misslynta över att ännu, då frosten ligger vit om morgnarna, nödgas vara ute i fält. Om du därför låter säga dem, att du önskar sluta fred, skola de därav så mycket mer uppvändas i sin iver att få draga härifrån, och törhända skola de tvinga Antonius därtill.»

Och Phraates lydde Monaises' råd.

Sålunda, när avdelningar av den romerska hären voro ute för att skaffa föda och mötte parthiska ryttare, blevo de ej av dessa anfallna, utan partherna gåvo redan på avstånd genom tecken tillkänna, att de kommo i fredlig avsikt. Och när de hunnit närmare, begynte

de säga: »Vi hava tröttnat på detta krig, vi och vår konung. Och konung Phraates skulle gärna vilja sluta fred, om eder fältherre vore villig därtill.»

När romarna hörde detta, gladdes de. Ty det var nu någon tid efter höstdagjämningen och vädret var redan kallt uppe i dessa bergstrakter, och de hade redan begynt knota över att nödgas ligga ute å marken.

Och då den ena skaran efter den andra kom tillbaka till lägret med det budskapet, att partherna gärna ville sluta fred, uppstod där ett rop bland legionerna, i det de bådo Antonius, att han måtte sluta förlikning och låta dem draga i vinterkvarter.

Och Antonius, som befarade att ej före den strängaste vinterns inbrott kunna erövra staden, beslöt sig till sist för att sända underhandlare till konung Phraates.

Å sin gyllene tron satt partherkonungen, omgiven av sina förnämsta män. I sin hand höll han ett spjut, och spotskt och högdraget besvarade han de romerska sändebudens hälsning, då de inträdde i salen.

Ty därav att romarna inledde underhandling, förstod han, att också de voro bekymrade för sitt läge. Och därav hade hans övermod åter tillvuxit.

Domitius Ahenobarbus var den som anförde de romerska sändemännen, och han talade och sade:

»Antonius låter hälsa dig: om du överlämnar till honom de örnar och fälttecken, som togos från Crassus,

och de fångar av hans här, som ännu finnas ibland eder, så vill han lämna dig i fred och draga härifrån.»

Medan Ahenobarbus ännu talade, slungade Phraates plötsligt sitt spjut emot väggen, tätt över romarens huvud. Men denne fortsatte lugnt att tala och röjde ingen förfäran.

Åter grep Phraates ett spjut av dem som hans spjutbärare hade i sitt koger, och åter slungade han det över romarnas huvud, så att det snuddade vid deras hår.

Men ingen av dem rörde sig eller visade någon förskräckelse.

Och det harmade Phraates, att han sålunda mot sin vilja visat, huru modiga dessa voro.

Men när han nu tog till orda för att besvara Antonii budskap, sade han: »Sägen till Antonius detta: 'Ingalunda giver jag eder, I romare, tillbaka, vad jag erövrat från eder. Men detta lovar jag dig: om du bryter upp och drager härifrån, så vill jag lämna dig och din här oantastad.'»

Med denna hälsning vände de romerska sändemännen tillbaka. Och Antonius insåg, att han var nödgad att taga dessa villkor, eftersom snö redan begynt falla och legionerna blevo alltmera knotande.

Dock litade han icke på barbarernas löften, utan när han nu bröt upp för att tåga hemåt, vaktade han

sig väl för att begiva sig ut på slätterna, där partherna med sina snabba hästar hade stor fördel över det romerska fotfolket.

Då kommo parther och sade: »Varför tågen I här, o romare, på eländiga stigar, över berg och genom klyftor? Kommen med oss, så skola vi visa eder goda vägar å slät mark och där det finnes fullt upp av källor!»

Men Antonius ihågkom, huru det gått med Crassus och hans här och lät icke bedraga sig av deras tal.

Då nu partherna märkte, att de icke kunde få ut romarna å slätterna, ville de dock ingalunda lämna dem oantastade. Utan de följde i hemlighet efter dem med en ansenlig styrka. Och en dag, då romarna tågade genom en trång dal, fingo de plötsligt höra gälla stridsrop och sågo höjderna runtomkring besatta av fiender, vilka höjde sina bågar och avsköto sina vassa järnpilar emot dem.

Då ropade Antonius med dånande stämma ett enda ord: »Sköldpaddstak!»

I samma ögonblick böjde var och en av romarna sitt vänstra knä mot jorden och lyfte skölden över sitt huvud. Och legionerna voro så ordnade att de, som buro långsköldar stodo ytterst, men de, som buro runda sköldar innerst i fyrkanten; nu stöddes långsköldarnas ena kant mot jorden, och sålunda blev där

över hela hären liksom ett enda tak av till varandra slutna sköldar, vilket å alla sidor nådde, sluttande, ned till marken, så att hären var lika så väl skyddad som en sköldpadda av sitt skal. Därför var det som denna härordning av romarna benämndes sköldpaddstak. Och så fast var ett sådant tak, så starka de armar, som uppbyro det, att man mer än en gång provat på med att låta hästar och vagn köra däröver.

Men barbarerna kunde icke förstå detta: att många tusende män skulle kunna i samma ögonblick handla på samma sätt, liksom behärskade av en enda vilja; därför när de sågo romarna så plötsligt störta till jorden med sköldarna lyfta över sig, trodde de, att hela hären blivit överväldigad av förskräckelse och förtvivlan. Och skriande av segerfröjd, gjorde de nu, vad de annars aldrig plägade göra: de sprungo nämligen av sina hästar och skyndade ned i dalen för att med svärd och dolkar förgöra dessa, som nu av sköldarna voro skyddade för deras pilar.

Men då barbarerna voro helt nära dem, ljöd ett nytt kommandorop av Antonius. Och romarna sprungo upp och höjde sina svärd, fulla av vild glädje att äntligen en gång komma i ärlig strid med de lömska fienderna. Och nu røjde det sig, vad skillnad det var emellan de med hjälmar och harnesk och benskenor rustade och väl övade romarna och de oskyddade, oregelbundet

stridande barbarerna. Ty många barbarer blevo nu nedgjorda, och de övriga flydde med hast tillbaka till sina hästar.

Av denna framgång kände sig nu romarna icke litet uppmuntrade. Dock var deras återtåg alltjämt uppfyllt av vedermödor, ty de ledo mycket av hunger och törst och köld och sjukdomar.

Men Antonius delade alla deras svårigheter och faror och åt av samma mat som de, vilken mest bestod av rötter och av djur, sådana som annars icke pläga ätas, vilka de fångade uppe i bergen. Och han skämtade och talade vänligt och glatt med sitt folk för att hålla deras mod uppe.

»Nu är Antonius en annan man än när han i Alexandria eller Rom lever i gästabud och allsköns veklighet,» sade Sossius till Publius Canidius.

»Han är så», svarade Canidius. »I nödens stund är han stor, men i medgångens dagar slumrar hans vilja.»

När nu Antonius återkommit till Romerska Asien, lät han hären lägga sig i vinterkvarter i dess städer. Men själv begav han sig till Laodicea på den syriska kusten, där han steg å skepp och seglade till Alexandria.

Någon tid därefter hände det en dag, att konung Polemon av Pontos trädde in till Antonius. Då vart denne förundrad, eftersom han visste, att konung Polemon blivit tillfångatagen av mederna. Och han sporde: »Hur har du blivit fri från fångenskapen?»

Då berättade konung Polemon, att konungen av Medien kommit i tvist med konungen av Parthien angående bytet som tagits i romarnas läger, sedan de dragit bort. Och konungen av Medien hade blivit vred, därför att han menade sig hava fått för litet och sände därför sin fånge, konung Polemon, till Antonius med detta budskap: »Om du i vår åter drager mot Parthien, så vill jag vara din bundsförvant. Nu är det ock ett gott tillfälle att angripa konung Phraates, ty en av hans söner har gjort uppror emot honom.»

Då gladdes sig Antonius och sände det svaret till konungen av Medien, att han gärna ville gå i förbund med honom. Och när våren komme, ville han åter med sin här draga emot konung Phraates.

Kort därefter kom Aizel, syriern, till drottning Kleopatra med ett brev ifrån Alexandra. Och däri berättade denna om huru hennes son var död, och att Herodes var hans mördare.

Då greps Kleopatra av harm och sorg, ty hon hade haft mycken ömhet också för pilten Aristobulos. Och

hon sade till Antonius: »Nu måste du dock straffa denne Herodes!»

Och även Antonius var vred, och han sade: »Jag vill kalla honom att möta mig i Syrien, då jag snart begiver mig på väg till Medien. Och han skall stå till svars inför mig, och jag skall icke låta honom vara onäpst.»

XX.

Nu hade det i Rom blivit för alla kunnigt, att Antonius äktat drottning Kleopatra. Och häröver harmades romarna icke litet. Och detta ej endast därför att han härmed skymfade Octavia och bröt emot romersk sed, utan också därför att det tycktes dem vara ett svek emot Rom, att dess prokonsul äktade ett främmande lands drottning. Ty skulle han icke hädanefter mera tänka på vad som vore för henne och hennes rike gagneligt än på vad som främjade republikens väl?

Allrämest förtröt dock detta Octavianus. Likväl kunde han icke anfälla Antonius med krig, eftersom han besvurit ett förbund med honom; ej heller vågade han företaga sig något sådant, ty ännu var Antonius mäktigare än han.

Som han nu en dag rådgjorde med sin syster Octavia om, vad som vore att göra, sade han till henne: »Om blott Antonius åter mötte dig och du finge tala med honom, så tror jag, att han skulle återvända till dig.»

Ty Octavianus menade, att hans syster var lika så skön som Kleopatra.

Octavia sade: »Icke kan jag resa till Alexandria till drottning Kleopatra!»

Octavianus sade: »Nej, men du kan begiva dig till Asien och där möta honom. Ty jag har hört, att han i år åter ämnar draga emot partherna.»

Octavia sade: »Måhända skall han, om jag kommer, ej vilja taga emot mig. Jag har hört förtäljas, att Kleopatra givit honom en trolldryck, så att han är nödgad att i allo göra, som hon vill.»

Octavianus svarade: »Jag vill säga dig, huru du skall göra. Då jag stred emot Sextus Pompejus, lånade jag av Antonius några av hans skepp, och av dessa gingo flera förlorade i drabbningen. Nu har han mer än en gång påmint mig om att gälda denna skuld genom att sända honom trupper. Därför ärnar jag nu låta värva två legioner åt honom. Om nu du för dessa med dig till honom, så skall han icke kunna vägra att se dig och tala med dig. Och då skall du säga honom, huru hela Rom både harmas och ler över att han gör

sig till Kleopatras slav. Ingen romare finnes för vilken det icke betyder mycket, vad som säges om honom på forum, och Antonius är ingalunda den som minst tänker därpå. Och om han hör, att de unga poeter, som där stå i portikerna, pläga för folket uppläsa spedikter om honom och den egyptiska drottningen, vilken förut varit Cæsars älskarinna, så tör det väl hända, att han besinnar sig.»

Octavia sade: »Skulle väl jag säga åt min make sådant, som så djupt måste sára honom?»

Hennes broder log.

»Det finnes ingen, min syster, som så väl som du förstår att på ett mildt och menlöst sätt säga sådant som sårar. Och därför menar sig ingen ha rätt att bliva kränkt, ty det är som om du icke alls förstode att dina ord kunde träffa och stinga.»

Så lydde nu Octavia sin broders råd och seglade med de båda legionerna över till Athen. Och hon hade även med en del kläder och utrustning åt trupperna, dem hon för sina egna medel inköpt.

*

Men Antonius hade i Rom vänner, som skrevo till honom om vad som där tilldrog sig. Och dessa berättade nu, vad Octavia företagit sig.

Då vart Antonius bestört och villrådig, och han

sade till Kleopatra: »Vid Hercules, jag vet icke, vad jag skall göra.»

Kleopatra svarade med skärpa i sin stämma: »Du har lovat mig, att du aldrig mer skulle se Octavia för dina ögon!»

Antonius svarade: »Men hon bringar mig trupper och utrustning, som hon själv bekostat. Och det tyckes mig i sanning ädelmodigt att göra detta, sedan jag likväl lämnat henne.»

»Förstår du då icke», utbröt Kleopatra föraktfullt, »att detta är blott en list för att hon må kunna träffa dig. Men gör som du vill! Jag har likväl sagt dig detta: jag vill icke veta av en man, som söker dela sig emellan två.»

Då skrev Antonius ett brev till Octavia, att hon måste vända tillbaka från Athen till Rom, ty han tillstodde henne icke att resa över till Asien.

XXI.

En dag kom där till Herodes ett brev ifrån Antonius. Och sålunda skrev denne:

»Antonius, Roms prokonsul, till Herodes, judarnas konung.

Det har blivit mig sagt, att du låtit döda Aristobulos, Alexandras son. Och det förundrar mig, att du velat begå ett så skändligt dåd emot en yngling av konungslig ätt. Och du skall icke mena, att, därför att jag förut visat dig huldhet, du skall tillåtas ostraffat göra något sådant. Vid vårdagjämningstiden må du möta mig i det syriska Laodicea; där skall jag döma dig till det straff, som du förtjänar för slik gärning.»

Då nu Herodes mottog detta brev, blev han högeligen förfärad. Ty han förstod, att Antonius var vred och att också Kleopatra hatade honom för vad han gjort, eftersom hon var vän till Alexandra och dennas barn.

Dock vågade Herodes icke undandraga sig att resa Antonius till mötes.

Men innan han begav sig iväg, gav han åt sin farbroder Joseph i uppdrag att förestå riket, medan han var borta.

Åt denne Joseph hade Herodes icke långt förut givit sin syster Salome till maka. Han var av en godsint natur men icke mycket klok, ej heller ägde han mycket kraft; och sålunda visste Herodes, att han ej skulle svika honom och själv söka tillägna sig makten.

Ännu ett uppdrag gav han nu åt Joseph, innan han begav sig iväg, men detta ett som icke fick yppas för någon.

Ty han sade: »Då jag nu begiver mig bort, så vet jag icke, om jag med livet kommer tillbaka. Men jag kan icke lida den tanken, att Mariamne, min maka, skulle tillhöra någon annan man, sedan jag blivit död. Därför, om det spörjes, att jag blivit dödad av Antonius, må du strax dräpa Mariamne. Och lova mig nu med en ed, att du uppfyller denna min vilja.»

Och Joseph lovade honom detta.

Och Herodes sade farväl åt sin maka och begav sig på väg till Laodicea.

*

Medan nu Joseph styrde riket, hände det icke sällan, att han begärde att få spörja Mariamne till råds i det ena eller andra ärendet. Ty Mariamne ägde mera förstånd än de flesta kvinnor, och Herodes talade ofta med henne om vad som hände i riket. Sålunda kunde hon underrätta Joseph om mycket av det, han behövde veta.

Och mer än en gång sade Joseph, när han vände åter från ett sådant samtal, till sin hustru Salome: »Du plägar säga, att Mariamne har ett högmodigt sinnelag, men nu, då jag ofta ser henne, märker jag väl, att hon snarare är god och välviljande mera än de flesta, om hon än äger den stolthet, som höves en konungs dotter.»

Då hatade Salome sin broders hustru ännu mera än

tillföre. Ty hon hade aldrig unnat Mariamne gott, och när hon nu märkte, att också hennes make satte drottningen högt, blev hennes avund än bittrare.

Så hände det en dag, att Mariamne och hennes moder sutto samman i en sal i konungaborgen. Och Alexandra var vid ett glättigt lynne, ty hon fröjdade sig över att Herodes var borta, och hon hoppades i hemlighet, att han aldrig mera skulle vända åter.

Då steg en kamererare in och mälde, att Joseph bad att få tala med drottningen.

Och Joseph trädde in och sporde Mariamne angående det ärende för vilket han kommit. Och därefter satt han ännu kvar och talade om varjehanda ting. Och han talade också om Herodes och sade: »Huru måste icke nu Herodes sörja över att vara så långt borta ifrån sin maka.»

Då log Alexandra ett spefullt löje och sade:

»Icke tror jag, att han mycket saknar henne. Ty detta är männens sätt: en man kan väl visa sin maka mycken kärlek, medan de äro samman, men då han är borta ifrån henne, tänker han föga på henne.»

Joseph sade: »Det tör väl hända, att det är så med andra män. Men Herodes är häri icke lik andra, ty han håller visserligen Mariamne lika så kär som sitt eget liv.»

Åter log Alexandra gäckande och sade: »Jag hör, o Joseph, att du tror på allt vad Herodes säger dig.»

Då vände sig Joseph till Mariamne och sade:

»Du, o Mariamne, du vet dock, att din make ofta tänker på dig och saknar dig, då han är borta ifrån dig.»

Men också Mariamne log och sade: »Skulle icke min moder i en sådan sak veta bättre än jag? Skulle hon icke bättre känna huru det förhåller sig med männen?»

Nu var Joseph en man av föga skarpsinnighet, och han förstod icke, att de skämtade och gäckades med honom, utan han var helt förundrad över detta: att dessa två icke visste och kände, vad annars hela Jerusalem visste: nämligen att konungen höll sin maka högeligen kär. Och han sade:

»Så vill jag då yppa något, som väl lär övertyga eder om att det är sant, vad jag sagt. Vetén, att Herodes har givit mig detta uppdrag: om Antonius låter döda honom, så skall också du dräpas, o Mariamne. Ty så högt älskar han dig, att han icke ens i döden vill vara skild ifrån dig.»

Men när Alexandra hörde dessa ord, sprang hon upp och ropade vred:

»Vad menar du, Joseph? Skulle väl detta visa, att han håller Mariamne kär? Jag menar, att det visar något annat, nämligen att han är en tyrann, som icke unnar åt henne något gott, när han själv nödgas lämna detta liv. Ve över honom! Har han då icke under sin

levnad gjutit nog blod? Vill han ännu efter döden mörda?»

Och sålunda rasade Alexandra ännu länge. Men Mariamne satt tyst. Dock kände hon liksom en tagg i sitt hjärta, när hon hörde, att hennes make givit en så grym befallning.

Och hon sade till sig själv: »Är då detta hans kärlek? Är han endast glad åt min fägring, endast stolt över att jag tillhör makkabéernas kungliga ätt? Icke kan han av hjärtat älska mig, då han vill taga mig ifrån mina barn, som behöva min vård.»

Ty Mariamne hade fött åt Herodes tvenne söner, vilka ännu voro helt späda, och dessa älskade hon av hela sin själ.

XXII.

Medan nu Antonius redde sig till att segla till Laodicea för att därifrån begiva sig emot partherna, sade drottning Kleopatra till honom:

»Gå icke emot partherna, jag ber dig. Ty jag är viss om att det bliver dig till olycka.»

Och detta sade hon, både därför att hon trodde att ödet ej tillstodde honom att besegra partherna och där-

för att hon fruktade att Octavia skulle resa honom till mötes i Asien, fastän han förbudit det.

Men Antonius sade: »Konungen av Medien väntar mig, och i Parthien är det uppror; ingalunda uppgiver jag detta företag.»

Då beslöt Kleopatra att följa honom ett stycke på färden, för att tillse att han icke mötte Octavia och låte sig vinnas av henne.

När de nu kommo seglande till Laodicea, var konung Herodes redan där. Och han sände till Antonius de kostbaraste skänker. Dock, när han sedan gjorde imperatorn ett besök, var denne kort och kärv i sitt väsen och sporde honom strax:

»Huru vågade du låta dräpa en yngling av så ädel ätt och därtill din egen frände? Och vet du icke att sådant räknas som nidingsdåd bland dem, som hava någon försyn för vad som är rätt och gott?»

Nu visste Herodes att det kommit ut ett rykte i Jerusalem att han låtit dräpa Aristobulos och att hela det judiska folket harmades och sörjde över detta. Därför dristade han sig icke till att säga: »Jag har icke gjort det.» Ty han fruktade att Antonius då skulle ännu mer vredgas. Utan han begynte urskulda sig och säga, att han av onda rådgivare blivit förledd därtill och att där försports oroligheter bland judarna, emedan många av dem velat hava Aristobulos till konung.

Och så väl och listigt lade han sina ord, att Antonius till sist något blickades i sitt sinne. Och han sade: »Kom igen om två dagar, så vill jag säga dig vad jag beslutat.»

Men Antonius rådgjorde med Kleopatra i detta ärendet. Och han sade:

»Det tyckes mig vara oklokt att nu taga Herodes' liv eller att döma honom ifrån hans rike. Ty vilketdera jag gör, kommer det att bliva strider och uppror bland judarna, eftersom de äro ett oroligt och hårdnackat släkte. Och jag måste då sända en här till Judæa eller själv tåga dit för att kväsa dem. Men detta vore mig olägligt, då jag nu har att draga emot partherna och icke heller vet vad ränker Octavianus spinner emot mig. Därför synes det mig bättre att straffa Herodes endast därmed att jag tager ifrån honom ett stycke av hans rike och giver det åt dig. Säg mig därför: vilken del av Judæa vill du helst äga?»

Kleopatra svarade:

»Helst vill jag hava den staden Jeriko och bygden däromkring. Ty jag har hört, att det skall vara en övermåttan härlig ängd, och att där växa träd, från vilka en helande balsam flyter.»

Och detta sade Kleopatra, därför att hon var förfaren i all Egyptens visdom och även i läkekonsten

och visste vilken kraft till att bota sjuka, som låg i denna balsam.

Så sade nu Antonius till Herodes, när denne kom för att höra sin dom:

»Änskönt du väl för vad du gjort skulle hava förtjänat döden, likväl vill jag förskona dig och icke låta dig lida annat straff än att mista en del av ditt land, nämligen staden Jeriko och bygden däromkring allt intill floden Jordan, vilken bygd skall givas åt drottning Kleopatra.»

Och Herodes var glad åt att icke behöva lida något svårare straff.

XXIII.

Men i Jerusalem spred sig likt en löpande eld ett rykte: Herodes har blivit fängslad av Antonius och har blivit torterad och dödad.

Då voro där många som fröjdades och många som sade: »Detta är Guds hämd för allt ont han gjort, och allrämest därför att han dödade Aristobulos.»

Och ryktet kom också till konungaborgen.

Då sade Alexandra till Mariamne: »Låtom oss strax

fly till det romerska lägret utanför staden och där söka skydd, så att icke Joseph — om han skulle fördrista sig därtill — må kunna utföra den gudlösa gärning, som blivit honom anbefalld av Herodes.»

Medan de ännu talade om detta, kom där till Mariamne ett bud med brev från Herodes. Och han skrev däri: »Antonius har visat mig den största vänskap, och dagligen har jag varit hos honom på gästabud.»

Men så förhöll det sig icke, ehuru Herodes gärna ville att alla skulle tro detta.

När nu Herodes några dagar därefter kom tillbaka till Jerusalem, sökte hans syster Salome strax tillfälle att tala med honom allena. Och hon begynte säga: att hennes make Joseph ständigt varit hos Mariamne och att drottningen helt visst betett sig mot honom med den allra största ynnest, ty Joseph hade icke låtit av att sjunga hennes lov. Och hon lade till många menande ord, så att Herodes vart upptänd av vrede och svartsjuka.

Och han gick strax till Mariamne och överhopade henne med hårda ord och anklagade henne för att hava varit honom otrogen.

När Mariamne hörde detta, reste hon sig i harm och sade:

»Icke är jag den, som försvarar mig inför slika förebråelser.»

Och så lugn och stolt stod hon där inför honom, att han blygdes för sina misstankar och brast i gråt och sade:

»Du må icke harmas på mig, o Mariamne, ty om jag fruktar för att du skall förgäta mig och svika mig, så är det endast därför att jag så högt älskar dig. Och därför blir jag liksom från mina sinnen vid blotta tanken på att mista dig.»

Och han började bedyra, att hans kärlek till henne var så stor, som ännu aldrig någon mans kärlek varit. Och han bad henne och sade: »Säg mig blott detta: att du tror på min kärlek till dig!»

Då sade Mariamne: »Icke tyckes det mig, att du visade stor kärlek till mig den gången då du befallde Joseph att han skulle taga mitt liv, ifall du miste ditt.»

Då sprang Herodes upp, och hans ögon flammade, och han ropade i ursinne:

»Nu hör jag dock av din egen mun, att det var sant, det som jag anklagade dig för! Ty aldrig skulle Joseph hava yppat detta för dig, om du icke givit honom din gunst!»

Och han rasade emot henne i ord av otämd vrede.

Men då hon alltjämt stod där hög och stolt och såg på honom med kyligt lugn och icke ens gitte försvara sig, vart han åter osäker och visste icke vad han skulle tro.

Och han gick ut ifrån henne, sliten mellan sin vrede och sin kärlek.

Men detta gjorde han strax: han befalldes att Joseph skulle dödas.

Och Salome gitte icke med ett enda ord bedja sin broder för den mans liv, som var hennes make.

XXIV.

Men Antonius och Kleopatra och deras här drogo fram genom det syriska landet. Och Kleopatra bars av ethiopiska slavar i sin guldsirade hängbår, och omkring densamma tågade hennes livvakt — fyrahundra galater av jättelik växt och alla bärande hennes namn inristat å sina sköldar.

Och varje afton, då hären rastade och lägereldarna tändes, uppslogs drottningens tält av skimrande, indiskt silke. Och detta var avdelat genom ett förhänge, och i den inre delen sattes drottningens säng av elfeben med purpurhyenden och överspänt av tunna slöjor för att inga stingande insekter måtte nå henne. Men i det yttre av tältet ställdes ett bord med onyxskiva och silverfötter, betäckt av gyllene fat och käril.

Nu kom där en dag en budbärare ifrån Octavia,

som hade med sig ett brev, i vilket hon skrivit: »Säg mig allenast detta: vart skall jag sända de trupper jag fört med mig åt dig och de kläder till utrustning och de penningar jag tagit med till dig?»

Och Antonius sände svar och nämnde den stad i Kappadokien dit de skulle sändas.

Men efter detta fruktade Kleopatra ännu mera, att Octavia dock skulle följa med sina legioner på deras tåg.

När nu en afton Antonius trädde in i drottningens tält för att tillsammans med henne intaga sin aftonmåltid, fann han henne blek och nedslagen med tårar i sina ögon. Då sporde han vad som fattades henne. Men hon smålog sorgset, torkade sina tårar och sade: »Spörj icke därom och tänk icke därpå — — — Låt oss äta och dricka!»

Dock rörde hon själv knappast vid maten och förde ingen gång bågaren till sina läppar. När nästa afton kom, tedde hon sig ånyo på samma sätt. Och icke heller nu ville hon svara på Antonii frågor om vad som tyngde henne.

Men följande afton, medan hären höll på att slå läger, gick Alexas av Laodicea, vilken var en av drottningens kamrerare, till Antonii tält, där denne just badat och salvat sig och stod färdig att gå till drottningen. Och Alexas sade till honom:

»Säg, imperator, sköter du alls intet om att den kvinna, som håller dig kär, dör av sorg?»

Då såg Antonius bestört på honom och sporde: »Vad menar du, Alexas?»

Alexas svarade:

»Har du icke märkt, att Kleopatra tynar bort? Har du icke sett att hon gråter? Har du icke varnat, att hon för sorg och grämelses skull intet förtär, så att hon snart liknar en skugga ifrån Hades?»

»Men så säg mig då varför hon sörjer?» utbröt Antonius. »Ty själv vill hon icke säga mig det.»

»Varöver sörjer hon? Det spör du, imperator, och dock vet du, att hon har onda farhågor beträffande denna härfärd. Hon fruktar att aldrig se dig återvända från parthernas land. Ty du vet vad hon tror: att detta år skall bliva dig ett olycksår, ifall du drager ut till strid. Och om hon redan nu så mycket lider av denna tanke, huru skall det då icke bliva, när hon snart måste skiljas från dig? Ty då vi nalkas de bergiga trakterna, där vägarna äro svåra och fienderna icke långt borta, kan hon ju icke följa dig längre. Och för visso skall hon då dö av sorg.»

När Antonius hörde Alexas tala sålunda, vart han på det högsta upprörd. Och han skyndade till Kleopatras tält och trädde in till henne och sade: »Säg mig, sörjer du över att du skall skiljas ifrån mig?»

Hon såg på honom och log så stilla och tungsint som månen över höstliga lunder.

»Varöver skulle jag sörja om icke över detta? Varpå skulle jag tänka om icke på den bittra stund som nalkas?»

Då drog han henne in i sin famn och sade: »Icke äro alla parther och deras skatter värda att du för deras skull gjuter tårar! Medernas konung må vänta, och parthernas rike må vara försvagat av uppror — jag vill dock följa de råd du givit mig, du min älskade, min drottning! Jag vill vända tillbaka med dig till ditt land och icke under detta år draga ut till strid.»

Och han tryckte henne intill sitt hjärta.

Gömmande sitt huvud vid hans bröst, log hon ett tyst och triumferande löje.

XXV.

Men när nästa gång det begynte lida emot vårdagjämningen och Antonius åter redde sig till att draga ut i krig, sade Kleopatra till honom:

»Om du vill vinna ära och byte, varför går du icke hellre emot Armenien än emot partherna? Det tyckes mig, att konungen av Armenien väl förtjänar straf-

fas, eftersom han svek dig och övergav dig då du låg utanför Phraaspa. Och var det icke han som också förrådde Crassus åt partherna? Och denne Artavasdas' skatter sägas vara lika så stora som konung Phraates', men hans härar äro icke så talrika. Och sedan du vunnit hans land, skall det bliva dig lättare att en annan gång besegra partherna.»

Och detta råd tycktes Antonius gott, och han beslöt att följa det.

Och Kleopatra sade: »Jag vill också nu följa dig ett stycke på väg. Och när jag skiljes ifrån dig, vill jag begiva mig till Jeriko, för att se det nya rike du där givit mig.»

Och hon gjorde så och kom till Jeriko, följd av sina tärnor och sina kamrerare och sin galatiska livvakt.

Och när Mariamne fick höra detta: att Kleopatra var i Jeriko, bad hon Herodes att få resa dit och hälsa sin vän. Och Herodes vågade icke neka henne detta, ty han fruktade för Kleopatras misshag, eftersom han visste att Antonius för det mesta gjorde så som drottningen ville.

Och Mariamne kom till Jeriko och till Kleopatra, och de fröjdade sig båda åt att ånyo möta varandra. Och de färdades omkring och sågo allt vad av skönt och underbart där fanns i nejden. Och Kleopatra gladdede sig högeligen över Jerikos lustgårdar och förund-

rade sig över nejdens fågling och yppighet, ty där växte palmer av alla slag och fikonsträd och granaträd.

Och när de kommo till lunden av balsamträd, till-sade Mariamne en av tjänarna att sticka en kniv i stammen på ett av träden. Då sipprade där ut en klar saft.

Och Mariamne sade: »Detta är den balsam, som är vida berömd och som botar mångahanda plågor och i synnerhet all värk i huvudet.»

Och Kleopatra sade: »Det är förunderligt att dessa träd finnas blott på denna plats och ingenstädes annars. I mitt rike Egypten finnas många kosteliga träd, men inga av denna art.»

Då sade Mariamne: »Det säges att detta samma slags träd växer också i Lyckliga Arabien och att drottningen av Saba var den som förde hit en planta därav. Ty bland de kostbara skänker hon bragte konung Salomo var också en kista, i vilken funnos icke få hålar; och när denna kista öppnades, tycktes där först icke vara annat än jord. Och drottningen sade: 'Förundra dig icke, o konung, över detta, och tro icke att detta är det minst värdefulla av vad jag bringar dig. Ty se, här ligger en planta, som jag på vägen väl har vårdat och givit vatten, och om du sätter denna planta i jorden på ett ställe där luften är varm, såsom den är i mitt rike, då

skall den snart växa upp, och du skall se vad underbar kraft den besitter. Ty ur dess bark flyter en olja, som äger makt att bota sår och sjukdomar. Och av detta enda träd skall du få andra träd, och jag säger dig, att långt efter det att allt det guld jag givit dig är borta och alla de silkestyger jag bringat dig äro förmultnade, skall där drypa balsam av dessa träd.'

Och häri talade hon sant. Av de skatter hon förde med sig och av alla de andra kostbarheter, som konung Salomo ägde, finnes intet kvar. Ty många konungar och furstar hava sedan den dagen härjat Guds heliga stad och dess tempel. Men ännu susa balsamträden här i lunden och giva sin läkedom åt dem, som lida av sår och sjukdom.»

Kleopatra sade: »Jag har hört sägas, att i nejden kring Jerusalem stundom faller snö om vintern; så var där väl alltför kallt för att träden där skulle kunna växa.»

Mariamne svarade: »Visserligen. Och jag tänker att konung Salomo reste hit tillsammans med drottningen för att plantera trädet, och att de följdes av alla konungens resenärer. Ty konung Salomo ägde fjortonhundra vagnar och tjugutvå tusen hästar och en skara ynglingar skönare och resligare än andra män, vilka voro klädda i tunikor av tyrisk purpur och hade långt hår svallande ned över skuldrorna. Och varje morgon

ströddes guldstoff över deras hår, och när solen föll därpå, glimmade det likt de ljusringar, som sägas stå omkring änglars huvuden.

Och varje morgon plägade konung Salomo åka till sin lustgård i Etham, följd av sina resenärer.

Och denna lustgård var vidsträckt och uppfylld av härliga träd och av de skönaste blomster och av sorlande vattukällor. Och där funnos också sällsamma örter, såsom den örten Baaris, vilken annars icke växer annat än bland bergen vid fästet Machairos bortom Jordan.»

Då sporde drottning Kleopatra: »Vad är detta för en ört?»

Mariamne sade: »Denna ört är sådan att där om kvällarna står ett blåblekt sken omkring den. Och den har den egenskapen att den böjer sig undan och liksom flyr bort ifrån den hand, som vill taga den. Ej heller är det rådligt för någon att bryta av örten Baaris, ty den som det gör, dör strax därefter. Men då denna ört har den kraften att den botar dem, som äro besatta av onda andar, har man likväl funnit på ett sätt att utan fara bemäktiga sig den, nämligen sålunda: en man går, följd av en hund, och gräver med en kniv omkring örtens rot, tills den har blott föga fäste; därpå tager han ett snöre och binder dess ena ända vid örten och dess andra vid hundens svans. Så går mannen där-

ifrån. Strax skyndar då hunden efter sin herre, och därvid ryckes örten upp. Då är det hunden, som blir träffad av förbannelsen och dör. Och sedan är det ingen fara för människor att röra vid örten och använda den.

Men omkring konung Salomos lustgård vid Etham var en hög mur med en port av koppar. Och när konungen kom ditut, öppnades porten, men konungen ensam gick ditin, och resenärerna blevo utanföre. Och Salomo gick i lustgården bland de susande träden, allena med sina tankar. Men jag tänker, att när drottningen av Saba var i Jerusalem, var hon där med konungen, och att de gingo tillsammans under trädens skugga, vid vattnens sorl, talande om underfulla och djupa ting.»

Drottning Kleopatra sade: »Konung Salomo var i sanning en man av mycken visdom. Jag har läst hans ord, som stå i edra heliga böcker — fulla av djup och sanning äro de — och jag har i staden Tyrus sett de brev, som där ännu förvaras och vilka han sände till konung Hiram. Men en dåre var kung Salomo däri att han tog sig sjuhundra hustrur och trehundra frillor. Och om det var på dessa han tänkte, när han sade: 'Väl har jag funnit en man bland tusen, men en kvinna har jag icke funnit i hela hopen' — då tyckes det mig att han häri rönt blott vad han var värd. Ty kiv och

litenhet i tankar blir det, där många äro samman och hava föga att syssla med.»

*

Och därefter kom drottning Kleopatra på besök till Jerusalem.

Och Herodes hade byggt till och prytt konungaborgen, så att den var långt härligare, än den varit sedan konung Salomos tid.

Och där höll han nu ett stort gästabud till Kleopatras ära.

Och Mariamne hade sagt till Herodes: »När Kleopatra håller gästabud, då är där alltid sång och strängspel. Och det har sagts mig, att på samma sätt brukas det i Athen och i Ephesos.»

Och Herodes hade svarat: »Jag vill icke, att detta gästabud skall i något avseende stå efter Kleopatras fester; sänd därför efter någon, som kan väl och konstfärdigt sjunga och spela.»

Då sände Mariamne efter Aizel, syriern, till att komma med sin cithra och sjunga inför dem.

När nu drottning Kleopatra kom till gästabudet, hade hon en den skönaste klädnad av purpurfärgat seriskt tyg, och kring hennes hals glimmade pärlor, och i hennes dunkla hår lyste ett diadem av de ädlaste stenar.

Och Mariamne såg på allt detta och fröjdade sig däröver, ty hon var ingalunda av de kvinnor, som ej kunna känna glädje inför en annan kvinnas skönhet. Men allrämest såg Mariamne på en ring, som drottningen bar å sin vänstra hand, ty å denna skimrade en smaragd av sällsam fägring. Och när Kleopatra såg, huru Mariamne betraktade denna glimmande gröna sten, sade hon: »Här har jag nyckeln till min frihet.»

Men när Mariamne sporde henne om vad hon menade med detta, ville hon icke svara.

Och bland dem, som voro inbjudna till gästabudet, var också Ananelos, vilken Herodes åter gjort till överstepräst, efter det att Aristobulos blivit dödad. Och till denne Ananelos ställde nu drottning Kleopatra en fråga och sade: »Säg mig, vilken av dem, som här äro, är mest kunnig i allt som angår edert folk och dess öden?»

Ananelos svarade: »Det är Azarjah.»

Då lät drottningen kalla till sig Azarjah och sporde honom om allehanda ting. Ty hon var alltid full av iver att lära och vinna kunskaper.

Och Azarjah förundrade sig över att drottningen så väl kände till judafolkets lagar och sedvänjor, och han sade:

»Väl vet jag, att du, o drottning, är kunnig i mångahanda tungomål mera än någon annan konung eller

drottning, som människor hava hört om. Och jag vet, att du även talar vårt språk. Men att läsa våra skrifter är dock svårt för en främling, och jag tänker, att du, o drottning, tagit kännedom om den tolkning av vårt folks heliga skrifter, som din ättefader Ptolemaios Philadelphos lät ombesörja?»

Och därill jakade drottningen.

Och med denna tolkning förhöll det sig sålunda: Konung Ptolemaios Philadelphos som hade en svag hälsa och därför icke kunde draga ut i krig, sysslade i stället mycket med att samla böcker, och häri biträdades han av Demetrios Phalaires, som vårdade hans boksamlingar. Denne Demetrios hade satt sig före att om möjligt samla alla böcker, som funnos i den bebodda världen. Och en gång sporde honom konungen: »Huru många gånger tio tusen bokrullar har du?» Och Demetrios svarade: »Jag har tjugu gånger tio tusen, men snart nog skall jag hava femtio gånger tio tusen.»

Men en gång sade Demetrios till konungen: »Det finnes en bok, som du borde hava i din samling, o konung, nämligen judafolkets heliga bok, vilken säges vara full av vishet och ingiven av gudomen själv. Men då denna bok är skriven på ett språk, som vi icke känna, och därtill med bokstäver, som äro olika våra, så tyckes det mig, att det vore lämpligt, om du, o ko-

nung, skreve till judarnas överstepräst och begärde hans bistånd till att få den översatt.»

Och detta förslag behagade konungen. Men när Aristetas, som var konungens vän och hövitsman vid hans livvakt, hörde därom, sade han: »Det tyckes mig, o konung, att du dock, innan du begär detta, borde göra en annan sak, nämligen befria de många judiska slavar, som finnas i ditt land. Ty du vet, att, när din fader ryckte med härsfakt in i judarnas land, blevo många fångar tagna, ja, varje soldat tog med sig en jude för att hava till slav. Och fastän jag icke är i någon frändskap med detta folk, har jag likväl ömkan med dem, emedan alla människor äro skapade av Gud och jag förstår, att det behagar Gud, när en människa visar godhet emot en annan. Därför beder jag dig, o konung, förbarma dig över dessa, som jag talar om.»

När konungen hörde detta, såg han vänligt på Aristetas, ty han höll denne kär, emedan han var en god man och ägde ett blygsamt väsen.

Och konungen sade med ett leende: »Huru många gånger tiotusen tror du, att de äro, dessa, som du vill att jag skall friköpa?»

Då sade Andreas, en annan hövitsman vid konungens livvakt som även var närvarande: »De äro tio gånger tio tusen och ännu några till.»

Konungen sade: »Menar du, Aristeas, att det skulle vara en ringa gåva att friköpa alla dessa?»

Men med Sosibios, som också var hövitsman vid livvakten, hade Aristeas redan tillförene talat om denna sak. Och Sosibios sade nu: »O konung, det skulle vara väl värdigt din storsinhet och din godhet att göra det. Och det tyckes mig, att du därmed skulle prisa den Gud, som givit dig en konungs makt och som alltid beskyddat dig. Ty också vi dyrka ju en Gud, som skapat hela världen, liksom judarna göra.»

Och vad de sålunda talade, behagade konungen, och han sade: »Må det då ske, det som Aristeas bett om.»

Och han lät utgå ett påbud, att var och en som hade en judisk slav, skulle komma till konungen och få tjugo drachmer för honom. Och sålunda blevo de fria, alla de judar i Egypten, som varit slavar. Och några drogo åter till sina fäders land, men många blevo kvar i Egypten.

Nu beslöt konungen att sända ett brev till judarnas överstepräst och att desslikes sända skänker till Jerusalems tempel. Och han lät göra många sköna kärl av guld och silver och därtill ett bord till skådebröden, som var av rent guld; och på detta var inristat en meander i vilken voro infattade ädla stenar, nämligen karbunklar och smaragder. Och nedanför denna

meander var graverat liksom ett nät, och i detta infattades bergkristaller och bärnstenar, vilkas sken smälte så skönt tillsammans, att de gävo en underbar glädje åt dem, som sågo därpå. Och bordets fötter vilade på jättestora karbunklar, och där benen voro fästa vid skivan, voro de formade såsom knoppar av lotusblomman.

Och konungen var så full av iver, att allt detta som gjordes till Jerusalems tempel, måtte göras på det allra konstfärdigaste och skönaste sätt, att han själv varje dag kom och åsåg arbetet därå. Ja, mer än en gång tillsade han sina kamrerare: »I dag vill jag icke se någon av dem, som komma och begära att få tala med mig, ty jag vill dröja här i verkstaden och se på arbetet.»

När nu allt var färdigt, sände konungen Aristeas och Andreas till Jerusalem med detta brev:

»Konung Ptolemaios till Eleazar, översteprästen, sänder hälsningar. Där finnas i mitt konungarike många judar. Och alltsedan jag kom till makten, har jag behandlat alla människor med mildhet, men i synnerhet dem, som äro dina landsmän, ty av dem har jag med mina egna medel friköpt mera än hundra tusen, som voro slavar. Och nu har jag beslutat att verkställa något, som skall vara till gagn både för dem och för alla judar, som bo i hela världen, nämligen att låta

göra en översättning av eder lag från det hebreiska språket till det grekiska och bevara den i min boksamling. Därför gör du väl, om du vill utvälja och sända till mig en skara erfarna män av rättrådigt sinnelag och kunniga i lagen, så att de äro i stånd att göra en noggrann översättning av den. Och jag sänder nu till dig Andreas och Aristeas, två av mina män, för vilka jag har mycken aktning, och med dem sänder jag gåvor till templet. Och om det är något mera, du önskar av mig, så låt mig veta det.»

Härtill svarade nu Eleazar med detta brev:

»Eleazar, översteprästen, till konung Ptolemaios, sänder hälsningar. Om du och din drottning Arsinoe och dina barn äro vid god hälsa, så skall det mycket fröjda oss. När jag fick ditt brev, läste jag upp det för det församlade folket, och de förstodo därav, vilken gudfruktig man du är. Och vi visade dem också de tjugu skålar av guld och de trettio av silver och de fem gyllene karen och bordet till skådebröden och de hundra talenter, som du sände till offren, vilka Andreas och Aristeas, dina högt ärade vänner, medförde; och i sanning, de äro män av ett rättskaffens sinne och av stor lärdom och väl värda din ynnest. Och vet, att för din skull och för att löna vad du gjort för våra landsmän, skola vi nu göra, vad vi aldrig gjort tillföre och uppfylla din begäran. Och vi hava offrat

för dig och för din syster Arsinoe och för dina barn och dina vänner, och hela folket har bedit för dig, att det måtte dig väl gå i alla dina förehavanden och att i ditt rike freden måtte bliva bibehållen, och att lagen måtte bliva väl översatt, såsom du önskar, och att den måtte bliva dig till gagn. Vi hava utvalt sex gamla män av varje stam och sända dig dem nu tillika med lagen. Och det tillkommer nu dig att, i enlighet med din gudsfruktan och din rättfärdighet, åter-sända till oss lagen, sedan den blivit översatt, och att återföra i säkerhet dem som nu överbringa den. Farväl!»

Och med de sjuttio två männen sände översteprästen också allehanda gåvor till konungen.

Och när de alla nått Alexandria, trädde Aristeas och Andreas inför konung Ptolemaios och lämnade honom översteprästens brev. Och konungen befallde, att de sjuttio två skulle strax föras in till honom. Och detta förundrade alla, som hörde det, ty annars plä-gade de, som kommo resande för att tala med konungen, få vänta till den femte dagen efter sin ankomst, och när sändebud kommo från främmande furstar, fingo de ej träda inför konungen förrän vid månadens slut.

Men när nu de sjuttio två trädde in, buro somliga av dem de gåvor, som översteprästen sände, och andra

buro de pergamentrullar, på vilka lagen var skriven med gyllene bokstäver. Och konungen begynte strax spörja om böckerna, och de avtogo då de höljen, i vilka bokrullarna voro förvarade, och visade dem för konungen. Och konungen förundrade sig över pergamentens finhet och över att de olika skinnen voro så väl sammanfogade, att man ej märkte hopfogningen. Och konungen tackade dem för att de kommit och tackade den Gud, vars verk lagen var. Och härpå svarade nu männen med att alla på en gång och liksom med en röst ropa och önska konungen lycka och välsignelse från gudomen.

Och när konungen hörde detta, fick han tårar i ögonen av glädje.

Och sedan han tillsagt Nikanor, en av sina män, att sörja för att främlingarna finge goda bostäder i den övre delen av staden och att allt ordnades för dem såsom de önskade och såsom de voro vana vid, inbjöd han dem alla att mot kvällen komma tillbaka till hans palats och där intaga aftonmåltiden.

Och sedan de nu kommit tillbaka till konungens palats, sattes aftonmåltiden fram för dem och de åto och drucko. Och därefter, när konungen tyckte, att en passande stund förflutit, begynte han ställa frågor till dem angående huru en konung bör förhålla sig till sina undersåtar för att väl styra dem. Och han ställde

en fråga till var och en av dem, och var och en gav ett svar. Och de svarade alla så väl, att ej blott konungen utan också filosofen Menedemos, som var hos konungen, förundrade sig däröver och sade, att det måtte vara Gud själv, som ingav dem svaren, ty så mycken styrka och skönhet var där i deras ord.

Och Aristeas uppskrev i en bok alla de frågor, som konungen gjorde, och alla de svar, som de sjuttio två gävo, och den boken vart förvarad i konungens boksamling.

Men efter tre dagar förde Demetrios Phalairesos de sjuttio två över den dammbyggnad, som kallas Heptastadion, därför att den är sju stadier lång, och som leder ut till ön Pharos. Och han förde dem över ön och till dess norra strand och visade dem ett hus, som låg vid havet och sade: »Här är den plats, där I kunnen i ro arbeta på eder översättning och utan att av någon störas.»

Och de sjuttio två gingo ned till havet och tvådde där sina händer och satte sig sedan ned att arbeta med all flit.

Och varje morgon gingo de sedan till konungen för att hälsa honom och sedan ut till ön och tvådde sina händer i havet och begynte därpå med all iver arbeta på att översätta lagen. Och vid nionde timmen bragtes till dem mat ifrån konungens bord.

Och när sjuttio två dagar gått till ända, hade de slutat sitt arbete. Då kallade Demetrios tillsammans alla de judar, som bodde i Alexandria och förde dem till ön Pharos, och för dem blev uppläst vad som skrivits. Och de sjuttio två sade till dem, att om där var någon, som ansåg att något var uteslutet eller tillagt, så skulle han säga det till dem, och de skulle pröva saken.

Och sedan vart det allt uppläst för konungen. Och denne förundrade sig över visheten i det han hörde och befallde, att dessa böcker skulle väl förvaras i biblioteket. Och han belönade med skänker dem, som hade gjort översättningen.

Och konungen sade till Demetrios: »Då nu detta är så vist och förträffligt, huru kommer det sig att inga av de historieskrivare och filosofer och poeter, som världen känner, hava talat därom?»

Då svarade Demetrios: »Törhända är det så att det hittills icke varit av gudomen tillstatt att uppenbara detta för världen. Ty jag har hört, att Theodektes, tragöden, ämnade i en av sina tragedier införa något härom, men att han då fick en sjukdom i sina ögon, så att han intet kunde se; då tänkte han: måhända har jag misshagat gudomen genom detta. Och han uppgav denna sin avsikt och bad till Gud om förlåtelse och blev åter frisk.»

Men de sjuttio två begåvo sig åter hem till Jerusalem och hade med sig lagen och gåvor ifrån konung Ptolemaios. —

Och sedan nu drottning Kleopatra och Azarijah hade talat om detta och om ännu många andra ting, sade Azarijah:

»Många äro i sanning de mäktiga konungar och drottningar och furstar, som kommit hit till vår stad, men innan du kom hit, o drottning, vet jag ingen märkligare än Alexander av Makedonien.»

Drottning Kleopatra sade: »Förtälj mig allt om hans besök hos eder, ty därom vill jag gärna höra.»

Då berättade Azarijah:

»Du må veta, o drottning, att vårt folk den tiden var perserna underdånigt. Och medan många andra konungar visat mycken grymhet emot vårt folk, voro perserkonungarna oss alltid gunstiga. Ty när den store Kyros erövrade Babylon, tillät han de fångar av vårt folk, som där voro, att draga till sina fäders land. Och Dareios höll Daniel, en av våra profeter, i stor ära, och konung Artaxerxes hade till drottning en kvinna av vårt folk vid namn Ester och lyssnade till de råd, som hennes fosterfader gav konungen.

Men när Alexander, makedoniern, hade vid Granikos besegrat konung Dareios Kodomanos och kom tågande genom det syriska landet, erövrade han först

Sidon och lade sig sedan utanför Tyrus. Och medan han belägrade denna stad, kom till honom en man vid namn Sanballat, vilken var den persiske konungens ståthållare i Samaria. Och denne hade med sig sjutusen väpnade män och trädde inför konungen och sade:

'O konung, jag ser väl, att dig kan ingen dödlig emotstå, ty åt dig hava gudarna givit herraväldet över världen; därför kommer jag nu till dig för att svärja dig trohet och tillbjuda dig dessa sjutusen män till förstärkning av din här.'

Och då detta behagade Alexander, begynte Sanballat säga till honom: 'Vet, o konung, att jag har en dotter, vars make är en broder till översteprästen i Jerusalem. Men denne min måg har blivit förbjuden att offra i sina fäders tempel, emedan han äktat en kvinna, som icke är av judisk stam. Nu är det min önskan att i landet Samaria och på det berget, som heter Garizim, uppbygga ett tempel och göra denne min måg till dess överstepräst, så att vi icke längre må i något avseende stå tillbaka för dessa högmodiga judar. Och jag beder dig, o konung, tillstäd mig att bygga detta tempel.'

Och Alexander tillstodde detta.

Och konungen sporde nu ytterligare om detta judiska folk, och då han hörde, att de voro stridbara män och att deras land var fruktbart, sände han bud-

bärare till översteprästen i Jerusalem, som sade: 'Alexander, konungen, låter hälsa dig: Härefter skall du icke längre betala skatt till persernas konung, utan till mig, som besegrat honom. Och nu strax begär jag av dig, att du sänder mig trupper till att bistå mig vid belägringen av Tyrus. Och desslikes må du sända mig korn och olja och boskap och vin till att förpläga min här. Och du skall veta, att den, som av fri vilja sluter sig till mig, den skall icke behöva ångra sig.'

Då svarade översteprästen, vars namn var Jaddua: 'Sägen eder konung detta: Jag har svurit persernas konung trohet, och så länge Dareios Kodomanos är vid liv, skall jag icke sända mitt folk till att strida emot honom. Ty vi mena, att en ed är helig och att intet gott kommer av att bryta den.'

När nu Alexander fick detta svar från översteprästen, vart han vred och sade: 'Jag skall visa honom, vem han bör hålla sig till. Och därav skola alla förmärka, att den som mig trotsar, blir icke ostraffad.'

Likväl ville han icke lämna Tyrus förrän staden var intagen. Och sedan han vunnit Tyrus, kom han på sin väg till Gaza. Men när också Gaza var intaget, drog han upp emot Jerusalem med sin här.

Då nu Jaddua sporde detta: att makedoniern, vilken redan besegrat alla furstar och folk som han mött

på sin färd, kom tågande emot staden, greps han av ångest och förfäran. Och han sade till folket i Jerusalem: 'Låtom oss alla bedja till Gud, att han icke övergiver oss. Ty Han vet, att vi kommit i fara och nöd därför att vi ej velat bryta den ed, som vi svurit vid Hans namn.'

Och de bådo alla till Gud om hjälp.

När nu natten kom, hade Jaddua en syn. Ty han såg en ängel, som stod inför honom och sade: 'Frukta dig icke, utan gör så som jag säger dig, så skall dig och ditt folk intet ont vederfaras. Låt pryda staden såsom till fest med kransar och blommor, och låt öppna dess portar och bjud dess invånare att kläda sig i vita kläder. Men du själv skall påtaga dig den dräkt, som tillhör ditt ämbete, och likaså skola alla präster bära de dräkter, som tillhöra deras ämbete. Och därpå mån I alla gå ut att möta den makedoniske konungen. Och varen vid gott mod och rädens icke.'

När nu morgonen kom, förkunnade översteprästen för folket, vad som blivit honom sagt ifrån Herren. Och de gjorde efter hans ord. Och när han genom spejare fick höra att konungen nalkades med sin här, drog han ut tillika med alla prästerna och allt folket, så som ängelen sagt honom. Och de kommo till den platsen, som vi kalla Sapha; det betyder utsikt, och det är den platsen där den som nalkas Jerusalem, först

varsnar staden och templet. Och där mötte de Alexander, ridande i spetsen för sin här.

Då nu Alexander och hans här varsnade denna skara av män, utan vapen och klädda i vita kläder, och ibland dem prästerna och allra främst översteprästen i en klädnad, skimrande av purpur och guld och med en mitra på huvudet, så förundrade de sig högeligen. Men ännu mera förundrade sig hären, när de sågo vad Alexander, konungen, gjorde. Ty han red fram till översteprästen och steg av sin häst och bugade sig inför Jaddua.

Då kunde Parmenion, konungens fältherre, icke avhålla sig från att säga till honom:

'Du, o Alexander, är van vid att alla böja sig inför dig, både furstar och folk; huru kommer det sig då att du först hälsar denne främling?'

Då svarade Alexander: 'Det var icke inför honom jag böjde mitt huvud, utan inför den Gud, som han tjänar. Ty att denne är en mäktig Gud, det har jag erfarit.'

Och konungen berättade nu inför Parmenion och Jaddua och de syriska konungarna, som voro i hans följe, något sällsamt, som hänt honom. Ty han sade:

'Då jag var i Dios i Makedonien och overlade med mig själv angående detta företag, så hade jag en natt

en dröm: jag såg en man som stod inför mig och sade: »Tveka icke, o Alexander, utan begiv dig över havet, ty gudomen skall vara dig gunstig, och du skall utföra märkliga ting. Du skall besegra persernas konung och underlägga dig många land.» Och den mannen, som jag såg i nattens dröm och som talade sålunda till mig, bar en klädnad, som icke var lik något annat, som jag sett. Och mer än en gång under min färd har jag tänkt: Månne jag en dag skall möta en man i sådana kläder? Och se, nu möter mig denne judarnas överstepräst och har en dräkt, som är helt och hållet lik den jag såg i drömmen. Och själv är han också lik den mannen jag då såg. Därav sluter jag, att den Gud han tjänar, sände mig denna dröm, och att han är en vis och mäktig Gud. Ty i sanning, det har gått mig såsom han förutsade, och lyckan har i allo stått mig bi.»

Då förundrade de sig alla, när de hörde detta. Och konungen och de förnämsta av hans följeslagare begåvo sig in i Jerusalem, medan hären lägrade sig utanför staden.

Och Jaddua visade templet för konungen, och därvid tog han fram våra heliga böcker och sade: 'Nu, o konung, skall du se, att det av våra profeter är skrivet om dig. Ty mina ögon hava nu öppnats, så att jag förstår att det är om dig profeten Daniel talar. Och där står skrivet om en vädur med två horn, och detta

är redan så uttytt, att därmed menas det persisk-mediska riket. Och sedan talas där om en getabock, som hade ett skönt och starkt horn och som besegrade väduren. Och detta, menar jag, betyder det grekiska riket och hornet dess förste konung. Och yttermera liknas i Daniels bok detta samma grekiska välde vid en leopard, som flög fram över jorden med fyra vingar och hade fyra huvud och vann stor makt. Och med detta menas, tror jag, att det grekiska väldet skall med stor hast utbreda sig över världen, och de fyra huvudena betyda att den grekiske konungen skall komma att råda över fyra riken, nämligen Grekland och Persien och Syrien och Egypten.'

Och när Alexander hörde detta och förnam huru mycken makt och lycka honom härigenom vart lovad, vart han ganska glad. Och så uppfylld var han därav, att han om kvällen ville vara allena för att begrunda allt detta.

Men morgonen därpå sade han till översteprästen: 'Vadhelst du vill begära av mig, skall du få.'

Då begärde Jaddua, att konungen skulle tillåta alla judar, både dem som bodde i Judæa och dem som voro i Babylon och i andra länder, att få följa sina lagar och sedvänjor och hålla sin sabbat i ro. Och ävenså begärde han: 'Må du, o konung, tillåta oss att vart sjunde år under det år, som kallas sabbatsåret, vara

befriade från skatt, emedan det då icke är oss tillåtet att bruka jorden.'

Och konungen tillstodde dem allt detta.

Och han lät kungöra för judarna: 'Om det är några av eder, som vilja ingå i min här, så veten att de skola tillåtas att i allo följa sitt folks lag och dess stadgar.'

Då voro där icke få judar, som ingingo i konungens här och följde honom, när han sedan drog bort.

Och bland dem var också en man vid namn Mosollom, vilken var större och starkare än de flesta och därtill en den skickligaste bågskytt, så att varken bland greker eller bland barbarer fanns hans like. Nu hände det en dag, medan hären drog framåt, att där utropades en befallning att alla skulle stanna och stå stilla. Och Mosollom förundrade sig över detta: att man gjorde halt mitt på en hed, och han sporde dem, som stodo omkring honom, om anledningen därtill. De svarade: 'Det är spåmannen därborta, som vill det. Ser du denna fågel, som slagit sig ned i ett träd vid vägen? Det är en helig fågel, och auguren vill spå efter dess flykt.'

Och denne spåman var en, som åtföljde hären och var i konungens tjänst.

Och spåmannen hade också hört Mosolloms fråga, och han sade:

'Om denna fågel förbliver här i trädet, då skola vi slå läger på denna plats. Men om han flyger framåt,

då skola vi rycka an. Flyger han åter mot det håll, varifrån vi kommit, då är det ett tecken att vi måste vända tillbaka.'

Härtill svarade nu Mosollom intet. Men han lade en pil på sin båge, spände den och avsköt pilen emot fågeln. Och fågeln föll ned död.

Då vredgades spåmannen och alla de, som stodo däromkring, och de begynte häftigt förebrå Mosollom det som han gjort.

Men Mosollom sade: 'Vilka dårar ären I, som menen att denna fågel skulle hava kunnat spå eder — han som icke kunde spå åt sig själv! Ty hade han kunnat se in i framtiden, så skulle han för visso hava sagt till sig själv: 'Här kommer juden Mosollom, som är en skicklig bågskytt: nu är det bäst att flyga undan, så att han ej skjuter ihjäl mig.'

Och detta», tillade Azarjah, »synes mig röja skillnaden emellan vår gudsdyrkan och hedningarnas. Ty vi tro, att Gud talar till oss i syner och drömmar, men hedningarna mena, att de efter allehanda oförnuftiga djurs beteende skola kunna tyda sina gudars vilja och beslut.»

Då förtröt det drottning Kleopatra att höra honom sålunda förhäva sig över andra folk, och hon svarade med skärpa i tonen: »Där står dock i edra skrifter om profeten Jadon, som blev ihjälriven av ett lejon, att

detta skedde därför att Gud ville straffa profeten för hans olydnad; kan sålunda gudomen förmå ett lejon att handla efter dess vilja, så må den ock kunna styra fåglarnas flykt för att därigenom giva människorna varningar och förebud. Det ena är icke mer dåraktigt än det andra. — Men vad det beträffar att i drömmar och syner förnimma gudomens vilja, så tör det väl hända, att också de, som du kallar hedningar, hava erfarenhet av sådant. Och du har ju själv nyss förtalt om Alexander, makedoniern, som fick en ingivelse i drömmen. Ty du menar väl, att det var eder Gud, som sände honom denna dröm, eftersom det var genom densamma, som ditt folk blev frälst från olyckan.»

Då vart Azarjah något förlägen. Och han sade: »Helt visst var det Gud, som sände till Alexander denna dröm för att rädda vårt folk. Dock är det häri något, som icke litet förundrar mig, nämligen detta: att Gud i drömmen uppmanade honom till att företaga sitt tåg. Ty det tyckes mig att härav har mycket ont uppkommit. Efter detta Alexanders tåg begynte nämligen vårt folk att alltmera upptaga grekiska seder. Sålunda byggdes det här i staden ett gymnasium där ynglingar brottades nakna, såsom sed är ibland grekerna, ehuru detta bland oss av ålder betraktats såsom skamligt. Och en överstepräst, som hette Jesus, bytte ut sitt namn och kallade sig Jason, och hans broder

Onias kallade sig Menelaos. Och såsom du nog förmärkt, o drottning, bära nu de flesta av oss grekiska namn. Dock har det fariseiska partiet, som numera är starkt ibland oss och dit också jag hör, kämpat emot detta grekiska väsen och i mycket förmått stävja detsamma.»

Härtill svarade nu Kleopatra:

»Jag märker, att det förhåller sig med dig som med de flesta av ditt folk. Ty I judar, I menen alltid, att Gud tänker allenast på vad som är för eder gott och nyttigt. Men min tro är, att gudomen har omsorg om alla folk, och mig tyckes det icke underligt, om Alexanders gärning, nämligen att till många folk sprida den grekiska anden, skulle hava överensstämt med den högste Gudens avsikter. Ty grekerna hade för visso mera förstånd och vetande än de flesta av de folk, som de underlade sig, och därtill äga de en ädelhet och en skönhet i sitt väsen, som jag tror också är för gudomen behaglig.»

Sålunda talade drottning Kleopatra. Och Azarijah svarade intet härtill. Ty han ville icke säga det, som han menade, nämligen att drottningen nu talade mycket ogudaktigt.

Men nu talade Mariamne till Aizel och sade: »Stig fram i salen och sjung inför oss någon sång, som du diktat eller hört.»

Aizel sade: »Jag vill sjunga en sång, som jag diktade, när jag var på ön Rhodos. Ty där hörde jag mycket om Erinna, skaldinnan, som ännu i dag är Rhodos' stolthet. Och hon synes i sanning hava varit en gudarnas älskling, ty hon var icke endast skönare än de flesta kvinnor utan hon diktade ock de härligaste sånger, så att hela Grekland sade efter hennes död: 'Om hon hade levat längre, skulle hon hava överträffat själva Sappho.' Men icke mer än aderton år levde hon på denna jord, innan hon gick bort härifrån.»

Och Aizel steg fram, lekte på sin cittra och sjöng:

Flammande västersol färgar det vida hav,
gjuter sin gyllne glans över den fagra ö,
som med klippiga kuster
höjer sig ur den vinblå våg.

In uti brådbrant klyft, öppen mot sandig strand,
strömmar aftonens glöd, purprande gulvit sten;
tyst uti grottans välvning
sitter en ungmö, i drömmar sänkt.

Över den djupa blick, blå som det speglande hav,
höjer sig pannans valv, vitt som Olympos' snö;
ned över skuldrorna svallar
håret, guldgult som säd i sol.

Manteln hon tagit av, lagt på en sten bredvid;
ljus som i vårens dag himmelens blåa valv
är den vida kitonen,
fallande mjukt kring lemmarnas snö.

Armar och svanvit hals glimma i mjällvit glans,
öppen är sidan, knäppt blott av spänneas guld;
— dock, fast till hälften blottad,
hur jungfrulig den ädla gestalt!

Drömmande blickar hon hän över det vida hav,
lyss till böljornas sång, dricker aftonens glans.
Se — men med ens hon springer
upp, som fattad av plötslig eld.

Armarna sträckas ut mot den sjunkande sol,
ögonen stråla klart, ljungande lågor likt.
Nu ett vassrör hon fattar,
skriver ord i den vita sand.

'Hell dig', skriver hon där, 'hell dig, du höga eld,
som likt en lönlig kraft fram genom världarna går,
hell dig, du heliga kärlek,
du som är flamman i alltets själ!

Säkert en ande finns — kanske på jordens ö,
kanske på stjärnesfär, som uti himmelsk glans
färdas i fjärran eter —
vilken är med min ande släkt.

Evigt ifrån min själ flammande längtan går.
Evigt trånar till mig han som min make är.
En gång likväl vi mötas,
smälta samman i ändlös fröjd.'

Tankfull hon skådar nu vad hon i sanden skrev.
Solen slocknar och dör, skymningen faller tung,
böljorna högre hävas,
plåna till hälften det skrivna ut.

'Vad jag skrev skall förgås, sköljas av vågor bort,
plånas av vinden ut, som mellan klippor far;
ej förgår dock min tanke,
aldrig förtona den skall, min sång.

Åren komma och fly, slakten födas och dö,
havets vågor som gå sjungande här kring kust,
— kring mitt härliga Rhodos —
skiftande människoöden se.

Alltjämt dock tona skall genom rymdernas natt,
hän genom ofödd tid ekot utav min sång,
— en gång, sen sekler svunnit,
når den måhända en lyssnande själ.'

När Aizel hade sjungit sin sång, satt Mariamne en
stund tankfull. Därpå begynte hon tillspörja honom
angående densamma och säga: »Männe denna Erinna
— det tyckes så av din dikt — menade detsamma

som jag har hört förtäljas i gamla sägner: nämligen att själarna i sitt ursprung hava av gudomen skapats två och två, och att därav kommer den längtan, som bor i djupet av varje människobröst? Ty ingen själs trånad kan bliva stillad, säges det, förrän hon funnit den själ, vilken av Gud skapats till hennes make.»

Aizel svarade: »Det har blivit mig sagt, o drottning, att Erinna, Rhodos' älskling, tänkte så som du nu säger.»

Då sade Mariamne: »Så tyckes mig då, att den icke minsta av de sorger, som tynga människors barn, är denna: att den längtan, som gudomen själv nedlagt i deras bröst, så ofta leder dem vilse. Ty av denna aldrig tigande trånad kommer det sig visserligen, att en människa ofta giver sin kärlek till en som hon sedan finner ingalunda vara den hon trott. Och liksom den, vilken vandrar törstande i öknen och ser en hägring med susande palmer och sorlande vattusprång, strax med stor iver skyndar ditåt och av själva sin törst förhindras att besinna sig och spörja sig själv, om icke detta måne är en villa — så är det ock med den människa, som trånar efter sin själs make. Ty när hon ser en, som tyckes henne likna den längtans bild hon bär i sitt hjärta, då dröjer hon icke, då besinnar hon sig ej, utan hon giver honom strax den kärlek, som bidar och bävar inom henne. Men under det ökenvandranden, om han än funnit sig gäckad av hägringen, likväl kan se-

dermera finna den oas och den källa, som skänker honom vederkvickelse, så förhåller det sig oftast på ett annat sätt med den själ, som gått vilse i sitt sökande efter kärleken. Ty henne gives det sällan att en annan gång finna vad som kunde giva henne hugnad och tröst. Därför tyckes det mig, att häri har gudomen visat sig föga barmhärtig emot människors barn, änskönt det säges i våra heliga böcker, att Gud är barmhärtighet.»

Då svarade Aizel: »När jag var i Ephesos hos diktaren Archias för att lära av honom, sade han mig också andra ting än dem som hörde till konsten att dikta och sjunga och spela cittra. Ty denne Archias är en vis man och känner allt som de helleniska filosoferna hava skrivit. Och detta var vad Archias sade mig: att några av dessa filosofer — och det just de som tyckas hava varit de allra visaste av dem — menade att människorna leva icke allenast en gång på denna jord, utan att själarna åter sändas hit ned till att födas på nytt. Och detta därför att människorna icke under ett enda liv kunna lära allt vad gudomen vill att de skola inhämta. Och denna de vises mening tyckes mig rimlig, ty jag har mången gång tänkt, att om det också förunnades mig att leva längre än någon som människor hört talas om, så skulle jag dock icke hinna att se allt vad jag velat se och lära allt vad

jag velat lära. Ty där finnes icke det land, det jag icke skulle vilja vandra, alltifrån hyperboréernas land i norr, där trollkarlarna bo, och till det land i söder, där de människor sägas leva, vilka äga blott en fot och ett öga. Och likaså skulle jag vilja lära mig många tungomål för att förstå vad människorna sjunga i vad land jag komme till, och jag skulle vilja läsa alla de myriader av pergamentrullar, som finnas förvarade i Musaion och i Serapeion i Alexandria, och inhämta den visdom, som där finnes gömd. Och vad i övrigt beträffar denna hellenernas lära, så har jag hört att också de, som bland det judiska folket pläga anses som de ädlaste och mest gudhängivna, nämligen esséerna, lära samma sak.»

Men Mariamne skakade på huvudet.

»Det har jag redan märkt», sade hon, »fastän min levnad icke varit lång, att de människor äro få, vilka icke möta mera av sorg än av glädje i detta liv. Därför längta människorna efter något, som är bättre för dem. Och tungt skulle det i sanning tyckas mig, om jag trodde att, så snart jag slutit mina ögon i dödens ro, skulle jag åter nödgas begynna ett nytt liv.»

Aizel svarade: »Så hava icke de vise män menat, som talat om denna sak: de hava sagt att efter det våra ögon lyckts i döden, hava vi en tid av vila och glädje och hellenerna mena att vi då befinna oss i den nejd,

som deras skalder pläga kalla de elyseiska fälten. Och där, säga somliga, förbliva människorna i en mans-ålder, men andra säga: i flere sekler, och åter andra: detta är olika för olika människor. Men enligt min tro är detta en gudomens hemlighet och för oss dödliga fördolt. Dock, sedan människorna sálunda hava haft sin glädje och sin ro, kommer det en tid, då de på nytt sändas hit ned och då ej heller ogärna gå hit — liksom de lärjungar, vilka äro angelägna om att något lära, ej äro ovilliga att efter någon tids vila vända åter till skolans mödor. Och därför: vad som icke i ett liv blivit en människa givet, det kan givas henne i ett annat, och vad hon den ena gången icke lärt, det lär hon törhända en annan gång.»

Mariamnes ögon tycktes än mera stora och tankfulla än eljest då hon svarade: »Om det förhåller sig så som du säger, då är det måhända en hugnad att tänka på detta.»

XXVI.

När sedan drottning Kleopatra vände åter till Jeriko, följde konung Herodes henne med en talrik vakt.

Och drottning Kleopatra hade begynt tänka, att det skulle bliva henne vanskligt att styra detta område, som låg långt borta ifrån hennes rike. Ty om

hon satte en fogde över landet, skulle han törhända sända henne alls ingen skatt utan skriva och urskulda sig och säga: »Här har varit torka och träden hava givit föga frukt.» Eller: »Hit hava kommit gräshoppor, som förtärt allting på marken och på träden.» Därför tycktes det henne vara bättre att förpakta landet till konung Herodes, så att han toge avkastningen därav, men varje år sända henne en tribut därför och därtill något av denna balsam, som hon gärna ville hava. Och hon talade med konungen därom, och han var villig därtill.

För denna angelägenhets skull blev nu Herodes några dagar i Jeriko. Och han färdades omkring tillsammans med drottningen, och de besågo trädgårdar och palmlunder, för att de måtte kunna räkna över vad dessa skulle kunna giva i avkastning och vad konungen sålunda skulle giva i tribut.

Men när de en dag voro tillsammans ute i en lund av granatträd och fikonträd och voro allena, ty inga tjänare voro nära, föll det Kleopatra in, att hon ville taga hämnd för den gången, då Herodes nekade att göra efter hennes vilja och gick bort ifrån henne, fastän hon ville hålla honom kvar. Ty detta tycktes henne vara en icke ringa skymf, eftersom hon var van vid att varje man böjde sig inför henne och blev liksom förtrollad av henne.

Därför ville hon nu göra detta: hon ville upptända hans håg och sinne, och när han så begynte tiggja om hennes älskog, skulle hon le åt honom och gäckas med honom.

Och sålunda begynte hon nu se på honom med blickar, som gledo fram under de kupiga ögonlockens fransar, liksom de blixtar, vilka i sommarkvällen blänka fram emellan skyarnas dunkel. Och hon log emot honom med ett sällsamt och ljuvligt leende, och hennes tänder glimmade emellan de röda läpparna likt pärlorna, som skimrade på hennes hals, och hon talade med en stämman så len och blid, som när flöjtens toner klinga över Nilflodens vatten.

Och konungen, som nu icke var på sin vakt liksom den gången, då han var i Alexandria, och som trodde, att hon gärna ville leka en älskogslek med honom, vart upptänd i sitt sinne. Men han betedde sig ingalunda såsom drottningen tänkt, ty han bad icke om hennes gunst, utan han lutade sig med hast fram för att kyssa henne och lade sin arm om hennes midja.

Men Kleopatra, som var den stoltaste av kvinnor, vart härvid utom sig av vrede. Hon lyfte sin hand och slog honom hårt i ansiktet och ryckte sig lös ifrån honom, ropande: »Du hund och son av en hund! Huru väl märkes det icke, att du är en vanbörding, som icke förstår att skicka sig!»

Och hon gick med hast bort ifrån honom, skälvande av harm.

Men Herodes stod kvar och knöt hårt sina händer och såg efter henne med blickar, som brunno av raseri.

Därpå gick han till det hus, där han bodde, och samlade omkring sig sina vänner, som voro med honom där i staden, och sade till dem:

»Veten, att i dag har det hänt mig detta: drottning Kleopatra har velat locka mig till älskog. Och detta tyckes mig vara något skändligt, först därför att jag är Antonii vän och sedan därför att hon föregiver sig vara en vän till Mariamne. Och jag visade henne ifrån mig och sade henne, att hon tycktes mig i högsta måtto oblyg. Men nu vill jag säga eder, vad jag har beslutat att göra: jag vill i denna natt omringa hennes hus med mina krigare, överraska hennes livvakt och tränga in till henne och döda henne. Ty därmed menar jag mig göra Antonius en den största tjänst, enär det är för hela världen kunnigt, att han av kärlek till henne blivit lockad till att göra sådant, som är till hans egen skada. Ja, jag menar mig göra också Rom och hela den bebodda världen en tjänst därmed, ty hennes lust efter att härska är så stor, att ingen furste och intet folk kan känna sig i säkerhet för henne.»

Men när Herodes' vänner hörde detta, begynte de att på det ivrigaste avråda honom. »Ty», sade de, »An-

tonius skall helt visst icke mena, att du gjort honom en tjänst därmed, utan skall falla över dig och ditt land, rasande liksom lejonet, vilketets maka man skjutit ihjäl med pilar. Och i Rom och i hela världen skall man tala om detta och kalla det ett nidingsdåd, ty du må betänka, att hon är icke en kvinna liksom andra utan en mäktig och ryktbar drottning, ja, för så vitt vi veta, den ryktbaraste som någonsin levat.»

Och sålunda fingo de Herodes till att avstå från sin plan.

Men då han nu icke kunde få hämnas på henne, tycktes det honom klokast att söka blidka henne. Därför, när drottningen åter begav sig till Egypten, följde han henne till hennes skepp, vilka lågo henne till mötes i Akka, och förärade henne de härligaste skänker.

Och därpå vände han åter till sitt land. Men där begav han sig allra först till Jeriko, och när han kommit dit, företog han sig följande: han tillsade sina män att hämta honom ifrån bergstrakten tio unga och sköna kvinnor. Och när kvällen kom, fördes en av dem till honom. Och för varje gång han talade till henne, kallade han henne Kleopatra. Och flickan förundrade sig däröver, ty hennes namn var ett annat. Dock vågade hon icke säga något emot konungen.

Men när morgonen kom, stod han upp och slog

henne i ansiktet och sade: »Du hynda och dotter av en hynda, nu skall du dö!»

Och flickan vart fördd ut av konungens tjänare, och hennes huvud vart avhugget.

Och nästa afton fördes en annan av kvinnorna till honom, och det skedde med henne på samma sätt.

Och sålunda gjorde han med dem alla.

Men när den tionde fördes ut ifrån honom, kom han att se på henne och märkte, att hennes gestalt och hennes hållning voro lika Mariamnes. Då stod han en stund tyst. Men därpå skyndade han ut och ropade: »Skonen henne!»

Dock var detta för sent. Ty i samma stund föll svärdet mot hennes nacke.

Då gick Herodes åter in i sin kammare. Och han grät bitterligen. Men han visste icke själv varför.

XXVII.

Men Antonius drog fram med sin här och gick över floden Euftrat och över floden Araxes.

Och Quintus Dellius sade till honom: »Om du sänder brev till konung Artavasdas och inbjuder honom till ditt läger och därpå tager honom till fånga, då

skall du spara oss mycken möda och många romares blod.»

Antonius genmälte: »Till vad du nu säger, skulle jag helst vilja svara såsom Pompejus svarade Menas.»

Och med detta förhöll det sig sålunda: Då Antonius och Octavianus — som länge legat i fejd med Sextus Pompejus, vilken då härskade över Sicilien och Sardinien — mötte denne i Misenum för att sluta fred med honom, blevo de inbjudna till hans skepp, som låg förankrat vid stranden. Under det nu gästabudet pågick, sade Menas, en av Pompeji befälhavare, sakta till sin herre: »Om du vill, skall jag med hast avskära ankartåget och låta skeppet segla ut: så har du båda triumvirerna i ditt våld och kan kräva, vad du vill.»

Då svarade Pompejus: »Detta skulle du hava gjort utan att tillspörja mig.»

Och härmed menade han, att han väl gärna skulle vilja njuta frukterna av ett sådant svek, men att han fann det skändligt att giva sitt bifall härtill. Och det samma menade nu Antonius.

Likväl vart han övertalad av Dellius. Och sålunda vart nu Quintus Dellius sänd till konung Artavasdas att inbjuda honom till det romerska lägret i Nikopolis.

Men konung Artavasdas fruktade för att komma och urskuldade sig.

Då sände Antonius honom ett nytt brev och skrev

däri: att det vore nödvändigt att de talades vid och att konungen skulle intet ont vederfaras.

Då tog konung Artavasdas mod till sig och begav sig till Nikopolis.

Strax lät Antonius fångsla honom och belägga honom med silverkedjor. »Ty», sade Antonius, »det tyckes mig ovärdigt att lägga järnkedjor på en konung.»

Och därpå tågade Antonius mot Artaxa, armeniernas huvudstad, och erövrade densamma och bemäktigade sig alla konung Artavasdas' skatter samt hans maka och hans barn.

Men då det nu led emot hösten, skrev Antonius till konungen av Medien ett brev och sade: »När det nästa gång blir vår, kommer jag åter till dessa nejder; då må vi tillsammans draga emot partherna. Men nu, på det att vår vänskap och vårt förbund må befästas, låt oss trolova din dotter med min son Alexander, vars moder är Kleopatra, egypternas drottning. Och vet, att denne min son skall bliva konung av Armenien, som jag nu erövrat.»

När konungen av Medien mottog detta brev, tycktes det honom vara en icke ringa ära för hans dotter att bliva given till maka åt sonen av den mäktigaste bland romare och den skönaste bland drottningar. Och han gav sitt bifall härtill.

*

När nu Antonius åter nalkades Alexandria, kom där ett brev från Kleopatra: »Jag har ordnat allt till ett triumftåg, sådant det brukas i Rom. Så kommen nu, du och ditt folk, i högtidskläder, att vi må hylla dig för dina segrar.»

Då steg Antonius å en guldsirad vagn, dragen av vita hästar, och vid vagnen voro länkade konung Artavasdas, hans maka och hans barn. Och därefter tågade hären i högtidskläder, och många av soldaterna buro, högt upplyftade, de skatter, som tagits i Armenien, nämligen guldkärl och allehanda kostbarheter, och före och efter gingo pipare, som spelade och blåste.

Och Kleopatra hade vid inträdet till stadsdelen Brucheion låtit uppföra en äreport. Och utanför ingången till Ptolemaiernas konungaborg satt hon själv å en gyllene tron.

Och sedan Antonius hälsat henne, befallde han Artavasdas att falla ned på knä inför henne. Men Artavasdas vägrade och sade: »Jag är en konung, och för en kvinna böjer jag icke knä.»

Sammalunda vägrade också hans gemål och hans barn att falla ned inför Kleopatra. Och icke ens med not om stränga straff kunde de förmås därtill.

Och detta harmade drottning Kleopatra icke litet.

Gymnasion kallades en vidsträckt lustgård i Alexandria; där funnos härliga träd och fagra blomsterängar och marmorstoder och en öppen rännar bana. En dag kommo arbetare och begynte att på en av ängarna uppresa en tribun av trä, vilken de överklädde med silverplåtar. Då sporde de alexandriska borgare, som där lustvandrade under träden: »Till vad ändamål är det som I här gören?»

Timmermännen svarade: »Kommen igen i morgon och sen!»

Och nästa morgon var hela lustgården full av människor, som bidade på vad som skulle ske.

Då slogos portarna upp till Ptolemaiernas borg, och ut drog ett tåg av soldater, klädda i skinande hjälmars och harnesk. Efter dem kommo Antonius och Kleopatra, burna å stolar av guld och klädda i härliga kläder: drottningen såsom gudinnan Isis och Antonius såsom guden Osiris. Och eftet dem buros å mindre guldstolar Kleopatras barn: Cæsarion, som var Julius Cæsars son, och Alexander, vilken också kallades Helios, efter solguden, samt hans tvillingsyster Kleopatra-Selene, vilken hade sitt binamn efter mångudinnan. Och Ptolemaios, vilken icke var mer än två år gammal, var också med.

Och omkring dem gingo flöjtblåsare och harpolekare

och citterspelare och män, som slog på pukor och cymbaler.

Och drottningen och hennes make och hennes barn satte sig uppe på den silverskimrande tribunen.

Och Antonius talade till folket:

»I sen här, I egyptiska män, eder drottning, av lagidernas ädla ätt, vilken i sekler härskat över edert land. Med visdom har hon styrt sitt rike, och i dag har jag att förkunna för eder, att detta rike nu är större än vad det någonsin varit allt sedan Ptolemaios Soters dagar. Ty åt henne har givits ön Kypern och landsträckor i Syrien, Arabien och Kilikien. Därför mån I nu hylla eder drottning såsom 'konungarnas drottning', mäktigare än någon drottning förut varit i hela den kända världen.

Och såsom Roms prokonsul har jag beslutat och förordnar härmed, att Cæsarion, Julius Cæsars son, skall, så snart han blir vuxen, varda sin moders medregent och hyllas såsom konungarnas konung. Och efter henne skall han hava Egyptens land.

Men åt Alexander-Helios, drottningens och min son, skänker jag ett rike, som icke är mindre. Ty han skall varda konung av Armenien, vilket land jag erövrat, och av Parthien, vilket jag aktar snart taga, och av Medien, vars konung vill giva honom sin dotter till äkta.

Och Ptolemaios, vår yngste son, skall en gång varda konung öfver Syrien, Arabien och Kilikien. Men Kleopatra-Selene skall hava Libyen och Kyrenaika invid havet.

Och nu, I egyptiske män, hyllen eder drottning och hennes ätt!»

Då höjdes där jubelrop ibland folket, och det tycktes egypterna, att i den stunden hade de fått upprättelse för mycket av vad de lidit under romarnas öfvermod. Ty var icke detta såsom i forna dagar, då Egyptens konungar voro de mäktigaste på jorden, och då de togo kronor och riket och bortskänkte kronor och riket, såsom dem för gott syntes?

Så ropade nu allt folket, drucket av glädje: »Hell vår drottning och gudinna Kleopatra-Isis! Och hell hennes make, guden Antonius-Osiris! Och hell deras barn, solguden och mångudinnan!»

Men i skuggan av några träd stod en flock romare Och de sade med mulna blickar till varandra: »Oss tyckes att Marcus Antonius icke längre är att räkna såsom en romare. Sällan bär han numera den romerska togan, oftare den grekiska stolan. Och se, i dag har han klätt sig såsom en av barbarernas gudar!»

Och bland hopen voro också några judar. Och en av dem, en åldrande man, sade till sin följeslagare: »Vad tyckes dig, Apion? Männe icke Herren snarligen

skall låta sin straffdom komma över dessa, som låta sig hyllas såsom gudar, ändock att de äro människor såsom vi andra!»

XXVIII.

Detta år voro Caius Sossius och Domitius Ahenobarbus Roms konsulcr. Och till dessa sina vänner skrev Antonius och förtalde, huru han givit asiatiska välden till Kleopatra och hennes barn och begärde, att de skulle framlägga detta för senaten för att få dess stadfästelse härå.

Då sade Sossius: »Mig tyckes att vi göra Antonius den bästa tjänsten, om vi alls icke föredraga detta ärende inför senaten.»

Domitius sade: »Detta är också min mening. Och det tyckes i sanning vara såsom man sagt: att Antonius är förhäxad av egyptiskan, ty annars skulle han väl förstå, att det i Rom måste väcka icke liten vrede, när han sålunda bortskänker flera av republikens rikaste provinser.»

Sålunda sade nu konsulerna intet om detta ärende i senaten. Men Octavianus, som alltid höll sig noga underrättad om vad Antonius tog sig före, hade från sina spejare i Alexandria fått brev, som förtalde vad

som skett i Gymnasion. Och han bidade på ett tillfälle att i senaten få tala därom.

Och en dag då en av konsulerna uppläste ett brev från prefekten i Hispanien och begärde få veta, vad de församlade fäderna ville besluta härom, begynte Octavianus, när han blev tillspord i saken, att säga: att enligt hans mening röjde prefekter och prokonsuler stundom alltför mycken självrådighet. Och för att härå lämna bevis, ville han förtälja, vad Antonius tagit sig före; denne hade nämligen bortgivit romerska provinser till Kleopatras barn, och därtill också hållit triumf i Alexandria. »Och detta,» sade Octavianus, »har, såsom I alla veten, aldrig förr skett annat än i Rom. Men det tyckes, såsom om Antonius icke längre erkände Rom som världens huvudstad, utan såsom ville han sätta Alexandria före.»

Ytterligare talade Octavianus om huru Antonius genom svek tagit konungen av Armenien till fånga. »Och hava vi icke alltid sagt,» sade han, »att barbarer äro trolösa, men att på en romares ord kan man lita? Då nu likväl barbarerna märka, att också romare svika sina löften, så skall Rom härav hava både skam och skada.»

När sedan senatorerna gingo ut ifrån Curian, talade alla sinsemellan om vad Octavianus berättat, Och många, som förut varit Antonii vänner, yttrade nu sitt misshag med vad han gjort.

Och Messala sade till Asinius Pollio: »Om än konung Artavasdas förut varit trolös, borde dock Antonius hava hållit den lejd, han lovat honom.»

Asinius Pollio svarade: »Det är sant. Men när jag hörde Octavianus klandra detta, så tyckte jag mig höra räven klaga över björnens list och falskhet.»

*

Under de månader, då vinterstormarna rasade, gingo inga skepp över havet emellan Egypten och Brundisium; därför hade Antonius — när han något före vårdagjämningen begav sig ut på sin nya härfärd emot partherna — ännu intet hört om vad Octavianus sagt i senaten.

På detta tåg hade Antonius med sig en egyptisk spåman vid namn Mephres, vilken Kleopatra sänt med honom.

»Ty denne man», sade drottningen, »känner den konst, som sedan uråldriga tider övats bland egypternas vise män: nämligen att frigöra sin själ ifrån kroppen, så att hon skådar även sådant som är fjärran och fördolt; därför kan han giva dig varningar för faror, som hota dig.»

När nu Antonius och hans här kommit till Araxes och lägrat sig vid dess strand för att nästa morgon övergå floden, hände det om aftonen, medan spåman-

nen satt allena i sitt tält, att det kom över honom liksom en skälvning, vilken gick ifrån hjässan och allt till hjärtgropen. Och i detsamma sänkte där sig liksom ett töcken över hans ögon, och han sjönk ned på vilobädden, där han suttit.

Och han kände, huru hans själ vart fri från kroppen — denna gång likväl utan hans egen vilja och snarare såsom vållat av en osynlig makt.

Då nu hans själs ögon voro öppnade, såg han framför sig en gestalt nalkas, kringfluten av ett glimmande sken. Och han igenkände skepnaden, det var nämligen Kleopatra, drottningen. Och hon talade till honom och sade: »Skynda dig, Mephres, gå till Antonius och säg honom: 'Räven reder sig till att jaga'.»

Och i nästa ögonblick var skepnaden försvunnen.

Då vaknade spåmannen upp ur sin dvala. Men han kom ihåg, vad han sett och hört och gick strax ut ur sitt tält för att uppsöka Antonius.

Utanför fältherrens tält stod en soldat på vakt. Men han kände väl igen spåmannen och hindrade honom icke att träda in.

I tältet satt Antonius på sin vilobädd; på bordet brann en kopparlampa, och framför sig hade fältherren en pergamentsrulle — det var en av dem på vilka Cæsar skrivit sina anteckningar om huru kriget mot partherna borde föras.

»Jag beder dig, herre, att du förlåter min dristighet», sade Mephres. »Men jag bringar dig ett budskap från drottning Kleopatra.»

»Från Kleopatra?»

Antonius sprang upp.

»Säg mig, vad menar du?»

Då berättade Mephres om det sällsamma som hänt honom.

»Och jag tänker», tillade han, »att drottningen har varit så full av oro och av iver att säga dig detta, att hennes själ sökt upp min själ, på det att hennes budskap måtte bliva snabbt framfört. Och jag gissar, att du, o herre, förstår, vad hon menade med sina ord, om de än kunna tyckas dunkla.»

Nu var det så, att Antonius och Kleopatra plögade sinsemellan kalla Octavianus för »räven». Men inför andra vaktade de sig för att giva honom detta namn. Därför tvivlade icke Antonius på att det varit Kleopatra själv, som visat sig för spåmannen, och att hon erfarit om Octaviani planer något, som väckt hennes oro.

Sedan nu Mephres lämnat honom, satt Antonius länge kvar, orörlig, med huvudet stött i handen och stirrade — med dystert grubblande blick — in i lampans fladdrande låga.

Detta var nu fjärde gången han drog i härnad i österled. En gång hade han svikits av Artavasdas; en

gång hade han av Kleopatra övertalats att vända om, en gång hade han gått endast mot Armenien och därvid vunnit guld men föga ära. Denna gång hade där dock, tycktes det honom, varit gott hopp om att kunna besegra parthernas folk. Ty ägde han icke redan Armenien, och var icke konungen av Medien hans bundsförvant?

Stort hade han drömt: han skulle gå Alexanders, makedonierns väg; bortom parthernas land skulle han tränga ända till Indien, det guldrika.

Så skulle de väl få annat att tala om i Rom än allt det som Octavianus illvilligt förtalde. Så skulle väl romarna upphöra att säga, vad de nu — det visste han väl — plägade säga: »När det första triumviratet ryckte till sig makten, då miste väl Rom sin frihet, men det fick dock, genom Cæsars och Pompeji segrar, ära och glans och vidgat välde. Det andra triumviratet åter — det har tagit vår frihet utan att giva oss något i gengäld. Ty vilka bragder hava väl Antonius och Octavianus och Lepidus utfört — utom att de gjutit landsmäns blod och tagit landsmäns ägodelar?» — — —

»Vakta dig för Octavianus», hade spåmännen alltid sagt honom. »Din stjärna brinner klar, men när hans kommer i närheten, fördunklas den.»

»Vakta dig för Octavianus» — det sade också hans vänner i Rom. Och icke hade han betvivlat, att så

snart de fem åren under vilka deras förbund gällde, vore gångna, skulle striden bryta ut. Till dess återstod det likväl än ett år. Återkommen från segrar och erövringar, hölj'd av ära och rik av byte, skulle han med lätthet krossa Octavianus — så hade han tänkt. Men om denne nu beslutat sig för att bryta det edsbesvurna förbundet? Ville han begagna tillfället, medan Antonius och hans här var borta i fjärran länder? Både Achaia och Ionien kunde han hinna taga, innan Antonius komme åter från det parthiska berglandet. Eller han kunde härja Syrien eller vända sig emot Egypten — — —

Var det då nödvändigt, för att skydda sitt välde, att vända tillbaka?

Skulle han avstå från sin stolta dröm? Avstå från att utplåna sin egen och Crassus' skymf?

Ovisst tycktes det, om ödet skulle tillstädja honom att ännu en gång draga ut till strider och mödor i dessa fjärran nejder. Redan hade han begynt känna ålderns märken i sin kropp. I mer än tio lustrer hade hans liv varat — — —

Han reste sig och trädde ut ur tältet.

På fästet brunno stjärnorna klara; en nattlig vind rörde trädens löv, och brusande, dov, hördes flodens sång.

Han såg upp emot stjärnorna. Visste han blott, vad

i dem stod skrivet! Visste han blott, vad ödet ännu unnade honom!

— — — — —

När morgonen grydde, voro alla Antonii hövitsmän kallade till imperatorns tält. Korta och bestämda lödo hans befallningar. Tåget mot partherna skulle för tillfället uppgivas; han ville endast, såsom redan var överenskommet, möta konungen av Medien å andra stranden av Araxes och där med honom avtala angående nästa års fälttåg. Men därpå skulle största delen av hären tåga till staden Ephesos i Ionien och där invänta honom. Själv skulle han med endast en legion begiva sig till syriska kusten, segla till Egypten och där hämta förstärkningar. Budbärare skulle utsändas till alla konungar och furstar i Romerska Asien: att de skulle samla all sin härsmakt och begiva sig till Ephesos.

När krigsöverstarna — förundrade över den hastiga förändringen i planerna — åter lämnade tältet, sade de sakta till varandra: »Det är som om Antonius under denna natt åldrats flera år.»

*

Iotape hette den mediske konungens lilla dotter. Och konungen, hennes fader, höll henne mycket kär.

Till mötet med Marcus Antonius vid floden Araxes skulle konungen medföra sin lilla dotter — så hade det

blivit överenskommet, på det att Antonius måtte föra henne med till Alexandria. Där skulle hon uppfostras såsom det brukades i den grekiska och romerska världen.

Men Iotape hade en vit killing, som hon plögade leka med och som hon var mycket glad åt. Och när hon skulle föras bort, grät hon och ropade, att hon ville alls icke resa, om hon icke finge taga sin killing med.

Och konungen nändes icke göra henne emot i denna sak, utan sade till de tjänare och tjänarinnor, som togo vård om prinsessan: »Låten henne få sin killing med så långt som till floden Araxes.»

När nu konungen av Medien kom ridande med sitt följe, buro han och hans män höga, spetsiga mössor av skinn och långa benkläder och korta rockar.

Och när de romerska soldaterna sågo dem, sade de spefullt till varandra: »Se, huru de kläda sig, barbarerna!»

Men den lilla prinsessan var fager att åse, där hon red å en vit mulåsna i en sadel, som var lik en korg och som var prydd med pärlor och ädla stenar.

Och Antonius tog emot dem med all heder och avtalade med konungen om nästa års fälttåg.

Men den dagen, då Antonius redde sig till att bryta upp, fick konungen ett stort bekymmer, ty Iotape ville alls icke släppa sin lilla vita killing.

Konungen sade till henne: »Icke vill du väl, att imperatorn och alla romare skola göra narr av en prinsessa, som kommer med en killing på armen!»

Men Iotape ropade högt och gråtande, att ingen finge taga hennes killing ifrån henne.

Då kom Antonius ridande. Och då han fick höra, varför den lilla prinsessan grät, sade han leende: »Låt henne behålla sin killing! Vi skola taga god vård om dem båda.»

Konungen svarade: »I sanning, o Antonius, om du med detta gör min dotter en stor glädje, så giver du dock mig en ännu större hugnad. Ty nu vet jag och förstår, att du skall bliva god emot henne.»

När Antonius kom åter till Alexandria, förde han den lilla prinsessan till drottning Kleopatra. Och denna tog barnet i sin famn och satte henne sedan bredvid Alexander-Helios på samma guld pall. Och hon sade till sin lille son: »Se, här är prinsessan, som en gång skall bliva din brud.»

De båda barnen sutto tysta och sågo på varandra. Så sade Iotape sakta: »Vet du, att jag har en liten vit killing . . .»

*

Och Antonius och Kleopatra lade råd med varandra. Och Kleopatra sade: »Detta är, vad Octavianus

låtit sprida ut över hela Italien: att egypternas drottning vill erövrå Rom och härska på Capitolium. Därav att han låter förkunna denna lögn, förstår jag, att hans avsikt är att överfalla både dig och mig med krig. Därför var det som jag sände dig det brevet, vilket mötte dig i Syrien.»

Och hon sade ytterligare: »Med skepp och med manskap och med penningar vill jag bistå dig allt, vad jag förmår. Ty här gäller det mycket för oss båda. Och själv vill jag också segla med dig till Ephesos.»

Så utrustade nu Kleopatra tvåhundra skepp, och ur ptolemaiernas skattkammare tog hon tjugu tusen talenter i guld. Och därpå seglade Antonius och Kleopatra över havet till Ephesos.

När nu flottan löpt in i den havsbukt, i vilken floden Kaystros rinner ut, lade sig alla skeppen där för ankar, undantagandes två treroddarskepp, å vilka Antonius och Kleopatra och deras följe färdades uppför floden.

Då de nu nalkades staden Ephesos, vilken ligger vid pass tio stadier från flodmynningen, varsnade de stora skaror av folk, som dragit ut för att möta dem. Ty så snart flottan närmat sig kusten, hade ridande ilbud hastat till staden för att förkunna imperatorns ankomst.

Där syntes Antonii legioner i glimmande harnesk

och vajande hjämbuskar. Och där var konung Archealos av Kappadokien med sin här och där konung Amyntas av Galatien och konung Philadelphos av Paphlagonien och konung Sadalas av Thrakien och Tarkondimotos, furste av Övre Kilikien. Och alla hade de sina krigare med. Och staden Ephesos' invånare hade också gått ut, klädda i sina högtidskläder, och i en båt på floden sutto pipare och spelmän och spelade glädjelåtar.

Och Antonius stod i förstäven av sitt skepp och blickade ut över den sköna staden, glimmande i solljuset, och hän emot Artemis' tempel, med de skinande vita marmorkolonnerna, och mot de blånande bergen där bortom. Och då han såg allt folket, som, vimlande i dälдер och å kullar, hälsade honom med jubelrop, och då han betraktade de oräkneliga krigarskaror, som här bidade på hans bud, log han av stolthet och sade till drottning Kleopatra, som stod vid hans sida:

»Icke skall det bliva räven lätt att bita mina vargar!»

XXIX.

När Herodes fick höra, att Marcus Antonius redde sig till strid emot Octavianus, sände han honom brev och sporde: »Varmed kan jag bistå dig? Min här är

rustad, ty jag aktade just draga ut emot Malchus, araben, för att straffa honom för allehanda oförrätter, som han begått emot mig; Men om du önskar det, tågar jag i stället till Ephesos för att strida under ditt befäl.»

När Kleopatra hörde vad Herodes skrivit, sade hon till Antonius:

»Giv honom detta svar: att han är dig mest till gagn, om han drager ut emot Malchus, araben, ty denne har under de senaste åren icke betalat den tribut, som han är mig skyldig. Här har du krigare nog och behöver icke judekonungens här.»

Och detta sade Kleopatra, därför att hon hatade Herodes och icke ville, att han skulle komma till Ephesos. Och även därför att hon gärna ville hava i sitt våld både Judæa och Arabia land, och menade att om dessa två konungar strede emot varandra, så skulle de därav båda bliva försvagade, så att hon sedan kunde vinna deras riken.

Och Antonius skrev såsom Kleopatra tillrådde honom.

Sålunda drog nu Herodes över Jordan och kom till Diospolis och mötte araberna och besegrade dem.

Och någon tid därefter, då en arabisk här ville norrifrån intränga i judalaget, gick han emot dem och stred emot dem vid staden Kanetho, som ligger i Coele-syrien och vann åter en stor seger.

Men icke långt därifrån låg en egyptisk här för att bevaka de städer i Coelesyrien, som tillhörde drottning Kleopatra; dess anförare hette Athenion och var i fiendskap med Herodes. Även visste han väl, att Kleopatra var judekonungen gramse. Därför, när judarna drabbade samman med araberna, beslöt han inom sig, att om araberna segrade, skulle han intet göra, men om Herodes finge överhanden, ville han angripa honom.

Och när nu judarna slagit araberna på flykten och fröjdades över sin seger och satte sig ned till att äta och dricka, föll Athenion över dem med sitt folk. Och då judarna härav blevo häpna och förfärade, vart där ett stort manfall ibland dem. När nu araberna erforo detta, vände de tillbaka med nytt mod och anföllo judarna. Och Herodes måste med hast fly uppåt Galiléens berg med de män han hade kvar.

Och som nu judarna redan voro modfädda över detta, kom där en ännu större olycka över deras land. Ty jorden begynte bäva och skaka, så att byar och städer föllo omkull och människor och boskap dödades under de fallande husen. Och mer än tiotusen voro de, som dödades därav.

Men av hären, som bodde ute i marken, blev ingen dödad. Ej heller nåddes Jerusalem av jordskalvet.

Dock kommo till Jerusalem många flyende, som mist sina hus och sina fränder och sina ägodelar. Och staden var full av klagande och hungrande skaror.

Och Mariamne ömkade sig över dem och lät dela ut bröd och kläder ibland dem och gick omkring bland dem, tröstande.

Då var där en kvinna, som sade till henne: »Se, jag hade två unga söner, och de voro min själs glädje; de voro starka och modiga som lejon, och godhet och rättfärdighet bodde i deras hjärtan. Och över dem föllo vårt hus' murar, och de blevo krossade till döds. Och nu äger jag inga barn. Men min grannkvinna hade tre söner och tre döttrar, och de blevo alla vid liv, och deras hus står upprätt; likväl äro de onda och orättfärdiga till sinnes. Säg mig nu, o drottning, huru sker sådant, om Herren är rättvis och barmhärtig? Ty de som äro onda fröjda sig, men den som intet svek gjort, måste gråta och sörja.»

Och Mariamne grät med henne och sade: »Vem kan väl fatta Guds vägar? Men säg icke i ditt hjärta: Herrens domar äro orättvisa. Ty det vet jag: att det är som bittraste galla i själen, när en människa så tänker.»

*

Nu sände Herodes bud till konung Malchus för att begära fred.

Men araberna slogo ihjäl hans sändebud och sade: »Ingalunda vilja vi hava fred förrän vi krossat Herodes' makt och förgjort hans folk.»

Då nu Herodes åter rustade sig till strid, märkte han att hans män voro modlösa och sade till varandra: »Vartill gagnar det att strida? Ty olyckan är över oss, och Gud har misshag till detta krig. Varför skulle vi eljest på alla sätt vara beträngda?»

Då steg Herodes fram och talade till sitt folk och sade:

»Varför sägen I: Gud är emot oss? Vål hava olyckor drabbat vårt folk, men om Gud hade velat giva tillkänna, att detta krig är emot hans vilja, då skulle han ju hava hemsökt krigshären. Nu veten I emellertid att av hären blev ingen dödad genom jordskalvet. Haden I bott kvar i de städer och byar, från vilka I kommit, då hade många av eder blivit krossade under bjälkar och murar, men därav att I lågen ute i läger, bleven I räddade. Sålunda kunnen I nu skönja, att Gud ingalunda är emot detta krig.

Och huru skulle han väl kunna vara det? Måste han icke snarare med välbehag se vår fejd, eftersom den föres emot onda och barbariska män? Ty detta: att döda sändebud betraktas såväl av greker och romare som av alla andra folk såsom ett nidingsdåd.

Och I veten väl, att dessa araber äro eder underlägs-

na både i styrka och i tapperhet. Ty besegraden I dem icke både vid Diospolis och vid Kanetho? Och om I nu fatten mod, så skolen I helt visst åter en gång övervinna dessa Ismaels söner.»

När konungen sålunda talade till dem, fattade hans krigare åter mod. Och de gingo emot araberna och stredo manligen och övervunno dem.

Men de av araberna som överlevde slaktningen, drogo sig inom ett befästat läger. Då nu judarna lade sig däromkring, begynte snart araberna lida svårligen av törst. Så ropade de nu till judarna, att de ville giva sig till fångar, om de finge löfte om att få leva. Men Herodes svarade: »Nej, utan I måsten giva eder utan alla villkor. Blott detta lovar jag eder: att I strax skolen få vatten att dricka eder otörstiga.»

Och så svår var deras törst, att fyratusen män strax gåvo sig till fångar. Och sedan de hade druckit sig otörstiga, blevo de plågade till döds.

Då nu de araber, som voro kvar i lägret — vilka ännu voro sjutusende män — hörde deras rop och jämmer, sade de till varandra: »Hellre må vi dö med vapen i hand!»

Och de störtade ut bland fienderna och höggo med svärd och stungo med spjut. Dock voro de mycket försvagade av törst. Och de föllo alla för judarnas svärd.

När Herodes vände åter till Jerusalem och för Ma-

riamne berättade vad han utfört under detta krigståg, talade han också om dessa, som givit sig till fångar för att få dricka sig otörstiga och som sedan plågats till döds. Och ehuru han eljest plögade inför henne söka dölja sitt hjärtas hårdhet — därför att han blygdes inför henne — så glömde han sig denna gång och log av förnöjelse, när han talade härom.

Och Mariamne såg på honom och tänkte i sitt hjärta: Huru har jag kunnat hålla denne man kär?

XXX.

Nikolaos av Damaskos hette en man, som i Athen studerat filosofi och sedan begivit sig till Alexandria, där lärda män blevo mer hedrade än annorstädes och erhöilo bostad och allt vad de behövde till sitt uppehälle i den av skuggrika lunder omgivna byggnad, som kallades Musaion.

Då nu denne Nikolaos gjort sig känd som en klok och lärd man och därtill ägde ett behagfullt och smidigt väsende, gav Kleopatra honom i uppdrag att undervisa hennes söner i varjehanda kunskaper, som det anstod dem att känna.

Men när det vart beslutat att drottningen skulle

segla till Ephesos med hären, trädde Nikolaos en dag inför henne och sade:

»Det är dig bekant, o drottning, att jag länge studerat i Athen, men vad jag icke sagt dig, det är att min bästa vän under denna tid var rhetorn Menedektes, vilken nu bor i sin hemstad Ephesos. Och om du skulle vilja tillstädja mig att nu följa dig till Ephesos, så att jag där finge åter möta och samtala med min vän, så skulle detta vara mig den största hugnad och den bästa lön för min möda. Men efter någon tid vill jag gå ombord på något av de skepp, som segla med vin från Samos till Egypten, och sålunda snart vända åter till dina unga söner.»

Och Kleopatra tillstodde honom detta. Och då staden Ephesos' råd upplät åt henne och Antonius den borg, som låg på berget Koressos, till bostad, lät hon också Nikolaos bo därstädes.

Nu beslöt drottningen att hålla ett gästabud för alla de konungar och furstar, som kommit till Ephesos för att bistå Antonius. Och hon sade till Nikolaos: »Jag vill på detta mitt gästabud också hava en skald, som kan sjunga något till mina gästers förnöjelse. Och i denna stad finnes helt visst någon, som är skicklig däri; därför ber jag dig att finna åt mig någon sådan man.»

Nikolaos svarade: »Helt visst finnes det skickliga skalder i denna stad, ty av ålder har Ionien varit rykt-

bart för sin kärlek till sång och strängaspel. Och i staden Kaunos, vilken ligger icke långt härifrån, hände en gång detta: dit kom ett främmande skepp, och männen på skeppet begärde att i Kaunos' hamn få söka skydd för ett sjörövarskepp, som förföljde dem. Då svarade stadens invånare: 'Ingalunda tillåta vi detta. Ty för detta skulle sjörövarna sedan hämnas på oss, och varje gång ett av våra skepp löpte ut ur hamnen, skulle sjörövarna ligga på lur och taga det!' Som nu männen på det främmande skeppet redde sig att åter segla bort och voro sorgsna till mods, eftersom de icke mer hade hopp om att undkomma sjörövarskeppet, så ropade en kaunisk man till dem ifrånstranden: 'Kännen I måhända några verser av skalden Euripides?' Männen på skeppet svarade: 'Några av oss kunna till och med ett helt skådespel av honom.' Då ropade alla kaunierna: 'Kommen då in i hamnen! Om I uppläsen för oss allt, vad I haven lärt er av Euripides' verser, så vilja vi skydda eder.' Och sålunda blev nu skeppets besättning räddad ur faran.»

Och Nikolaos sporde sin vän Menedektes till råds i detta ärende och fann så skalden Archias och hämtade honom till drottningens gästabud.

Och Archias var en man, som redan var till åren och hans lockar voro grå, men i hans ögon brann en stilla eld.

Och, sedan alla ätit och druckit, steg han fram i salen och slog med ett plektron på sin sjusträngade lyra och sjöng en sång om havets långa längtan och om människohjärtats vemodsfulla trånad.

Böljorna vandra ändlöst vida vägar,
böljorna sjunga om sin långa längtan,
sjunga för solen, som i väster sjunker,
sorlande sånger:

'Var på vår färd vi fagra öar finna,
var på vår väg till klippig kust vi komma
eller till strand som låg och sandig, sträcker
uddar i havet,

högt vi oss häva uti häftig trängtan,
piska i oro mot de hårda hållar,
eller vi glida in i gömda vikar,
spörjande sakta:

Finns här en fågning mer än andra fager?
Finns här en lycka för vår långa längtan?
Finns här den sällhet, som vi sorgsna sakna
fjärran och nära?

Tyst ligger stranden uti solens skimmer,
tiger ännu vid stjärnors sken i natten,
har ej ett svar för dem, som trötta vandra,
irra och leta.

*

Mycket vi skådat, vi som vida vandra:
krigareskaror sågo ut vi draga,
lystna att vinna gyllne rikdomsskatter,
rykte och ära.

Krigareskaror sågo hem vi draga:
blod hade runnit, gyllne skatt de funnit,
ära de vunnit — men ur deras anlet
lyste ej glädje.

Män ha vi skådat, vilka fjärran drogo
visdom att vinna, kunskaps skatter finna,
sågo dem vända hem med trötta blickar,
sorgtyngda pannor.

Helena sågo vi, den vittbesjungna,
segla med Paris hän från Hellas' kuster;
löjen och kyssar sågo vi — men icke
sågo vi lyckan.

*

Stum stiger månen upp på dunkla fästet,
redo att gå sin silverstig i natten,
sorgset han blickar ned på mörka jorden,
liksom i trånad.

Högt vi oss häva då i häftig längtan,
lyftas mot höjden av dess klara strålar —
ack — men vi sjunka snart igen i vanmakt
trötta tillbaka. — — —

Skall den ej komma dock, den dag vi bida,
då — medan stjärnor sjunga, rymder bäva —
allt skall förenas som — fast skilt och splittrat —
längtar tillsammans?

Människohjärtan, vilka höra samman,
— vilka en gång ur urtidselden sprungit
liksom två gnistor, vilka evigt måste
söka varandra —

skola ju då till sist varandra finna,
skola i fröjd försmälta i varandra,
liksom två lågor, som ej mera skiljas,
ej mera slockna!

Då skall den stillas sist, vår långa längtan:
fägring vi finna, mer än andra fager,
sällhet vi skåda, som ej sorgen fruktar,
som ej försvinner.»

När nu Archias slutat sin sång, sade drottningen till honom:

»Jag tackar dig för ditt kväde. Och sant är det, att havets böljor likna människors sinnen, där de i evig svallning lyftas i fröjd och sjunka i sorg, brottas med vreda vindar och klagar i rastlös oro. Och visst är, att för vårt hjärta icke finnes ro på denna jord, ty det, som i vårens dagar bragte oss fröjd, det är oss icke nog, när de höstliga dagarna nalkas.»

Och medan drottningen så talade, gled o hennes blickar, utan att hon själv tänkte därpå, hän emot Antonius, som låg på tricliniet emellan konung Arche-laos och konung Amyntas. Och hans anlete var rött av vinet, och blomsterkransen å hans hjässa hade gli-dit ned över det ena örat. Och han tömde sin bägare och log högt och skämtade.

Och Nikolaos av Damaskos, vilken såg mycket men föga talade därom, märkte drottningens blick och huru full av svärmod den var.

XXXI.

Då det i Rom blev kunnigt, att Antonius samlat en stor här i Ephesos, vart där mycken oro. Ty alla sade: »Skola här nu åter bliva inbördes fejder, där romare kämpa mot romare?»

Då kom där ett brev ifrån Antonius till konsulerna: att han vore redo att nedlägga den myndighet, som av senaten givits åt triumvirerna, ifall också Octavianus av-sade sig sin makt.

Och härvid menade Antonius: att om Octavianus vägrade att gå in på detta, skulle romarna fatta ovilja mot honom och kalla honom en frihetens fiende; skulle

han åter jaka till förslaget, så hade han därmed av sagt sig befälet över sina legioner. Men vad Antonius själv beträffade, så trodde han icke att man, även om triumviratet upphävdes, skulle våga fråntaga honom hans ämbete såsom prokonsul över Roms östra provinser.

Sålunda framförde nu Caius Sossius i senaten detta Antonii budskap.

Och senatorerna gladdes häröver, ty ehuru de ej vågat knota, hade de länge harmats över triumvirernas olagliga makt.

Och när Sossius nu föreslog: att de skulle sända bud till Octavianus — vilken befann sig med sina legioner ett stycke ifrån Rom — och meddela honom detta Antonii förslag, uppmanande honom att jaka härtill, då instämde häri nästan alla senatorerna.

Men så kom Sossii fråga: »Och du, Nonius Balbus?» till en av senatorerna, som detta år var folktribun. Och då denne Balbus var Octaviani vän, svarade han: »Jag förbjuder, att en sådan uppmaning riktas till Octavianus.»

Ty folktribunerna hade av ålder den rätten att uttala förbud emot varje åtgärd, som tycktes dem vara till statens ogagn.

Likväl, då Octavianus försorde vad Antonius föreslagit och huru senaten var sinnad emot honom, beslöt han att med härsmakt göra sig till herre över Rom.

Och han bröt upp med sin här och tågade mot staden.

Då vart där en stor förfäran i Rom. Ty detta var emot lagen, som bjöd, att ingen romersk fältherre finge med sin här intåga i staden, utan att senaten givit sitt tillstånd därtill. Så var då inbördeskriget redan över dem! Med bävande hjärtan berättade Roms invånare för varandra om vad de upplevat under det senaste borgarkriget, då Antonius och Octavianus och Lepidus ryckt in i staden med sina härar och då på forum, invid talarstolen, suttit uppspikad en tavla med namnen på dem, vilka av triumvirerna dömts från liv och egendom. Där lästes då namn å många rika och högättade män, vilka ägde vidsträckta egendomar och hundratals slavar, och där stod ock namnet på den fattige man, vilken ägde en liten villa uppe i Albanerbergen och vilken, då han fick se sitt namn på tavlan, sorgset sade: »Det är då min lilla villa, som man vill hava!»

I ett hörn av forum stod nu en flock hantverkare och talade om detta. Och en av dem, en skomakare vid namn Crispinus, sade: »Jag stod utanför Antonii hus den gången, då Lucius Cæsar kom skyndande, förföljd av soldater, och sprang in i huset. Och soldaterna bröto sig in efter honom. Ty voro icke alla anbefallda att, när och var de så kunde, döda de proskriberade?

Och var icke till och med belöning utlovad därför? Men efter en stund såg jag soldaterna komma ut igen och förstod av deras mulna uppsyn, att de icke kunnat döda honom. När sedan en av Antonii tjänare kom ut, sporde jag honom: Säg mig, huru blev Lucius räddad? Då berättade tjänaren: 'Julia, Antonii moder, som är syster till Lucius, trädde emot soldaterna och sade: "Om I viljen döda min broder, så måsten I först döda mig, eder imperators moder. Ty icke annat än över min kropp skolen I här tränga fram." Då veko soldaterna tillbaka.'»

Fuffius, bagaren, sade:

»I sanning, aldrig har väl ett skändligare fördrag blivit slutet, än det, som triumvirerna besvuro å den där ön vid Bononia, då var och en av dem offrade någon av sina fränder eller vänner åt de andras hat eller girighet.»

Nu sade en gammal barberare vid namn Hirtudo:

»Det är sant, att det då var svåra dagar i Rom; dock gällde detta mest dem, som ägde något, men jag minns väl den gången, då man funnit på att kräva en lag om att ingen på ett helt år skulle behöva betala någon hyra för sin bostad. Det voro vi småfolk gärna med om, ty där rådde mycken nöd i staden det året, och då vi fingo till anförare Dolabella, som var en fin och värtalig man, så tyckte vi oss äga gott hopp. Och

larmande och skriande drogo vi genom gatorna. Men då var det som Antonius sände ut ryttare, vilka sprängde med vassa pikar in i skarorna. Ack, ack, det var många, som satte livet till den dagen, och själv fick jag ett sår i min högra arm, så att jag icke på länge kunde föra rakkniven.»

»Nå», sade Crispinus, »för detta var också Antonius i ogunst hos Cæsar ett helt år. Ty Cæsar fann, att han varit för sträng.»

»Ja, Cæsar, han var mån om de fattiga och ringa, han», sade Hirtudo. »Men därför blev han också ihjälstucken av de höga herrarna. Nu finns det ingen, som bryr sig om oss småfolk.»

»Det skall du dock icke säga, Hirtudo», sade Crispinus. »Antonius har mer än en gång givit en handfull sestertier åt en fattig stackare. Häri är han lik sin fader — Antonius Creticus, som de kallade honom. Jag minns väl något som min fader berättade mig om honom, han hade själv hört det av en frigiven där ifrån huset: en gång kom där till Creticus en av hans vänner, som var i stort penningbetryck; då han nu icke hade några penningar att ge honom och icke heller vågade tala med sin hustru om saken — ty Julia plågade förebrå honom hans givmildhet, eftersom de ingalunda voro rika — så fann han på detta: han befallde en slav att komma in med en silverskål full med vat-

ten; därpå begynte han fukta sitt skägg, såsom om han ämnade raka sig, och sände så ut slaven. Sedan hällde han ut vattnet, stack skålen till vännen och sade: 'Göm den under din toga och gå ut och sälj den, så får du litet pengar.' Men efteråt blev där ett sökande efter silverskålen, och Julia gick kring huset och skrek: 'Jag skall låta lägga alla slavarna på pinbänken, den ene efter den andre, tills jag klämt ur dem, vem som stulit skålen.' Då måste ju Creticus bekänna, vad han gjort och be sin maka om förlåtelse. Se, sådan var Antonii fader, och själv är han också frikostig, till och med överhövan, ty en gång tillsade han sin hovmästare att bära två hundra femtitusen denarer såsom gåva till en av hans vänner. Då nu hovmästaren tyckte, att detta var alltför mycket, men icke vågade säga det, fann han på att stapla upp alla pengarna i en hög på ett bord, för att Antonius skulle se, hur mycket det var, han gav bort. När Antonius fick se högen, förstod han väl, vad hovmästaren menade, men han ville giva honom en läxa och sade: 'Vad — jag trodde verkligen, att en million sestertier var mer än så! Det där är för litet att ge bort; ge honom det dubbla beloppet.'

»Nåja», sade Hirtudo, »Antonius öser nog ut pengar, men han tvekar icke heller att roffa till sig, när han kan. I alla fall får han väl nu annat att tänka på. Det var ett otäckt varsel, det där, som hördes i går.»

»Vad säger du», sporde Fuffius, »vad var det för varsel?»

»Hörde då icke också du, Fuffius, hur ugglan satt och skrek från taket av Endräktens tempel?»

»Hur skulle jag kunnat höra det, då jag i går var med min åsna till kvarnen vid Frescati för att köpa upp mjöl? Satt hon på Endräktens tempel, sade du?»

»Där satt hon. Men när några skrämde henne därifrån genom handklappningar, flög hon till Jupiter Fere-trii tempel. Och sedan flyttade hon sig från det ena templet till det andra, och till sist satte hon sig på templet åt det romerska folkets genius. Där satt hon till långt in på natten och ropade sitt 'uhu', så att man blev helt hemsk till mods. Och man behövde i sanning icke vara augur för att förstå, att detta betydde tvedräkt och onda tider för Rom.»

»Hör, nu komma de!» utbrast Crispinus.

Från den gatan, som löpte utmed den Capitolinska kullen, hördes ett rassel av vapen och ett slamrande av hovar och dånnet av krigsmäns fasta och tunga steg. Där red Octavianus fram på en rävröd fåle i spetsen för en kohort ryttare och en skara harneskklädda, svärd-beväpnade legionärer.

Utanför Curia Hostilii gjordes halt. Octavianus sprang ned av hästen; och följd av en flock beväpnade vänner, trädde han in i curian, steg upp på tribunen

emellan de båda konsulerna och talade till de bestörta senatorerna.

Med många bittra ord anklagade han Antonius, och icke minst för detta: att han offentligen sagt Cæsarion vara Cæsars laglige son.

»Härmed», sade Octavianus, »har han tydligen velat nedsätta mig, som är Cæsars adoptivson.»

Ingen av konsulerna eller av senatorerna vågade svara. Ty de visste, att legionerna stodo där utanför.

Men samma afton begåvo sig Caius Sossius och Domitius Ahenobarbus i hemlighet bort ifrån Rom för att uppsöka Antonius. Och när detta blev bekant, voro där också andra av Antonii vänner, som menade, det vore för dem säkrare att ej dröja i staden.

Nära fyrahundra senatorer var det, som begåvo sig bort från Rom och till Ephesos. Men sjuhundra var det som blevo kvar.

XXXII.

Då nu de flyende senatorerna kommo till Ephesos, mottogos de med glädje av Antonius och Kleopatra.

Likväl harmade det Kleopatra icke litet, att Domitius Ahenobarbus kallade henne Kleopatra och icke till-

talade henne såsom »drottning» eller »härskarinna», vilket annars alla plägade göra.

Dellius tog Ahenobarbus avsides och sade till honom: »Det brukas icke här, att någon kallar henne Kleopatra.»

Men Ahenobarbus som var en stolt man ock av ett hetsigt sinnelag, svarade: »Det sköter jag icke om vad som brukas här. Vi romare äro vana att kalla var och en vid namn. Och jag menar, att en romersk konsul är lika så god som en egyptisk drottning.»

Ett par dagar därefter hände detta: Antonius satt ute å torget i Ephesos på tribunalet för att döma emellan Philadelphos, konungen av Paphlagonien, och Tarkondimotos, fursten av Övre Kilikien, vilka hade en tvist angående ett stycke land, som låg å gränsen emellan deras riken. Som nu Furnius, vilken var en vida berömd talare, stod där och talade för att bevisa Tarkondimotos' bättre rätt, varsnades på andra sidan av torget en sluten hängbår med gyllene stänger, buren av nubiska slavar.

Fram emellan förhängena stacks en liten vinkande vit hand.

Strax störtade Antonius upp och skyndade bort, lämnande Furnius att, röd av förtrytelse, avbryta sitt tal.

Och allt folket såg, huru imperatorn stod där vid Kleopatras bärstol och talade med henne. Och först

sedan han följt henne ett stycke å väg, återvände han till tribunalet.

Några dagar därefter kallade Antonius alla senatorerna till en rådplägning om huru kriget mot Octavianus lämpligen borde föras.

Då steg Ahenobarbus upp och sade:

»Jag har hört berättas, att många av dina skepp, o Antonius, äro bortsända till att hålla vakt vid Cypern och andra till att vakta vid Cyrenaica, och det är ju för envar tydligt, att detta är för att skydda Egypten. Men det vill jag säga dig, Antonius, att icke är det för att strida för Egypten som vi, romerska senatorer, hava kommit till dig. Utan vi vilja kämpa för republikens frihet, som, tyckes det oss, allra mest hotas genom Octavianus. Vad vi begära av dig är därför detta: att du icke splittrar din flotta eller din här för att hjälpa ett annat rike. Och vidare: att du befäller Kleopatra att resa härifrån och hem till sitt land igen. Ty vi förstå, att så länge hon är här, skall hon icke upphöra att råda dig till sådant som är för henne och hennes rike förmånligt.»

Då uppstod där ett sorl av bifall bland senatorerna. Ty de allra flesta menade detsamma som Ahenobarbus, ehuru de icke förut vågat säga det.

Då nu Antonius hörde, vad som var senatorernas mening, blev han betänksam och villrådig. Ty det

tycktes honom svårt att motsätta sig, vad alla dessa begärde; men på samma gång var det honom vanskligt att göra Kleopatra emot. Därför sade han till senatorerna, att de dagen därefter åter skulle sammanträda och då få höra hans svar.

Självsade han nu intet om detta till Kleopatra; dock erfor hon av andra, vad som sagts av Ahenobarbus. Strax sände hon en tjänare med de dyrbaraste skänker till Publius Canidius, legaten, och begärde, att han skulle komma till henne.

Och då Canidius kom, sade hon till honom: »Är det icke orätt, synes dig, att den som bidragit med så mycket folk och skepp och penningar, skall bortvisas härifrån? Och ingen av de många konungar och furstar, som här äro, vill man bortsända, fastän bland dem äro sådana, som blott kort tid haft makten — såsom denne Amyntas, vilken Antonius gjorde till konung, fastän han ej var annat än skrivare —, utan allenast mig vill man skicka bort! Och dock har jag i mer än tjugu år styrt ett stort rike.»

Och hon begynte gråta och säga: »Säg, Canidius, tyckes det dig icke att detta är orättvist?»

Och Canidius, som redan förut var till hälften vunnin genom hennes skänker, blev det nu helt genom hennes ord och hennes tårar.

Då nu senatorerna åter samlades för att överlägga om denna sak, stod Canidius upp och sade:

»Menar du dock, o Antonius, att det vore rätt att sända bort den som tillfört dig så många skepp och krigare och som försett hela hären med föda nu i lång tid? Och är icke drottning Kleopatra av alla erkänd för att vara klokare än de flesta män?»

Då vart Antonius glad över att en så ansedd man som Canidius talade på detta sätt och var honom till stöd i det han helst önskade. Och han sade: »Du talar sant; det vore orätt och ovärdigt en romare att göra något sådant.»

Men när senatorerna hört Antonii beslut i denna sak och likaså, att han ämnade sända Octavia skiljbrev, sade Munatius Plancus till sin systerson Lucius Titius:

»Nu förstår jag, att Antonius går emot sin ofärd. Och föga lust har jag att längre följa honom.»

Titius svarade: »Om du vill begiva dig åter till Octavianus, så följer jag dig.»

Och så begåvo sig dessa två i hemlighet bort från Ephesos och till Rom.

*

Och när de kommo till Rom, tog Octavianus med glädje emot dem.

Och Munatius Plancus sade: »Alltifrån den dag då Antonius bad mig att bevittna hans testamente och jag såg, vad han där förordnade, har det tyckts mig, att han knappast längre var att räkna såsom en romare.»

Octavianus sporde: »Var finnes detta testamente?»

Plancus svarade: »Antonius har det förvarat på samma ställe, där Cæsar gömde sitt testamente, nämligen hos vestalerna. Det är icke länge sedan han skickade Fontejus Capiton hit till Rom för att anförtro det i den äldsta vestalens vård.»

När Octavianus hörde detta, sände han strax Statilius Taurus till Vestas tempel och begärde att få Antonii testamente.

Men Pudentia, den äldsta vestalen, svarade: »Av ålder har det i Rom ansetts som det säkraste av allt att anförtro något i vestalernas vård; ingalunda skall jag svika denna tillit och utlämna vad som anförtrotts åt mig.»

Taurus sade: »Du vet, att Octavianus har makt att med våld taga det ifrån dig.»

Pudentia svarade: »Det är sant: mot våld kan jag icke värja det, men utan våld ger jag det icke.»

När Octavianus hörde detta, begav han sig själv, följd av liktorer, till Vestas tempel och tog Antonii testamente från vestalerna. Och sedan han läst det, lät han sammankalla senaten och uppläste det för densamma.

Nu voro där visserligen många av senatorerna, som ogillade Octavianus, för att han bemäktigat sig testamentet, men då de hörde, vad Antonius förordnat, vände sig deras ovilja emot denne. Ty här stodo bekräftade hans gåvor av länder och riken till Kleopatras barn. Och här stod ock, att var han än komme att dö, om det så ock bleve i Rom, skulle hans kropp föras till Alexandria för att där bisättas i den gravbyggnad, som Kleopatra låtit uppföra åt sig.

Häröver blevo nu romarna allra mest upprörda. »Ty», sade de, »nu måste vi ock tro det, som berättats: att om Antonius segrar, vill han göra Alexandria till världens huvudstad i stället för Rom.»

Och ehuru somliga sade: »Icke är det tillbörligt att döma en man under hans livstid för vad han förordnat skall ske efter hans död,» så vart dock senatens beslut: att Antonius skulle mista sitt ämbete såsom romersk prokonsul. Men drottning Kleopatra förklarades vara republikens fiende.

Och, till efterkommande av gamla plägseder, gick Octavianus, följd av de förnämsta prästerna, till Bellonas tempel, och där doppade han en lans i blodet av en offrad tjur, och slungade den så mot det håll, där landet Egypten var beläget.

XXXIII.

Men Antonius drog tillika med hären ifrån Ephesos till Samos, och därifrån till Achaja. Och i havsbukten, inom bergudden Aktion, lade sig flottan, medan hären lägrade sig på stranden.

Vid denna tid begynte Kleopatra hava onda aningar om stundande ofärd. Och detta icke minst därför att hon på ön Samos besökt den sibylla, som där bodde i en bergshåla och var vida beryktad i Grekland och i Romerska Asien; denna hade till den spörjande talat dunkla ord om kommande olyckor för henne och för den man hon höll kär.

När det nu led emot våren, kom Octaviani flotta seglande från Italien. Och under det att hans fältherre Agrippa med några av skeppen låtsade tillämna ett anfall ett stycke söder om Aktion och sålunda avledde Antonii uppmärksamhet, landade Octavianus norr om bukten och slog där läger.

Nu voro Octaviani skepp väl icke så stora som Antonii, men de voro flera och bättre bemannade och därför ock mera rörliga. Bland Antonii folk hade nämligen farsoter begynt härja, och av skeppsbesättningarna hade många dött; för att nu i någon mån fylla luckorna, hade man tagit fatt på åsnedrivare och

annat folk, som alls icke voro vana vid att sköta åror.

Då sade Sossius och Ahenobarbus och andra av Antonii vänner till honom: »För dig är det bättre att strida till lands än att möta Octavianus till sjöss. Ty i sjöstrider har hans folk vunnit erfarenhet genom kriget emot Sextus Pompejus, men till lands kan han ingalunda mäta sig med dig. Låt därför dina legioner bryta upp och tåga till de thessaliska slätterna, där de ha utrymme till att breda ut sig; så skall Octavianus nödgas följa efter dig, och du skall helt visst besegra honom.»

Men när Kleopatra hörde detta, blev hon full av oro, ty från Thessalien skulle det bliva dem svårt att undkomma till Egypten, ifall Antonius bleve besegrad.

Därför bad hon honom:

»Gör icke detta, utan låt dina trupper gå ombord på skeppen och där kämpa emot Octavianus. Och skulle så ske, att Octavianus finge överhanden, så kunna vi härifrån lätteligen segla till Egypten, där han ej skall kunna besegra oss.»

Och Antonius som var van att följa Kleopatras råd, beslöt också nu att göra det.

Men Ahenobarbus, som förstod att detta beslut kom från Kleopatra, förebrådde henne en dag därför. Och då hon svarade honom med många skymfande ord, sade han:

»Du, Kleopatra, bliver häri, liksom du alltid har varit, vållande till Antonii ofärd.»

Och därmed gick han i vredesmod ifrån henne.

Då skyndade Kleopatra till Antonius och stampade i marken och ropade: »Han förtjänar att dödas, detta eländiga rödskägg! Och huru sant är det icke som egyptierna säga: att alla som hava rött hår eller skägg äro av den onde Typhons släkte. Och huru rätt är det icke, att man där plägar döda alla rödhåriga barn!»

Men Ahenobarbus tillsade en tjänare att skaffa honom en liten båt. »Ty», sade han, »jag vill fara ut på viken för att finna svalka för min febersjukdom.»

När de nu kommit ut ett stycke från land, tillsade han tjänaren att ro honom emot Octaviani flotta. Och då han nalkades dennes skepp, vinkade han och ropade, att han komme såsom Octaviani vän.

Men från Antonii flotta såg man med häpnad detta: huru Ahenobarbus gick ombord på Octaviani skepp. Och Antonius vart med hast underrättad: Ahenobarbus har förrått dig och gått över till Octavianus.

När Antonius hörde detta, stod han först stum. Därpå sade han:

»Han for med endast en tjänare, sägen I? Då finnas här ännu i lägret många slavar, som tillhöra honom, och många hans ägodelar; låt sända det alltsammans efter honom!»

Då utbrast Kleopatra förbittrad: »Skall du behandla en förrädare såsom vore han en vän? Detta är svaghet, och man skall le åt dig.»

Men Antonius stod fast vid sitt beslut och sände till Ahenobarbus alla hans ägodelar.

Få dagar därefter sände Antonius ut Quintus Delius och konung Amyntas på en spaningsfärd. Medan de nu redo tillsammans, sade de till varandra: »Det tyckes oss stunda till ofärd för Antonius.»

Och de redo till Octaviani läger och gingo över till honom och yppade för honom, vad de visste om Antonii planer.

*

Hela sommaren lågo de båda flottorna och de båda härarna mitt emot varandra. Ty båda fältherrarna tvekade att gå till anfall. Men till sist en dag gav Antonius befallning att man följande morgon skulle angripa fienden. Det som mycket förundrade hans skepps-befälhavare var likväl detta: att han tillsade dem att taga ombord seglen, vilka lågo i förvar i lägret. De sade till varandra: »Aldrig hava vi hört, att man vid en strid hissar seglen! Då plägar det ju vara roddarna, som driva fram skeppen.»

Morgonen lyste klar; havet låg blankt och stilla.

Som mörka jättefåglar gledo Antonii skepp framåt, vart och ett med ett stort järnnäbb, fäst vid förstäven till att bräcka plankor och borra hål i de fientliga fartygen.

Dock ägde de ej den rörlighet och snabbhet som till sådant krävdes, därför att roddarna voro ovan folk.

Men Octaviani mindre fartyg foro snabbt omkring, undveko stötarna och lade sig i stället utmed sidorna av de fientliga skeppen. Och sjösoldaterna äntrade upp å deras däck och kämpade man emot man.

Bakom Antonii flotta, längst inne i bukten, lågo de egyptiska skeppen. På det största av dem — vilket bar namnet Antonias — satt Kleopatra, under ett tält å däck, och åsåg stridens växlingar. Och hon fylldes av ångest och av fasa, när hon hörde vapnens larm och de sårades jämmer, såg blodet flyta nedför skeppens sidor, såg stympade människor som kämpade med vågorna.

Med ens föll där liksom en dimma över hennes ögon. Vad som skedde omkring henne, såg hon ej mer, ej heller hörde hon ropen och vapenbraket. I stället gled där fram för hennes själs ögon en annan syn: hon såg, huru av Antonii skepp somliga sjönko, andra stuckos i brand, och åter andra erövrades av fienderna. Och hon såg sig själv och Antonius stå såsom fångar inför den segrande Octavianus — mötte hans kalla, triumfe-

rande blick, kände hela skammen, hela förödmjukelsens bitterhet.

I detsamma ljud där en stämma, liksom över hennes huvud:

»Du har att välja . . .»

I nästa ögonblick var synen försvunnen. Och hon vaknade upp ur sin dvala.

Men hon mindes väl, vad hon sett och hört. Och hon tvivlade icke på att gudarna yppat för henne, vad som skulle ske, ifall striden fortsattes.

Åter kände hon den brinnande förödmjukelsen: att vara ofri, bunden, ett rov för segrarens nyck . . . hon som i stolthet och makt och glans härskat över folken.

Genom Roms gator, inför Roms pöbel, skulle hon vandra, bland andra fångar som länkats vid triumfators vagn. Hennes själ hörde redan de hånande tillropen, de råa gapskratten, när hon dignade av trötthet, av förtvivlan. Och sedan — sedan kanske hon gaves till slavinna åt Octavia, den där kalla sedesamma kvinnan, som med hycklad godhet skulle pina henne.

Nej, aldrig, Långt hellre uppgiva alla stolta drömmar om ett vidgat välde och nöja sig med sitt eget soliga Egypten! Långt hellre fly ur striden! Långt hellre den skam som detta innebar än slaveriets outhärdliga nesa.

Hastigt drog hon en liten skriftavla av elfenben ur

sin barm, skrev därå några ord, ropade till sig Alexas av Laodicea och sade till honom: »Skynda dig, tag en båt, ro till Antonii skepp och lämna honom detta.»

Och Alexas steg i en båt, kom till Antonii skepp och gav åt imperatorn Kleopatras brev. Och Antonius läste hennes budskap:

»Ödet är emot oss. Det gagnar till intet att strida!»

Han vände med hast sin blick emot Kleopatras skepp. Och se, det hade redan lyft ankar och drevs nu av snabba åror framåt, följt av den övriga egyptiska flottan.

Undrande åsågs detta av vänner och fiender: huru alla dessa skepp, som ännu ej varit med i striden, togo kosan först igenom Antonii flotta, sedan igenom Octavianis, för att, när de hunnit utom bukten, styra ut till havs.

Då miste Antonius all besinning. Glömmande alla dessa, som nu stredo för honom, för hans makt och hans ära, tänkte han blott på den kvinna, han älskade. Han sprang ned i en båt, tillsade Alexas och några vänner och tjänare att följa honom, och, sedan han givit Canidius befallningar om huru striden skulle ledas, lät han båten stöta ut.

I stridens iver lade varken vänner eller fiender märke till den lilla båten, som snabbt roddes ut ur bukten. Men Kleopatra satt i aktern av sitt skepp och

spejade hän över vattnet, hän emot den strand hon lämnat. Skulle han komma, den man hon väntade? Skulle han såsom så många gånger förr lyda hennes vilja, hennes vink? Eller var han nu helt imperatorn, romaren, för vilken det vore otänkbart att fly ur striden, fly från sin egen här?

Där kom en liten jolle styrande ut ur bukten.

Hennes hjärta kände, att där var han, den mannen som älskade henne över allting på jorden. Och med en darrning av triumf, mitt i stundens oro och sorg, gav hon sin skeppsbefälhavare befallning att styra den lilla båten till mötes.

Dock, när Antonius nått fram till Kleopatras skepp och äntrat upp å dess däck, gick han icke bort till drottningen. Han gick i stället fram till fören och satte sig där, med huvudet stött i händerna. Och så dyster var hans blick, att ingen vågade tala till honom.

När natten föll på, svepte han in sig i sin toga och lade sig ned, där han var. När morgonen rann upp, satt han där åter med huvudet lutat mot händerna och med osäglich dysterhet i sin blick.

Ty han förstod nu, vad allt han mist i detta slag. Han hade mistat mera än om han blivit besegrad och fången. Han hade mistat sin ära, eftersom Rom och hela världen skulle säga, att han flytt ur striden och

lämnat sina trogna legioner till spillo. Och detta för en kvinnas skull . . .

Han kom ihåg, huru många gånger hans vänner varnat honom och sagt: »Hon skall leda dig i fördärvet.» Han kom ihåg, huru för hennes skull vänner övergivit honom och gått över till fienden. Han kom ihåg, huru han på det tåg emot partherna, där segern redan tycktes nära, vänt om blott emedan han nåtts av hennes darrande oro. Och nu till sist, hade hon berövat honom det som var honom kärare än livet: äran.

Nu ville han ingalunda gå till henne för att hälsas av kyssar och tårar och lena ord. Han visste, att hon bidade på honom, och han gladdes vid tanken, att hon pinades och kände sig förödmjukad inför sitt folk, därför att han ej vårdade sig om att gå till henne.

Ty nu var hans kärlek förbytt i hat.

Och han ruvade i sitt hjärta över alla de hårda, onda ord, med vilka han skulle piska henne, när hon till sist, besegrad, komme och sökte upp honom.

Han smidde omkring sitt hjärta liksom ett pansar av vrede och hat, på det att han ej måtte — som så mången gång förut — vekna och förmildras, när han mötte hennes blick och hörde hennes stämma.

I tre dagar satt Antonius i skeppets för, och varje dag växte bitterheten inom honom. I tre dagar

hängde där liksom ett moln över alla, som voro på skeppet.

På den fjärde dagen syntes rätt förut ön Tænarion. Skeppskaptenen gick till Alexas och sade: »Vi hava icke mer något vatten, vi måste lägga till vid denna ö för att fylla våra kaggar och fat. Men jag vågar icke göra detta utan att Antonius giver sitt tillstånd härtill. Icke heller vågar jag spörja honom härom. Gå därför, jag beder dig, till imperatorn och fråga honom om han tillåter detta.»

Alexas gick till Antonius, och denne jakade kort till hans begäran. Men han sade annars intet, ej heller rörde han sig från sin plats.

När nu skeppet lagt till, uppsatte Kleopatras tjänare ett tält på ön och tillredde drottningens måltid och framsatte den i tältet.

Nu hade Kleopatra två tärnor, Eiras och Charmion, vilka snarare voro hennes väninnor än hennes tjänarinnor; dessa följde henne beständigt på hennes resor och voro även nu med henne. Och Eiras, som var en grekinna av ädel börd, hade allaredan vid späda år kommit till Kleopatras hov. När hon nu såg, hur upprörd drottningen var och såg att Antonius icke ens vände en blick åt det gröna silkestältet, beslöt hon att gå fram till imperatorn.

Och darrande skygg — ty hon var av ett vekt sinne-

lag — trädde hon fram till honom och bad: »Vill du icke, herre, åtminstone äta denna måltid tillsammans med drottningen?»

Då reste sig Antonius och följde henne. Men inom sig tänkte han, att nu ville han tala ut alla de onda, hårda ord, som grott och spirat inom honom.

När han nu trädde in i tältet, smögo sig alla drottningens följeslagare och tjänare ut därifrån. Ty de menade: »Det är bäst att dessa två mötas allena.»

Och Antonius hade tänkt: »Nu kommer hon väl emot mig gråtande. Men hon skall se, att hennes tårar icke längre röra mig. Eller kanske vill hon pröva på med löjen och kyssar — men hon skall märka, att sådant nu är förgäves. Eller törhända kommer hon själv med vredgade anklagelser för att — såsom hon gjort mer än en gång förut — därmed på förhand avvända alla förebräelser. Dock, nu skola alla hennes konster icke längre förmå bedraga mig.»

Men nu var det så med Kleopatra att hon sällan tedde sig sådan som man väntade.

Hon varken log eller grät eller rasade. Hon stod inför honom med skälvande läppar och med en blick lik ett bedjande ängsligt barns. Och hennes stämman — vilken var lik ett under och en smekning och en sång — ljöd helt hjälplös och darrande: »Är du mycket vred på mig, Antonius?»

Då brast det med ens, det pansar han smitt åt sig. Då smälte hans hjärta inom honom. Och han räckte ut sina armar emot henne och drog henne intill sig, medan en lång snyftning skakade hans bröst.

Och även Kleopatra grät.

Och så stodo de där, dessa två, tätt tryckta intill varandra, såsom två människor, vilka sett sin lyckas sol gå ned men, mitt i smärtans bitterhet, dock känna en glimtande tröst, en darrning av ljuvhet, i förnimmelserna av att de äro två till att sörja sin sorg.

XXXIV.

I sitt hus i Antiochia höll Saramalla ett gästabad för sina vänner.

Mitt i marmorbordet, kring vilket de lågo, fanns en fördjupning, fylld med vatten och kantad med vattenliljor; å denna lilla damm flöto gyllene båtar, lastade med olika rätter. När nu någon av dem som lågo till bords, ville sända till en annan en rätt, så skickade han honom — med en stöt av handen — den båten, å vilken den rätten fanns.

Och bland Saramallas gäster voro också Izates, en armenisk köpman, och Apion, en jude av dem som bodde i Alexandria.

Medan nu alla talade om vad som nyligen hänt — nämligen om slaget vid Aktion och huru Antonii här, sedan den i sju dagar troget väntat på sin fältherre, till sist givit sig till Octavianus — sade Izates: »Det har alltid tyckts mig, att egypterna äro ett trolöst folk, och så visade de sig ock i sanning mot den store Pompejus, som kom att söka skydd hos dem; honom stötte de ju en dolk i hans rygg. Och därför förundrar det mig icke, att Kleopatra svek Antonius och flydde ur striden.»

Härtill svarade nu Apion: »I vad som skedde med Pompejus, hade drottning Kleopatra likväl ingen del, ty det var hennes broders, konung Ptolemaios' rådgivare, som hade skulden därtill, och vid denna tid var hon redan av dem fördriven ur landet. De fruktade henne nämligen, därför att hon var långt klokare än brodern.»

Nu talade Saramalla och sade: »Av det du nu säger, o Apion, styrkes jag än mera i det, jag redan förut tänkt, nämligen att det varit till olycka för drottning Kleopatra, att hennes förstånd så mycket övergår andra människors. Ty bland människors barn äro de allra flesta sådana, att det harmar dem, när någon tyckes vara i allo förmer än de. Och att kvinnorna avundas en kvinna, som är skönare till utseendet och är härligare klädd än de, det är ju visserligen icke att förundra sig över, men, såsom vi alla veta, pläga männen

i stället vara mycket böjda för att överse med en kvinna vad hon än må hava gjort och bedrivit, om hon blott är skön och förförisk till sitt väsen. Då nu likväl Kleopatra därtill besitter ett det skarpaste förstånd och en stor lust att härska, hysa också männen avund emot henne och tala ont om henne.»

Då log Tryphon — en köpman i Antiochia, vilken också var ibland Saramallas vänner — och sade: »Du menar väl, o Saramalla: alla de män, vilka icke hava njutit hennes gunst.»

Men Apion inföll: »Jag hör, o Tryphon, att du är ibland dem, som tro att drottning Kleopatra har idkat älskog med många. Men jag har hört annat av sådana, som väl känna henne, ty det är icke få av de Oefterhärmligas sällskap, som emellanåt komma till mig och bedja om ett lån. Och om I icke veten vilka de Oefterhärmliga äro, så vill jag nu säga eder det: de tillhöra alla de förnämsta ätterna bland egypterna och äro med om alla drottningens fester, och 'Oefterhärmliga' kalla de sig, därför att de påstå att de i sin dräkt och sitt skick och sitt tal äga mera av behag och skönhet och värdighet än andra. Och därtill skilja de sig ifrån andra genom vissa påfund, som de hemligen kommit överens om, så att om några av deras sällskap befinna sig på ett gästabud, kunna de känna igen varandra på åthävarna då de intaga födan. Men

då dessa Oefterhärmliga behöva mycket penningar till sina gästabud och till det liv, som bland dem är brukligt, så händer det, såsom jag nyss sade, ej sällan att de komma till mig och begära lån. Och därvid plägar jag fråga dem om varjehanda. Sålunda har jag också sport dem om det är sant, allt det, som säges om drottning Kleopatra. Men de säga att det förhåller sig så med henne, att hon väl gärna vill bliva hyllad av alla, ja att hon helst skulle se att varje man hon mötte förälskade sig i henne, men att hon likväl i detta, som i annat, är av den stoltaste natur, och att hon sålunda blott åt få skänkt sin gunst. Nu menen I måhända att det plägar anses skamligt av en man att yppa om han njutit en kvinnas gunst och att det sålunda icke torde vara visst, det som dessa säga. Men när stundom någon av dessa Oefterhärmliga varit i stor förlägenhet — eftersom han många gånger förut lånat av mig och icke kunnat betala igen och sålunda haft föga hopp om att få ytterligare låna — då har hans hustru kommit till min hustru och talat om huru de voro i betryck och bett henne tala med mig om saken. Och då har också min hustru plägat utleta av dessa allt vad de hade sig bekant om drottningen. Och de ha alla i denna sak sagt detsamma som jag nyss sade.»

Då sade Saramalla: »Detta, o Apion, överensstämmer med vad jag hörde sägas av en av Kleopatras

följe, när hon här i Antiochia firade sitt bröllop med Marcus Antonius. Men jag ber dig, o Tryphon, tag något av den båt, som jag nu skickar dig: Denna rätt är gjord av påfågelshjärnor och svinspenar, och den slav, som tillrett den, har jag nyligen låtit köpa i Rom; han var köksmästare hos Atticus och är sålunda väl förfaren i det nyaste, som nu brukas i Rom i fråga om mat och bakverk.»

Nu sade Izates:

»En sak är det, som jag gärna skulle vilja höra dig yttra din mening om, o Saramalla, nämligen detta: huru tror du att Octavianus, sedan han nu vunnit seger, skall förhålla sig till Herodes? Ty hela världen vet ju, att Herodes är Antonii vän. Och att jag spørjer om detta är av den orsaken, att jag har icke ringa summor att fordra av köpmän i Jerusalem, men om där nu åter blir krig, så torde jag hava blott ringa hopp om att snart få dem betalda.»

Härtill svarade nu Saramalla:

»Du talar, o Izates, om något, som har sysselsatt också mina tankar. Ty visserligen har Herodes förut visat stor slughet, när det gällt att göra sig till vän med de mäktiga, liksom också hans fader före honom. Jag minnes väl huru det var, när Pompejus fallit och Cæsar blivit världens herre; då sade många: 'Huru skall det nu gå med Antipatros, iduméen, vilken hållit sig till

Pompejus?’ Men Antipatros sände gåvor till Cæsar, när han var i Alexandria, och denne visade sedan honom och det judiska folket stor ynnest. Ja, efter vad jag hört, lät han till och med i Alexandria uppsätta en koppartavla, på vilken var inristat att judarna i denna stad skulle hava samma rättigheter som stadens andra borgare.»

»Det är alldeles sant, det du nu säger» sade Apion, »och denna koppartavla ses där ännu i dag. Men om Cæsar både då och senare betett vårt folk mycken gunst, så var detta, tror jag, till stor del därför att Cæsar hört att Alexander av Makedonien visat judarna ynnest. Ty såsom var och en vet, var det intet som fröjdade Cæsar mer än när man jämförde honom med Alexander.»

»Det må så vara», sade Saramalla. »Dock tror jag att också de skänker, som gåvos honom av Antipatros, och ävenså av flera judar, härvid gjorde icke litet, ty efter allt vad jag har hört, var Cæsar alltid i behov av pengar. Men härmed må nu vara hur som helst, visst är dock att Antipatros och hans söner alltid förstått att hålla sig väl med dem, som hava makten. Ty när, efter Cæsars mord, Caius Cassius kom till Syrien, lät han utgå befallning till alla furstar och alla städer att lämna honom tribut, och somliga visade sig därvid tröga att betala och väckte sålunda Cassii vrede, men

Herodes, som då var en ung man och av sin fader satts till ståthållare i Galiléen, sände strax bud till de rikaste männen i landet och befalldes var och en att giva så och så mycket, och de som vägrade, blevo genast dödade. På så sätt fick han med stor snabbhet ihop de trehundra talenter, som det ålagts honom att lämna. Och när han gav dessa åt Cassius, berömde honom denne för hans raskhet och gjorde honom till prefekt i Coelesyrien. När sedan Marcus Antonius besegrat Cassius och Brutus vid Philippi och därpå kom över till Asien, skyndade väl en hop av de anseddaste judarna honom till mötes i Bithynien och anförde klagomål över Antipatros' söner, därför att de betedde sig tyranniskt, men också Herodes hastade till Antonius och gav honom stora skänker och talade med så stor slughet, att Antonius gjorde honom och hans broder Phasael till tetrarker och lät slå deras anklagare ihjäl. Och alltsedan dess har Antonius varit honom bevågen. Men huru det nu går Herodes, det vet jag i sanning icke.»

Tryphon sade: »Octavianus plägar icke vara mild emot dem, som stått honom emot. Jag har hört av en romare, som var med i striden vid Philippi, att när en ädelboren man bland fångarna bad Octavianus att efter döden hans kropp dock måtte tillstädjas begravning, så svarade Octavianus härtill: 'Det beror på fåg-

larna' — därmed tillkännagivande att av gamar och korpar skulle hans begravning besörjas. Och av detta och annat vållades det att fångarna, när de fördes till döden och gingo förbi de båda fältherrarna, med aktning hälsade Antonius, men till Octavianus ropade hånande och skymfande ord. — Och när nu Octavianus vänder sig emot Egypten, så tänker jag, att också Herodes' dagar äro räknade.»

Saramalla sade: »Det kan väl så vara att Herodes' lycka nu är förbi. Dock har det hittills för det mesta varit så att det som tycktes skola bliva denne furste till skada, det har i stället blivit honom till gagn. Ty så underligt foga gudarna stundom det som händer. Och för min del vet jag intet bättre bevis härpå, än det som tilldrog sig med Orodes, parthernas konung, vilken blev förgiftad av sin son Phraates, när denne fruktade att hans fader skulle lämna riket åt sin yngste son vars moder var en konungadotter. Ty Orodes var sjuk av vattusot, och när nu giftet kom in i kroppen, så endera besegrade giftet sjukdomen eller sjukdomen giftet, vilketdera vet jag icke, men alltnog, de drevos båda ut, och Orodes vart frisk.»

»Nå», sade Izates, »det hade han icke länge glädje av, eftersom Phraates sedan lät strypa honom.»

»Det är sant», genmälde Saramalla. »Men jag menade blott detta: det kan väl hända att Herodes vänder ock-

så detta sig till godo. Ty han äger mera list än någon människa jag vet. Och hans väg till att vinna människorna är för det mesta densamma som användes av Harpalos, vilken på en viss glimt i människornas ögon såg vilka som kunde mutas och som sålunda, när han märkte den blick med vilken Demosthenes betraktade en kostbar guldbägare, fann att även denne kunde bestickas. Dock är det den skillnaden emellan Harpalos och Herodes, att denne senare är förvissad om att alla människor kunna mutas och handlar därefter.»

Och detta var vad Saramalla sade.

XXXV.

Och Herodes var storligen bekymrad över detta: att Octavianus besekrat Antonius. Och han beslöt att begiva sig Octavianus till mötes och bringa honom skänker och söka att om möjligt vinna hans tillgift.

Men han betänkte att, om han nu begåve sig bort och om hela Jerusalem trodde att han vore i ogunst hos Octavianus, så kunde det väl hända att judarna gjorde ett upplopp för att åter giva kronan åt sin gamle konung, Hyrkanos. Och även betänkte han, att om

Octavianus visste att där fanns ännu levande en man, som i många år varit judarnas konung och genom sin börd ägde rätt att vara det, kunde det så mycket snarare falla imperatorn in att taga kronan ifrån honom själv. Så beslöt han då att döda Hyrkanos. Men han fruktade för vad folket skulle säga därom; därför ville han hava något skäl till att föregiva, nämligen att denne stämplade emot honom. Dock visste alla, att Hyrkanos var en fridsam man, som aldrig varit angelägen om att härska, utan hellre låtit andra styra; därtill kom att han nu var åttio år gammal. Därför fann Herodes på att säga, att Alexandra, hans dotter, som var av ett oroligt och härsklystet sinnelag, hade sökt uppegga sin fader och velat övertala honom till att fly till Malchus, araben, och begära hans bistånd emot Herodes.

När nu en dag Herodes var på gästabud tillsammans med Hyrkanos, frågade han denne, så att många hörde det, om han haft något brev ifrån Malchus. Och Hyrkanos jakade härtill. Herodes frågade: »Och vad sade då Malchus i sitt brev?» Hyrkanos svarades: »Han sände blott sina hälsningar.» Då sporde Herodes: »Har han icke också sänt dig någon gåva?» Hyrkanos svarade: »Han sände mig fyra hästar.»

Då ropade Herodes med vredgad stämma och så högt att alla som voro i salen, hörde det: »Här hören I

själva, huru Hyrkanos stämplar med mina fiender! Och det lär väl vara meningen med dessa hästar: att Hyrkanos och hans dotter skola fly till Malchus.»

Och Herodes hörde alls icke på vad Hyrkanos bedyrade, utan reste sig och gick ifrån gästabudet. Och alla sutto tysta och förfärade.

Men dagen därpå lät Herodes döda Hyrkanos.

Sedan ställde han om sitt hus, och han förordnade, att hans moder Kypros och hans syster Salome skulle föras till fästet Masada och att Pheroras, hans yngste broder, där skulle föra befälet. Men Mariamne och hennes moder sände han till ett annat fäste, kallat Alexandreion. Och hövitsmannen Sohemos, som han litade på mera än på de flesta, satte han till att där föra befälet. Och åt Sohemos gav han samma uppdrag som han en gång givit åt sin svåger Joseph: nämligen att om han själv, Herodes, bleve dödad, skulle också Mariamne dö. Och han lade ytterligare till: att Sohemos också skulle döda Alexandra. Ty han unnade icke denna den fröjd som hon helt visst skulle känna, ifall hon överlevde honom.

Sedan nu detta var ordnat, begav sig Herodes i väg till Rhodos. Ty Octavianus, som någon tid varit i Italien för att stilla ett upplopp bland legionerna där, befann sig nu å ön Rhodos, där han rustade sig till att angripa Egypten.

Men ehuru Herodes sagt till sin maka och hennes moder, att det var för deras säkerhets skull som de förts till Alexandreion, förstodo de väl att de voro där såsom fångar. Och Alexandra, som kom ihåg vad Herodes givit i uppdrag åt Joseph, beslöt att söka locka ur Sohemos om också han fått en sådan befallning.

Så begynte hon nu att visa Sohemos mycken vänlighet och att giva honom gåvor. Och när hon märkte att han var henne och hennes dotter bevågen, sporde hon honom, om icke Herodes befallt honom att döda dem.

Och Sohemos trodde liksom alla, att Herodes skulle bliva dödad av Octavianus eller att han åtminstone skulle förlora sitt rike. Och det tycktes honom troligt, att Octavianus skulle vilja giva makten åt dem, som voro av den gamla konungaätten. Men om då folket finge veta att han på Herodes' befallning dödat dessa, skulle det i raseri vända sig emot honom. Därför tycktes det honom mera klokt att vinna Alexandras och Mariamnes välvilja. Och sålunda yppade han nu för dem vad Herodes befallt honom. Men han tog löfte av dem att icke för Herodes — ifall denne bleve vid liv och komme tillbaka — eller för någon annan omtala vad han nu sagt dem.

Då nu Mariamne hörde detta: att hennes make åter en gång givit en så grym befallning, greps hon av en stor vrede och bitterhet emot honom.

XXXVI.

Men under det Herodes var på väg till Rhodos, övertänkte han inom sig, vad han skulle säga åt Octavianus. Och han trodde icke, att det skulle vara till något gagn, om han både för sitt liv, utan han beslöt att tala till imperatorn på ett annat sätt.

Och när han kom till Rhodos, sände han strax till Cæsar Octavianus de kostbara föräringar han medfört, och begav sig därpå till honom. Men dessförinnan hade han avtagit den gyllene pannring, som han eljest alltid bar.

Och när han nu trädde inför imperatorn, hälsade han honom och sade: »Jag vill icke fördölja för dig, o Cæsar, att jag alltid varit Antonii vän och att jag i allo bistått honom. Och detta ångrar jag ingalunda, utan önskar allenast, att jag ännu bättre hjälpt honom. Och att jag icke stridde vid hans sida vid Aktion, det var endast därför, att Antonius begärde av mig, att jag i stället skulle strida för honom emot konungen av Arabien.»

Och yttermera sade Herodes, att han mer än en gång tillrätt Antonius att döda Kleopatra. Detta var väl icke sant, ty han skulle icke hava vågat att säga något sådant till Antonius, men eftersom han visste,

att Octavianus hatade drottningen, trodde han, att detta skulle behaga honom.

Och till sist sade han: »Om du, o Cæsar, endast tänker därpå, att jag varit Antonii vän och din ovän, så skall du visserligen straffa mig, men om du betänker, att jag varit trofast i min vänskap och gjort allt, vad jag förmått för den man, som var min vän, då skall du måhända tänka, att jag också gentemot en annan skulle kunna visa mig vara en trogen vän.»

Och det han sade, behagade Octavianus. Ty väl tänkte han inom sig, att Herodes' vänskap för Antonius icke räckt längre än dennes lycka — eftersom Antonius ännu var vid liv och i Egypten, men Herodes icke skyndat till hans bistånd; — dock visste Octavianus väl, att de människor äro få, som göra något för sina vänner, när de därav kunna råka i fara och svårighet. Och då han märkte, att Herodes var en mycket klok man och visste, att han var en tapper krigare och kunnig fältherre, så tycktes det honom, att han kunde hava icke ringa gagn av honom.

Och han sade: »Sätt åter din krona på ditt huvud, ty jag vill, att du ännu skall råda i Judæa. Och om du vill bliva min vän och bistå mig lika så väl som du bistått Antonius, så skall du icke behöva ångra det.»

Då sade Herodes: »Varmed, o Cæsar, kan jag nu allra först vara dig till tjänst?»

Octavianus svarade: »Mina legioner skola tåga genom Syrien ned till Egypten för att erövra detta land; vad jag nu begär av dig är detta: att du dit sänder dem vatten och livsmedel, medan de tåga genom ökenlandet. Och ävenså att du sänder dem kunniga vägvisare.»

Herodes svarade: »Jag vill strax resa åter till mitt land och låta lasta fem tusen kameler med vatten och med föda och sända dem till din här.»

Och Herodes vände om till sitt land igen och var full av fröjd över att det gått honom så väl. Och så snart han kommit till Jerusalem, skyndade han till Mariamne och berättade vad som hänt honom och att Octavianus varit honom huld och givit honom hopp om att få tillbaka de städer som av Antonius skänkts åt Kleopatra.

Men under det han berättade detta, stod Mariamne kall och tyst och sade intet. Ty när hon hörde, huru han fröjdade sig över vad han skulle vinna genom dens fall, som han kallat sin vän, då fylldes hennes själ av ovilja.

Då nu emellertid Herodes märkte hennes köld, förundrade han sig och sporde: »Gläder du dig då icke över att jag kommer hem med sådana tidender, efter att hava begivit mig bort med mycken oro och fruktan?»

Men Mariamne var en stolt kvinna och var icke av dem, som hyckla och föregiva något, som de icke känna.

Hon svarade: »Jag gläder mig ingalunda däröver. Det skulle mera hava glätt mig, om du nåtts av ofärd.»

Då ropade han i raseri:

»Huru vågar du säga sådant? Och vad är det som så har förändrat ditt sinne emot mig?»

Mariamne sade: »Du har dräpt min broder, du har dödat min moders fader, och du spörjer mig, varför jag ej mera håller dig kär!»

Och därmed gick hon ut ur gemaket.

Och Herodes stod kvar allena och var full av vrede och häpnad.

Och först beslöt han, att han skulle straffa henne för sådana ord och strypa henne med sina egna händer och fröjdas över hennes kval. Men sedan tog åter hans kärlek överhand, och han grät och klagade över att hon var förvandlad och ej mera älskade honom. Och stundom åter sade han till sig själv: »Detta är blott nycker, sådana som kvinnor ej sällan hava, och denna hennes harm skall förflykta och försvinna så snabbt som en sky från en sommarhimmel.»

Och dagarna gingo. Men Mariamne var honom sällan blid. Och hans hjärta slets emellan kärlek och hat.

Men Salome, konungens syster, som vid denna tid var gift med en man vid namn Costabarus, bodde nu

i konungaborgen. Och då hon märkte, att konungen var vred på Mariamne, fröjdade det henne högeligen.

XXXVII.

Till Jerusalem kom Alexas av Laodicea, sänd av Antonius. Och sålunda skrev Antonius till konung Herodes: »Övergiv mig icke också du, ty om blott du står mig bi, så är jag viss om att ännu kunna besegra Octavianus.»

Men Herodes talade förtroligt till Alexas och sade: »Klokt skulle du handla, om du ginge över till Octavianus. Så har jag gjort, och han har visat mig mycken huldhet.»

Och Alexas lydde hans råd. Men när han kom till Octavianus, lät denne strax dräpa honom.

*

Då nu Mariamnes hjärta var fullt av sorg och oro för hennes vän Kleopatra, sände hon bud efter Aizel, citterspelaren, och sade till honom: »Gå, jag beder dig, till Egypti land och efterhör noga, huru det är med Kleopatra och med Antonius, och kom sedan tillbaka och giv mig besked därom.»

Och hon sände med honom ett brev till Kleopatra med många kärliga hälsningar.

Och när efter någon tid Aizel kom tillbaka, berättade han:

»Antonius har byggt sig en borg å en udde emellan Pharos och Lochias; den kallar han Timoneion, ty han liknar sig vid Timon, athenaren, vilken lärde sig hata och förakta människorna, sedan han erfarit, huru de vända sig bort ifrån den, vilken övergivits av lyckan. Där lever han allena och vill icke se någon. Och han säger: 'Där finnes icke längre någon trohet på jorden.'

Men för någon tid sedan vart han likväl trött på sin ensamhet och kom på besök till Kleopatras palats. Och han sade: 'Olyckan är icke långt borta, men varför skulle vi ej lika gärna möta den med löjen?'

Då firades där åter fester och lustbarheter i Alexandria. De Oefterhärmligas förbund bytte namn och kallar sig nu 'Dödskamraterna'. De säga liksom Antonius: 'Ofärd och död nalkas oss — varför skulle vi ej möta dem med löjen och trots?'

»Och Kleopatra?» sporde Mariamne.

»Kleopatra ville föra sin flotta över land till det Röda havet, på det att hon och Antonius med deras barn och deras tjänare och med ptolemaiernas omätliga skatter måtte kunna fly bort till något fjärran land och där skaffa sig en fristad, där Cæsar Octavianus icke

skulle kunna nå dem. Men när skeppen drogos över näset, kommo Malchus' araber och överfölo och uppbrände dem.

Då miste också Kleopatra sin kraft och sin iver, och hon sade: 'Vartill gagnar det att kämpa emot ödet?'

Någon tid därefter, då Octaviani här redan hunnit till Egypten och genom förräderi fått Pelusion i sitt våld, sände Mariamne åter Aizel till Alexandria.

Men då han kom tillbaka därifrån, hade redan till Jerusalem nått underrättelsen om vad som skett: att Cæsar erövrat Alexandria och att Antonius störtat sig på sitt eget svärd och att Kleopatra likaledes tagit sitt liv.

Sorgsen sade Mariamne till den unge syriern: »Blott om ett vill jag spörja dig. Icke är det väl sant, det som sagts mig: att Kleopatra sände en budbärare till Antonius, som föregav, att hon redan var död, på det att han därigenom måtte lockas att taga sitt liv? Så berättar man, men vad än alla må säga, så tror jag icke att hon så kunde svika honom.»

Aizel svarade: »Jag mötte i Alexandria en av drottning Kleopatras tjänare, vilken jag kände, sedan de gånger jag förut varit i Egypten; honom utsporde jag noga om huru allt tillgått. Och han berättade detta: När Antonius i striden utanför Alexandrias murar bli-

vit besegrad, därför att hans rytteri övergått till fienden, sände han ett bud till Kleopatra och sporde: 'Vad är nu att göra?' Hon sände budbäraren tillbaka med denna hälsning: 'Oss återstår intet annat än att dö.' Men budbäraren blev tagen av Octavianis folk och blev under hot tillsagd att säga detta till Antonius: 'Drottning Kleopatra har redan tagit sitt liv.' Och detta gjorde Octavianus därför, att han intet högre önskade än detta: att Antonius skulle själv taga sitt liv. Ty han vågade icke låta döda den, som nyligen varit den mäktigaste av romare; ej heller vågade han låta honom vara vid liv. Men vad Kleopatra beträffar, ville han gärna vid intåget i Rom hava henne kedjad vid sin triumfvagn; därför, sedan han genom list tagit henne till fånga, lät han på det noggrannaste bevaka henne, för att hon ej skulle kunna giva sig döden. Men hon vann dock sin frihet, ehuru ingen vet huru. Ty väl säges det, att hon lät sig bitas av en orm, men i det gemak, där hon vart funnen tillika med Eiras och Charmion, som följt henne i döden, sågs icke någon orm.»

Då kom Mariamne ihåg, huru Kleopatra en gång visat på den ring, hon bar å sitt finger och sagt: »Här har jag min frihet.» Och hon kom ihåg, att hon hört berättas om smycken, som dölja i en hemlig gömma en droppe av ett dödande gift.

XXXVIII.

Paneion hette en borg, som Herodes byggt invid floden Jordan; där vistades Mariamne med sina barn, medan Herodes var i Alexandria. Dit hade han nämligen hastat för att lyckönska Cæsar Octavianus till hans seger.

Nu hände det en dag, att Mariamne satt ute i lunden och såg sina små söner leka i gräset. Och av dessa piltar ägde Alexander, den äldste, någon likhet med hennes broder, Aristobulos, i det att också han var av ett blitt och tankfullt väsen. Men den yngre av piltarna, Aristobulos, hade ett livligare och häftigare sinnelag.

Och Mariamne, som denna dag var svårmodig till sinnes, sporde sig själv, om hon väl skulle leva till att se dem vuxna, de piltar som där lekte. Och det rann henne i tankarna, huru ofta i hennes ätt bröder kämpat emot bröder och fränder emot fränder. Och bävande sade hon till sig själv: »Männe den dag skall komma, då även dessa två — som närts av mitt blod och burits under mitt hjärta och varit i mina tankar och mina omsorger både dag och natt — skola stå såsom fiender emot varandra?»

Som hon nu tänkte på detta, märkte hon, huru pil-

tarna råkat i tvist med varandra och hur den yngre lyfte sin hand emot sin broder.

Och deras blickar lyste av vrede, och de ropade onda ord till varandra.

Då greps Mariamne av förfäran. Och hon skyndade fram till dem och skilde dem åt och ropade: »Barn, barn, gören icke så!»

Och så stor var ivern och ångesten i hennes blick och röst, att hennes söner förundrade sig och strax tystnade.

Då drog hon dem intill sig och sade: »Om I viljen vara stilla, skall jag nu berätta för eder en saga.»

Och hon berättade för dem:

»Det var en gång en schakal, som hade fyra söner. En morgon sade han till dem: 'Jag går ut till att skaffa eder föda, och i solnedgången kommer jag hem. Leken nu här invid hålan, och finnen I något byte, så tagen det och stillen eder hunger. Men hotar eder någon fara, så skynden strax in i hålan igen. Och först och sist: hållen fred med varandra, ty annars går det eder illa.'

Medan nu ungarna lekte utanför hålan, varnade de en vessla. Den äldsta av dem sprang fram och slog till henne med sin tass. Men de andra tänkte: 'Vill han måne taga henne för sig ensam?' Och de sökte också att fånga vesslan och stötte till sin äldste broder. Och de kommo alla i strid. Härvid kom vesslan loss

ur deras klor och ilade snabbt in mellan några stenar, där de ej kunde följa henne.

Då ungarna märkte, att hon var borta, upphörde de att strida och sutto där hungriga och förlägna.

När nu fadern kom hem och bragte dem ett kid, störtade de sig över det med glupande hunger.

Han sade: 'Haven I alls icke fått något byte?'

Då berättade de, förlägna, vad som hänt dem.

Schakalen sade: 'Sen I nu själva, att de som kivas med sina bröder, gå miste om mycket gott?'

Morgonen därpå gick schakalen åter ut för att jaga. Och han sade till sina söner:

'Jag måste ju lämna eder allena, eftersom eder moder blev tagen av den grymma pantern. Men jag besvär eder: hållen blott fred emellan eder, så skall allt gå eder väl.'

Och ungarna lekte i solen och kastade till varandra de avgnagda benen av killingen. Men efter en stund kommo de i tvist. Och de beto och revo varandra och märkte sålunda alls icke, att en örn kom seglande över dem. Så sköt örnen ned och grep en av ungarna och förde bort honom.

Då skyndade de andra tre förfärade in i hålan och sutto där tysta och sorgsna, när fadern kom hem.

När schakalen nu såg, att de endast voro tre, ropade han förskräckt: 'Vad har då hänt?'

Då berättade de honom det.

Schakalen sade: 'Där sen I själva, att de som tvista, äro mycket okloka, ty därav komma stora olyckor.'

När schakalen dagen därefter åter gick ut för att jaga, förmanade han ännu en gång sina söner att hålla fred med varandra.

Men det dröjde icke länge, förrän ungarna åter kommo i tvist. Och de rusade emot varandra och betos och revos, och efter en stund låg en av dem död.

Då förfärades de båda andra över vad de gjort och skyndade in i hålan.

När nu schakalen kom hem och såg sin son ligga utanför hålan, ihjälriven, bröt han ut i höga klagorop och sade: 'Ack mina barn, mina barn, vilken sorg haven I icke gjort mig! Skall jag då till sist se alla mina barn döda och min ätt utslocknad!'

Och då sönerna sågo sin fader gråta, gräto också de av sorg och av blygsel.

Då sade schakalen: 'Nu gråten I över vad I gjort! Men kommen I håg, vad jag nu säger eder: vreden är liksom en eld: när den är i sin begynnelse, kan den släckas, men när den blossar högt upp, förmår ingen stävja den, utan den kommer de största olyckor åstad. Därför, om I nu viljen giva mig någon tröst för vad I gjort, så loven mig att så snart någon av eder känner harm inom sig emot sin broder, skall han minnas vad

som nu skett, minnas min sorg och söka släcka i tid, innan kivet kommit ont åstad.'»

Och detta lovade de två sönerna. Och de höllo även sitt löfte och förblevo alltid vänner och gjorde därmed sin fader mycken glädje.»

Och när Mariamne berättat denna saga, sade hon till sina söner:

»En gång, när I vuxit upp, skolen I höra förtäljas sägnerna om makkabéernas ätt; då skolen I förstå, varför eder moder berättat för er om schakalen och hans söner. Men nu beder jag eder om detta: given mig det löfte, som schakalens söner gävo sin fader: att I aldrig mer skolen kivas utan alltid vara vänner!»

Och hon hade tårar i sina ögon, när hon sade detta.

Och Alexander, som var mera klok och tänkande än de flesta vid så späda år, såg allvarligt på sin moders och sade:

»Jag lovar dig detta, moder.»

Och den lille brodern sade likaså.

Då tog Mariamne dem i sin famn och sade: »Kommen väl ihåg detta löfte! Och veten det: att om jag också blir tagen ifrån eder, liksom schakalungarnas moder, om jag föres att bo i Scheol, där de döda sägas bo, så skall jag förnimma det, om I kivens med varandra, och skall gråta tårar av blod däröver.»

Men när aftonen kom, gick Mariamne ned till floden och satte sig där under ett pilträd.

Och hennes hjärta var sorgset inom henne, ty hon tänkte på sin vän Kleopatra, som var död. Och hon tänkte på den dagen, då hon satt under ett oliveträd vid havet och hörde sagan om Rosenkind. Och hon mindes, huru hennes hjärta då varit ungt och fullt av drömmar och av längtan emot det liv, som väntade henne. Icke många år hade gått sedan den dagen, men redan hade där fallit ett töcken av sorg över hennes liv.

Och åter tänkte hon på vad split och ofärd som följt hennes ätt. Och hon bävade för vad som ännu kunde bida henne själv och hennes små söner.

Och mörkret föll på, och pilträden susade, och floden sjöng sin brusande dova sång.

Och även Mariamnes tankar blevo till sång inom henne — en tungsint, bävande sång:

Mörk i kvällen brusar Jordanens flod;
över dess stränder böja sig pileträd;
löven darra för vinden —
doft i dunklet brusar Jordanens flod.

Floden sjunger sin svärmodstyngda sång,
sjunger hur — likt susande böljors skum —
slakten komma och svinna.

Tung av svärmod brusar Jordanens sång.

Män skor födas, växa och vissna hän —
Jahveh, Herren, allena vet deras tal.
Jahveh vet deras sorger —
vet allen mot vad strand de driva hän.

Jahveh, Herre, tungt är det öde du lagt
uppå människors orosfyllda barn —
Tyngre än för de flesta
skiftades lotten för makkabéers ätt.

Sorgsen jag skådar i nattens dunkel hän,
ser mot klippiga branter, mot nattmörk flod—
ser dem, likt skuggor, stiga:
ättfädernas blodiga, dystra flock.

Ser dig, Jonathan, hjälte i Herrens strid —
ser dig stupa för lömska Tryphons dolk;
ser dig, Simon, du tappre,
dräpt av den man du din dotter till make gav;

Ser den skräckfyllda synen på Dagens mur:
modern, som sargas till döds inför sonens blick,
hör henne rosslande ropa:
'Son, du skall hämnas — det är min sista fröjd —'

Dig, Hyrkanos' son med den skelande blick,
dig jag ser hur i mången skräckfylld natt
kvidande, blek, du skådar
moder, broder, dem du i döden sänt.

Dig, Alexander Janneus, jag ser också —
Möter du nu i Scheols dystra värld
vredgade, hotfulla skuggor
av den skara du dömde till kvalens död?

Tung, o Jahveh, vilar din arm alltjämt
över vår stormande, osälla, blodiga ätt —
Detta är domen för alla:
kämpa, lida och våndas och tidigt dö.

Brusande flod, som klagar i höstlig kväll,
susande träd, som skälva för nattens vind,
stjärna, som glimtar och svinner —
skolen I skåda snart mitt sista ve?

XXXIX.

Vid vägen emellan Jerusalem och Jeriko låg en by
invid en liten damm, och i denna by bodde esséer.
Varje morgon badade dessa i dammen och påtogo se-
dan linnekläder och sjöngo en sång till att prisade den
uppgående solen, som är en bild av den Eviges god-
het. Och därpå gingo de ut att arbeta å fältet. Men
när kvällen kom, församlades de och åto under tyst-
nad sin aftonmåltid och sjöngo sedan åter och lo-
vade Gud.

Bland dessa esséer var också Menahem, profeten, han som till Herodes, när denne var en liten pilt, förutsagt, att han en gång skulle vardas judarnas konung. När denna hans spådom gått i fullbordan, kom Herodes ihåg honom och inbjöd honom till Jerusalem och ville löna honom för hans profetia. Men Menahem ville varken taga hans gåvor eller vistas i staden, utan han bodde kvar bland sina bröder och levde torftigt och i arbete såsom de.

Nu hände det emellertid en dag, att till denna esséernas by kom en av Mariamnes tjänare och sporde efter Menahem. Och då han blivit förd till profeten, sade han: »Mariamne, konung Herodes' maka, beder dig att komma till henne. Ty hennes själ är bedrövad, och hon vill gärna tala med dig, eftersom du är en vis man, som hör Guds röst i ditt hjärta.»

Och detta var, medan Herodes ännu var kvar i Egypten.

Och Menahem följde budbäraren och kom till Jerusalem och trädde inför drottningen.

Och Menahem hälsade henne. Då sade Mariamne: »Jag tackar dig, fader, för att du kommit, ty min själ är bedrövad, och jag trängtar efter hjälp och tröst.»

Menahem svarade: »Ung är du ännu, och i stor härlighet lever du, och dock har bedrövelsen nått dig?»

Mariamne svarade: »Sorgen och döden, dessa två

väja varken för ungdomen eller för furstekronan — vet du icke detta, o fader?»

Menahem sade: »Sant talar du, min dotter. Så säg mig då, vad det är som gör dig bekymmer?»

Mariamne sade: »Jag vet, att du är vis och känner mycket, som är fördolt för andra, därför att du hör rösten ifrån Gud i ditt hjärta. Och nu vill jag spørja dig om något, som ingen annan kunnat svara mig på, nämligen på ett sådant sätt, att det givit mitt hjärta tröst. Ty jag har sport Ananelos, översteprästen, vad som bidar oss, när döden tager oss bort ifrån de levandes land, och han är av sadducéernas parti och har svarat mig, att därom säger Moses intet. Och jag har sport Azarjah, fariséen, och han har sagt: 'Människorna gå till Scheol och bida där i skymning och skugga, allt intill den dag då Jahveh håller dom över alla folk i Hinnoms dal.' Och en gång sporde jag Herodes här-om, och han sade mig, att romarna, som äro de klo-kaste av alla folk, säga, att de som stupa i strid, bliva odödliga och komma till glädje hos gudarna, men de andra slockna, liksom facklan slocknar i stormen. Och jag sporde Nikolaos af Damaskos, när han reste här-igenom staden, vad de grekiska filosoferna mena här-om, och han sade mig, att de tänka häri olika och veta intet med visshet. Nu tror jag, o Menahem, att du vet mera härom än de andra, och därför spørjer

jag dig: Vad möter väl själar, när de skiljas från detta liv?»

Menahem sade:

»Om någon sporde dig, dotter: vad möter de själar, som födas till detta jordeliv — vad skulle du svara härå?»

»Att det är mycket olika öden, som möta dem.»

»Sant skulle du då säga.»

»Du menar, att det också är mycket olika öden, som vänta dem, vilka gå till de dödas värld?»

»Jag menar så.»

»Men säg mig, är där såsom på denna jord: att det ofta går den rättfärdige såsom om han hade gjort den ogudaktiges gärningar, och den ogudaktige såsom om han handlat rättfärdigt?»

»Har du icke läst i profeternas skrifter, att människornas gärningar följa dem efter, när de dö? Så är det då deras egna gärningar, som döma dem.»

»Förklara mig detta, fader!»

»Har du någon gång, min dotter, om aftonen eftertänkt, vad du under dagen gjort och därvid sett dem stiga fram inför dig, den ena gärningen efter den andra, det ena ordet efter det andra, den ena tanken efter den andra? Så vet du då, att där kännes som ett styng i ditt hjärta varje gång, du minnes något som du i ditt samvete vet vara orätt. Men den som är död och ser

alla sitt jordelivs gärningar, den ena efter den andra, inför sin själs öga, den känner ett sådant styng hundra-fallt, ja tusenfällt, och känner det om igen allt intill dess att han insett sin synd och ångrat den. Och medan det här i livet endast är den som inom sig förnimmer något av Guds röst, som känner ånger och sorg över sin synd, så skall i det liv som är bortom döden, också den som är ond, tvingas att se sin synd i ögonen och känna den brinnande smärta, som därav utgår emot honom själv.»

»En gång sade en man till mig, att i edert samfund läres detta: att människorna leva mer än en gång på denna jord?»

»Härom är det oss annars icke tillstatt att tala med främlingar, men då du redan hört det, vill jag säga dig, att detta är vår lära och att det visserligen förhåller sig så.»

»Om så är, varför sägen I det ej åt människorna? Ty det tyckes mig, att där är en tröst i denna tanke, för den vars liv icke kommit in på den vägen, som skulle varit honom bäst att välja.»

»Det finnes sanningar, för vilka människorna ännu icke äro mogna. Törhända skulle mången mista sin iver till bättring och kamp, om han visste att ännu tidsåldrar av strid och utveckling ligga framför honom. Dock skall den dag komma — så har det sagts oss —

då denna lära förkunnas ifrån taken. Men om människorna då skola vara starkare och mera uthålliga i det goda, det vet jag icke, eller om de måhända i stället skola vara djupare sjunkna i det onda, så att de säga till varandra: 'Låtom oss göra allt vad oss behagar, och må vi icke sky något, ty när vi dö, är likväl både lycka och olycka slut och något straff för våra gärningar gives icke.' Se, om människorna begynna säga så, då måste man ju lära dem, att ingen gärning är som ej drager följder efter sig för gärningsmannen, och att det onda de göra skall straffas både i dödsriket och i det liv de åter hava att leva på denna jord.»

»Men om Gud, som skapat människorna, är vis och barmhärtig, huru skulle det då kunna ske att ondskan tillväxte på jorden? Måste icke människorna då småningom bliva bättre, om det än tilläventyrs sker långsamt?»

»När en människa under sina jordelivs kretslopp lärt sig den svåraste av alla läxor: att tänka mera på Gud än på sig själv, att göra mera för sin nästa än för sin egen ära eller vinning — då är hon fri från den tvingande lag, som åter och åter dragit henne till jorden. Då stiger hon till ljusare världar än denna sorgens boning. Ty i Guds himmel finnas många boningar. Sålunda gå då de goda bort ifrån jorden, men de onda komma åter och åter hit. Därav förstår du, min dot-

ter, att ondskan kan tillväxa på jorden, ändock att Skaparen är god.»

Men då nu Menahem såg, att Mariamne alltjämt var bedrövad till mods, sade han med mera mildhet i sin stämma än vad någon förut hört:

»Dock tror jag för visso att de själar som skiljas ifrån detta jordeliv, mötas av Guds änglar och att åt den vars gärningar varit rättfärdighet och barmhärtighet, skänkes ljuvlighet och ro i ljusets heliga rymder. Åt oss som äro av Israels ätt, är ju ock givet ett härligt löfte: att oss skall födas ett barn, som skall bringa tröst och kraft åt alla jordens folk. Ty liksom eld föder eld, så skall hans kärlek tända osläcklig kärlek i deras hjärtan, vilka längtande nalkas honom. Och kärleken är starkare än döden, såsom redan konung Salomo sade i sin vishet. Därför skall den, vars ande helt blivit vunnen av kärlekens ande, ej mera möta döden. Det är: han skall ej åter nödgas ingå i detta jordeliv, från vilket ingen utgång finnes annat än genom dödens mörka port.»

XL.

Högt stod solen, och heta brände dess strålar. Det var den tid på dagen, då alla sökte vila och

skydd för hettan, och då även slavarne hade en stunds ro.

På sin elfenbenssäng, å en matta vävd av kamelhår, låg konung Herodes. Emellan de täckelser av brokigt silkestyg, som hängde framför fönstren, silade sig några solstrålar in; och han följde genom halvslutna ögonlock deras lek å det vita marmorgolvet.

Då tändes inom honom en het och häftig trånad efter Mariamne, hans maka. Och han begynte ropa högt hennes namn.

Och hon hörde hans röst och kom till dörren och upplyfte förhänget och trädde in. Och hon sporde honom, vad han önskade.

Då räckte han ut sina armar och bad henne med kärliga ord att komma till honom.

Men hon svarade honom med köld i stämman och förakt i blicken, att hon ville icke.

Då sprang han upp och ropade i vrede: »Vet du då icke, att jag har makt att tvinga dig, att slå dig, att dräpa dig?»

Hon svarade lugnt: »Den makten äger du.»

Och hon såg på honom med en höghet i blicken, som kom hans sinne att blygas och hans arm att sjunka.

Och hon gick åter ut ur gemaket.

Men Herodes' vrede upplågade på nytt, och han begynte ropa högt i ursinne. Liksom en tjur vilken,

tjudrad på fältet, bölar vilt och stampar i jorden, sålunda vrålade han högt av raseri, i det han med häftiga och tunga steg gick å golvet.

Detta hörde Salome, konungens syster, ifrån sin kammare. Och hon log listigt och lät kalla till sig Euhemios, konungens munskänk, och sade till honom: »Nu, Euhemios, är det tid att göra detta, som vi hava avtalat emellan oss och för vilket du skall bliva väl lönad.»

Då gick munskänken till konungens gemak och trädde in och sade: »Min herre, är det mig tillstätt att tala?»

Och konungen såg mulen på honom, men vinkade till tecken att det var honom tillåtet att tala.

Då sade Euhemios: »O konung, vad jag vill yppa för dig är detta: Mariamne, din maka, har givit åt mig något, som hon tillsagt mig att blanda i din dryck, när jag bjuder dig en bägare vin. Och detta, som hon givit mig, är en kärleksdryck, vilken skulle göra dig till hennes slav, så att du i allo måste lyda hennes vilja. Men mig tyckes detta vara en skändlig gärning, och därför har jag icke velat dröja med att upptäcka det för dig.»

Då upptändes konungens vrede ännu mycket mera, när han hörde, att Mariamne ville göra honom till sin

slav, ändock att hon själv visade honom köld. Och han ropade: »Låt strax hämta hit Malaleel!»

Och denne Malaleel var uppsyningsman över alla drottningens tjänare och tjänarinnor, och Herodes trodde, att Mariamne icke skulle hava kunnat förskaffa sig en kärleksdryck utan att Malaleel vetat om det.

Så sporde han nu uppsyningsmannen angående detta. Men Malaleel svor, att han intet visste därom.

Ytterligare sporde konungen: »Vet du då, varför drottningen varit såsom förvandlad emot mig och visat mig hat i stället för kärlek?»

Men också till detta nekade Malaleel.

Konungen sade: »Törhända skall du minnas bättre, när du kommer på pinbänken.»

Och Malaleel fördes till den kammare, där pinbänken stod, och konungen stod bredvid honom, när han marterades. Och när han icke längre kunde uthärda plågorna, gjorde han ett tecken, att han ville tala. Då lossade man på remmarna. Och Herodes sporde: »Minns du bättre nu?»

Malaleel sade: »Om en kärleksdryck vet jag intet, men vad jag har att yppa är detta: En dag hörde jag Mariamne säga till sin moder, att alltsedan hon förnummit, vad Sohekos rörde, kunde hon icke längre hava någon ömhet för konungen, sin make.»

Strax förstod konungen, vad det var som Sohekos

yppat: nämligen att han var befalld att dräpa Mariamne. Och han ropade:

»Nu inser jag i sanning, vilken skamlös kvinna hon är, ty aldrig skulle Sohemos hava yppat, vad jag bjudit honom dölja, om hon icke haft brottsligt umgänge med honom.»

Och konungen lät strax döda Sohemos. Men beträffande Mariamne beslöt han att ställa henne inför domstol, på det att icke folket, som älskade henne och makkabéernas ätt, skulle säga, att hon dräpts ohörd och utan sak och därför göra upplopp emot honom.

XLI.

När nu Salome — med icke ringa fröjd — hörde, att konungen låtit kalla till palatset många av Jerusalems förnämsta män, på det att de måtte döma Mariamne, gick hon in till sin broder och sade:

»Då du nu, o Herodes, begynt förstå, vilket slags kvinna din maka är, så vill jag icke längre förhålla dig detta, som jag för någon tid sedan erfor: en gång lät Mariamne måla sin bild och sände den till Marcus Antonius. Och detta tyckes mig i sanning skamlöst, eftersom Antonius, såsom alla veta, var galen efter kvinnor

och därtill hade makten att, om han så önskade, taga henne ifrån dig.»

Då upprördes Herodes på nytt av en den häftigaste harm. Det förhöll sig nämligen så med Herodes, att han väl trodde alla människor om ont, men att han alltid i sitt hjärta gjort ett undantag för Mariamne. Ty hennes väsen fyllde honom med en undrande vördnad, lik dens vilken träder in i en helgedom för att tillbedja den gud han tror på och därvid överväldigas av en bävande andakt. Och emedan han själv var av en lastbar natur, hade han allrämest vördat henne, därför att omkring henne var liksom en strålgans av renhet. Men då nu sådant berättades för honom som tycktes yppa, att hon ingalunda vore bättre än andra kvinnor, vilka fika efter beundran och trå efter kärleksäventyr, då uppfylldes han av ett raseri sådant som ännu ingen sett hos honom.

Och Simeon, vilken hade sig ålagt att anklaga drottningen, vart tillsagd att i sin anklagelse också upptaga detta.

När nu Mariamne trädde in i den sal, där hennes domare sutto församlade, förundrade sig alla över det lugn hon röjde. Ty hennes hållning var rak, och hennes blick var stolt, och hennes kinder behöllo sin färg.

Då steg Simeon fram och anklagade henne. Allra först därför att hon idkat trolldom och velat giva ko-

nungen en kärleksdryck, fastän alla slags signerier vore förbjudna i Mose lag. Och vidare för att hon idkat brottsligt umgänge med Soheinos. Och till stöd för dessa anklagelser anförde han vad som vittnats av Euhemios och av Malaleel.

Mariamne svarade stolt: »Oskyldig är jag till båda dessa saker, för vilka jag nu anklagas. Men tron I mig icke på mitt ord och på det rykte, jag hittills haft ibland alla dem, som känt mig, så gitter jag icke svara mera.»

När sedan Simeon anklagade henne för att hava sänt sin bild till Marcus Antonius, lade han till: att han härtill ville kalla fram ett vittne, nämligen en man, som känt den greken, vilken målat bilden. Då svarade Mariamne: »Härtill behöves intet vittne. Ty detta är sant. Dock har jag härmed ingalunda haft någon ond mening.»

När hon nu sade detta, bävade Alexandra, hennes moder, vilken också var närvarande i domsalen; hon tänkte nämligen vid sig själv i stor ångest: »Om nu Mariamne säger, huru detta tillgick, då skall visserligen Herodes' vrede vända sig emot mig.»

Men Mariamne ville ingalunda säga något som kunde bringa hennes moder i fara. Därför, när hon tillspordes om skälet till att hon sänt Antonius sin bild, svarade hon intet därpå.

Då ropade Herodes: »Du eländiga, du vågar icke säga av vad skäl du gjorde det! Men därigenom att du erkänt en sådan skamlöshet, har du också röjt, att du varit i stånd till allt det andra, som du anklagats för.»

Och han överhopade henne med många hårda ord och vände sig därpå till domarna och sade till dem: »Avkunnen nu en rätt dom.»

Då vågade icke domarna, av fruktan för konungen, annat än döma henne saker till det, som hon anklagats för. Och såsom straff härför dömde de henne till döden.

Men så snart domen var avkunnad, både många av domarna, att konungen måtte uppskjuta med att låta straffet övergå henne och i stället hålla henne fängslad. Och det var också konungens mening att så göra. Men när Salome märkte detta, fruktade hon, att konungen då snart skulle ångra sig och åter vända sitt hjärta till henne; därför skyndade hon nu fram till sin broder och sade avsides till honom: »Tänker du då icke därpå, att folket snart skulle göra uppror för att befria henne, eftersom de ännu i sina hjärtan hänga fast vid makkabéernas ätt.»

Och Herodes visste väl detta.

Dock tänkte han inom sig: »Om hon endast beder mig om förskoning, så vill jag låta henne leva.»

Men icke ett ord sade Mariamne till att bedja om förskoning.

Då såg Herodes bort till henne och tänkte: »Om hon endast giver mig en bedjande blick, så vill jag uppskjuta straffet.»

Men Mariamne stod stolt och lugn och vände ej ens sina ögon emot honom.

Då förgrymmades konungen på nytt, och han ropade: »Fören henne till tornet! Och i morgon tidigt skall hon dö för bödelns hand.»

Men Alexandra var alltjämt full av ångest för att Herodes skulle döma också henne till döden, eftersom hon väl visste, att han länge varit henne gramse. Och för att skydda sig själv begynte hon nu ropa till sin dotter:

»Ack, du skamlösa kvinna, huru illa har du icke lönat den man, som visat dig så mycken godhet! Och icke endast emot dig har han varit god, utan hela din släkt har han hjälpt och beskyddat. I sanning, jag blyges över dig, att du begått allt detta, som domarna funnit dig skyldig till.»

Då vart där ett mummel i hela salen. Ty Alexandras ord tycktes alla vara i högsta måtto skändliga.

Men vad Mariamne beträffar, så svarade hon intet. Hon endast såg på sin moder med en lång blick.

Och när hon sedan gick ut ur salen, följd av fångknektarna, tycktes det dem alla, att hon aldrig tett sig mera drottninglik än i denna svåra stund.

XLII.

Blek flöt en strimma av stjärnedagern in emellan gallren i det mörka tornrummet.

På markens stenhällar låg Mariamne. Hon grät icke, ty hennes sorg var alltför tung för tårar, hennes bitterhet alltför ödsligt hård för att i snyftningar söka sig luft.

Allena — allena — i mörker och fasa.

Ingen som stod henne bi i den hårda prövningens stund! Ingen som vågade visa henne medömkan! Ingen som djärvdes ropa: »Orättfärdig var den domen!»

Ingen av de tjänare hon visat godhet hade torts smyga sig till fängelsetornet. Ingen av dem hade dristat sig ropa ett klagande avskedsord, då hon fördes förbi deras skräckslagna led.

Och hennes moder — —

Med vilken bitter leda mindes hon icke hennes hycklande förebräelser.

Sedan, när Alexandra märkt, att hon väckt allas ovilja, hade hon begärt att få komma in i fängelse-

kammaren och säga sin dotter farväl. Men Mariamne hade vägrat. Hon kunde icke förlåta, och hon gitte icke förebrå.

Hennes små barn — —. Ack, hennes små barn — —. Hon hade begärt att få taga avsked av dem, och hon hade fått tillåtelse att, följd av en fångknekt, gå in i deras kammare och omfamna dem — med det villkoret att hon lovade att icke säga dem vad som bidade henne, lovade att icke gråta.

Och hon hade tagit dem i famn och, kvävande gråten, sagt dem, att hon skulle resa bort ifrån dem. Och den lille hade strax bett henne att hämta honom från färden någon vacker gåva, och därpå hade han otåligt börjat sprattla i hennes armar för att få komma åter till de leksaker, han sysslat med.

Men den äldste, som såg och förstod, att hans moder var sorgsen, sporde henne med ängslan: »Du kommer väl åter, moder?»

Och fångknekten såg påminnande på henne, och hon sade med halvkvävd stämma:

»Ja, min son, jag kommer åter till dig.» — —

Vårdade av främmande händer, skulle hennes barn växa upp. De skulle väl någon gång tala om henne, men snart nog skulle de ha förgätit henne.

Allena — allena — i mörkret, i fasan — i dödens fasa.

Ingen som tröstade, ingen som led med henne, ingen som skulle begråta henne

En tårlös snyftning skakade hennes bröst.

»O Gud, man lärde mig att du var rättfärdig, man lärde mig, att du var barmhärtig — Aktar du då icke därpå att vrånga domar fällas, att den oskyldiga måste lida såsom om hon onda gärningar gjort?

O Gud, hav förbarmande — sänd mig en glimt av tröst! O att dock ett enda hjärta vakade och lede med mig! — — — —»

Vad var det? Var det en dröm? Var det ängeln Israfil, som lekte på sin harpa?

Eller hade verkligen en människa vågat sig dit för att trösta henne? Vågat smyga sig ut på den dystra gården utanför fängelsetornet?

Sakta tonade sången i natten:

En stjärnas sken mig mötte på min stig —
en stjärnas sken — hur ljuft, hur underbart!
Allena gick jag — sorgsen var min håg —
en stjärnas sken har helt förbytt mitt liv.

Vad är en stjärnas sken i fjärran rymd?
Det är ett mål att lyfta högt vår blick,
det är en eld att tända hjärtats eld,
det är en dröm om helga himlars ro.

Allena gick jag, sorgsen var min håg,
allena gick jag, utan mål och kraft —
då blänkte fram en stjärnas klara ljus,
då föll ett sken på stigen utan mål.

En stjärna såg jag blänka fram i ljus,
en stjärna såg jag i ett ögas blick,
ett skimmer som från fjärran rymders glans,
från fjärran rymder utav renhets ro.

Vad är en stjärnas sken i fjärran rymd?
Det är ett mål att lyfta högt vår blick,
det är en eld att tända hjärtats eld,
det är en dröm om helga himlars ro.

Ej kan den slockna mer, den stjärnans glans,
ej kan det glömmas mer, den blickens djup.
Ej döden själv uti sin mörka natt
skall mäktas släcka ut den stjärnans sken.

Det som har tänt ett hjärtas helga eld,
ej i eoner det förgätas kan.
En mänskossjäl, som hjälpt en annan själ —
ej i eoner sådan gärning glöms.

Vad är en stjärnas sken i fjärran rymd?
Det är ett mål att lyfta högt vår blick,
det är en eld att tända hjärtats eld,
det är en dröm om evighetens ro.

Undrande lyssnade Mariamne till Aizels sång.

Och ångesten stillades inom henne, bitterheten smälte i hennes bröst.

Ty med ens hade hon förstått — — Hon hade förstått, att denne man, som nu vågade sitt liv för att bringa henne en sista hälsning, denne man, som hon förut föga tänkt på, ändock att han troget tjänat henne i allt vad han förmått — han hade ägnat åt henne sitt hjärtas tysta, oförgängliga, brinnande kärlek.

Så hade då icke hennes liv glidit spårlöst förbi! Så var där en människa i vars hjärta hon alltid skulle leva — en man, som av henne undfått den kärlekens och sorgens gåva, som ingen annan skulle mäktat skänka honom.

Hon vågade icke ropa ett ord till svar, ty hon fruktade att därmed öka hans fara. Men nu vek bitterheten ur hennes själ.

Nu flödade tårarna ur hennes ögon. Nu kunde hon bedja till Gud. Ty nu kunde hon glömma sig själv — glömma orättvisan, glömma vandan över oförskyllda kval.

Nu kunde hon bedja till barmhärtighetens Gud för de barn, hon lämnade efter sig — bedja att, antingen de mindes henne eller ej, de måtte leva sina liv, så att där efter dem bleve liksom en strimma av ljus genom världen.

Hon kom ihåg en sägen, som den gamla Keziah en gång förtalt henne: att när en moder dör ifrån sitt späda barn och när den ängeln som hämtar hennes själ, säger till henne: »Nu skall du föras till ro hos Gud —» då är det henne tillåtet att bedja: »Låt mig hellre få dröja i jorderymden, att jag må vaka över mitt barn.» Och det tillstoddes henne då att ännu en tid dväljas i denna sorgernas sfär — ty intet kärlekens offer blir av den Barmhärtige förskjutet.

Och Mariamne bad — medan en våg av oändlig ömhet steg inom henne — hon bad till Gud att hon, i stället för att vinna ro i Hans himmels ljus, måtte alltjämt få giva sin kärleks vakande omsorg åt de späda, som hon burit vid sitt hjärta.

När morgonsolen rann upp och fångknektarna kommo för att hämta Mariamne, förundrade de sig över den ro och höghet, som vilade över hennes väsen.

Och när hon ute på fängelsegården knäböjde för att emottaga dödshugget, var hennes skick ännu stilla och oförskräckt.

Men uppe i ett fönster i borgen stod Herodes — halvt dold bakom ett förhänge. Och han såg, huru hugget föll.

Då gav han till ett hest skri. Och sanslös föll han i sina tjänares armar.

XLIII.

Men alltifrån den stunden, då Herodes såg Mariannes huvud falla för svärdet, förtärdes han av ånger över vad han gjort.

Under nattens timmar vek sömnen från hans läger. Och han stod upp och irrade rolös — vid darrande stjärnors sken — kring de öde salarna i sin borg. Och med hesa rytanden av smärta — lika tigerns som sett sin maka dödad av jägarens spjut — ropade han: »Mariamne — — — Mariamne — —»

Och hans tjänare, som väcktes upp ur sin slummer, lyddes bävande, skräckslagna, till hans kvalfyllda rop.

Men stundom lät han, för att döva ångesten och fördriva de tankar som plågade honom natt och dag, anställa gästbud i sitt palats, med allehanda lustbarheter.

Dock, under det spelmännen spelade och danserskorna dansade och munsänkarna gingo omkring och hällde vin i bägarna, satt konungen å sin gyllene stol med en blick så dystert stirrande, så bottenlöst kvalfull, att orden dogo på gästernas läppar. I förfäran sågo de på härskaren och därpå i smyg på varandra.

Likväl, när Herodes märkte, att sorlet tystnade omkring honom, for han upp och såg sig bistert omkring

och ropade: »Jag har budit eder till mig, för att I skul-
len skämta och le — varför höras då inga löjen i konun-
gens sal?»

Och så måste gästerna tvinga sig till att gyckla och
le och ropa lustiga ord till varandra.

Men Herodes fann också på något annat för att
döva sin saknad och liksom med list söva sin sorg.

Han tillsade sina tjänare, att de skulle taga sig för
att tala om Mariamne, såsom om hon ännu levde, sä-
gande: »Mariamne, drottningen, har befallt, att det och
det nu skall göras.» Och likaså att de skulle kalla på
henne och spörja henne till: »Mariamne, drottning, huru
vill du, att vi skola göra med detta och med detta?»

Och Herodes låg på sin vilobädd och lyddes till
detta deras tal och lät sig vaggas i vakna drömmar om
att den kvinna han älskat ännu levde och att han kun-
de, när helst han ville, ropa henne till sig och glädjas
åt hennes fägring.

Vid denna tid bröt det ut en farsot i Jerusalem, så
att många dogo och staden var full av jämmer och
veklagan. Och bland dem som dogo, voro många av
dem som suttit med i domstolen och dömt Mariamne.
Då sade folket sinsemellan: »Se, huru Gud hämnas Ma-
riamnes oskyldiga blod!» Och somliga sade: »Männe
icke också Herodes skall drabbas av pesten och dö?»

Andra åter menade: »För honom är det tyngre straff att leva.»

Men Herodes' vänner och tjänare sade till honom: »Vill du icke begiva dig ut i markerna till att jaga?»

Ty de menade, att detta skulle kunna skingra hans sorg.

Konungen sade: »Ja, jag vill draga till Samaria.»

Och att han valde Samaria, det var därför att han där hållit bröllop med Mariamne, och han tänkte vid sig själv: »Där bo inga mörka minnen, utan allenast sådana, som äro leende och ljusa.»

Dock, när han kom till Samaria, bidade honom kva-len även där. Och när han begav sig ut på jakt i skogarna däromkring, hände det att i samma stund som han höjde spjutet för att fälla en hind, sjönk hans arm åter ned och han utstötte ett skri av sorg och vanda.

Men en dag då han gick ute i lustgården, tog han sig åt huvudet och ropade: »Mitt huvud, mitt huvud!» Och han föll omkull. Och tjänarna buro honom in i palatset.

Ty en sjukdom hade kommit över honom, och plågan satt i hans huvud, och hans tal var likt en rasan-des tal.

Då sändes där bud till alla läkare i Samaria och trakten däromkring. Men de visste ingen bot. Och

bud sändes ut kring hela judalandet att hämta kunniga läkare. Men allt vad de prövade på var till intet gagn.

Så kom nu också till Jerusalem ryktet om detta: att konungen hade mistat sitt förstånd.

Då Alexandra hörde detta, sade hon till sig själv: »Törhända är nu min dag kommen till sist.»

Och hon gick till Archibias, som var en frände till Herodes och var befälhavare på Jerusalems borg, och hon sade till honom: »Då konungen nu är sjuk till förståndet och icke längre kan styra sitt rike, tyckes det mig vara bäst att du lämnar borgen åt mig, på det att jag må styra landet, till dess att Mariamnes söner vuxit upp.»

Men Archibias lydde henne ingalunda. Han sände i stället en man till Samaria med befallning att förtälja för konungen, vad Alexandra syftade till.

Då nu Archibias' sändeman kom till Samaria och begärde att bliva förd till konungen, svarade Herodes' tjänare, som vakade över honom: »Det är till intet gagn, att du går in till honom. Ty han hör icke, vad du säger och aktar icke därpå; icke heller säger han ett ord till svar.»

Men sändebudet sade: »Jag måste utföra, vad Archibias ålagt mig.»

Då fördes han in i konungens gemak. Och när han

hälsade konungen, såg Herodes icke på honom och svarade honom icke.

Då begynte sändebudet berätta allt vad Alexandra sagt.

Strax tändes där en glimt i konungens ögon. Och han lyfte hastigt upp huvudet och utsporde noga mannen om allting.

Och därpå sprang han upp från sin bädd och ropade:

»Jag vill i denna dag rida till Jerusalem.»

Och han gjorde så. Och då han kommit till konungaborgen, lät han kalla inför sig Alexandra och såg bistert på henne och sade: »Ännu har jag förstånd nog till att döda mina fiender.»

Och Alexandra fördes ut och vart dräpt med svärd.

Och efter detta var Herodes fri från sin sjukdom och begynte åter styra sitt rike. Dock märkte alla, att han var bliven än hårdare än förr och än mera snar till att straffa och döda, varhelst han misstänkte stämplingar emot sin makt.

Och folket sade: »En ond ande vek ifrån konungen, när Archibias' budskap kom, men en annan demon drog i stället in, och det en som för oss var sjufallt värre.»

XLIV.

Under de dagar då Herodes varit i Alexandria för att hylla Cæsar Octavianus efter hans seger, hade Nikolaos av Damaskos kommit till honom och sport, om konungen ville taga honom i sin tjänst. Ty Kleopatra och hennes barn voro döda, och filosofen från Damaskus hade intet till sitt uppehälle. Och då Herodes gärna ville hava namn för att i sitt rike främja hellenisk bildning, jakade han till Nikolaos' begäran.

Och sålunda följde denne honom till Jerusalem.

Då sedan Nikolaos tillkännagav sin avsikt vara att skriva en historia över vad som tilldragit sig i alla riken allt ifrån världens skapelse, uppmuntrade honom Herodes ivrigt härtill. Och detta icke minst därför, att han gärna ville, att Nikolaos skulle skriva lovord om hans regering, på det att han också efter sin död måtte bliva prisad bland människor. Av denna anledning visade han honom också mycken ynnest och följde icke sällan hans råd.

En dag kom nu Aizel, citterspelaren, till Nikolaos — vilken han fordom mött i Alexandria — och sporde honom:

»Säg mig, menar du, att en människa bör lyda de råd, som i drömmen ingivas henne?»

Nikolaos svarade: »Det är många som mena att vadhelst som tillsäges oss i drömmen, det böra vi lyda. Och sålunda sade Sulla — vilken var en klok man och mer än de flesta lyckosam i alla sina företag — till sin systers son: 'Kom ihåg, att intet är mera visst än att, vad en gud säger dig i drömmen, det bör du göra.' Dock, när jag tänker på vad som hände Xerxes, perserkonungen, innan han drog ut i fejd emot hellenerna, bliver jag tvehågsen beträffande denna sak. Ty när Xerxes redan beslutit sig för detta fälttåg och begynt rusta sig därtill, avrådde honom hans farbroder Artabanos därifrån och sade: 'I ett krig är allting mycket ovisst, och blott ett är visst, nämligen att sorg och olyckor och blodskuld komma över både segraren och den besegrade.'

Och Xerxes begrundade sin farbroders ord och beslöt sig för att följa hans råd och uppgiva detta krig. Men när han om kvällen lagt sig till vila, såg han i drömmen en skepnad, som stod inför honom och sade: 'Övergiv icke ditt beslut, utan grip dig an med detta krig, ty eljest skola stora olyckor träffa dig.'

Då nu Xerxes följande morgon vaknade, sände han efter sin farbroder och sade till honom: 'Så och så har jag drömt. Och nu vill jag, att du nästa natt skall sova här i mitt gemak och å min bädd; om då samma skepnad kommer till dig och säger detsamma,

då visar detta, synes det mig, att en gud beslutit detta krig.'

Artabanos svarade: 'Är det en gud, så kan han väl finna mig, om jag än sover i min egen bädd och icke i din.'

Men Xerxes nödgade honom. Och sålunda sov Artabanos nästa natt i konungens säng. Och han såg i drömmen en skepnad, vilken kom emot honom och sade detsamma som sagts till Xerxes, likväl i en hotfull ton, såsom om han vredgats på Artabanos, därför att denne avrått ifrån kriget. Och till sist störtade skepnaden emot Artabanos med ett upplyft och glöd-gat spjut i handen, så att Artabanos av förfäran hastigt vaknade upp ur sömnen.

Och han sade till konungen: 'Det tyckes i sanning som om detta krig vore beslutat av en gud, och icke vågar jag längre sätta mig däremot.'

Nu skedde likväl i detta krig, att Xerxes blev besegrad, och icke vet jag, vad svårare olyckor skulle kunnat träffa honom än att mista en så stor här och det med smälek, eftersom han övervanns av ett litet folk. Därför tror jag, att det icke var en gud utan en ond demon, som genom denna dröm ville bringa konungen och hans folk ofärd.

Men beträffande det som hände Cæsar vid Rubicon, är jag mera oviss. Ty enligt vad många berätta, såg

denne, när han låg med sin här vid floden och tvekade, om han skulle övergå den eller icke, en skepnad, som först satt å en kulle och blåste å en flöjt en herdelåt, men sedan hastigt svingade sig över floden, i det han spelade ett stycke sådant som det pipare blåsa, då härskarorna storma fram till anfall. Härav slöt nu Cæsar, att en gud uppfordrade honom till att begynna kriget. Och nu kan det ju ingalunda förnekas, att Cæsar genom att den gången draga emot Rom vann stor makt och framgång; dock synes det mig mera likt en av de onda demonerna än en gud att locka en man till att bära vapen emot sitt eget fädernesland. — Och om du nu vill hava ett svar på ditt spörsmål, så svarar jag dig därför, att om en gud eller en god demon tillråder något, så bör du lyda, men annars icke. Dock bekänner jag, att blott få torde hava insikt om vilka demoner som äro välvilliga och vilka som äro onda.»

Aizel svarade: »För så vitt jag vet, kände du, o Nikolaos, blott föga Mariamne, konung Herodes' maka. Men jag tänker, att du dock varnade, att hon ägde ett ädlare sinne än de flesta människor. Och därför, när jag säger dig, att hon i en dröm visat sig för mig och talat till mig, så menar du helt visst liksom jag, att jag bör, så mycket jag förmår, efterkomma hennes önskan.

Och detta var, vad hon sade mig: 'Mina söner äro i fara! I Jerusalem må de ej förbliva.' Och denna

dröm har jag haft två gånger. Nu visste drottningen väl, att jag, medan hon levde, gärna tjänade henne i allt vad jag förmådde; därför tör hon nu, då hon är i oro för sina barn, hava tänkt, att jag helt visst ville göra vad jag kunde för att rädda dem. Och sedan jag begrundat hennes ord, har jag tänkt, att du, o Nikolaos, som har konungens öra, skulle, om du ville det, kunna bättre än någon annan förmå avvända de faror, som hota Alexander och Aristobulos.»

Nikolaos sade: »Det är sant, att Salome, konungens syster, hatar dessa piltar, därför att de äro Mariamnes söner. Och väl kan det hända, att hon stämplar emot deras liv. Vad jag förmår, det vill jag göra, för att piltarna må komma bort ifrån sin faders hus.»

Och därför sade Nikolaos en dag till Herodes: »Väl är det allom bekant, o konung, att du är Cæsar Augustus' vän och att Cæsar skattar dig högt, men du vet, att var och en som är mäktig och högt uppsatt, har sina vedersakare och avundsmän: därför torde det hända, att någon gång någon måtte finna på att anklaga dig inför Cæsar. Det tyckes mig då, att du icke kunde företaga dig något klokare än att på förhand och av fri vilja giva en gisslan i Cæsars händer, ty om då någon skulle falla på att anklaga dig för att stämpla emot Rom, så skall var och en strax inse orimligheten därav. Och det tyckes mig, att där icke kunde finnas bättre

gisslan än ifall du sände dina båda söner, Alexander och Aristobulos, till Rom för att där uppfostras. Där skola de ock finna lärare i allt det som det höves konungasöner att veta och kunna. Och alla skola därav se, att du i sanning är Roms vän och gärna vill utbreda en romersk anda i ditt rike.»

Och detta råd behagade Herodes. Och då han vidare med Nikolaos rådgjorde om till vems hus hans söner borde sändas, sade Nikolaos: »Det tyckes mig, att ingen av dina gästväner vore lämpligare härtill än Asinius Pollio. Ty medan andra av Roms stormän ofta på långa tider begiva sig bort ifrån staden, i det att de emottaga prefekturer i Hispanien eller i Gallien eller i Illyrien, så har Pollio nu dragit sig ifrån alla slags statsgöromål för att syssla med den historia, som han skriver om Bundsförvanternas krig, och detta fastän Augustus mer än en gång bett honom att påtaga sig något ämbete. Därför är det mitt råd, att du skriver till Pollio och beder honom att upptaga dina söner i sitt hus.»

Och även detta biföll Herodes. Och sålunda skrev han ett brev till Asinius Pollio, och med detta brev och därtill kostbara föräringar reste Nikolaos till Rom, medförande de båda piltarna.

Och där växte Alexander och Aristobulos upp i Pollios hus, lärande sig allt, vad förnäma ynglingar i

Rom plägade undervisas i. Och i Augusti hus å Palatinen kommo de ofta och övade idrotter tillsammans med hans styvsöner, Tiberius och Drusus.

*

Men när ynglingarna voro vuxna, reste Herodes själv till Rom och hämtade dem.

Och när de återkommo till Jerusalem och folket såg Mariamnes söner och såg, huru resliga och fagra de blivit, bröto de ut i jubel och ropade högt: »Se, huru sköna de äro! Och huru kunglig är icke deras hållning! Och huru likna de icke sin moder och makkabéernas ädla ätt!»

Och många fällde tårar av glädje.

Men några sade: »Väl oss, när den dagen kommer, då åter makkabéernas ättlingar styra vårt land.»

Och Herodes hörde deras tal. Och han greps av en häftig avund.

Någon tid därefter sände Herodes bud till Archelaos, konungen av Kappadokien, och begärde hans dotter Glaphyra till maka åt Alexander. Och Archelaos jakade härtill.

Men Salome sade till sin broder: »Käre, tänker du icke därpå, att jag har en dotter, som är manbar? Så giv nu henne åt Aristobulos!»

Och Herodes gjorde så.

Nu hände det så att Glaphyra, som var en konungs dotter, mer än en gång visade högmod gentemot Berenike, Salomes dotter, menande att denna vore av långt ringare ätt än hon. Då klagade Berenike inför sin moder häröver. Salome sade: »Detta skall du icke tåla, min dotter! Utan säg till din make, att han förebrår sin broder detta.»

Och Berenike gjorde som hennes moder tillsagt henne och klagade inför Aristobulos: »Glaphyra är så full av högmod, att jag icke längre kan fördraga det.»

Då harmades Aristobulos och gick till sin broder Alexander och anklagade med häftiga ord hans maka Glaphyra.

Men Alexander såg sorgset på honom och sade: »Har du då helt glömt, vad vår moder sade till oss och vad vi lovade henne? Nämligen att vi alltid skulle vara vänner och vakta oss väl för att säga hårda ord till varandra. Och vad mig beträffar, så skall icke ens det du säger om min maka, vilken är mig mera kär än mitt eget liv, förmå mig att tala onda ord till dig. Ty jag vill icke, att vår moder i dödsriket skall sörja över oss.»

Då blygdes Aristobulos och bad sin broder förlåta honom. Och han sade till Berenike, sin maka: »Hav litet tålmod med Glaphyra! Ty jag vill icke, att där skall bliva ovänskap emellan mitt hus och min broders hus.»

XLV.

Men Antipatros, Doris' son, kom till Herodes och smilade och smickrade och fick så tillstånd att åter vistas i konungens hus.

Och han avundades bitterligen Mariamnes söner, vilkas moder var av konungaätt och vilka i allo voro förmer än han. Och han begynte tala allehanda ont om dem. Och bland det han sade, var detta: att de båda bröderna ofta talade om Mariamne, sin moder, och att de därvid mer än en gång setts fälla tårar.

När Herodes hörde detta, begynte han frukta, att sönerna skulle vilja hämnas sin moder.

Och han tog fatt på några av Alexanders vänner och tjänare och lät tortera dem för att få veta, om hans söner stämplade emot honom. Men de som plågades hade intet att yppa, fastän några av dem marterades till döds. Så var där dock till sist en av dem, som bekände, att Alexander sagt detta: att, ehuru många prisade honom för hans kungligt resliga växt och för hans skicklighet i att slunga spjut och skjuta med båge, så var dock allt detta honom mest till ogagn, ty hans fader avundades honom detta. När han gick ute tillsammans med konungen, plögade han därför gå något lutad, på det att han måtte tyckas mindre än

han var. Och då han var ute på jakt tillsammans med Herodes, sköt han mången gång med avsikt miste, därför att han visste, att konungen ville vara den främste i allt och harmades om någon fällde mera villebråd än han.

Då vredgades konungen högeligen, när han hörde detta. Och han sade: »Så förstår jag väl, att mina söner hata mig, när de säga sådant om mig. Och icke är jag längre säker till mitt liv.»

Och han ville döda sina söner; dock vågade han det icke för Cæsar, eftersom denne visat ynglingarna huldhet. Så beslöt han sig för att resa till Rom tillika med sina söner.

Och han trädde inför Cæsar tillika med sina söner och anklagade dem med många hårda och häftiga ord och talade om huru han icke kunde hava någon ro och trygghet, därför att hans söner stämplade emot hans liv.

Och medan han talade, stodo de båda ynglingarna med sänkta ögon i smärta och blygsel. Men då deras anklagare tystnat och Cæsar vinkat åt Alexander, till tecken att han hade tillåtelse att försvara sig, började denne att tala med så mycken ädelhet och stilla sorgenhet i sitt skick, att Cæsar och alla som stodo omkring honom, rördes därav. Och sedan han försäkrat sin och sin broders oskuld, sade han till sist: »Men om så är, att du, o fader, icke kan hava någon ro, så länge vi

leva, nåväl, så döda oss då! Ty så ljuvt är oss icke livet, att vi skulle eftersträva att leva, när vi misstänkas för något så skändligt.»

Då fällde alla tårar av rörelse.

Och Augustus sade till Herodes: »Om dina söner i något avseende icke varit dig till nöjes, så hav nu överseende med dem och tro dem icke om ont.»

Och Herodes såg sig nödsakad att försona sig med sina söner.

Dock begärde han och erhöll Augusti tillstånd till att taga deras liv, ifall de en annan gång skulle bevisas hava stämplat emot sin fader.

*

Men sedan de kommit tillbaka till Jerusalem, begynte Antipatros åter att med all iver uppegga sin fader emot Mariannes söner. Och Herodes vart åter uppfylld av misstro och vrede. Och han tog ånyo fast på några av Alexanders vänner och lät tortera dem.

Men Alexander, som tvangs att närvara, kunde icke uthärda att se dem sålunda plågas, utan ropade: »Du behöver icke längre martera dem. Jag bekänner det själv: Jag har stämplat emot dig.»

Då befalldes Herodes, att han skulle fängslas. Och även på Aristobulos lät han lägga bojor och föra honom ned i tornet.

Nu hände det åter, att Aizel i en dröm såg Mariamne. Och hon såg bedjande på honom och sade: »Gå till Archelaos, konungen.»

Då stod Aizel upp och begav sig till Kappadokien, till konung Archelaos. Och när han blivit förd inför konungen, sade han: »Vet du, o konung, att din dotters make är fängslad och att Herodes aktar taga hans liv?»

Archelaos sade: »Jag har hört därom, och jag sörjer däröver. Men jag kan icke strida emot Herodes för att befria honom, ty han är mäktigare än jag.»

Aizel sade: »Om du talar med Herodes, tror jag, att du kan rädda Alexander. Ingen av Herodes' vänner eller tjänare vågar nu bedja honom om förskoning för hans söner, ty de veta, att konungen skulle vredgas däröver och straffa dem. Men till dig måste han lyssna.»

Archelaos sade: »Det är sant, att han icke kan straffa mig för vad jag än må säga till honom, men icke heller förmår jag använda honom ifrån vad han beslutat. Lättare är det att skilja pantern ifrån hans byte än att frälsa undan Herodes den, som han vredgas på.»

Aizel sade: »Jag tror likväl, att ingen mer än du kan rädda Mariamnes söner.»

Och detta sade han därför att han var viss om att Mariamne förstod, vem som kunde hjälpa hennes barn.

Och eftersom han var så enträgen, sade Archelaos till sist: »Jag vill grunda på detta tills i morgon.»

Och när nästa morgon kom, sade han: »Jag har nu grundat ut, huru jag skall tala till Herodes.»

Och så begav sig Archelaos på väg till Judæa. Och i hans följe var också Aizel, syriern.

När nu Herodes fick höra, att konung Archelaos var kommen till Jerusalem, vart han misslynt. Ty han tänkte: »Nu kommer denne för att bedja för sin måg.»

Men då Archelaos trädde inför honom, begynte han strax säga:

»Icke undrar jag på detta, o Herodes, att du sitter här sorgsen och vred. Ty i sanning, vem har fått lida såsom du? Finnes det väl någon större olycka, än att hava barn, som äro otacksamma och upproriska? Jag blyges över min dotters make, som så illa uppfört sig emot dig!»

Då nu Herodes hörde detta, förundrade han sig först. Men när Archelaos allt fort beklagade honom, började han gråta och ömka sig över sig själv och sade »Du har rätt, o Archelaos, jag är den mest beklagansvärda av människor! Dock är det många som icke förstå detta, utan tänka: 'Huru hård är han icke emot sina söner!'"

Då sade Archelaos: »För min del säger jag i stället: 'Vilket tålmod har icke Herodes visat, som icke strax låtit dräpa dem!'"

Då blev Herodes mycket hugnad av att konung

Archealos ömkade sig över honom och prisade honom. Och han ömkade sig ännu mer över sig själv och grät över sina olyckor. Men på samma gång vart han förmildrad, så att han till och med begynte försvara Alexander emot Archelaos och säga: »Törhända har han icke menat så illa. Och det han sade, när hans vänner torterades, var törhända blott för att frälsa dem.»

Så lyckades nu Archelaos genom mycken list försona konungen med hans söner. Och dessa frigåvos ur fängelset och fingo vända åter till sina hem och sina hustrur.

XLVI.

Men efter någon tid kom där till Jerusalem en lake-dæmonisk man vid namn Eurykles. Dennes fader hade varit sjöröfvare, men själv hade han ett annat sätt att förvärva sig sitt uppehälle: han färdades omkring och uppsökte furstar och rika män och smickrade dem för att tillvinna sig deras ynnest och gåvor. Och när han nu kom till Jerusalem, talade han mycket om huru spartanerna voro befryndade med judarna, ty ifrån Sparta hade på Johannes Hyrkanos' tid sändebud skickats till Jerusalem, vilka sagt: »Vi hava funnit i våra gamla skrifter, att vi härstamma från samme man som

I, nämligen Abraham; därför vilja vi nu ingå gästvänskap med eder.»

Och sedan Eurykles noga hört sig för och fått veta, att konungen ännu hade någon misstro till Mariannes söner, fastän han försonats med dem, och att Antipatros av många ansågs som den mäktigaste och som den vilken skulle efterträda konungen, begav han sig först till Antipatros och ställde sig väl med honom. Och sedan han funnit, att denne intet högre skulle önska än att få bevis emot sina bröder, begav han sig till Alexander och Aristobulos och smickrade dem och låtsade sig stå på deras sida. Och härvid försökte han på allt sätt locka dem till att säga något för vilket de kunde anklagas. Och sålunda begynte han en dag tala med dem om Pelopidas och Teba.

»I veten», sade han, »att Pelopidas var en stor hjälte och att han befriade sin fädernestad Thebe ifrån athenarnas tyranni. Och emedan han icke endast var en tapper och skicklig krigsman utan därtill välvillig och rättrådig, kommo thessalierna till honom och bådo honom att befria också dem, nämligen ifrån Alexander av Pheræ, vilken var en grym och orättrådig härskare. Men sedan Pelopidas i strid besegrat denne, blev han en annan gång, till följd av sin alltför stora oförvägenhet, tagen till fånga. Då han nu satt fången hos Alexander, kom dennes maka Teba en gång in i hans fän-

gelse, lockad av nyfikenhet att se en så berömd hjälte. Och hon talade länge med honom, och då hon av naturen var en klok och rättrådig kvinna, märkte hon snart, att Pelopidas i sanning var av en ädlare sinnesart än hennes make och alla andra män som hon mött. Och hon kom flera gånger tillbaka till honom i fängelset. Och medan de så talades vid, sporde henne en gång Pelopidas: huru hon kunde härda ut att leva samman med en tyrann sådan som Alexander, vilken pinade och dödade människor utan all försyn för vad som var rätt och gott.

Någon tid därefter vart Pelopidas friköpt av thebarnerna. Men Teba ihågkom hans ord. Och alltsedan hon lärt känna honom, hade hon alltmera fattat avsky för sin makes missgärningar, så att hon fann det förhatligt att längre leva tillsammans med honom.

Och då hennes unga söner blevo vuxna, uppeggade hon dem att döda sin fader, föreställande dem, att tyrannmord i hela Hellas betraktades som en den ärofullaste gärning.

När nu hennes söner smögo sig in i sin faders sov-kammare för att döda honom, följde hon med dem. Och då de tvekade och ville uppgiva saken, förebrådde hon dem deras blödighet och fick dem sålunda till att dräpa Alexander.»

Som nu Eurykles hade slutat denna berättelse, be-

gynte han spörja de båda bröderna om, enligt deras tanke, Teba och hennes söner hade handlat rätt.

Härtill svarade nu Aristobulos hastigt: »Rätt handlade de, då de befriade sig själva och folket.»

Men Alexander gav honom en varnande blick och sade:

»Så menar icke jag. Ty om än en människa är ond, höves det oss dock icke att gentemot honom handla på ett gudlöst sätt.»

Nu begav sig Eurykles till Antipatros och berättade vad som sagts och tillade: »Den äldre var väl varsam, men den yngre förrådde, vad de båda i grunden tänkte.»

Och Antipatros skyndade till Herodes och förtalade detta med många ljugande tillägg och sade: »Skall du väl längre, o fader, tåla att dessa smida planer emot ditt liv?»

Och Herodes, som aldrig varit fri från sin fruktan, att dessa två dock en gång skulle hämnas sin moder, lät åter fångsla sina söner.

Och i staden Berytus, som ligger vid foten av berget Karmel, lät han sammankalla en domstol, och den romerske ståthållaren i Syrien ävensom flera romerska krigshövdingar inbjödos till att vara med i densamma, ty för Cæsar Augusti skull var Herodes angelägen om att man i Rom skulle anse domen rättvis.

Men han lät icke sina söner framträda inför dom-

stolen, ty han fruktade, att deras ord och väsen skulle stämma domarna till deras förmån. Utan i deras frånvaro anklagade han dem. Och han lät falska vittnen framträda, som förvrängde deras yttranden. Och sålunda fick han domarna till att avkunna dödsdomen över Alexander och Aristobulos.

Men när budskapet härom gick ut över judalandet, upprördes allas sinnen av harm och sorg. Och icke minst harmades man i staden Tyrus, som nu lydde under Herodes och där många judar voro bosatta.

Och i Tyrus bodde ock en gammal man vid namn Tero, vilken varit krigsöverste under Herodes; denne gick omkring å stadens gator och sade högt, så att alla hörde det: »Detta är den skändligaste dom som någonsin blivit fälld, ty dessa unga män äro i sanning oskyldiga till det de anklagats för.»

Och folket skockades omkring honom, ty han sade, vad de alla tänkte, fastän de icke vågade så högt uttala det; därför var det dem en hugnad att höra det fritt utsagt.

När nu Herodes kom från Berytus till Tyrus, gick Tero till honom och sade: »Törhända är det ingen, o konung, som dristar sig öppet säga dig sanningen; därför vill jag säga dig detta: hela ditt folk harmas över den dom som blivit fälld, ty alla veta vi, att dina unga

söner äro oskyldiga till det de anklagats för. Vi hava nämligen sett dem här ibland oss, och vi hava märkt att de hava ett ädelt sinnelag och icke skulle vara i stånd till något så skändligt som detta.»

Då sade Herodes, helt stilla och lugnt:

»Säger du det, Tero, att hela mitt folk menar så?»

Då gladdes Tero över att konungen icke brusade upp. Och han sade inom sig: »Tänkte jag icke det, att det behövdades blott att han fick veta sanningen!»

Och han svarade: »Ja, i sanning o konung! Och även dina egna krigshövitsmän mena så.»

Åter sade Herodes: »Säger du det, Tero? Och vilka av mina krigshövitsmän är det som äro så kloka?»

Då begynte Tero räkna upp den ene efter den andre, som han visste ogillade domen.

Och när han uppräknat alla han visste, lät Herodes fängsla honom och likaså de krigshövitsmän, han nämnt.

Nu fanns där i staden en barberare, som plägade barbera konungen, när han var i Tyrus; denne ville göra sig viktig och tillvinna sig konungens gunst. Han sade därför: »I sanning o konung, du har gjort rätt i att fängsla denne Tero, ty han är visserligen en förrädare; han har velat övertala mig att skära halsen av dig, när jag rakade dig, och har lovat mig pengar därför.»

Då lät Herodes fängsla också barberaren.

Och han hade fram dessa inför allt folket — Tero och barberaren och krigshövitsmännen — och sade: »Dessa äro förrädare och äro dömda till döden; gören nu eder plikt och stenen dem till döds.»

Och folket vågade icke annat än lyda honom. Och sålunda vordo alla dessa stenade till döds.

*

Men Mariamnes söner hade blivit förda till Samaria. Ty denna stad hade av Herodes undfått stora friheter, och han var viss om att där intet upplopp skulle begynnas emot honom.

Som de nu sutto där i fängelsetornet, brast Aristobulos ut i klagan och sade: »Se, icke bekymrar sig Gud om vad orätt som sker på denna jord och om vad oskyldigt blod som här gjutes! Ty nu dömas vi såsom missdådare, änskönt vi intet ont gjort.»

Då svarade honom hans broder Alexander: »Säg icke så, min broder, att Gud är orättvis. Vet, att jag en gång uppsökte Menahem, den åldrige siaren, därför att det blivit mig sagt, att vår moder en gång, icke lång tid innan hon vart dödad, av honom begärde råd och tröst. Och jag bad honom: 'Säg mig, varom du talade med min moder, ty jag vill gärna veta det, eftersom hennes minne är mig kärt.' Då svarade han, att han lärt henne detta: att intet av det som sker oss på

jorden är oförskyllt, emedan vi alla felat redan innan vi fötts till detta liv. Ty Guds rättvisa vakar evigt och skådar människornas gärningar och öden från det ena jordelivet till det andra. Men så barmhärtig är Herren, att också det som är vårt straff, bliver oss till styrka och fostran, om vi tåligt bära det. 'Därför, om I viljen utkräva av lidandet dess välsignelse' — sade Menahem — 'så klagen och knoten icke.' — Och om så är, min broder, att vi två liksom mera tillhöra och likna vår moders ätt än vår faders, och om vi sålunda kunna sägas vara de sista av makkabéernas sorgtyngda släkt, så tyckes det mig vara något gott, detta: att vi skuldlösa dö och utan att någonsin hava varit i osämja med varandra.»

Sålunda tröstade och styrkte Alexander sin broder.

Och då den dagen kom som skulle bliva deras sista, gingo de med lugn frimodighet den svåra väg som är dödens.

Men när det vart kunnigt i Judæa, att Mariamnes söner hade mist sina unga liv, vart där en stor veklagan över hela landet. Ty alla hade älskat dem för deras ungdoms och fågrings skull och för deras ädla, kungliga skick, och alla hade hoppats, att de en gång med rättfärdighet och godhet skulle styra landet. Men nu, sade de, hava vi icke längre något hopp.

Och en av dem som klagade över deras död sade:

»Nu är det i vårt land såsom en grekisk man yttrade, när ynglingarna i hans folk hade stupat i striden: 'Året har förlorat sin vär.'»

XLVII.

Till Saramallas hus i Antiochia kommo en dag två män ifrån Rom: av dem var den ene, Rufus Geminus, en köpman liksom Saramalla, men den andre, Quintus Celer, var en man, som hade en stor håg till att se främmande länder och folk; därför hade han begivit sig till Antiochia för att sedan färdas vidare omkring i Romerska Asien.

Och åren hade rullat hän och dagarna flytt och Saramalla var bliven en gammal man. Och även Aizel — som ock var hans gäst — hade sett sin ungdom svinna och förgå.

Medan de nu om aftonen lågo till bords, sade Saramalla:

»Lång tid är det, sedan jag senast var i Rom, ty jag är bliven gammal och reser icke gärna över havet. Dock gläder det mig alltid att höra nytt därifrån. Och med fog, tyckes det mig, är det som alla nu prisa Cæsar Augustus, emedan han givit åt Rom och åt hela

världen fred och lugn. Men jag bekänner, att jag mången gång förundrat mig, när jag hört hans mildhet prisas, ty jag minnes väl den tid, då man liknade honom vid Sulla för hans vällust och grymhet.»

Rufus sade: »Sant är att Augustus mycket förändrats. Och för min del tror jag, att det i ej ringa mån är Livia, hans maka, som stämt hans sinne mildare. Ty Livia är lika klok som hon är skön, och han följer i mycket hennes råd.»

Saramalla sade: »Då jag första gången reste till Rom, var Clodia Octaviani maka; när jag andra gången kom dit, var han förmäld med Scribonia. Och att han skilde sig ifrån henne, förundrade ingen, ty hon var redan gammal, men väl klandrade honom många, därför att han tog Livia ifrån Claudius, hennes make.»

»Nå», sade Quintus Celer, »Claudius synes hava burit förlusten med jämnmod, eftersom han själv var med om bröllopfesten. Och jag minnes väl något, som min vän Messala berättat mig angående detta bröllop. Livia hade en liten slavgosse, vilken alltid sprang omkring naken; det var nämligen, och är ännu, sed ibland förnäma romarinnor att hava i sitt hus en sådan liten pilt till att leka och kela med och förnöjas av hans upptåg och prat. Och icke vet jag, om detta beror på vad den store Cæsar en gång sade, när han kom hem ifrån ett fälttåg och fann, att det i Rom blivit ett bruk bland

de förnäma kvinnorna att bära en liten hund i famnen, när de färdades ute i bärstol: 'Vad' — sade Cæsar — 'hava då icke kvinnorna nu för tiden några barn att pyssla med?' Men antingen det var dessa Cæsars ord eller något annat som åstadkommit detta bruk med de små nakna slavgossarna, så hava dessa piltar mycken frihet till att säga, vad som faller dem in. Och när vid bröllopet Livias lille pilt varnade, att hans härskarinna låg på ett triclinium bredvid Octavianus, men att Claudius låg ett stycke därifrån bredvid en annan kvinna, blev han förundrad och kom löpande, ryckte Livia i pallan och ropade: 'Men, härskarinna, vad tänker du då på, som ligger här? Din man ligger ju där-borta!' Och häråt logo alla gästerna.»

Nu sade Rufus Geminus: »Vad som allrämest förmått Augustus till att visa skonsamhet emot fiender, det torde vara hans fruktan för att drabbas av Cæsars öde; därför vill han genom mildhet komma folket att förlåta honom för att han tagit Roms frihet. Därtill kommer att han är sjuklig till sin kropp och önskar hava lugn och ro. Och vad hans hälsa beträffar, ägnar han den alltjämt mycken omsorg, och sålunda springer han en stund varje dag i sin trädgård av och an med sakta fart och en något framåtlutad kropp, ty detta, har hans läkare sagt honom, är av god nytta för hans vätskor. Och efter middagen sover han alltid en stund

på sin vilobädd med handen under huvudet och med bara fötter.»

Aizel sade: »Av det som jag hört om Augustus, gillar jag allrämest hans handlingssätt emot Corocotta.»

Saramalla sporde: »Vem är Corocotta?»

Aizel svarade: »Corocotta var en man i Hispanien, som hade till yrke att överfalla och plundra vägfärande och som däri visade mycken skicklighet och snabbhet. Då det nu i hela landet blev en klagan över att man för denne rövare ingenstädes kunde färdas med säkerhet, lät prefekten kungöra, att en stor summa penningar skulle utbetalas till den som bragte honom Corocotta levande. Han ville nämligen helst hava honom levande för att kunna döda honom på plågsamt sätt och sålunda uppväcka skräck bland andra rövare. Då nu Corocotta fick höra detta, begav han sig till prefekten och sade: 'Se, här är jag. Giv mig nu de penningar, som du lovat till den som ger Corocotta i dina händer. Av dessa penningar skola min hustru och mina barn hava ett säkrare uppehälle än om jag arbetade för dem ännu i många år.' Då vart prefekten tveksam om huru han skulle förhålla sig i denna sak och skrev till Augustus och sporde om han verkligen skulle giva åt Corocotta dessa penningar. Augustus svarade honom: 'Ett löfte bör man hålla också till en ogärningsman. Giv Coro-

cotta pengarna, och när du låter döda honom, så låt det ske utan plågor och utan skymf.'»

»I sanning», sade Saramalla, »konung Herodes, som talar mycket om sin vänskap med Augustus, borde taga lärdom av honom i somliga ting.»

Quintus Celer sade: »Om denne Herodes, som du nämner, har jag hört, att han skall i sitt rike låta uppföra spel så praktfulla och kostbara, att man blott i Rom ser maken därtill.»

»Det är så», svarade Saramalla. »Och jag råder dig, o Celer, att begiva dig till Jerusalem i nästa månad: då skola många lejon och andra vilda djur där kämpa å arenan med dömda missdådare. Ty då firas åter dessa spel, vilka Herodes instiftat till Cæsar Augustus' ära. Och till dessa spel församlas ifrån Syrien och Grekland och hela Romerska Asien de mest ryktbara brottare och kapplöpare och kappkörare och spjutkastare för att tävla. Ty Herodes sänder ut över hela världen och låter inbjudas alla som äro berömda i dessa idrotter, och de pris han utdelar äro många och kostbara.»

»Det berättades mig en gång», sade Rufus, »av en köpman från Jerusalem, att Herodes' undersåtar med ovilja se dessa spel och föregiva, att de strida emot deras religion.»

Saramalla sade: »Det har till och med varit ett upplopp för den saken. Och det icke endast för spelen utan

allrämest för de troféer, som Herodes låtit uppsätta å murarna till den stora hippodromen utanför staden. Där har han nämligen, i likhet med vad som brukas i Rom, låtit uppsätta rustningar. Men judarna trodde, att inne i rustningarna funnos bilder av människor, och de gjorde ett upplopp och skriade: 'Tag bort bilderna, ty det är förbjudet i Mose lag att uppsätta människobilder till att dyrka.' Då lät Herodes lyfta ned de hjälmar och harnessk och benskenor, som där voro uppsatta, och visade för alla, att de blott voro upphängda på pålar. När de nu sågo detta, gävo sig de flesta till freds. Dock har han på mångahanda sätt förtörnat judarna, ty i staden Stratons torn — vilken han ombyggt och kallat efter Cæsar Cæsarea — har han uppfört ett tempel och där låtit resa tvenne jättehöga bildstoder: av Cæsar Augustus och av staden Rom. Och liknande tempel och bilder har han flerstädes upprest. Över detta vredgas judarna, och att han på det präktigaste uppbyggt deras eget tempel i Jerusalem, har icke varit nog för att försona dem. Utan tio män ingingo en sammansvärjning att på teatern söka döda Herodes. Nu har likväl Herodes över allt spioner, som utspeja vad som säges och göres. En av dessa utspejade de tios sammansvärjning och angav dem, och de blevo tagna och dödade. Men när sedan denna spion gick ute på Jerusalems gator, störtade sig folket på honom

och slet honom i stycken. Och där voro många, som åsågo detta, men icke rörde ett finger till hans räddning. Då lät Herodes fasttaga skaror av Jerusalems borgare, både män och kvinnor, och lät tortera dem för att utröna om de till äventyrs visste vilka som dödat hans spion. Och till sist fann han ut vilka som voro de skyldiga och lät döda icke blott dem utan också hela deras släkt.»

Quintus Celer sade: »Då jag var å ön Chios, visade man mig en port och sade: 'Se, denna port hade blivit förstörd under kriget; då kom konung Herodes och såg det och skänkte oss en stor summa pengar till att låta uppbygga den.' Och i Ephesos visade man mig vad han där hade skänkt åt staden och prisade hans frikostighet. Det tyckes som om han vore en man, vilken visade godhet mot hela världen utom mot sitt eget folk.»

Saramalla sade: »Du kunde tillägga: och allraminst visar han godhet emot dem, som äro av hans egen släkt. Ty tre söner har han dräpt, sedan han nu också fattat misstankar mot Antipatros och låtit döda honom. Endast Salome, sin syster, skonar han, därför att hon är ond liksom han. Dock, när hennes make Costabarus blivit dödad och hon ville gifta sig med Sylleus, araben, tillät icke Herodes detta utan gifte henne i stället med sin vän Alexas.»

Rufus sade: »Det tyckes mig av allt som berättas om Herodes, att han är mera ond än någon annan människa, jag hört om.»

Aizel sade: »Jag vet icke om så är, men jag tror, att han är mera än andra begiven på att höra sig prisas av människor. Därför bygger han tempel och bildstoder, och därför giver han åt främlingar stora gåvor. Men för att få medel därtill måste han utplundra sitt eget folk. När han sedan märker sig hatad av sitt folk, nödgas han, för att hindra uppror, spionera på dem och straffa dem.»

Saramalla sade: »Det tör vara sant det som du säger, Aizel. Men för min del tror jag, att människorna bliva allt sämre och att de äro mera onda nu, än de voro på den tiden, då jag var en ung man. Nu menen I kanske, att eftersom jag är gammal, talar jag häri såsom gammalt folk plägar, ty när sinnet blir tyngre, ser ögat mera av sorg och mera av ont. Men ett är det som ingen tör neka till, och det är detta: att i denna tid hava folken i alla länder begynt mista tron på sina gudar; därför frukta de icke längre att bliva straffade för sin ondska. Och de flesta människor äro sådana att de, om de tro sig strafflösa, låta sig förledas till allehanda som är ont.»

Rufus sade: »Det som du nu säger, Saramalla, säges av många i Rom; där prisar man forna tiders dygd och

klagar över att kraften och modet och trofastheten hava flytt. Och även poeterna säga detsamma. Dock har en av dem, nämligen Virgilius Maro, i en dikt siat om att i världen snart skall tändas liksom ett nytt hopp för människorna. Ty medan han skrev en dikt för att lyckönska en vän, åt vilken en son blivit född, kom han, såsom han själv berättat, i ett slags gudomlig yra, så att han skrev en profetia om huru genom ett barns födelse en ny tid skall inbryta i världen. Och jag har hört mer än en säga, att det är icke endast pytiör och sibyllor som bliva gripna av den gudomliga profetians ingivelse, utan också skalderna händer det att de, liksom ledda av en demon, skriva sådant som är gudomlig ingivelse.»

Saramalla sade: »Är det så, och äro dessa ord av eder skald sanna, då vore det gott. Ty väl behöver nu världen att få ny tröst och ny kraft.»

Och detta var vad Saramalla sade.

XLVIII.

I sitt palats i Jeriko låg konung Herodes å sitt viloläger. Hans ögon voro slutna, hans ansikte var förvidret av plågor.

I mer än sjuttio år hade han levat; i nära fyrtio år hade han styrt judarnas land. Men nu hade helsoten slagit honom, och hans kropp förtärdes av bölder.

Stundom vrålade han högt av smärta, stundom åter kved han och stönade sakta.

I en vrå av gemaket sutto Salome och Alexas, hennes make, ängsligt vaktande konungens ansikte. Och de talade viskande med varandra.

Nu ljöd konungens röst, skarp och vred liksom i hans krafts dagar:

»Vad visken I där med varandra? Du, Alexas, du må icke tro, att jag glömt, vad som mumlats om dig: att du berett mig en giftdryck, liksom Pherovas en gång gjorde — — I skolen icke tro, att jag ej ännu har makt att straffa dem, som stämpla emot mig — —»

Stammande, förfärad, begynte Alexas bedyra, att ingen kunde älska sin konung mer än han.

Men konungen avbröt honom med ett tjut av smärta, som kom vakterna vid dörren att häftigt spritta till.

Åter talade konungen:

»Jag vet väl, att man i Jerusalem och hela judalaget skall fröjdas åt min död. Men jag vill, att där skall gråtas vid min grav. Därför var det som jag lät fångsla många judiska män från hela landet och lät instänga dem här i hippodromen. Svärjen mig nu, I båda, att

I, strax som jag har dött, skolen låta döda alla dessa fyratusen män. Då skall där bliva en jämmer över hela Judæa. Aldrig har där gråtits vid en judakonungs bår, såsom där skall gråtas vid min!»

Och bleka, darrande, svuro honom Alexas och Salome den ed, han begärde.

Åter låg han där doft stönande. Så kom där en förtvivlans skräck över hans drag, och han viskade: »Nu komma de . . . Nu komma de åter . . .»

Och Alexas och Salome visste, vad han såg: vålnaderna såg han av alla dem, som han mördat, stirrande emot honom med hotfulla blickar — — —

Konung Herodes var död.

Vid hans läger stodo hans syster och hennes make och sågo, huru hans ögon voro brustna och kände, huru hans hjärta upphört att slå.

Och Alexas sporde skyggt:

»Skola vi nu göra det, som vi svurit att göra?»

Men Salome svarade: »Ingalunda. Ty då skulle folket hämnas på oss och slita oss i stycken, eftersom de ej längre hava Herodes att bäva för. Jag vill säga dig, vad vi skola göra: ännu vet ingen mer än vi båda, att konungen är död; så säga vi då till hövitsmannen för livvakten: 'Konungen befaller, att de som äro fångna

i Hippodromen skola frigivas.' Och först sedan detta skett, låta vi folket veta, att han är död. När vi sedan låta det bliva bekant, huru vi handlat, skall hela judafolket bliva oss tacksamt och sålunda avhålla sig från att utkräva hämnd för vad vi må hava gjort dem.»

Och de gjorde så.

Men när det led mot aftonen och fångarna i Hippodromen redan voro utsläppta, lät Salome kalla in livvakten och sade till dem: »Se, konungen är död.»

Innan ännu natten sänkt sig över staden, visste alla, vad som skett.

Och ifrån hela Jeriko steg där som ett sus av lättnad, som ett dämpat sorl av glädje.

XLIX.

Högt emot solmättad himmel lyfte sig obeliskerna; gåtfullt blickande, gåtfullt leende, lågo stensfinxerna i dubbla rader. Och jättestora bildstoder, gigantiska pelare, vittnade om myriaders ihärdiga arbete och oavlätliga iver att hylla det högsta, det djupaste — gudomen, som bor i allting och är allt levandes långtans mål.

Vida omkring i världen hade Aizel, syriern, vandrat alltsedan sin ungdoms dagar. Nu, då han var en åld-

rande man, hade han velat skåda också Heliopolis' vittberömda tempel, där Moses varit präst och där Platon varit lärjunge.

Medan han nu stod där och beskådade dess härlighet, trädde en man fram till honom och hälsade honom och sade: »Skönt är väl det tempel, som du nu betraktar; dock kan det ej förliknas vid det, som du ser där borta, höjande sig likt ett torn inom murar av tegelsten. Ty i det templet dyrkas den ende, sanne Guden. Det templet vart byggt av Onias, översteprästen, när han flydde för Antiochos Epiphanes. Konung Ptolemaios Philemetor gav honom tillstånd att bygga och skänkte honom jord därtill, på det att prästerna måtte hava sitt uppehälle och kunna frambära offren. Och nu hava här i snart trehundra år dagligen framburits offer till Gud. Och så skall visserligen alltjämt ske, allt intill tidernas ända.»

Aizel svarade: »Varhelst jag kommit i världen, har jag sett tempel, som grusats, och andra tempel, som byggas upp. Ty människornas verk förgå, men den Gud, som de dyrka, han lever evinnerligen.»

Nu kom där en annan man med judiska drag; han skyndade fram och sade med stor iver:

»Vet, broder Zephanjah, att hit har kommit ett brev ifrån Jerusalem, och där har nu detta hänt: att konung Herodes är död.»

»Lovad vare Herren», svarade Zephanjah. »Ty han var en ond man och ett gissel för vårt folk.»

Men Aizel stod tyst. Och han undrade själv därpå, att han icke kände någon glädje. Mången gång hade han önskat få uppleva den dag, då Mariamnes bödel skulle kallas inför den domare, som icke aktar på jordisk höghet och makt utan dömer en rätt dom. Men när han nu hörde därom, kände han ingen fröjd. Där var blott som en underlig tomhet i hans sinne, såsom om hade han nu intet mer på jorden att hoppas på eller längta efter.

*

När natten kom och Aizel, insvept i sin kappa, låg i härbärgets, hade han en dröm.

Han såg Mariamne. Och hennes anlete var ljus och blitt, och hon sade:

»Troget har du tjänat mig i allt, vad du förmått. Nu vill jag säga dig detta: att du snart skall tagas ifrån denna jord. Och jag vet, att detta är dig ett glädjebud, ty ditt hjärta trår till en ljusare värld. Men om ett beder jag dig ännu: att du nu måtte draga åter till det land, där jag levat och lidit. Och under sykmoren skall du finna den, som du skall ledsaga på färden. Han är en som skall bringa tröst åt många, och ingen glädje är lik den att få tjäna honom.»

Då nu morgonen grydde, stod Aizel upp och redde sig att strax draga hän till Judæa. Och när han kommit ett litet stycke utanför staden, såg han en man och en kvinna sittande i skuggan av ett träd, och kvinnan hade ett barn i famnen, och bredvid dem betade en åsna av markens örter.

Aizel hälsade dem, och mannen sporde på arameisk munart: »Är icke du en syrisk man, ty det tyckes mig så av din dräkt?»

Och då Aizel jakade härtill, sporde mannen: »Vart går din färd?»

Aizel sade: »Jag är på väg till landet Judæa.»

Då sade mannen: »Däriifrån är också jag, och dit aktar jag nu återvända.»

Då nu Aizel hörde, att mannen var jude, ville han berätta för honom, vad han nyss hört ifrån hans land, och han sade: »Vet du, att ditt lands konung är död?»

Mannen svarade: »Jag vet det redan, och därför är det som jag nu återvänder till mina fäders land.»

I detsamma varnade Aizel, att det trädet, under vilket främlingarna sutto, var en sykomor. Då kom han ihåg, vad Mariamne sagt honom i drömmen. Och ehuru det föll honom underligt före, att denne fattige man skulle förmå hjälpa många, sade han till honom:

»Vill du, så må vi draga tillsammans till Judæa. Och jag vill bistå eder i allt, vad jag förmår.»

Då vart mannen glad, och han sade:

»Visserligen är det gott att hava hjälp och bistånd, då vi skola draga genom öknen.»

Och han tog fatt åsnan, och kvinnan satte sig därupå med barnet; och han drev åsnan framåt, medan Aizel gick vid hans sida.

När de nu vandrat hela dagen, kommo de mot aftonen till en lund, där de redde sig till att vila över natten. Och medan Joseph — ty mannens namn var Joseph — gick att hämta vatten i en kruka, samlade Aizel ihop torra kvistar och gjorde upp en eld.

När han sedan satte sig ned bredvid kvinnan, kom han att se på det lilla barnet, vilket han förut ej aktat på. Och han förundrade sig över barnets blick. Ty den var klar, såsom himmelen är klar, och dock underfullt djup, såsom när man skådar i en källa, vilken icke tyckes hava någon botten, men speglar höjdens ljus.

Och fastän barnets blick var full av mildhet, var den likväl, när den nu vändes emot främlingen, så forskande, som om den trängt in i hans själs innersta gömslen.

Aizel sade till kvinnan:

»Aldrig har jag förut sett ett barn sådant som detta.»

Kvinnan log stilla.

»Det hava också andra sagt», sade hon. »Och en gång kommo vise män långväga ifrån och knäböjde inför detta barn och gävo det skänker och siade stora ting om detsamma.»

När Aizel hörde dessa ord, fylldes hans hjärta plötsligt av en stor och hänryckt glädje. Och han förstod med ens, att det var om detta barn, som Mariamne talat, då hon sagt, att han under sykomoren skulle finna den, som skulle bliva till tröst för många.

Och stjärnorna glimmade å fästet, och palmerna susade för kvällens vind. Och Aizel grep sin cittra och lekte med fingrarna över dess strängar. Alltjämt drog hans blickar emot barnet, som låg där stilla och tyst, med det vita anletet vänt emot stjärnorna. Och han sjöng den sång, som föddes i hans bävande själ:

»Är du väl den som vi bidat på, som seklerna trånat till?

Är du väl den som det siats om — som föddes till jordens tröst?

Vår värld är sjuk, är av vända full, är full av hat och av hot —

ack, bringa din läkdom, bringa bot med din mildhets klara blick!

Där susar en sorg i palmernas löv och en klagan i nattens vind;

där skälver en smärta i varje våg, som irrar å ändlöst hav;

och stjärnorna darra å fästets rund, som hölle de grå-
ten igen,
och ve och vända är mänskornas lott, där de trampa
den mörka jord.

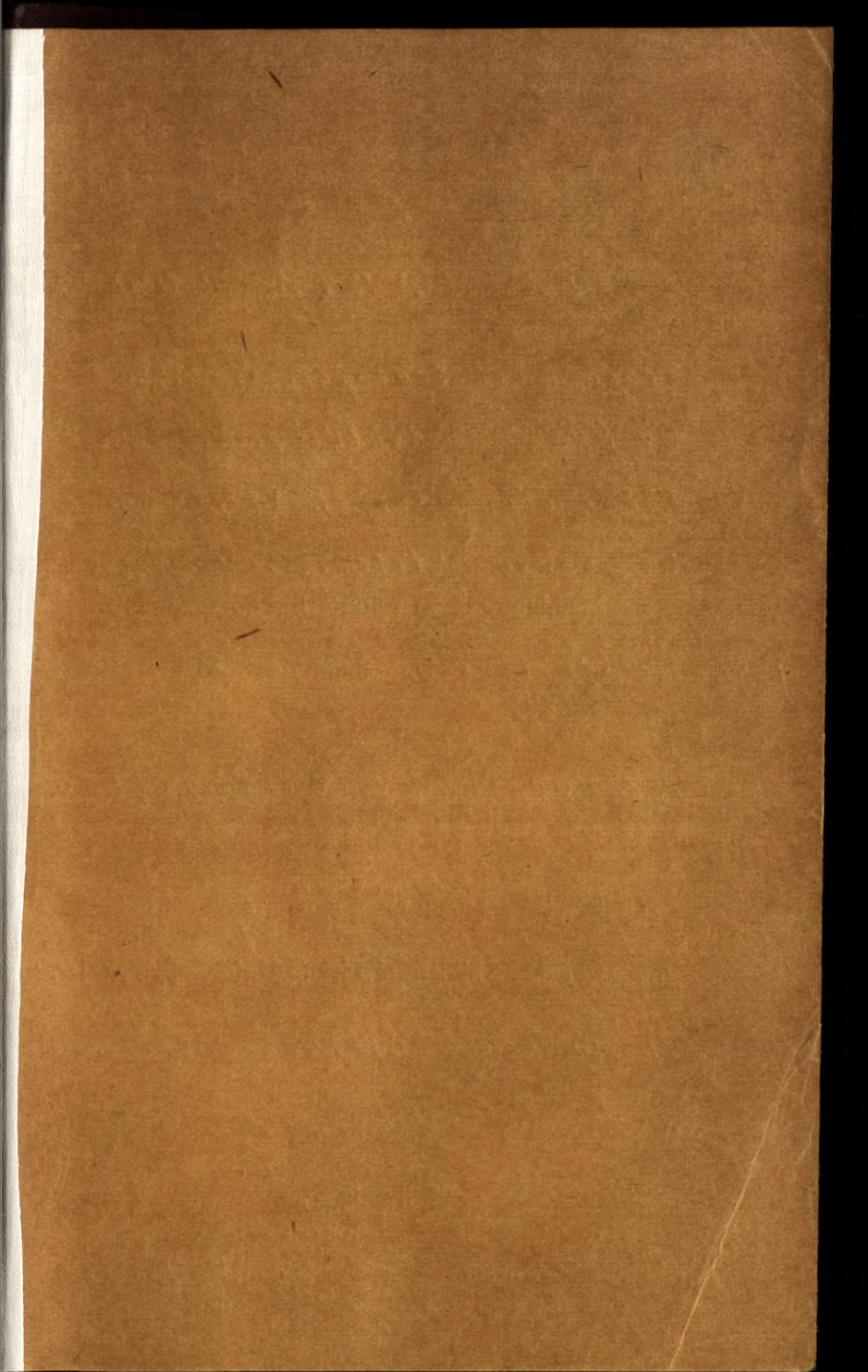
Men du, o barn, med den stjärnögda blick, du är det,
som bringar tröst:
där du går fram, skall där spira ett hopp för den arma,
tårstänkta jord;
där du går fram, skall det smälta, det hat, som binder
mänskornas håg —
det skall töa i tårar, som vinterns is för vårens strålande
sol.

Där tändes en dag, där gryr ett ljus, där stiger en
stjärnas glans —
ty mörkret skall fly för ditt ögas blick och ondskan skall
gömma sig skygg —
Där vaknar en vår, där susar en vind, där brusar kring
världen en storm —
det murkna ramlar och bojan bräcks, och frihet är
andarnas rop.

Och om än lömskheten stinger din häl och våldets gis-
sel dig slår —
den kan dock ej kvävas, den kan ej förgå, din andes
brusande sång:
den sjunger till vila vårt hjärtas sorg, den tänder vårt
hjärtas eld;
den fyller all rymden och himlarnas höjd med sin starka,
sjungande ro.

Och jorden skall härjas och människor förgås i blodröda
skräckens år,
då folk skall resa sig upp mot folk och rike mot rike
står,
då marken rister i vända och ve, och himmelens ljus
förgår —
men det Kärlekens Rike du bygger upp, i eoners eoner
består.

26/9
169-10
Hansen

ANNA MARIA ROOS:

Teosofi och teosofer. Pris 2: 75.

Ur Spaniens diktning. Pris 2 kr.

Lekar och sagospel. Kart. 85 öre.

Ur svenska historien. Inb. 2: 50; å
enklare papper, kart. 85 öre.

De sju ljusen. Sagor och visor. Kart.
2: 25.

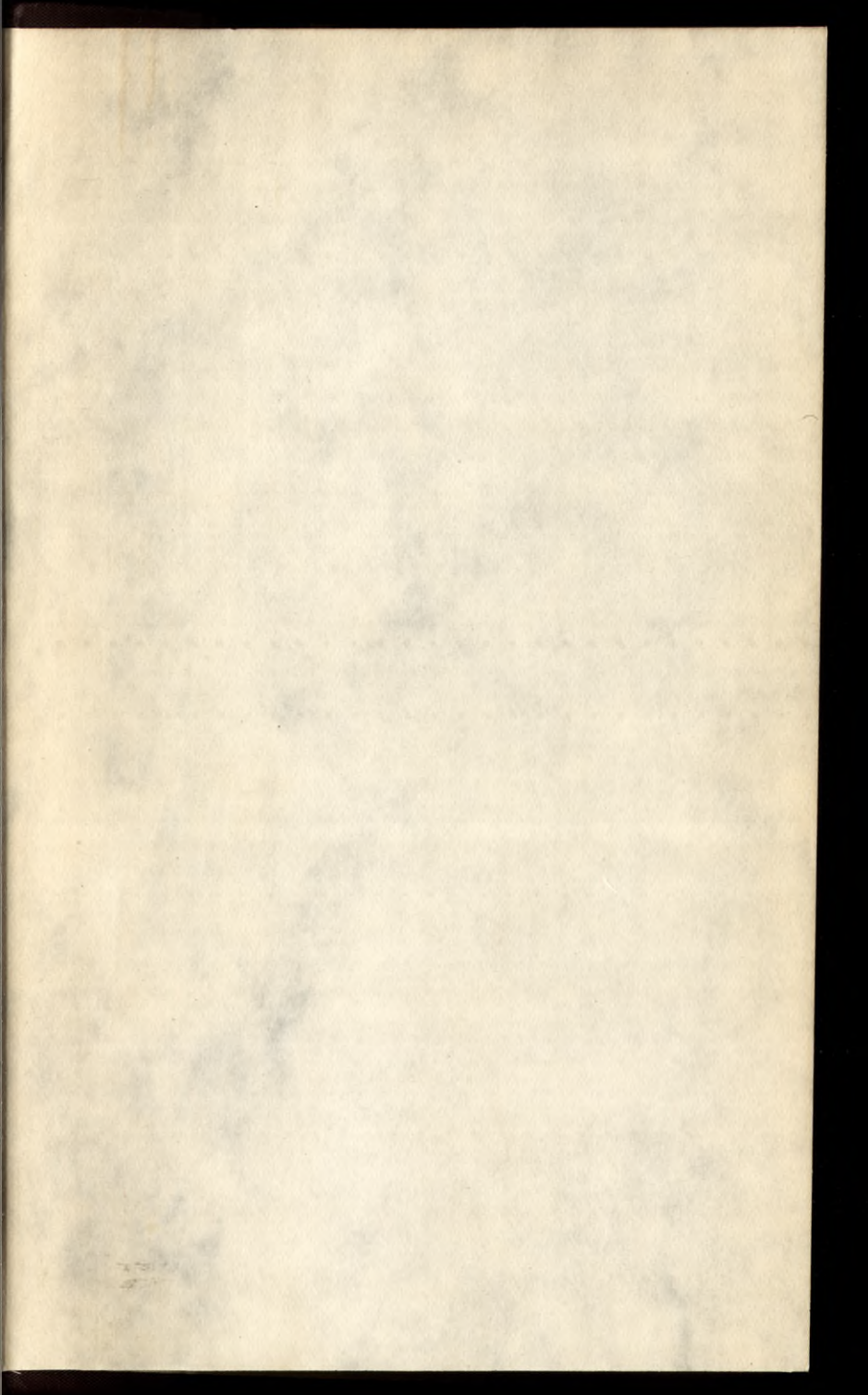
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

* * *

Araber. Skildringar från Algier. Pris 3 kr.

AKTIEBOLAGET HIERTAS BOKFÖRLAG

Pris 4 kr. 75 öre

6000143664

Göteborgs universitetsbibliotek

1.05

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

